

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
The Building of cultural Tourist Network between Chiang Khan
province, Thailand and Luang Prabang City, Laos

โดย

ดร.จिरกิตต์ภณ พิริยสุวัฒน์

พระราชปรีชามูณี,ดร. (โคกโพธิ์)

พระธนากร สนมมโน,ดร. (เพราะถะ)

ดร.อาทิตย์ วรรณะ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

พ.ศ. ๒๕๖๐

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610760126

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
The Building of cultural Tourist Network between Chiang Khan
province, Thailand and Luang Prabang City, Laos

โดย

ดร.จิริกิตต์ภณ พิริยสุวัฒน์

พระราชปรีชามุณี,ดร. (โคกโพธิ์)

พระธนากร สนมมโน,ดร. (เพราะถะ)

ดร.อาทิตย์ วรรณะ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

พ.ศ. ๒๕๖๐

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS MCU RS 610760126

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

The Building of cultural Tourist Network between Chiang Khan
province,Thailand and Luang Prabang City, Laos

By

Dr.Jirakitpon Phiriyasuvat
Phraratprichamuni,Dr. (Cokpo)
Phratanakorn Santamano,Dr. (Prohta)
Dr.Arthit Wanna

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Loei Buddhist College

B.E. 2560

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS MCU RS 610760126

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ผู้วิจัย:	ดร.จิริกิตต์ภณ พิริยสุวัฒน์ พระราชปรีชาภรณ์,ดร. (โคกโพธิ์) พระธนากร สนตมโน,ดร. (เพราะถะ) ดร.อาทิตย์ วรรณนะ
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๐
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” วัตถุประสงค์ คือ ๑) ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ๒) ศึกษากระบวนการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ ๓) สังเคราะห์ / พัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ๓๙๗ คน และการสัมภาษณ์เจาะลึก ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบเจาะจงประกอบด้วย ผู้รู้ (Keys persons) เขตอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมทั้งสิ้น ๕๖ คน

ผลการศึกษา พบว่า คือ ๑) ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พระพุทธศาสนา เป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญซึ่งมีอิทธิพลในการกำหนดความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมอันเป็นแบบวิถีชีวิต คุณค่าเชิงวัฒนธรรม คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้มีเอกลักษณ์ระดับภูมิภาค สืบเนื่องจาก ประเพณี วัฒนธรรมมีความผูกพันต่อท้องถิ่น และมีความสัมพันธ์กับชุมชนสูง เกิดความมั่งคั่งทางด้านศิลปวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวสามารถสร้างความประทับใจ เป็นสิ่งดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๒) กระบวนการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พระพุทธศาสนา มีอิทธิพลกับการเสริมสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรทั้ง ๒ ประเทศ ที่ทำงานพึ่งพิงซึ่งกัน ส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรูสึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันแก้ปัญหา คือ ความสัมพันธ์อันที่อ่อนไว้อ่อนไหวใจกัน เช่น เครือข่ายภาครัฐ, ธุรกิจเอกชน, ภาคประชาชน / เครือข่ายการส่งเสริมการลงทุน และการท่องเที่ยว/

เครือข่ายการศึกษา, พระพุทธศาสนา/ และเครือข่ายออนไลน์ ๓) พัฒนาการสร้างเครือข่ายการ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบางสาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว สื่อออนไลน์ เป็นเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เข้าถึง
นักท่องเที่ยวในการเข้าถึงข้อมูลรวมถึงการทำธุรกรรมแบบออนไลน์ เช่น ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การ
จองตั๋วเครื่องบิน จองตั๋วรถโดยสาร การจองที่พัก บริการรถเช่า โดยสามารถชำระเงินผ่านระบบ
ออนไลน์ได้ทันที มีความสะดวก รวดเร็ว ประหยัด และง่ายสำหรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งสื่อทางทีวี และ
ภาพยนตร์ ที่ช่วยประชาสัมพันธ์ทำให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม/ การสร้างเครือข่าย/ พัฒนาการสร้างเครือข่าย

Research Title: The Building of cultural Tourist Network between Chiang Khan province, Thailand and Luang Prabang City, Laos

Resarchers : Dr.Jirakitpon Phiriyasuvat
Phraratprichamuni,Dr. (Cokpo)
Phratanakorn Santamano,Dr. (Prohta)
Dr.Arthit Wanna

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Loei Buddhist College

Fiscal Year: 2560/2018

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

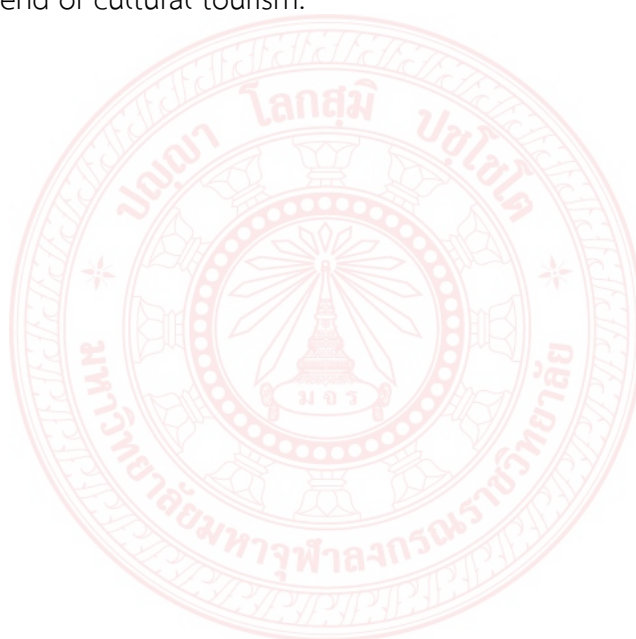
ABSTRACT

Research subject “The Building of cultural Tourist Network between Chiang Khan province, Thailand and Luang Prabang City, Laos” purpose is 1) study and analyze the potential of the cultural tourism network. Amphoe Chiang Khan, Loei Province and Luang Prabang, Laos. 2) Study the process of promoting cultural tourism network construction. 3) Synthesis / development of cultural tourism network Amphoe Chiang Khan, Loei Province and Luang Prabang, Laos by using quality research regulations.

Documentary Research, Quantitative research population and sample group of 397 people in Chiang Khan District, Loei Province. And in-depth interviews population and specific sampling groups consisted of key persons in Chiang Khan, Loei province and Luang Prabang. Lao people's Democratic Republic, a total of 56 people.

The study found that 1) the potential of creating a cultural tourism network Chiang Khan District, Loei Province and the capital city of Luang Prabang, Laos. Buddhism is an important social institution which has an influence in determining beliefs, values and behaviors that are a way of life. Cultural value artistic and cultural values, unique ways of life, wisdom, and knowledge are uniquely regional due to traditions and cultural ties with the locality. And have a high relationship with the community the beauty of art and culture of the tourist destination can make an impression is an attraction for cultural tourists. 2) The process of promoting the construction of a cultural tourism network in Buddhism has an influence on the strengthening of the network between the organizations of the two countries that rely

on each other. As a result, members of the network feel bonded in carrying out joint activities to solve the problem, such as friendship relations, trust, such as government networks, private businesses, public sector / investment promotion networks. And tourism / education networks, Buddhism / and online networks. 3) Develop the construction of cultural tourism networks. Chiang Khan District, Loei Province and Luang Prabang, Laos. Online media are a powerful network resulting in cultural tourism. Access tourists to access information, including online transactions such as tourist attraction information Flight ticket booking, booking bus tickets, accommodation reservations, car rental services can pay online straight away, convenient, fast, economical and easy for tourists. Including TV and film media that help promote the trend of cultural tourism.

Keywords: cultural Tourist / Network building / Network development

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัย เรื่อง “การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนจาก สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและคำแนะนำอย่างดียิ่งของท่านผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

กราบขอบพระคุณ พระสิริรัตนเมธี ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย จังหวัดเลย กรุณาให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ ทุกรูป / คน ที่อำนวยความสะดวกในด้านข้อมูล และการประสานงานกับทุกภาคส่วน กราบขอบพระคุณพระเดชพระคุณท่าน เจ้าคณะจังหวัดเลย (ธรรมยุต และมหานิกาย) ขอขอบพระคุณ สำนักงานจังหวัดเลย ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย ผู้บริหารเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้บริหารสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดเลย สมาคมพ่อค้าจังหวัดเลย และ พระสงฆ์ระดับผู้ปกครองตัวแทนคณะกรรมการปกครอง กรรมการกลุ่มสตรีบ้านผานม คณะผู้บริหารโรงเรียนสีพุทบาทเมืองหลวงพระบาง วิทยาลัยสมัยพัฒนา เจ้าหน้าที่ตำรวจ เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตลอดจนคณะผู้ช่วยงานวิจัยภาคสนามทุกท่าน ที่ให้ความสะดวกและให้ความรู้ด้านวิชาการ เพื่อทำวิจัยจนสำเร็จลุล่วง

ท้ายสุด ขอขอบคุณนักวิชาการทุกท่านที่มีรายชื่อปรากฏในงานวิจัยที่นำมาอ้างอิงในงานชิ้นนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่ง จะก่อประโยชน์เป็นอย่างยิ่งต่อสถาบันหลัก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสถาบันการศึกษาต่างๆ ส่วนงานภาคเอกชน ผู้ที่สนใจ และภาครัฐ ที่นำผลงานวิจัยเพื่อไปต่อยอดเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขในสังคม และประเทศชาติ

ดร.จิรกิตต์ภณ พิริยสุวัฒน์ และคณะ

๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ง
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๖
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๖
๑.๔ ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๗
๑.๕ นิยามศัพท์.....	๘
๑.๖ ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ	๘
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ แนวคิด แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่าย	๑๐
๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	๒๒
๒.๓ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	๔๖
๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๖๑
๒.๕ กรอบแนวคิดในการทำวิจัย	๗๑
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๗๒
๓.๑ พื้นที่ดำเนินการ.....	๗๒
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	๗๓
๓.๓ เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย	๗๓

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๗๗
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	๗๗
๓.๖ ระยะเวลาการวิจัย.....	๘๐
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๘๑
๔.๑ ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๘๑
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๘๒
ส่วนที่ ๑ วิเคราะห์พฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย	๘๒
ส่วนที่ ๒ วิเคราะห์ ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม / กระบวนการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	๘๖
ส่วนที่ ๓ สังเคราะห์ / พัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	๑๐๕
สรุป	๑๑๗
ส่วนที่ ๔ องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย	๑๒๐
บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ.....	๑๒๒
สรุปผลการวิจัย.....	๑๒๒
๕.๑ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๑๒๒
๕.๒ สรุปผล	๑๒๓
๕.๓ อภิปรายผล.....	๑๒๕
๕.๔ ข้อเสนอแนะ	๑๒๘

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจะเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายท่องเที่ยวแห่งชาติ หรือ ท.ท.ช. พิจารณาในวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๙ เพื่อนำเข้าสู่ ครม. ในขั้นตอนต่อไป แผนนี้ไม่เพียงแต่เป็นแผนแม่บทขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในช่วง ๕ ปีนี้เท่านั้น แต่ยังเป็นแผนที่ปูทางการพัฒนาระยะยาว ๒๐ ปี ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙) ด้วย ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องเผชิญกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ผันผวน ซับซ้อนและคาดการณ์ผลกระทบได้ยาก แม้ว่าในภาพรวมสังคมไทยมีภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้น และมีภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่งแตกต่างกันไปทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน และสังคม แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประเทศต้องเผชิญกับความเสี่ยงในหลายมิติ โดยเฉพาะความเสี่ยงจากการบริหารภาครัฐที่อ่อนแอ โครงสร้างเศรษฐกิจที่ไม่สามารถรองรับการเติบโตอย่างยั่งยืน ทั้งความเสี่ยงจากความเสื่อมถอยของค่านิยมที่ตึงในสังคมไทย ความเสื่อมโทรมของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความเสี่ยงด้านความมั่นคงของประเทศ จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเสริมสร้างทุนที่มีอยู่ของประเทศให้เข้มแข็ง ทั้งทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม เพื่อเตรียมพร้อมให้ประเทศสามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ ๒ ที่ต้องวางให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ ของสภาพัฒน์ ซึ่งจะถูกนำมาใช้ต่อจากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙) ที่กำลังจะสิ้นสุดลงในปีนี้ จึงต้องมีทิศทางการพัฒนาที่ตอบโจทย์ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงกับแนวโน้มการท่องเที่ยวโลกที่เกิดขึ้น ทั้งในแง่ของแรงผลักดันการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว อาทิ การเพิ่มขึ้นของกลุ่มชนชั้นกลาง การเพิ่มขึ้นของ

ประชากรสูงอายุ การเติบโตของสายการบินต้นทุนต่ำ และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในโลกยุคดิจิทัล นอกจากนี้จากการประมาณเบื้องต้น ได้คาดการณ์ว่าภายในปี พ.ศ.๒๕๗๙ ไทยจะมีโอกาสที่รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มสูงถึง ๑๓ ล้านล้านบาทจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ และ ๙ ล้านล้านบาทจากนักท่องเที่ยวภายในประเทศ อันเป็นผลสืบเนื่องจากการเติบโตของปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวที่แข็งแกร่ง และการพัฒนาด้านอุปสงค์การรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ แต่อย่างไรก็ตามหากสถานการณ์ในปัจจุบันยังคงแบบเดิมไปจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๗๘ สามารถคาดการณ์ได้ว่ารายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ จะอยู่ที่ ๑๐ ล้านล้านบาทและรายได้จากการเดินทางเที่ยวในประเทศ จะอยู่ที่ ๖ ล้านล้านบาท ประกอบกับเมื่อไทยกำลังอยู่ในช่วงเวลาแห่งการปฏิรูปประเทศ ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะยาวในอีก ๒๐ ปี ทำให้แผนพัฒนาท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ ๒ ไม่เพียงแต่วางแนวทางการพัฒนาในช่วง ๕ ปีนี้ ภายใต้วิสัยทัศน์ "ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก ที่เติบโตอย่างมีดุลยภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน"เท่านั้น แต่ยังวางโรดแมปแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ ๒๐ ปี ภายใต้ ๖ แนวทางการพัฒนา ๓ ระยะ^๑

ระยะที่หนึ่ง คือ ๕ ปีนี้หรือภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ไทยยังคงเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำของโลกในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทะเล ชายหาด การแพทย์ และเริ่มมีการส่งเสริมและสนับสนุนการเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำในเซ็กเมนต์อื่นๆ การใช้จ่ายต่อหัวต่อทริปโตอย่างต่อเนื่องสำหรับกลุ่มภูมิศาสตร์หลักปัจจุบัน (เช่น จีน อาเซียน ยุโรปตะวันตก นักท่องเที่ยวไทย) และเริ่มมีการขยายเป้าหมายกลุ่มภูมิศาสตร์ รวมถึงทุกจังหวัดในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว (คลัสเตอร์) ที่ได้กำหนดไว้ได้รับการพัฒนา ทำให้การท่องเที่ยวยังคงเป็นหนึ่งในตัวจักรสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและมีการสนับสนุนจากภาครัฐให้ภาคเอกชนและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากขึ้นในการพัฒนาท่องเที่ยว ทำให้ไทยมีกฎและข้อบังคับที่เคร่งครัดในด้านความยั่งยืนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของความยั่งยืน และการผลักดันให้ไทยเป็นเกตเวย์สู่การท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศ CLMV

ขณะที่ระยะที่ ๒ คือ ๑๐ ปีข้างหน้าหรือในปี พ.ศ. ๒๕๖๙ ทำให้ไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำของภูมิภาคอาเซียนในอีกอย่างน้อย ๑ เซ็กเมนต์ใหม่ นอกเหนือจากจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทะเล ชายหาดและการแพทย์ ไทยมีนักท่องเที่ยวจากกลุ่มภูมิศาสตร์หลักเพิ่มขึ้นจากเดิมอย่างน้อย ๑ กลุ่ม และการใช้จ่ายต่อหัวต่อทริปเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องสำหรับกลุ่มภูมิศาสตร์หลักดังกล่าว มีการกำหนดและพัฒนาเขตพื้นที่ท่องเที่ยวเพิ่มเติม เน้นการเชื่อมโยงกับเขตพื้นที่ท่องเที่ยวเดิม การพัฒนาการท่องเที่ยวยังคงเป็นหนึ่งในตัวจักรสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและลดความเหลื่อม

^๑ หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๓,๑๘๑ วันที่ ๗ - ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

ถ้าของคนในชาติ โดยชุมชนท้องถิ่นมีความพร้อมที่จะเป็นหนึ่งในผู้นำในการพัฒนาการท่องเที่ยว ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความยั่งยืนในการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง และไทยจะก้าวขึ้นเป็นเกตเวย์สู่การท่องเที่ยวในอาเซียน

ส่วนระยะที่ ๓ คือ ใน ๒๐ ปีนี้หรือภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๙ ไทยจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกในอีกอย่างน้อย ๒ เซ็กเมนต์ใหม่ นอกเหนือจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทะเล ชายหาดและการแพทย์ ไทยจะมีนักท่องเที่ยวจากทุกภูมิภาคทั่วโลกและการใช้จ่ายต่อหัวต่อทริปเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องสำหรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ทุกจังหวัดได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวตามศักยภาพและอัตลักษณ์ของแต่ละจังหวัด การท่องเที่ยวเป็นรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและขับเคลื่อนท่องเที่ยว ไทยเป็นหนึ่งในผู้นำของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกในด้านความยั่งยืนของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และไทยเป็นเกตเวย์สู่การท่องเที่ยวในเอเชีย

แผนท่องเที่ยว ๕ ปีเน้นความยั่งยืน โรดแมปดังกล่าวเป็นกรอบในการวางรากฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวในช่วง ๒๐ ปีข้างหน้า ซึ่งต่อไปการจัดทำแผนพัฒนาท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับต่อไป รวมถึงแผนการลงทุนต่างๆของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ต้องยึดกรอบดังกล่าวสำหรับการพัฒนา เห็นได้ชัดเจนจากแผนพัฒนาท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ ๒ ซึ่งวางเป้าหมายหลักไว้ว่าจะเพิ่มค่าใช้จ่ายต่อหัวต่อวันของนักท่องเที่ยว ให้มีอัตราเติบโตโดยเฉลี่ยต่อปีอย่างน้อย ๖% จากปัจจุบันอยู่ที่ ๔,๙๐๐ บาท เพื่อส่งเสริมการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ การพัฒนาอันดับขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของไทยให้ขึ้นมาเป็น ๑ ใน ๓๐ อันดับสูงสุดของโลก หรือ ๗ อันดับสูงสุดของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เป็นต้น

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประชาคมอาเซียนสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศต่างๆ เช่น ประเทศเมียนมา ประเทศกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศไทย เป็นต้น ซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นประเทศที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีมนต์เสน่ห์ ซึ่งมีประเพณี วัฒนธรรมที่ดึงดูดใจประชาชนในท้องถิ่นประพฤติปฏิบัติตามจารีตประเพณีที่บรรพบุรุษได้เป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนา อันเป็นวิถีชีวิตแบบพุทธศาสนาแบบเถรวาท ประชาชนในภูมิภาคได้เดินทางเพื่อท่องเที่ยวแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการปฏิบัติธรรม เช่น ประเพณีการทำบุญผ้าป่า และประเพณีการทอดกฐิน ประเพณี ต่างๆ ทั่วทุกภาคของประเทศไทย อาทิ ประเพณีี่เป็ง หรือ ประเพณีเดือนยี่ คือ ประเพณีลอยกระทงแบบล้านนา ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ เป็นประเพณีที่ชาวจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร่วมมือกันจัดขึ้นในวันแรมสิบห้าค่ำเดือนสิบ ประเพณีผ้าขึ้นธาตุ การนำผ้าผืนยาวขึ้นไปห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ในวันสำคัญทางศาสนา ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช และเทศกาลงานประเพณีออกพรรษาที่เชียงคาน “ลอยผาสาด ดารดาชนที่โขง” อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งตั้งอยู่ทางภาคอีสาน ของประเทศไทย รวมทั้งอัตลักษณ์และความหลากหลายทาง

วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ของชุมชนอันมีวิถีชีวิตและจารีตประเพณีต่างๆ ในประชาคมอาเซียน อันเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมประเพณีของตน วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความสวยงามและมีคุณค่า ตลอดจนการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม จารีตประเพณี ทั้งนี้ทำให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การเคารพต่อความเชื่อ ศักดิ์ศรี และสิทธิในการเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ วัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมอื่นๆ ของชุมชนในประชาคมอาเซียน นำองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาและด้านพระพุทธศาสนาเสริมสร้างเป็นฐานความคิดสู่การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง ลดปัญหาความขัดแย้ง เสริมสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงสู่สังคม

จังหวัดเลยตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ ๕๒๐ กม. มีเนื้อที่ประมาณ ๑๑,๔๒๔ ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ ๗๑๔๐,๓๘๒ ไร่ แบ่งเขตการปกครอง เป็น ๑๔ อำเภอ , ๙๐ ตำบล , ๘๑๙ หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรใน จังหวัดเลย จำนวน ๑๒๑,๓๖๑ หลังคาเรือน จำนวนประชากร ๖๔๓,๙๑๙ คน^๒ เมืองเชียงคานเดิมตั้งอยู่ที่เมืองชะนะคาม ประเทศลาว ซึ่งสร้างโดยขุนคาน โอรสของขุนควแห่งอาณาจักรล้านช้าง เมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๔๐๐ ต่อมาประมาณ พ.ศ. ๒๒๕๐ อาณาจักรล้านช้างแยกออกเป็นสองอาณาจักรคือ อาณาจักรหลวงพระบาง ซึ่งมีพระเจ้ากสิราชเป็นกษัตริย์ และอาณาจักรเวียงจันทน์ ซึ่งมีพระเจ้าไชยองค์เว้เป็นกษัตริย์ โดยกำหนดอาณาเขตให้ดินแดนเหนือแม่น้ำโขงขึ้นไปเป็นอาณาจักรหลวงพระบาง และได้แม่น้ำโขงลงมาเป็นอาณาจักรเวียงจันทน์ ต่อมาทางหลวงพระบางได้สร้างเมืองปากโขงซึ่งอยู่ฝั่งขวาของแม่น้ำโขง เป็นเมืองหน้าด่านและทางเวียงจันทน์ได้ตั้งเมืองเชียงคาน “เชียงคาน เมืองคนงาม ข้าวหลามยาว มะพร้าวแก้ว เพริศแพร้วเกาะแก่ง แหล่งวัฒนธรรม น้อมนำศูนย์ศิลปาชีพ” เชียงคานเป็นอำเภอเล็กๆ ในจังหวัดเลย เนื่องจากเป็นอำเภอที่ติดชายแดนของประเทศลาวและในสมัยก่อนชาวหลวงพระบางเองก็ได้อพยพมาตั้งรกราก ที่อำเภอเชียงคานและ ได้นำวัฒนธรรมเข้ามาด้วย หรือจะเรียกได้ว่าเชียงคาน เป็นเมืองคู่แฝดหลวงพระบาง ก็ว่าได้ เพราะไม่ว่าจะเป็นประเพณี อาหารการกิน ภาษาพูด ก็มีความคล้ายเคียงกัน อำเภอเชียงคานตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้ อำเภอเชียงคานแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น ๘ ตำบล ๗๘ หมู่บ้าน จำนวนประชากรทั้งสิ้น ๕๙,๑๐๔ คน จำนวนประชากรชาย ๒๙,๘๕๔ คน จำนวนประชากรหญิง ๒๙,๒๕๐ คน^๓ ทิศเหนือ ติดต่อกับแขวงไชยบุรี (ประเทศลาว) และอำเภอปากชม ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอปากชม ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเมืองเลย ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอท่าลี่ และแขวงไชยบุรี (ประเทศลาว)

^๒ สำนักบริหารงานทะเบียน, สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

^๓ ข้อมูลสารสนเทศ, สถานีตำรวจภูธรเชียงคาน จังหวัดเลย, ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกโลกด้วยเหตุผล คือ มีวัดวาอารามเก่าแก่มากมาย มีบ้านเรือนอันเป็นเอกลักษณ์โคโลเนียลสไตล์ ตัวเมืองตั้งอยู่ริมน้ำโขงและน้ำคาน ซึ่งไหลบรรจบกันท่ามกลางธรรมชาติอันงดงาม และชาวหลวงพระบางมีบุคลิกที่ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตร และมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่งดงาม ประชากร^๔ ทั้งหมด ๔๕๓,๐๖๘ คน ความหนาแน่น ๒๗ คน/ตร.กม.

๑) เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลยิ่ง ผลักดันให้เกิดการพัฒนาสืบต่อมาในด้านการออกแบบทางสถาปัตยกรรม อนุสรณ์สถาน ประติมากรรม สวน และภูมิทัศน์ ตลอดจนการพัฒนาศิลปกรรมที่เกี่ยวข้อง หรือการพัฒนาการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ซึ่งได้เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือบนพื้นที่ใดๆ ของโลกซึ่งทรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม

๒) เป็นตัวอย่างอันโดดเด่นของประเภทของสิ่งก่อสร้างอันเป็นตัวแทนของการพัฒนาทางด้านวัฒนธรรม สังคม ศิลปกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรม ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ

๓) เป็นตัวอย่างอันโดดเด่นของวัฒนธรรมมนุษย์ ขนบธรรมเนียมประเพณีแห่งสถาปัตยกรรม วิธีการก่อสร้าง หรือการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ซึ่งเสื่อมสลายได้ง่ายจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมตาม กาลเวลา

๔) ในขณะที่มรดกโลกแห่งนี้อาจได้ขึ้นทะเบียนอย่างจำเพาะเจาะจงในโบราณสถาน ธรรมชาติ แต่หลวงพระบางทั้งเมืองได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกของมวลมนุษยชาติเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ และยังได้รับการยกย่องว่าเป็นเมืองที่ได้รับการปกป้องรักษาที่ดีที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ปัจจุบันเทคโนโลยีและการคมนาคมทำให้ติดต่อสื่อสารกันในประเทศโลกมีความสะดวกและรวดเร็ว มีการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม การศึกษาและแรงงานในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ ตามกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เปรียบได้กับ “ธรรมนูญของอาเซียน” ซึ่งเป็นร่างสนธิสัญญาที่ประเทศสมาชิกอาเซียนทำร่วมกัน เพื่อเป็นการวางกรอบกฎหมาย แนวปฏิบัติ ขอบเขต ความรับผิดชอบต่าง ๆ รวมทั้งโครงสร้างองค์กรให้กับอาเซียน ให้เป็นไปภายใต้กฎหมายเดียวกัน ซึ่งสามารถปรับปรุง แก้ไข และสร้างกลไกใหม่ขึ้นมาได้ เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน พัฒนาคุณค่าทางศาสนาคุณธรรม จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ที่หลากหลายพัฒนาระบบการสื่อสารองค์ความรู้ สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีชุมชน และท้องถิ่นทั้งการดำรงชีวิตประจำวัน ด้วยเหตุนี้แนวคิดเรื่องการ

^๔ คณะกรรมการกำกับดูแลแห่งชาติลาว รายงานสำมะโนประชากรและเคหะ ครั้งที่ ๔, มีนาคม ๒๕๕๘

สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อแสดงให้เห็นกรอบการทำงานระหว่างภาครัฐและองค์กรเอกชน ตลอดจนกลุ่มประกอบการต่างๆ และภาคประชาชน เพื่อการใช้ชีวิตและความสัมพันธ์กัน มุ่งไปในทิศทางความร่วมมือกันในประชาคมอาเซียนและเป็นหุ้นส่วนที่ดีต่อกันเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม จึงจำเป็นต้องศึกษาและวิจัยเรื่องการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อมุ่งสร้างเสริมรายได้เพื่อสนองความต้องการบริโภคของประชากร ให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความมีน้ำใจไมตรี ไม่เอาัดเอาเปรียบกันมีความสามัคคี เคารพสิทธิผู้อื่น และประโยชน์ส่วนรวมในประชาคมอาเซียนต่อไปในอนาคต

๑.๒ วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

๑.๒.๑ ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๑.๒.๒ ศึกษากระบวนการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑.๒.๓ สังเคราะห์ / พัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๑.๓ ขอบเขตของโครงการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยบูรณาการจากแนวความคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่าย แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเส้นทางศึกษาศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพปัจจุบัน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ที่พักอาศัย / ประกอบการ ในปัจจุบัน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้แก่ ๑) การมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ๒) การมีส่วนร่วมของชุมชน ๓) การมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศ ๓) ภาคเอกชนให้การส่งเสริม ๔) การสร้างทีมงานที่พร้อม ๕) มีเป้าหมายร่วมกัน

ตัวแปรตาม ได้แก่ นโยบายรัฐบาล

๑.๔ ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้มีการจำแนกประชากรตามลักษณะการเก็บข้อมูลดังนี้

๑.๔.๑ กลุ่มตัวอย่าง สำหรับประชากรเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามประชากรที่กำหนด ครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนในเขตอำเภอเชียงคาน ผู้ประกอบการร้านค้า และนักท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย รวมประชากรทั้งสิ้น ๕๕,๑๐๔ คน การกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตร Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๙๗ คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

๑.๔.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๕๖ รูป/คน จากกลุ่ม ผู้บริหารส่วนราชการจังหวัดเลย ผู้บริหารเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มร้านค้า ตัวแทนเยาวชน ผู้บริหารสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดเลย ตัวแทนสมาคมพ่อค้าจังหวัดเลย และกลุ่มตัวอย่าง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมืองหลวงพระบาง พระสงฆ์ระดับผู้ปกครอง ตัวแทนคณะกรรมการปกครอง คณะผู้บริหารโรงเรียนสิพุทบาทเมืองหลวงพระบาง คณะกรรมการปกครอง เมืองหลวงพระบาง กลุ่มผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ตัวแทนร้านค้า และตัวแทนเยาวชนดีเด่นเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัย เฉพาะประชากรในเขต อำเภอเชียงคาน ได้แก่ ๘ ตำบล ๗๘ หมู่บ้าน และประชากรในเขตมรดกโลก เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำศึกษาวิจัยตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ จนถึงเดือน กันยายน ๒๕๖๐ รวมระยะเวลา ๑ ปี

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครือข่าย หมายถึง การประสานเชื่อมโยงกลุ่มบุคคลให้มีความสนใจที่จะสร้างสรรค์หรือสนับสนุนงานบางอย่างร่วมกัน การทำให้มีการติดต่อ สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ สนับสนุนและอำนวยความสะดวก ให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อน ที่ต่างก็มีความเป็นอิสระมากกว่าสร้างการคบค้าสมาคมแบบพึ่งพิง การสร้างเครือข่ายต้องไม่ใช่การสร้างระบบติดต่อด้วยการเผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว เช่น การส่งจดหมายข่าวไปให้สมาชิกตามรายชื่อ แต่จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันด้วย

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรม และสัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในชุมชน รวมถึงซื้อของที่ระลึกที่เป็นงานหัตถกรรมผลงานฝีมือที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในชุมชน มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคม และมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม องค์ความรู้และการให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงาม และประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี

การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การประสานเชื่อมโยงกลุ่มบุคคลให้มีความสนใจที่จะสร้างสรรค์หรือสนับสนุนงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมกันเชื่อมต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน เพื่อลดภาระงานที่มีลักษณะซ้ำซ้อนในสายการทำงานหนึ่งๆ ให้กับหน่วยงานอื่นเป็นผู้ดำเนินการแทนภาครัฐ เพื่อทำหน้าที่บูรณาการการทำงานของผู้เกี่ยวข้องหลักๆ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑.๖ ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑.๖.๑ ได้ทราบกระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ๑.๖.๒ ได้ทราบกระบวนการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ๑.๖.๓ ได้ทราบถึงศักยภาพการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- ๑.๖.๔ ได้ทราบแนวทางนำมาประยุกต์ใช้การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยมุ่งศึกษา การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ ดังนี้

๒.๑. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่าย

๒.๑.๑ ความหมายของการสร้างเครือข่าย

๒.๑.๒ องค์ประกอบของเครือข่าย

๒.๑.๓ การสร้างและการพัฒนาเครือข่าย

๒.๒. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๒.๑ ความหมายของการท่องเที่ยว

๒.๒.๒ รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๒.๓ ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๓. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๓.๑ ความสำคัญของการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๓.๒ รูปแบบการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๔. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๔.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่าย

๒.๔.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๔.๓ งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒.๕. กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

๒.๑. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่าย

เครือข่าย (Network) คือ การเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจ ที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่าย ด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน อุตสาหกรรมทางท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน ในตลาดโลกได้ให้ความสำคัญในการนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตนจำหน่ายเพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่งสอดคล้องกับ กระแสเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่กำลังมาแรง

๒.๑.๑ ความหมายการสร้างเครือข่าย

คำว่า “เครือข่าย” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Network” มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้ **นฤมล นิราทร**^๕ ให้นิยามของ เครือข่าย คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกันหรือทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งนี้ หากมองในเชิงโครงสร้าง “เครือข่าย” หมายถึง กลุ่มของจุดต่างๆ ซึ่งเชื่อมต่อกันด้วยเส้น จุดต่างๆ ที่ว่านี้ คือบุคคลหรือกลุ่มส่วนเส้นที่เชื่อมต่อนี้หมายถึง ความสัมพันธ์ที่บุคคล หรือกลุ่มต่างๆ มีต่อกัน เครือข่ายจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของกลุ่ม แต่กลุ่มไม่ใช่ เครือข่ายเสมอไป

Jeremy Boissevain^๖ ให้นิยามของ เครือข่ายทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

Borgatta, Edgar F.; and Borgatta, Marie. (อ้างถึงใน อภิษฎา ศรีเครือตง และคณะ)^๗ ให้นิยามของ เครือข่ายทางสังคม (Social Network) ว่าหมายถึง ปรากฏการณ์ทางสังคมในรูปแบบหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการจัดเรียงความสัมพันธ์ (Patterned Arrays of Relationship) ระหว่างปัจเจกชน (Individual) ที่ร่วมกระทำการในสังคม

Bruce, Steve ; and Yearley, Steven (อ้างถึงใน อภิษฎา ศรีเครือตง และคณะ)^๘ ให้นิยามว่า เครือข่ายทางสังคมคือรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม (Pattern of Social Relationship)

^๕ นฤมล นิราทร, การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ, กรุงเทพมหานคร : สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๔. หน้า ๖.

^๖ Boissevain, Jeremy, Friends of Friends : Network, Manipulators and Coalitions, Oxford : Basil Blackwell, ๑๙๗๔.

^๗ อภิษฎา ศรีเครือตง และคณะ, การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนทบุรี, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๘, หน้า ๑๕-๑๖.

^๘ อภิษฎา ศรีเครือตง และคณะ, เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๕-๑๖.

ของปัจเจกชน (Individual) ซึ่งนักสังคมวิทยาถือว่า เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในการศึกษา และใช้วิธีศึกษาโดยการสังเกต (Observation) ก่อนจะเขียนออกมาเป็นแผนที่ปฏิสัมพันธ์

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์^๙ กล่าวว่า “เครือข่าย” หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคลองค์กร หน่วยงานหรือสถาบันใดๆ ได้ตกลงที่จะประสานเชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์ หรือข้อตกลง อย่างเป็นอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ

ธนา ประมุขกุล^{๑๐} กล่าวว่า “เครือข่าย” เป็นการเชื่อมโยงอย่างมีเป้าหมายการเชื่อมโยงนี้ อาจเป็นการเชื่อมโยงระหว่างระบบที่ปฏิบัติการอยู่เข้าด้วยกัน เช่น การเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์เข้าเป็นเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น หรืออาจเป็นการเชื่อมโยงระหว่างบทบาทของบุคคล/องค์กรต่างๆ ภายใต้วัตถุประสงค์ของภาคีสมาชิก ซึ่งถ้าหากพิจารณาลึกลงไปในความเป็นบุคคล/องค์กรก็จะพบถึงความแตกต่างของระบบการทำงาน และตามบทบาทภารกิจที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล/องค์กร การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายจึงเท่ากับ การเชื่อมโยงหลายๆ ระบบย่อยให้รวมกันขึ้นมาใหม่เป็นอีกหนึ่งระบบของหน่วยสมาชิกทุกหน่วยที่เข้ามารวมกัน

พระมหาสุทนต์ อากาศโร^{๑๑} ให้นิยามของเครือข่ายทางสังคมว่า หมายถึงความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม และกลุ่มกับเครือข่าย โดยเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับ สิ่งต่างๆ เช่น กิจกรรมการสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย

เครือข่าย คือ การเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจ ที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความ เป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน โดย ประเด็นที่สำคัญ คือ

- ๑) ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจ
- ๒) กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน
- ๓) การเป็นสมาชิกเครือข่ายต้องไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเองของคนหรือองค์กรนั้นๆ

^๙ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, **การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา**, กรุงเทพมหานคร : บริษัทซัคเซสมิเดีย จำกัด, ๒๕๔๓. หน้า ๓๒.

^{๑๐} ธนา ประมุขกุล, **“ความหมายของเครือข่าย”** <<http://www.anamai.moph.go.th/advisor>>, ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๑๑} พระมหาสุทนต์ อากาศโร, **เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ**, กรุงเทพมหานคร : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข, ๒๕๔๗. หน้า ๖.

การเชื่อมโยงในลักษณะของเครือข่าย ไม่ได้หมายถึงการจัดการให้คนมานั่ง “รวมกัน” เพื่อพูดคุยสนทนากันเฉยๆ โดยไม่ได้ “รวมกัน” ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด เปรียบเหมือนการเอาก้อนอิฐมากองรวมกัน ย่อมไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด การเชื่อมโยงเข้าหากันจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเอาอิฐแต่ละก้อนมาก่อนกันเป็นกำแพงโดยการประสานอิฐแต่ละก้อนเข้ากันอย่างเป็นระบบ และก็ไม่ใช่เป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจร่วมกันเพียงเพื่อพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเท่านั้น แต่จะต้องพัฒนาไปสู่ระดับของการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันด้วย และไม่ใช่ว่าการรวบรวมรายชื่อบุคคลที่มีความสนใจเหมือนกัน ไว้ในมือเพื่อสะดวกแก่การติดต่อ การมอบหมายให้สมาชิกแต่ละคนหาสมาชิกเพิ่มขึ้น ยิ่งได้รายชื่อมากก็ยิ่งทำให้เครือข่ายใหญ่ขึ้น การกระทำเช่นนี้เปรียบเสมือนการขยายถุงใส่อิฐให้โตขึ้นเพื่อจะได้บรรจุอิฐได้มากขึ้นแต่กองอิฐในถุงก็ยังคงวางระเกะระกะขาดการเชื่อมโยงประสานกันอย่างเป็นระบบ

ดังนั้น เครือข่ายต้องมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมเฉพาะกิจตามความจำเป็น เมื่อภารกิจบรรลุเป้าหมายแล้ว เครือข่ายก็อาจยุบสลายไป แต่ถ้ามีความจำเป็นหรือมีภารกิจใหม่อาจกลับมารวมตัวกันได้ใหม่หรือจะเป็นเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระยะยาวก็ได้

การรวมตัวเป็นเครือข่ายในลักษณะการแลกเปลี่ยน ต้องสกัดเอาส่วนดีหรือ จุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาเรียนรู้และสนับสนุนกันและกัน เป็นการผนึกกำลัง (synergy) ในลักษณะที่มากกว่า $๑+๑ = ๒$ แต่ต้องเป็น $๑+๑ > ๒$ เรียกว่าเป็น “พลังทวีคูณ” ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานเป็นเครือข่ายต้องดีกว่าผลรวมที่เกิดจากการปล่อยให้ต่างคนต่างทำแล้วนำผลลัพธ์ของแต่ละคนมารวมกัน^{๑๒}

ส่วนคำว่า “การสร้างเครือข่าย” หรือ Networking นั้น ก็คือกิจกรรมในการก่อให้เกิดกลุ่ม (ซึ่งอาจจะเป็นกลุ่มองค์กร กลุ่มบุคคล) ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยน การจัดกิจกรรม หรือ การผลิตระหว่างองค์กรสมาชิก^{๑๓} นอกจากนี้ “การสร้างเครือข่าย” มีความหมายรวมถึง การทำให้มีการติดต่อและการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ^{๑๔}

^{๑๒} “เครือข่าย” <http://www.med.md.kku.ac.th/site_data/mykku_med> ๘ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๑๓} อ่างแล้ว, นฤมล นิราทร, การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ, หน้า ๖.

^{๑๔} ขนิษฐากาญจนรังสีนนท์, “การสร้างเครือข่าย” <<http://www.northphc.org/doc/net.ppt>>.

๒.๑.๒ องค์ประกอบของเครือข่าย^{๑๕}

เครือข่ายเทียม (Pseudo network) หมายถึง เครือข่ายชนิดที่เราหลงผิดคิดว่าเป็นเครือข่าย แต่แท้จริงแล้วเป็นแค่การชุมนุมพบปะสังสรรค์ระหว่างสมาชิก โดยที่ต่างคนต่างก็ไม่ได้มีเป้าหมายร่วมกัน และไม่ได้ตั้งใจที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นการรวมกลุ่มแบบเฮโลสาระพา หรือรวมกันตามกระแสนิยมที่ไม่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน ลักษณะของเครือข่ายลวงจะไม่มี การสานต่อระหว่างสมาชิก ดังนั้น การทำความเข้าใจกับองค์ประกอบของเครือข่ายจึงมีความสำคัญ เพื่อช่วยให้สมาชิกสามารถสร้างเครือข่ายแทนการสร้างเครือข่ายเทียม

เครือข่าย (แท้) มีองค์ประกอบสำคัญอยู่อย่างน้อย ๗ อย่างด้วยกัน คือ

- ๑) มีการรับรู้และมุมมองที่เหมือนกัน (common perception)
- ๒) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (common vision)
- ๓) มีความสนใจหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน (mutual interests/benefits)
- ๔) การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย (stakeholders participation)
- ๕) มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (complementary relationship)
- ๖) มีการเกี่ยวพันพึ่งพากัน (interdependent)
- ๗) มีปฏิสัมพันธ์กันในเชิงแลกเปลี่ยน (interaction)

๑) **มีการรับรู้และมุมมองที่เหมือนกัน (common perception)** หมายถึง สมาชิกในเครือข่าย ต้องมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้เหมือนกันถึงเหตุผลในการเข้ามาร่วมกันเป็นเครือข่าย อาทิเช่น มีความเข้าใจในตัวปัญหาและมีจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ประสบกับปัญหาอย่างเดียวกันหรือต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาหรือลดความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นการรับรู้ร่วมกันถือเป็นหัวใจของเครือข่ายที่ทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เพราะถ้าเริ่มต้นด้วยการรับรู้ที่ต่างกัน มีมุมมองหรือแนวคิดที่ไม่เหมือนกันแล้ว จะประสานงานและขอความร่วมมือยาก เพราะแต่ละคนจะติดอยู่ในกรอบความคิดของตัวเอง มองปัญหาหรือความต้องการไปคนละทิศละทาง แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าสมาชิกของเครือข่ายจะมีความเห็นที่ต่างกันไม่ได้ เพราะมุมมองที่แตกต่างช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์ ในการทำงาน แต่ความแตกต่างนั้นต้องอยู่ในส่วนของกระบวนการ (process) ภายใต้การรับรู้ถึงปัญหาที่สมาชิกทุกคนยอมรับแล้ว มิฉะนั้นความเห็นที่ต่างกันจะนำไปสู่ความแตกแยกและแตกหักในที่สุด

^{๑๕} กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ กองส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย, “การพัฒนาเครือข่ายสู่ความยั่งยืน”, <<http://oppn.opp.go.th/research.php>>. ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

๒) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (common vision) วิสัยทัศน์ร่วมกัน หมายถึง การที่สมาชิกมองเห็นจุดมุ่งหมายในอนาคตที่เป็นภาพเดียวกัน มีการรับรู้และเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน และมีเป้าหมายที่จะเดินทางไปด้วยกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันจะทำให้กระบวนการขับเคลื่อนเกิดพลัง มีความเป็นเอกภาพ และช่วยผ่อนคลายความขัดแย้งอันเนื่องมาจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ในทางตรงกันข้าม ถ้าวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของสมาชิกบางกลุ่มขัดแย้งกับวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของเครือข่าย พฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มนั้นก็จะเริ่มแตกต่างจากแนวปฏิบัติที่สมาชิกเครือข่ายกระทำร่วมกัน ดังนั้น แม้ว่าจะต้องเสียเวลามากกับความพยายามในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน แต่ก็จำเป็นจะต้องทำให้เกิดขึ้น หรือถ้าสมาชิกมีวิสัยทัศน์ส่วนตัวอยู่แล้ว ก็ต้องปรับให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของเครือข่ายให้มากที่สุดแม้จะไม่ซอันทักกันแนบสนิทจนเป็นภาพเดียวกัน แต่อย่างน้อยก็ควรสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

๓) มีความสนใจหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน (mutual interests/benefits) หมายถึง คำว่าผลประโยชน์ในที่นี้ครอบคลุมทั้งผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินและผลประโยชน์ไม่ใช่ตัวเงิน เป็นความต้องการ (need) ของมนุษย์ในเชิงปัจเจก (อ่านเรื่องแรงจูงใจในตอนท้าย) อาทิเช่นเกียรติยศ ชื่อเสียง การยอมรับ โอกาสในความก้าวหน้า ความสุข ความพึงพอใจ ฯลฯ สมาชิกของเครือข่ายเป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดาที่ต่างก็มีความต้องการเป็นของตัวเอง (human needs) ถ้าการเข้าร่วมในเครือข่ายสามารถตอบสนองต่อความต้องการของเขาหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน ก็จะเป็นแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมในเครือข่ายมากขึ้น

ดังนั้น ในการที่จะดึงใครสักคนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเครือข่าย จำเป็นต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่เขาจะได้รับจากการเข้าร่วม ถ้าจะให้ดีต้องพิจารณาล่วงหน้าก่อนที่เขาจะร้องขอ ลักษณะของผลประโยชน์ที่สมาชิกแต่ละคนจะได้รับอาจแตกต่างกัน แต่ควรต้องให้ทุกคนและต้องเพียงพอที่จะเป็นแรงจูงใจให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมในทางปฏิบัติได้จริง ไม่ใช่เป็นเข้ามาเป็นเพียงไม้ประดับ เนื่องจากมีตำแหน่งในเครือข่าย แต่ไม่ได้ร่วมปฏิบัติภารกิจ เมื่อใดก็ตามที่สมาชิกเห็นว่าเขาเสียประโยชน์มากกว่าได้ หรือเมื่อเขาได้ในสิ่งที่ต้องการเพียงพอแล้ว สมาชิกเหล่านั้นก็จะออกจากเครือข่ายไปในที่สุด

๔) การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย (stakeholders participation) หมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่าย เป็นกระบวนการที่สำคัญมากในการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำอย่างเข้มแข็งดังนั้น สถานะของสมาชิกในเครือข่ายควรมีความเท่าเทียมกัน ทุกคนอยู่ในฐานะ “หุ้นส่วน (partner)” ของเครือข่าย เป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ (horizontal relationship) คือความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน มากกว่าความสัมพันธ์ในแนวตั้ง (vertical relationship) ในลักษณะเจ้านาย

ลูกน้อง ซึ่งบางครั้งก็ทำได้ยากในทางปฏิบัติเพราะต้องเปลี่ยนกรอบความคิดของสมาชิกในเครือข่าย โดยการสร้างบริบทแวดล้อมอื่นๆ เข้ามาประกอบ แต่ถ้าทำได้จะสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายมาก

๕) มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (complementary relationship) หมายถึง องค์ประกอบที่จะทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง คือ การที่สมาชิกของเครือข่ายต่างก็สร้างความเข้มแข็งให้กันและกัน โดยนำจุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยแก้ไขจุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่ง แล้วทำให้ได้ผลลัพธ์เพิ่มขึ้นในลักษณะพลังทวีคูณ ($๑+๑ > ๒$) มากกว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเมื่อต่างคนต่างอยู่

๖) มีการเกื้อหนุนพึ่งพากัน (interdependent) หมายถึง เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เครือข่ายดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน การที่สมาชิกเครือข่ายตกอยู่ในสภาวะจำกัดทั้งด้านทรัพยากร ความรู้ เงินทุน กำลังคน ฯลฯ ไม่สามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยตนเองโดยปราศจากเครือข่าย จำเป็นต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย การทำให้หุ้นส่วนของเครือข่ายยึดโยงกันอย่างเหนียวแน่น จำเป็นต้องทำให้หุ้นส่วนแต่ละคนรู้สึกว่าการเอาหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งออกไปจะทำให้เครือข่ายล้มลงได้ การดำรงอยู่ของหุ้นส่วนแต่ละคนจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงอยู่ของเครือข่าย การเกื้อหนุนพึ่งพากันในลักษณะนี้จะส่งผลให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันโดยอัตโนมัติ

๗) มีปฏิสัมพันธ์กันในเชิงแลกเปลี่ยน (interaction) หมายถึง หากสมาชิกในเครือข่ายไม่มีการปฏิสัมพันธ์กันแล้ว ก็ไม่ต่างอะไรกับก้อนหินแต่ละก้อนที่รวมกันอยู่ในถุง แต่ละก้อนก็อยู่ในถุงอย่างเป็นอิสระ ดังนั้นสมาชิกในเครือข่ายต้องทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น มีการติดต่อกันผ่านทาง การเขียน การพบปะพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือมีกิจกรรมประชุมสัมมนา ร่วมกัน โดยที่ผลของการปฏิสัมพันธ์นี้ต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายตามมาด้วย ลักษณะของปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกควรเป็นการแลกเปลี่ยนกัน (reciprocal exchange) มากกว่าที่จะเป็นผู้ให้หรือเป็นผู้รับฝ่ายเดียว (unilateral exchange) ยิ่งสมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กันมากเท่าใดก็จะเกิดความผูกพันระหว่างกันมากขึ้นเท่านั้น ทำให้การเชื่อมโยงแน่นแฟ้นขึ้น มีการเรียนรู้ระหว่างกันมากขึ้น สร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย

ลักษณะของปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกควรเป็นการแลกเปลี่ยนกัน (reciprocal exchange) มากกว่าที่จะเป็นผู้ให้หรือเป็นผู้รับฝ่ายเดียว (unilateral exchange) ยิ่งสมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กันมากเท่าใดก็จะเกิดความผูกพันระหว่างกันมากขึ้นเท่านั้น ทำให้การเชื่อมโยงแน่นแฟ้นขึ้น มีการเรียนรู้ระหว่างกันมากขึ้น สร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย องค์ประกอบข้างต้นไม่เพียงแต่จะเป็นประโยชน์ในการนำไปช่วยจำแนกระหว่างเครือข่ายแท้ กับเครือข่ายเทียมเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่จะมีผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายด้วย

ดังนั้น เครือข่ายต้องมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมเฉพาะกิจตามความจำเป็น

เมื่อภารกิจบรรลุเป้าหมายแล้ว เครือข่ายก็อาจยุบสลายไป แต่ถ้ามีความจำเป็นหรือมีภารกิจใหม่อาจ กลับมารวมตัวกันได้ใหม่ หรือจะเป็นเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระยะยาวก็ได้

๒.๑.๓ การสร้างและการพัฒนาเครือข่าย

เครือข่ายแต่ละเครือข่าย ต่างมีจุดเริ่มต้น หรือถูกสร้างมาด้วยวิธีการต่างๆ กัน แบ่งชนิดของเครือข่ายออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๑) **เครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติ** เครือข่ายชนิดนี้มักเกิดจากการที่ผู้คนมีใจตรงกัน ทำงานคล้ายคลึงกันหรือประสบกับสภาพปัญหาเดียวกันมาก่อน เข้ามารวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ร่วมกันแสวงหาทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า การดำรงอยู่ของกลุ่มสมาชิกในเครือข่ายเป็นแรงกระตุ้นที่เกิดขึ้นภายในตัวสมาชิกเอง (ฉันทะ) เครือข่ายเช่นนี้มักเกิดขึ้นในพื้นที่ อาศัยความเป็นเครือญาติ เป็นคนในชุมชนหรือมาจากภูมิลำเนาเดียวกันที่มีวัฒนธรรมความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มโดยจัดตั้งเป็นชมรมที่มีกิจกรรมร่วมกันก่อน เมื่อมีสมาชิกเพิ่มขึ้นจึงขยายพื้นที่ดำเนินการออกไป หรือมีการขยายเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ ของกลุ่มมากขึ้น ในที่สุดก็พัฒนาขึ้นเป็นเครือข่ายเพื่อให้ครอบคลุมต่อความต้องการของสมาชิกได้กว้างขวางขึ้นเครือข่ายประเภทนี้ มักใช้เวลาก่อร่างสร้างตัวที่ยาวนาน แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้ว มักจะเข้มแข็ง ยั่งยืน และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้น

๒) **เครือข่ายจัดตั้ง** เครือข่ายจัดตั้งมักจะมี ความเกี่ยวข้องกับนโยบายหรือการดำเนินงานของภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ การจัดตั้งอยู่ในกรอบความคิดเดิมที่ใช้กลไกของรัฐผลักดันให้เกิดงานที่เป็นรูปธรรมโดยเร็ว และส่วนมากภาคีหรือสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่ายมักจะไม่ได้อาศัยพื้นฐาน ความต้องการ ความคิด ความเข้าใจ หรือมุมมองในการจัดตั้งเครือข่ายที่ตรงกันมาก่อนที่จะเข้ามารวมตัวกัน เป็นการ ทำงานเฉพาะกิจชั่วคราวที่ไม่มีความต่อเนื่อง และมักจะจางหายไป ในที่สุด เว้นแต่ว่าเครือข่ายจะได้รับการชี้แนะที่ดี ดำเนินงานเป็นขั้นตอนจนสามารถสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เกิดเป็นความผูกพันระหว่างสมาชิกจนนำไปสู่การพัฒนาเป็นเครือข่ายที่แท้จริง อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากลุ่มสมาชิกจะยังคงรักษาสถานภาพของเครือข่ายไว้ได้ แต่มีแนวโน้มที่จะลดขนาดของเครือข่ายลงเมื่อเปรียบเทียบกับระยะ ก่อตั้ง

๓) **เครือข่ายวิวัฒนาการ** เป็นการถือกำเนิดโดยไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติตั้งแต่แรก และไม่ได้เกิดจากการจัดตั้งโดยตรงแต่มีกระบวนการพัฒนาผสมผสานอยู่ โดยเริ่มที่กลุ่มบุคคล/องค์กรมารวมกันด้วยวัตถุประสงค์กว้างๆ ในการสนับสนุนกันและเรียนรู้ไปด้วยกัน โดยยังไม่ได้สร้างเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เฉพาะที่ชัดเจนนัก หรืออีกลักษณะหนึ่งคือถูกจุดประกายความคิดจากภายนอก ไม่ว่าจะ เป็นการได้รับฟัง หรือการไปได้เห็นการดำเนินงานของเครือข่ายอื่นๆ มา แล้วเกิดความคิดที่จะรวมตัวกัน สร้างพันธสัญญาเป็นเครือข่ายช่วยเหลือและพัฒนาตนเอง เครือข่ายที่วุ่นวายนี้แม้จะไม่ได้เกิด

จากแรงกระตุ้นภายในโดยตรงตั้งแต่แรก แต่ถ้าสมาชิกมีความตั้งใจจริงที่เกิดจากจิตสำนึกที่ดี เมื่อได้รับการกระตุ้นและสนับสนุน ก็จะสามารถพัฒนาต่อไปจนกลายเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง^{๑๖}

ปรัชญาการสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายต้องคำนึงถึงเสมอว่า “เครือข่าย” เป็นกระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ การนำเครือข่ายต้องมี LINK หมายถึง “การเชื่อมโยง”

L – Learning การเรียนรู้

I – Investment การลงทุน

N – Nature การพุ่มฟักบำรุง

G (K) – Give การรักษาสัมพันธภาพ ซึ่งรวมกันเป็นคำว่า LINK หมายถึงการเชื่อมโยง

การพัฒนาเครือข่าย เพื่อความยั่งยืน

๑) สมาชิกที่เข้าร่วม ต้องเข้าใจเป้าหมายในการรวมตัวกันว่าจะก่อให้เกิดความสำเร็จในภาพรวม

๒) สร้างการยอมรับในความแตกต่างระหว่างสมาชิก ยอมรับในรูปแบบและวัฒนธรรมองค์กรของสมาชิก

๓) มีกิจกรรมสม่ำเสมอและมากพอที่จะทำให้สมาชิกได้ทำงานร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่ต้องแน่ใจว่าทำได้ และกระจายงานได้ทั่วถึง ควรเลือกกิจกรรมที่ง่ายและมีแนวโน้มประสบความสำเร็จ อย่าทำกิจกรรมที่ยากโดยเฉพาะครั้งแรกๆ เพราะถ้าไม่สำเร็จอาจทำให้เครือข่ายที่เริ่มก่อตัวเกิดการแตกสลายได้

๔) จัดให้มีและกระตุ้นให้มีการสื่อสารระหว่างกันอย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ

๕) สนับสนุนสมาชิกทุกกลุ่ม และทุกด้านที่ต้องการความช่วยเหลือ เน้นการช่วยเหลือกลุ่มสมาชิกที่ยังอ่อนแอให้สามารถช่วยตนเองได้

๖) สร้างความสัมพันธ์ของบุคลากรในเครือข่าย

๗) สนับสนุนให้สมาชิกได้พัฒนางานอย่างเต็มกำลังตามศักยภาพและความชำนาญที่มีอยู่ โดยร่วมกันตั้งเป้าหมายในการพัฒนางานให้กับสมาชิกแต่ละกลุ่ม ส่งผลให้สมาชิกแต่ละกลุ่มมีความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน เป็นพื้นฐานในการสร้างความหลากหลายและเข้มแข็งให้กับเครือข่าย

๘) สร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ระหว่างบุคลากรทุกระดับของสมาชิกในเครือข่ายในลักษณะความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน

^{๑๖} ธนา ประมุขกุล. เครือข่าย. วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๓ กค-กย ๒๕๔๔.

๙) จัดกิจกรรมให้สมาชิกใหม่ของเครือข่าย เพื่อเชื่อมต่อกับคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ในการสืบทอดความเป็นเครือข่ายต่อไป

๑๐) จัดให้มีเวทีระหว่างคนทำงานเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาในการทำงานด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

๑๑) จัดให้มีช่องทางการทำงานร่วมกัน การสื่อสารที่ง่ายต่อการเข้าถึงที่ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน เช่น สร้างระบบการส่งต่องาน และสร้างเว็บไซต์เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายเข้าด้วยกัน

ผู้จัดการเครือข่าย

มีหน้าที่ในการดูแลรักษาเครือข่ายดังต่อไปนี้^{๑๗}

๑) ช่วยสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นสมาชิกรวมตัวกันทำงาน โดยมีกิจกรรมเป็นสื่อ เช่น การประชุมประจำปี การจัดเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูล การแก้ปัญหาร่วมกัน การวางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมใหม่

๒) สมาชิกแกนนำต้องเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารระหว่างกัน ส่งข่าวผ่านจดหมาย ข่าวของเครือข่าย มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน เก็บรวบรวมข้อมูลและตั้งเป็นศูนย์ข้อมูลของเครือข่าย เพื่อให้สมาชิกเข้าถึง

๓) สร้างความรักความผูกพันและความไว้วางใจระหว่างคนในกลุ่มสมาชิก เริ่มจัดกิจกรรมง่ายๆ ที่มีโอกาสประสบความสำเร็จร่วมกันก่อน มีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในกลุ่มสมาชิกเป็นประจำ จัดเวทีให้มีการพูดคุยกันอย่างตรงไปตรงมาเมื่อเกิดปัญหาขัดแย้งระหว่างกลุ่มสมาชิก จัดกิจกรรมส่งต่องานที่เกี่ยวข้อง

๔) จัดให้มีกระบวนการตัดสินใจโดยให้สมาชิกทุกกลุ่มมีส่วนร่วม พยายามสร้างสภาพแวดล้อมให้มีการเสนอความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ ไม่รวบอำนาจ ควรแบ่งกันเป็นผู้นำตามความถนัด ทำการรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกทุกกลุ่มก่อนการตัดสินใจเพื่อทำให้เกิดการยอมรับและเต็มใจที่จะนำผลการตัดสินใจของเครือข่ายไปปฏิบัติ

๕) วางแผนในการประสานงานระหว่างสมาชิก และเชื่อมต่อกับเครือข่ายอื่นๆ จัดระบบการประสานงานให้คล่องตัวและทั่วถึง การประสานงานถือเป็นหน้าที่หลักของสมาชิกแกนนำ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสนับสนุนทุกระดับให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณสมบัติของกลุ่มสมาชิกแกนนำ

การพัฒนาสมาชิกแกนนำที่มีประสิทธิภาพ จะเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่กลุ่มสมาชิกเครือข่ายอื่นๆ เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือจากคนภายนอก เป็นสิ่งจูงใจที่ทำให้คนภายนอกอยากเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของเครือข่ายมากขึ้น สมาชิกแกนนำจะต้องมีการพัฒนากลุ่มเพื่อให้ความเข้มแข็ง มีวุฒิ

^{๑๗} “ผู้จัดการเครือข่าย” <med.md.kku.ac.th/site_data/mykku_med>. ๒๑ พฤศจิกายน

ภาวะสูง มีความเป็นทีม ประสิทธิภาพสูง มีการรวมตัวของสมาชิกในกลุ่มสูง มีการสื่อสารทั่วถึงและโปร่งใส มีความไวเนื้อเชื้อใจระหว่างสมาชิก ใช้กระบวนการการตัดสินใจแบบให้ทุกคนมีส่วนร่วม เคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการประสานงานระหว่างสมาชิกให้ครบถ้วนไม่ตกหล่นและเป็นเอกภาพ ประสานงานกับองค์กรภายนอกเครือข่ายได้เป็นอย่างดี

การรักษาเครือข่าย

ตราบไคที่ภารกิจเครือข่ายยังไม่สำเร็จย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องรักษาเครือข่ายไว้ ประคับประคองให้เครือข่ายสามารถดำเนินการต่อไปได้ และบางกรณีหลังจากเครือข่ายได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายแล้ว ก็จำเป็นต้องรักษาความสำเร็จของเครือข่ายไว้ หลักการรักษาความสำเร็จของเครือข่าย มีดังนี้

- ๑) มีการจัดกิจกรรมร่วมที่ดำเนินอย่างต่อเนื่อง
- ๒) มีการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่าย
- ๓) กำหนดกลไกสร้างระบบจูงใจ
- ๔) จัดหาทรัพยากรสนับสนุนเพียงพอ
- ๕) ให้ความช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหา
- ๖) มีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

การจัดกิจกรรมร่วมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

เครือข่ายจะก้าวไปสู่ช่วงชีวิตที่ถดถอยหากไม่มีกิจกรรมใดๆ ที่สมาชิกของเครือข่ายสามารถกระทำร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจาก เมื่อไม่มีกิจกรรมก็ไม่มีกลไกที่จะดึงสมาชิกเข้าหากัน สมาชิกของเครือข่ายก็จะไม่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กัน เมื่อการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกลดลงก็ส่งผลให้เครือข่ายเริ่มอ่อนแอ สมาชิกจะเริ่มสงสัยในการคงอยู่ของเครือข่าย บางคนอาจพาลคิดไปว่าเครือข่ายล้มเลิกไปแล้ว ความยั่งยืนของเครือข่ายจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อได้มีการจัดกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งกิจกรรมดังกล่าวกลายเป็นแบบแผน (pattern) ของการกระทำที่สมาชิกของเครือข่ายยอมรับโดยทั่วกัน ด้วยเหตุนี้ การที่จะรักษาเครือข่ายไว้ได้ต้องมีการกำหนดโครงสร้างและตารางกิจกรรมไว้ให้ชัดเจน ทั้งในแง่ของเวลา ความถี่ และต้องเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจเพียงพอที่จะดึงดูดสมาชิกให้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ไม่จำเป็นต้องเป็นกิจกรรมเดียวที่ใช้สำหรับสมาชิกทุกคน ในสำรวจดูความต้องการเฉพาะของสมาชิกในระดับย่อยลงไปในแต่ละคนและแต่ละกลุ่ม กล่าวคือควรมีกิจกรรมย่อยที่หลากหลายเพียงพอที่จะตอบสนองความสนใจของสมาชิกกลุ่มย่อยในเครือข่ายด้วย โดยที่กิจกรรมเหล่านี้ก็ยังคงอยู่ในทิศทางที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายของเครือข่าย กิจกรรมเหล่านี้อาจจัดในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น การวางแผนงานร่วมกัน การพบปะเพื่อประเมินผลร่วมกันประจำทุกเดือน ฯลฯ หรือจัดในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น จัดกีฬาสนทนาการระหว่างสมาชิก จัดงานประเพณีท้องถิ่นร่วมกัน เป็นต้น ในกรณีที่

เครือข่ายครอบคลุมพื้นที่ที่กว้างขวางมาก กิจกรรมไม่ควรรวมศูนย์อยู่เฉพาะส่วนกลาง ควรกระจายจุดพบปะสังสรรค์หมุนเวียนกันไปเพื่อให้สมาชิกเข้าร่วมได้โดยสะดวก

การรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่าย

สัมพันธภาพที่ดีเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในการรักษาเครือข่ายให้ยั่งยืนต่อไป ความสัมพันธ์ที่ดีเป็นเสมือนน้ำมันที่คอยหล่อลื่นการทำงานร่วมกันให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น เมื่อใดที่สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกบาดหมางไม่เข้าใจกัน หรือเกิดความขัดแย้งระหว่างกันโดยหาข้อตกลงไม่ได้ สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกก็จะเริ่มแตกร้า ซึ่งหากไม่มีการแก้ไขอย่างทัน่วงที ก็จะนำไปสู่ความเสื่อมถอยและความสิ้นสุดลงของเครือข่ายได้ ดังนั้น ควรมีการจัดกิจกรรมที่มีจุดประสงค์เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกโดยเฉพาะ และควรจัดอย่างสม่ำเสมอไม่ใช่ว่าจัดในช่วงที่มีปัญหาเกิดขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้สมาชิกของเครือข่ายพึงตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสัมพันธภาพ เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งหรือความไม่เข้าใจกันที่อาจเกิดขึ้น สมาชิกควรแสดงความเป็นมิตรต่อกัน เมื่อเกิดความขัดแย้งต้องรีบแก้ไขและดำเนินการไกล่เกลี่ยให้เกิดความเข้าใจกันใหม่ นอกจากนี้ควรมีมาตรการป้องกันปัญหาที่จะเกิดความขัดแย้งระหว่างกัน เช่น ในการจัดโครงสร้างองค์กรควรแบ่งอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน และไม่ซ้ำซ้อน การกำหนดเป้าหมายการทำงานที่สมาชิกยอมรับร่วมกัน การจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ การกำหนดผู้นำที่เหมาะสม การกำหนดกติกาอันเป็นที่ยอมรับร่วมกัน เป็นต้น

การกำหนดกลไกสร้างระบบจูงใจ

สมาชิกจะยังเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายตราบเท่าที่ยังมีสิ่งจูงใจเพียงพอที่จะดึงดูดให้เข้าไปมีส่วนร่วม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกำหนดกลไกบางประการที่จะช่วยจูงใจให้สมาชิกเกิดความสนใจอยากเข้ามีส่วนร่วม ซึ่งตามทฤษฎีแรงจูงใจแล้ว ปัจเจกต่างก็มีสิ่งจูงใจที่ต่างกัน ดังนั้นควรทำการวิเคราะห์เพื่อบ่งชี้ถึงแรงจูงใจที่แตกต่างหลากหลายในแต่ละบุคคล แล้วทำการจัดกลุ่มของสิ่งจูงใจที่ใกล้เคียงกันออกเป็นกลุ่ม อาทิ ค่าตอบแทน เกียรติยศชื่อเสียง การยอมรับ ฯลฯ อันจะนำไปสู่มาตรการในการสร้างแรงจูงใจสำหรับบุคคลในแต่ละกลุ่มอย่างเฉพาะเจาะจง ถ้าจำเป็นจะต้องให้ค่าตอบแทนเพื่อเป็นสิ่งจูงใจ ควรเป็นการแลกเปลี่ยนกับผลงานมากกว่าการให้ผลตอบแทนในลักษณะเหมาจ่าย กล่าวคือผู้ที่รับค่าตอบแทนต้องสร้างผลงานเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน โดยผลงานที่ได้ต้องสนับสนุนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาเครือข่าย และควรมีการทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจน เพื่อสร้างทักษะผูกพันระหว่างผู้รับทุนและผู้ให้ทุน การให้ค่าตอบแทนก็ไม่ควรให้ทั้งหมดในงวดเดียว ทั้งนี้เพื่อให้มีการปรับลดค่าตอบแทนได้หากผู้รับทุนไม่ดำเนินการตามสัญญา ในกรณีที่ต้องการให้เกียรติยศและชื่อเสียงเป็นสิ่งจูงใจโดยเฉพาะในงานพัฒนาสังคมที่มักจะไม่มียears ค่าตอบแทนการดำเนินงาน จำเป็นต้องหาสิ่งจูงใจอื่นมาชดเชยสิ่งตอบแทนที่เป็นตัวเงิน ตามทฤษฎีของ Maslow ความต้องการการยกย่องจากผู้อื่น (esteem needs) ที่อยู่ในรูปของอำนาจเกียรติยศ

ชื่อเสียง หรือสถานะทางสังคม เป็นสิ่งที่น่าสนใจได้ อาจทำเป็นรูป “สัญลักษณ์” บางอย่าง ที่สื่อถึงการได้รับเกียรติยศ การยกย่องและมีคุณค่าทางสังคม เช่น การประกาศเกียรติยศ เข็มเชิดชูเกียรติ โล่เกียรติยศ เป็นต้น โดยสัญลักษณ์เหล่านี้ต้องมีคุณค่าเพียงพอให้เขาปรารถนาอยากที่จะได้ และควรมีเกียรติยศหลายระดับที่จูงใจสมาชิกเครือข่ายให้ร่วมมือลงแรงเพื่อไต่เต้าไปสู่ระดับที่สูงขึ้นไป ซึ่งจะช่วยให้เกิดความต่อเนื่อง และควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่รายชื่อคนกลุ่มนี้อย่างกว้างขวาง

การจัดหาทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ

หลายเครือข่ายต้องหยุดดำเนินการไป เนื่องจากขาดแคลนทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงานที่เพียงพอ ทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และบุคลากร ที่สำคัญคือเงินทุนในการดำเนินงานซึ่งเปรียบเสมือนเลือดที่ไหลเวียนหล่อเลี้ยงเครือข่ายให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ เมื่อขาดเงินทุนเพียงพอที่จะจุนเจือ เครือข่ายอาจต้องปิดตัวลงในที่สุด หากได้รับการสนับสนุนจะต้องมีระบบตรวจสอบการใช้จ่ายอย่างรัดกุม และมีการรายงานผลเป็นระยะ หากการดำเนินงานไม่คืบหน้าอาจให้ระงับทุนได้

การให้ความช่วยเหลือและช่วยแก้ไข้ปัญหา

เครือข่ายอาจเกิดปัญหาระหว่างการดำเนินงานได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายที่เพิ่งเริ่มดำเนินการใหม่ๆ การมีที่ปรึกษาที่ดีคอยให้คำแนะนำและคอยช่วยเหลือจะช่วยให้เครือข่ายสามารถดำเนินการต่อไปได้ และช่วยหนุนเสริมให้เครือข่ายเกิดความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ควรมีที่ปรึกษาเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ เป็นแหล่งข้อมูลให้ศึกษาค้นคว้า และช่วยอบรมภาวะการเป็นผู้นำให้กับสมาชิกเครือข่าย

การสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

องค์กรหรือเครือข่ายที่เคยประสบความสำเร็จกลับต้องประสบกับความล้มเหลวอย่างรุนแรงเมื่อเวลาผ่านไป เพราะไม่ได้ “สร้างคน” ขึ้นมารับไม้ผลัดต่อจากคนรุ่นก่อนเพื่อสานต่อภารกิจของเครือข่าย จำเป็นต้องสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง เครือข่ายต้องคัดเลือกคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ทั้งด้านความรู้ความสามารถ การมีประสบการณ์ร่วมกับเครือข่ายและที่สำคัญ คือเป็นที่ยอมรับนับถือและสามารถเป็นศูนย์รวมใจของคนในเครือข่ายได้ ดำเนินการให้คนเหล่านี้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสบการณ์ในการทำหน้าที่เป็นสมาชิกแกนหลัก เพื่อสืบสานหน้าที่ต่อไปเมื่อสมาชิกแกนหลักต้องหมดวาระไป

ความจำเป็นที่ต้องมีเครือข่าย^{๑๘}

การพัฒนางานหรือการแก้ปัญหาใดๆ ที่ใช้วิธีดำเนินงานในรูปแบบที่สืบทอดกันเป็นวัฒนธรรมภายในกลุ่มคน หน่วยงาน หรือองค์กรเดียวกัน จะมีลักษณะไม่ต่างจากการปิดประเทศที่ไม่มีการติดต่อสื่อสารกับภายนอก การดำเนินงานภายใต้กรอบความคิดเดิม อาศัยข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนอยู่ภายใน ใช้ทรัพยากรหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่พอจะหาได้ใกล้มือ หรือถ้าจะออกแบบใหม่ก็ต้องใช้เวลานานมาก จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนางานอย่างยิ่งและไม่อาจแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ การสร้าง “เครือข่าย” สามารถช่วยแก้ปัญหาข้างต้นได้ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารรวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงานของตน ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ให้ความร่วมมือและทำงานในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เสมือนการเปิดประตูสู่โลกภายนอก

ดังนั้น ในการที่จะดึงใครสักคนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเครือข่าย จำเป็นต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่เขาจะได้รับจากการเข้าร่วม ถ้าจะให้ดีต้องพิจารณาล่วงหน้าก่อนที่เขาจะร้องขอ ลักษณะของผลประโยชน์ที่สมาชิกแต่ละคนจะได้รับอาจแตกต่างกัน แต่ควรต้องให้ทุกคนและต้องเพียงพอที่จะเป็นแรงจูงใจให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมในทางปฏิบัติได้จริง ไม่ใช่เป็นเข้ามาเป็นเพียงไม้ประดับ เนื่องจากมีตำแหน่งในเครือข่าย แต่ไม่ได้ร่วมปฏิบัติภารกิจ เมื่อใดก็ตามที่สมาชิกเห็นว่าเขาเสียประโยชน์มากกว่าได้ หรือเมื่อเขาได้ในสิ่งที่ต้องการเพียงพอแล้ว สมาชิกเหล่านั้นก็จะออกจากเครือข่ายไปในที่สุด

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวกลายเป็น “เครื่องมือ” ที่รัฐบาลให้ความสำคัญเนื่องจากมีความสำคัญต่อการสร้างรายได้ เพื่อพัฒนาประเทศอย่างมากและยังเป็นรายได้ที่เป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ และมีการกระจายไปในหลายภาคอย่างค่อนข้างชัดเจน เช่นการเดินทาง ที่พัก การซื้อของที่ระลึก ภัตตาคาร ร้านค้าต่างๆ จึงมีการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งโดยตรงและทางอ้อม ขยายมากขึ้น เช่นการเพิ่มขึ้นของสถานที่พัก ทั้งโรงแรมขนาด ๕ ดาว ๔ ดาว ไปจนถึงที่พักแบบพื้นบ้านที่เรียกว่า โฮมสเตย์ การเพิ่มขึ้นของร้านอาหาร และแหล่งบริการอื่นๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ และการขยายตัวไปในแทบทุกภูมิภาคของไทย ก่อให้เกิดการตื่นตัว

^{๑๘} “ความจำเป็นที่ต้องมีเครือข่าย” <med.md.kku.ac.th/site_data/mykku_med>. ๕ มกราคม ๒๕๖๐.

เพราะมองว่าเป็นเรื่องง่ายที่จะมีรายได้เพิ่มจากการท่องเที่ยว ที่เป็นผู้มาซื้อสินค้าถึงที่ไม่ว่าจะที่ใดก็ตาม

๒.๒.๑ ความหมายการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยวจากที่องค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมว่าด้วยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยขึ้น ณ กรุงโรมประเทศอิตาลี นิคม จารุมณี, (๒๕๔๔) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้คือการท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทางที่มีค่า ๓ ค่า เป็นเงื่อนไขในการท่องเที่ยว คือ

๑) การท่องเที่ยวจะต้องมีการเดินทาง (Travel) หมายถึง การเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่งโดยใช้ยานพาหนะไปเป็นระยะทางไกลหรือไกลก็ได้

๒) การท่องเที่ยวจะต้องมีจุดหมายปลายทาง (Destination) หมายถึง มีสถานที่ที่เลือกเดินทางไปเยือนและใช้ช่วงเวลาหนึ่งอยู่ ณ ที่นั้นมักมีสถานที่ที่มีความสวยงามทางทัศนียภาพมากหรือเป็นสถานที่ที่มีรากฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่หรือเป็นสถานที่ที่มีวัฒนธรรม ประเพณีกิจกรรมที่น่าสนใจซึ่ง ณ ที่นั้นมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยวที่เพียงพอสำหรับสนองความต้องการและความพอใจแก่ผู้มาเยือน

๓) การท่องเที่ยวจะต้องมีจุดมุ่งหมาย (Purpose) หมายถึง มีจุดประสงค์ในการเดินทางไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือไปอยู่ประจำ แต่มีความมุ่งหมายในการเดินทางอย่างอื่นโดยผู้เดินทางอาจมีจุดมุ่งหมายในการเดินทางมากกว่า ๑ อย่างก็ได้

จี และโชว^{๑๙} (Gee & Choy, ๑๙๘๙) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีความเพลิดเพลินสนุกสนาน โดยที่นักท่องเที่ยวนั้นคือนักท่องเที่ยวนั่นเอง

เศกสรรค์ ยงวณิชย์^{๒๐} ได้กล่าวถึง ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว ด้วยความสมัครใจตามวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ได้ ที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

นิคม จารุมณี^{๒๑} ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อทำการศึกษาและพักผ่อนหย่อนใจหรือก่อให้เกิดการกระทำร่วมกันของมนุษย์ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม จนเป็นเหตุดึงดูดใจให้เดินทางไปศึกษาและท่องเที่ยวตามแหล่งต่างๆ

^{๑๙} Gee, C. Y. and Choy, J. L. **The Travel Industry**. New York: Van Nostrand. ๑๙๘๙.

^{๒๐} เศกสรรค์ ยงวณิชย์, **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**, (พิมพ์ครั้งที่ ๒). ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑.

^{๒๑} นิคม จารุมณี, **การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**, กรุงเทพมหานคร : บริษัทโอเอสพรีนติ้งเฮาส์, ๒๕๔๔.

ธรรมบุญ ประจวบเหมาะ^{๒๒} กล่าวว่า “การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่มีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเป็นการเดินทางจากที่หนึ่งที่มีจุดหมายที่อยู่อาศัยไปยังอีกที่หนึ่งที่ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม”

เสรี วงษ์ไพจิตร^{๒๓} ให้ความหมายว่า “การท่องเที่ยวเป็นรูปแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เจริญเติบโตไปในทิศทางที่เหมาะสม โดยรักษาสภาพแวดล้อมที่ดั้งเดิมให้คงอยู่ควบคู่ไปกับการพัฒนาที่มุ่งอนุรักษ์คุณค่าทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการพัฒนาโดยถือว่าการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศ สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมของระบบนิเวศโดยไม่ทำให้เป็นการเปลี่ยนแปลงหรือทำลาย”

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ^{๒๔} ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า “การท่องเที่ยวที่ผู้ท่องเที่ยวมุ่งหวังจะได้รับผลตอบแทนเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อสนองตอบความอยากรู้อยากเห็น”

ชูลิทธิ์ ชูชาติ^{๒๕} กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางออกจากบ้านพักเป็นการชั่วคราว ระยะเวลาสั้นเพื่อไปเยี่ยมญาติมิตร หรือวัตถุประสงค์อื่นๆ ทางด้านท่องเที่ยวการท่องเที่ยวจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น แหล่งท่องเที่ยวต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ หรือ ๓ As ได้แก่

๑) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งดึงดูดใจเกิดจากสถานที่และเหตุการณ์ สถานที่อาจเกิดจากธรรมชาติสร้างหรือมนุษย์สร้างขึ้น แต่เหตุการณ์ที่น่าประทับใจเกิดจากมนุษย์สร้างเพียงอย่างเดียว

๒) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ความสะดวกสบายทำให้นักท่องเที่ยวหรือคนเดินทางเข้าไปถึงสถานที่ได้รวดเร็ว ปลอดภัย และสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการก่อสร้างปัจจัยพื้นฐานในการผลิต เช่น ระบบขนส่ง ระบบการสื่อสาร ระบบสาธารณูปโภค จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในแหล่งท่องเที่ยว

๓) การเข้าไปถึง (Accessibility) การเข้าไปถึงแหล่งท่องเที่ยวต้องมีระบบการขนส่งซึ่งประกอบด้วย เส้นทาง พาหนะ สถานี และผู้ประกอบการ การขนส่งมีวัตถุประสงค์ในการลำเลียงคนและสิ่งของไปยังจุดหมายปลายทางโดยผ่านเส้นทางหรือท่าลำเลียงองค์ประกอบทั้ง ๓ ประการดังกล่าว จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการท่องเที่ยวแบบมวลชน แต่การท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มผู้สนใจ

^{๒๒} ธรรมบุญ ประจวบเหมาะ, **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๓๓, หน้า ๓.

^{๒๓} เสรี วงษ์ไพจิตร เสรีวงษ์ไพจิตร, **ท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน**, กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๓๔, หน้า ๔๒๙.

^{๒๔} ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, **วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**, กรุงเทพมหานคร: โครงการวิถี, ๒๕๔๐, หน้า ๖.

^{๒๕} ชูลิทธิ์ ชูชาติ, **อุตสาหกรรมท่องเที่ยว**, พิมพ์ครั้งที่ ๒. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๔๒, หน้า ๓-๕.

เฉพาะอย่าง เช่น กลุ่มนักอนุรักษ์ นักผจญภัย นักวิชาการ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ หรือ ปัจจัยพื้นฐานในการผลิตบางอย่าง อาจมีความจำเป็นน้อย เพราะกลุ่มบุคคลดังกล่าว ต้องการศึกษาศูนย์แหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพใกล้เคียงกับธรรมชาติและวัฒนธรรมดั้งเดิม การสร้างปัจจัยการผลิตที่เกินความจำเป็น ถ้าปราศจากการวางแผนและคำนึงถึงผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยว และผลกระทบต่อวัฒนธรรมของผู้คนในชุมชนย่อมส่งผลถึงภาพรวมของการท่องเที่ยวในอนาคต

เขาวลิต สิทธิฤทธิ์ และคณะ^{๒๖} ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวไว้ ๓ ประการ คือ

๑) การท่องเที่ยวในวันหยุดพัก เช่น การเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ การเดินทางเยี่ยมญาติมิตร

๒) การท่องเที่ยวทางด้านธุรกิจ เช่น การเดินทางเพื่อการประชุม สัมมนา ฯลฯ

๓) การท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ เช่น การศึกษา การรักษาสุขภาพ การเล่นกีฬา ฯลฯ จากวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ การติดต่อทางธุรกิจ หรือวัตถุประสงค์อื่นๆ แต่การท่องเที่ยวต้องเป็นการเดินทางชั่วคราวไม่ใช่การประกอบอาชีพโดยถาวร และไม่ถูกบังคับ แต่เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ

ศรัญญา วรากุลวิทย์^{๒๗} ได้กล่าวไว้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยเริ่มต้นตั้งแต่สมัย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรีช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๒ - ๒๕๐๖ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนา และส่งเสริมอย่างจริงจัง แนวคิดในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑ ขณะที่ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พักรักษาตัวอยู่ ณ โรงพยาบาลวอลเตอร์รีด สหรัฐอเมริกา ท่านได้ศึกษากิจการท่องเที่ยวด้วยความสนใจ และดำริที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยอย่างจริงจัง เนื่องจากเล็งเห็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ที่จะได้รับจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งกำลังตื่นตัวอยู่ในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ด้วยเหตุที่ประเทศไทยมีทรัพยากรพร้อมที่จะพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวอยู่แล้ว รวมทั้งคนไทยมีวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่น่าสนใจ และมีความเป็นมิตรกับบุคคลทั่วไป สิ่งเหล่านี้ล้วนดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนประเทศไทยทั้งสิ้น หากมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ได้มุ่งพัฒนาประเทศและสร้างภาพพจน์ของประเทศให้มีความปลอดภัย ปราศจากโจรผู้ร้าย การเมืองมีเสถียรภาพมั่นคง และเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ เน้นนโยบายให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่สามารถดึงดูดเงินตราต่างประเทศจาก

^{๒๖} เขาวลิต สิทธิฤทธิ์ และคณะ, **โครงการการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างมีส่วนร่วมตำบลกรุงชิง** : มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, ๒๕๕๕, หน้า ๘.

^{๒๗} ศรัญญา วรากุลวิทย์, **งานมัคคุเทศก์ ๑**, พิมพ์ครั้งที่ ๓. พระนครศรีอยุธยา: สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, ๒๕๔๖, หน้า ๘๐-๘๘.

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ดังนั้นจึงมีการประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง “องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว มีชื่อย่อว่า อ.ส.ท.” ขึ้นเป็นหน่วยงานอิสระ มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ต่างประเทศในขณะนั้นเป็นประธานคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์ในการ ปฏิบัติงานด้านเผยแพร่ประเทศไทย ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และศิลปกรรม ให้เป็นที่รู้จักและสนใจ แก่นักท่องเที่ยว สํารวจ จัดสร้างบูรณะสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งนี้ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เน้นว่ารายได้ จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สามารถกระจายไปอย่างทั่วถึงประชาชนทุกคน นอกจากนี้รายได้ที่มอง ไม่เห็นและมีมูลค่าที่ประมาณไม่ได้ ได้แก่ ความชื่นชมของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศต่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนไทย ภายหลังจากมรณกรรมของ จอม พลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ รัฐบาลภายใต้การนำของ จอมพลถนอม กิตติขจร ได้สืบทอดนโยบายพัฒนา ประเทศทุกด้านของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่าง ต่อเนื่อง ซึ่งในระหว่างนั้นเกิดสงครามเวียดนาม ประเทศสหรัฐอเมริกาส่งทหารอเมริกันจำนวนมากเข้า มารบที่ประเทศเวียดนามโดยมีฐานทัพอยู่ในประเทศไทย ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมเป็น อย่างมากมีการก่อสร้างถนน สร้างสนามบิน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเจริญเติบโต มีการสร้างโรงแรม บ้านพักให้เช่า บาร์ ไนท์คลับ อาบอบนวด คอฟฟี่ช็อป เพื่อรองรับทหารอเมริกันที่เดินทางกลับมาจาก ประเทศเวียดนามมาพักผ่อนในประเทศไทย ธุรกิจการค้าเกิดขึ้นบริเวณฐานทัพอเมริกันในจังหวัดต่างๆ และในกรุงเทพมหานคร ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคสมัยนั้น ถึงแม้ว่าการถอนทหารอเมริกันออกจากประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๒ แล้วก็ตาม นักท่องเที่ยวชาว ต่างประเทศยังเดินทางเข้าประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง เมื่อจำนวนนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศและใน ประเทศเพิ่มขึ้นจำนวนมาก การดูแลเรื่องความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ทั่วถึงจึงเกิดคดีความ มากมาย ดังนั้นองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และธุรกิจท่องเที่ยวภาคเอกชนได้ขอ ความร่วมมือจากกรมตำรวจให้พิจารณาดำเนินมาตรการความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวระหว่าง ประเทศเป็นกรณีพิเศษ กรมตำรวจจึงได้ทดลองจัดตั้ง “ศูนย์อำนวยความสะดวกและให้ความปลอดภัย แก่นักท่องเที่ยว (ศอ.นท.)” ขึ้นทำหน้าที่รับแจ้งเรื่องร้องเรียน และลาดตระเวน ตรวจสอบตรา ให้ความ คุ่มครองรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศในย่านชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็น ที่นิยมของนักท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพฯ จนถึงปัจจุบันได้เลื่อนสถานะเป็นกองบังคับการตำรวจ ท่องเที่ยว

สรุปแนวความคิดต่างๆ และความหมายของการท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวจะนำมาซึ่ง การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และประชาชนของประเทศ รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารของสถานที่ที่น่าสนใจเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นและเข้าใจถึงวัฒนธรรมประเพณีและ นอกเหนือจากนั้นทำให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อน มีประสบการณ์ สร้างความสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อผู้ร่วม เดินทางและเพื่อนมนุษย์อีกด้วย

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว สถาบัน ว.ท. (๒๕๔๒) ได้สรุปสาระสำคัญของระบบ และองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ ว่า การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจที่มี องค์ประกอบหลัก ๓ ด้าน คือ (๑) ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resource) (๒) บริการ การท่องเที่ยว (Tourism Service) และ(๓) การตลาดท่องเที่ยว (Tourism Market or Tourist) ซึ่งแยก กล่าวแต่ละประเด็น คือ แหล่งท่องเที่ยวบริการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยว การให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย ในประเทศไทยโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ให้คำจำกัดความที่เกี่ยวข้อง บางส่วนดังนี้

อภิชาติ อินทร์พงษ์พันธ์^{๒๘} ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า องค์ประกอบของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ไว้ว่า หมายถึง ธุรกิจและบริการสิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับ นักท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

๑) การคมนาคมขนส่ง การท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นโดยปราศจากการเดินทางเห็นจะไม่ได้การ คมนาคมจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวขยายตัวจนกลายเป็นอุตสาหกรรม

๒) ที่พัก เมื่อมีการเดินทางก็จำเป็นต้องมีการพักผ่อน ซึ่งถือว่าอุตสาหกรรมที่พักเป็น อุตสาหกรรมที่หารายได้เป็นอันดับสองรองจากอุตสาหกรรมของที่ระลึก

๓) ร้านอาหารภัตตาคาร กิจกรรมร่วมที่ต้องเกิดในระหว่างที่นักท่องเที่ยวเดินทาง

๔) บริการนำเที่ยวเป็นธุรกิจที่ดำเนินการเกี่ยวกับการเดินทาง อำนวยความสะดวกในการ เดินทางให้แก่นักท่องเที่ยว

๕) สิ่งดึงดูดใจเพื่อการท่องเที่ยว ทั้งสิ่งดึงดูดใจที่เป็นธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น

๖) ร้านขายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง เป็นธุรกิจที่ทำรายได้สูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับ ธุรกิจอื่นในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

๗) ความปลอดภัย ก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญมากเช่นกัน

พยอม ธรรมบุตร^{๒๙} ได้แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวออกเป็น ๔ กลุ่มดังนี้

๑) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีความสำคัญอย่างยิ่ง ได้แก่ การขนส่งการคมนาคมที่ เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับสนามบิน ตัวเมือง สถานี ขนส่ง สถานี รถไฟ รวมถึงคุณภาพของโครงสร้าง พื้นฐานของพื้นที่ ได้แก่ ถนน ทางหลวง เครือข่ายคมนาคม

^{๒๘} อภิชาติ อินทร์พงษ์พันธ์, **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**, กรุงเทพมหานคร: อุกฤษฏี ออฟเซ็ท, ๒๕๔๐.

^{๒๙} พยอม ธรรมบุตร, **เอกสารประกอบการเรียนการสอนการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ พัฒนาการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น**, กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ๒๕๔๙, หน้า ๑-๒.

๒) ที่พักแรม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเช่นกัน โดยเฉพาะสำหรับ Tourist ซึ่งต้องค้างคืน ในแหล่งท่องเที่ยวอย่างน้อย ๑ คืน ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท บริการอาหารและเครื่องดื่ม Home Stay ฯลฯ

๓) แหล่งท่องเที่ยวเป็นหัวใจขององค์ประกอบการท่องเที่ยว เพราะเป็นสถานที่ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ หรือวัฒนธรรม หรืองานมหกรรม ประเพณีท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชนเจ้าของบ้าน

๔) กิจกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งแสวงหาประสบการณ์ จึงจำเป็นต้องมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต เช่น การดำนา การเกี่ยวข้าว การจับปลา การกรีดยาง การทำหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นต้น

มนัส สุวรรณ^{๓๐} สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเป็นสรรพสิ่งรองรับในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวกสบายปลอดภัย โดยสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว แบ่งออกได้ ๒ ประเภท คือ

๑) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยตรง เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ได้แก่ การอำนวยความสะดวกในการเข้าออกประเทศ การให้บริการการท่องเที่ยว

๒) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยอ้อม เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศแล้ว แม้จะไม่มีนักท่องเที่ยว รัฐบาลก็ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ให้แก่ประชาชนของตน ส่วนการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวถือเป็นผลพลอยได้ประกอบด้วย สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ จาเป็นต่อการยังชีพของประชาชน สิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัย เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่รัฐบาลให้ความปลอดภัยทั้งร่างกายทรัพย์สินและการเดินทางแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอื่นๆ เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่เสริมหรือสนับสนุนเพิ่มความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว

องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเป็นจุดที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลายๆ อย่างผสมผสานกัน

มูการ์ด และเมดริก^{๓๑} กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ คือ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น (Amenity)

^{๓๐} มนัส สุวรรณ, **นิเวศวิทยากับการพัฒนาเศรษฐกิจ**, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไอเดียนส์โตร์, ๒๕๔๑.

^{๓๑} Burkart, A. J. and S. Medrik. **Tourism: Part Present and Future**. Oxford: ButterworthHienemari Ltd. (๑๙๘๑).

มิล และเมอร์ริสัน^{๓๒} (Mill & Morrison, ๑๙๗๑ อ้างถึงใน ประกอบศิริ ภัคดีพิณิช) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ ในด้านความสวยงาม ความน่าประทับใจ สิ่งอำนวยความสะดวกในสิ่งที่พัก ร้านอาหารร้านขายของที่ระลึกหรือบริการอื่นๆ ปัจจัยพื้นฐานฐานในเรื่องระบบการสื่อสารและสาธารณูปโภค การขนส่ง

มนัส สุวรรณ และคณะ^{๓๓} กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสม ยิ่งไปกว่านี้ยังต้องคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่างๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติการที่ดีต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่ได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นแล้วการจัดการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไรทิศทางและประสผลความล้มเหลว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา^{๓๔} กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยว หมายถึง การวางแผนการท่องเที่ยว และดำเนินการให้เป็นไปตามแผน โดยมีการจัดองค์การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก และการควบคุมอย่างเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้พร้อมทั้งมีการประเมินผลการท่องเที่ยวด้วย

สรุปได้ว่าการจัดการท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการในการจัดการการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการดำเนินการที่เหมาะสม ภายใต้สภาพแวดล้อมของพื้นที่นั้น ๆ อีกทั้งมีเป้าหมายที่มีความสอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดที่มีความเหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ

วรรณพร วณิชชานุกร^{๓๕} กล่าวว่า ในการบริหารจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรจะมีรูปแบบการบริหารใน ๒ ระดับ คือ ระดับแวนอนซึ่งประกอบด้วย หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้อง และระดับแนวตั้งคือ หน่วยงานของรัฐในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น รวมทั้งองค์กรที่ไม่ใช่ของรัฐบาล แต่มีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแทนปกป้องผลประโยชน์ส่วนรวม และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร แรงงาน ความรู้ตามอำนาจของผู้คนในท้องถิ่นได้ ซึ่งการบริหารงานควรครอบคลุมในเรื่องต่างๆ

^{๓๒} ประกอบศิริ ภัคดีพิณิช, **ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม**, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕. หน้า ๑๑.

^{๓๓} มนัส สุวรรณ, **นิเวศวิทยากับการพัฒนาเศรษฐกิจ**, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์. ๒๕๔๑. หน้า ๑๒.

^{๓๔} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, **การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**, เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๔๒. หน้า ๑๒.

^{๓๕} วรรณพร วณิชชานุกร, **นิเวศท่องเที่ยว : การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**, พิมพ์ลักษณ์, กรุงเทพมหานคร : กองวิชาการและฝึกอบรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๐. หน้า ๑๒.

จุฑามาศ จันทรัตน์^{๓๖} กล่าวว่า ในการที่การท่องเที่ยวของไทยจะก้าวไปสู่ทศวรรษหน้าอย่างมีมาตรฐานและสามารถแข่งได้ในระดับสากล ผู้บริหารจัดการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรต้องมองการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและตระหนักถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของระบบ เพราะทุกส่วนล้วนมีความสำคัญและจำเป็นต้องพิจารณา ๒ เรื่องหลักดังนี้

ระบบการท่องเที่ยว ซึ่ง ลิเพอร์ กล่าวว่า การท่องเที่ยวไม่ใช่เป็นอุตสาหกรรม แต่เป็นระบบเริ่มต้นจากนักท่องเที่ยวมีความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวด้วยเหตุผลและแรงกระตุ้นแตกต่างกันไปจากนั้นจึงเริ่มหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ แล้วจึงตัดสินใจเดินทางจากที่อยู่เดิม โดยอาศัยการคมนาคมรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งไปยังจุดหมายปลายทาง และ ณ จุดหมายปลายทางแห่งนั้นนักท่องเที่ยวก็เกี่ยวข้องประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ มากมาย

ลิเพอร์ (Leiper 1979) (อ้างถึงใน สุวีร์ณัสนัย โสภณศิริ), กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวมีลักษณะเป็น “Partial Industrialization” มี ๒ ส่วน คือ^{๓๗}

- ๑) เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยน โดยนักท่องเที่ยวซื้อบริการจากภาคเอกชน
- ๒) ไม่มีการแลกเปลี่ยน ไม่ได้มีไว้เพื่อขาย แต่หากเป็นสาธารณสมบัติ เช่น ชายหาดที่สวยงามคนไทยที่มีความเอื้ออาทร วัฒนธรรมไทยที่มีความเป็นเอกลักษณ์ สิ่งเหล่านี้อยู่นอกเหนือการควบคุมของภาคเอกชน และเป็นส่วนที่ต้องแบ่งปันและใช้ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้าน ซึ่งส่วนนี้ทำให้ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวมีลักษณะแตกต่างจากการขายสินค้าอื่นๆ เพราะจะต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน ต้องอาศัยความร่วมมืออย่างใกล้ชิด การท่องเที่ยวจึงจะนำไปสู่ทุกฝ่ายอย่างแท้จริง

Adhikary^{๓๘} (อ้างใน ปองพล ธวัชหทัยกุล และคณะ) ได้เสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว (๗ - S Model) เพื่อมาปรับใช้กับการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

- ๑) Strategy หมายถึง กลยุทธ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความผสมกลมกลืนกันระหว่างวัตถุประสงค์ การจัดลำดับความสำคัญ การควบคุม และขอบเขตของกิจกรรมต่างๆ ของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งต้องประกอบไปด้วยกลยุทธ์ในการวางแผน การดำเนินงานที่สามารถปฏิบัติได้ และต้องเป็นไปตามนโยบายของการท่องเที่ยวแห่งชาติด้วย

^{๓๖} จุฑามาศ จันทรัตน์, การท่องเที่ยวทั่วโลก หัวใจอยู่ที่ความร่วมมือ, จุลสารการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๔. หน้า ๔๕-๔๘.

^{๓๗} สุวีร์ณัสนัย โสภณศิริ, การวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว: ก้าวแรกสู่การเป็นผู้บริหารธุรกิจท่องเที่ยวอย่างมืออาชีพ, กรุงเทพมหานคร: อินทนิล, ๒๕๕๔. หน้า ๘๙-๙๐.

^{๓๘} ปองพล ธวัชหทัยกุล และคณะ, แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.): วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา, ๒๕๕๐. หน้า ๓๒-๓๔.

๒) Structure หมายถึง โครงสร้างในองค์กรซึ่งควรจะเกี่ยวข้องกับการจัดลำดับชั้นและการแบ่งหน้าที่ให้เหมาะสม เพราะโครงสร้างที่ดีจะเป็นกุญแจที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยว

๓) System หมายถึง ระบบในการจัดการการท่องเที่ยวซึ่งมีความหมายที่ครอบคลุมไปถึงระบบการจัดการข้อมูล ระบบการดำเนินงาน การปฏิบัติการ การเงิน การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาดและระบบอื่นๆ ด้วย โดยทุกระบบต้องมีการประสานร่วมมือกันและมีความสัมพันธ์กันในทุกขั้นตอน

๔) Staff บุคลากรนับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการดำเนินการต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยเฉพาะบุคคลที่ทำหน้าที่บริการนักท่องเที่ยวจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบโดยจัดสรรบุคคลที่มีความละเอียดรอบคอบ มีความผูกพันกับงาน มีความรับผิดชอบ ให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ มีความจริงใจซื่อสัตย์ ทำงานดีประสพผลสำเร็จและสามารถทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจเป็นสำคัญ

๕) Skill ในการทำงานทุกอย่างต้องอาศัยความชำนาญ งานจึงจะมีประสิทธิภาพ โดยขึ้นอยู่กับปัจจัย ๓ อย่างคือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่องาน

๖) Style การรวมกันระหว่าง Staff และ Skill แต่ละคนจะมีรูปแบบในการดำเนินงานที่ต่างกัน โดยปกติแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ

(๖.๑) Autocratic Style หรือ Top Down Style

(๖.๒) Democratic Style หรือ Bottom - Up

๗) Share การแบ่งปันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็น ความรู้ซึ่งนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวได้ดีที่สุด

สรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพนั้นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ (๑) องค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจ (๒) องค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และ (๓) องค์ประกอบด้านคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ เพื่อช่วยสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งที่ท่องเที่ยวอย่างสะดวกสบาย และมีความสุข

๒.๒.๒ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สำนักงานการท่องเที่ยว (๒๕๔๖) ได้แบ่งรูปแบบการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

๑) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

๒) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการเกษตรเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวหลัก สามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว มีการจัดระบบการให้บริการไว้รองรับนักท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน และเป็นการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร รวมทั้งมีการวางแผนป้องกันและแนวทางแก้ไขปัญหาลผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ

๓) การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการชมหรือสัมผัสศิลปวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ รวมทั้งงานเทศกาล ประเพณี ตลอดจนเที่ยวชมมรดกทางประวัติศาสตร์ที่เป็นแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และศาสนสถาน สามารถแบ่งได้เป็นการท่องเที่ยวเชิงศิลปกรรม ประเพณี และแหล่งประวัติศาสตร์

๔) การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์และวัฒนธรรมพื้นถิ่น เป็นการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาการสัมผัสโดยตรงกับคนที่มีเชื้อชาติ และภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากตัวนักท่องเที่ยวไม่ใช่การสัมผัสผ่านสิ่งประดิษฐ์ทางวัฒนธรรม

๕) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬาเป็นการท่องเที่ยวเพื่อบำบัดโรค บำรุงสุขภาพกายหรือสุขภาพจิต การออกกำลังกายหรือการเล่นกีฬาเพื่อรักษาสุขภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมย่อยของการเล่นกีฬาด้วย

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา^{๓๙} ได้อธิบาย การท่องเที่ยวที่จัดเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรจะครอบคลุมถึงเรื่องอะไรบ้าง การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมประกอบด้วย

๑. ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์
๒. โบราณคดีและพิพิธภัณฑ
๓. งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิม
๔. ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้นและแกะสลัก
๕. ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา
๖. ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์
๗. ภาษาและวรรณกรรม
๘. วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อาหาร
๙. ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน เทศกาลต่างๆ
๑๐. ลักษณะงานและเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้เฉพาะท้องถิ่นนาประเทศกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

^{๓๙} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, เชียงใหม่:คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘. หน้า ๔๖-๔๘.

ศรัญญา วรากุลวิทย์^{๑๐} แบ่งการท่องเที่ยวออกเป็น ๓ ประเภท คือการท่องเที่ยวตามลักษณะพื้นฐานของการท่องเที่ยว การแบ่งชนิดของการท่องเที่ยวตามลักษณะพื้นฐานของการท่องเที่ยว โดยพิจารณาตามวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ซึ่งในการประชุมขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการเดินทางและการท่องเที่ยวที่ได้จัดขึ้นในกรุงโรมประเทศอิตาลี ในปี ค.ศ. ๑๙๖๓ ในที่ประชุมได้สรุปว่าการเดินทางท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้จากเหตุผลของนักท่องเที่ยว ดังนี้

- ๑) การท่องเที่ยวเมื่อมีเวลาว่าง (Leisure)
- ๒) การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน (Recreation)
- ๓) การท่องเที่ยวในวันหยุด (Holiday)
- ๔) การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา (Sport)
- ๕) การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (Health)
- ๖) การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (Study)
- ๗) การท่องเที่ยวทางศาสนา (Religion)
- ๘) การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business)
- ๙) การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมมิตรและญาติ (Visiting Friends and Relatives หรือ VFR)
- ๑๐) การท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ขององค์กร (Mission)

การท่องเที่ยวตามมาตรฐานสากล

การท่องเที่ยวตามมาตรฐานสากลมีลักษณะดังต่อไปนี้

- ๑) การท่องเที่ยวภายในประเทศ
- ๒) การท่องเที่ยวต่างประเทศ
- ๓) การท่องเที่ยวลักษณะส่วนตัว

การท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ

การท่องเที่ยวตามลักษณะการจัดการ

การท่องเที่ยวตามลักษณะการจัดการ มีรูปแบบดังนี้

- ๑) กำหนดโดยประเภท ได้แก่ การท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tourism) กับ การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Tourism)
- ๒) กำหนดโดยระยะทาง ได้แก่ การท่องเที่ยวระยะไกล (Long - Haul) กับ การท่องเที่ยวระยะใกล้ (Short - Haul)

^{๑๐} ศรัญญา วรากุลวิทย์, งานมัคคุเทศก์ ๑, หน้า ๑๕ - ๒๐.

๓) กำหนดโดยวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว เช่น พักผ่อน ศึกษาดูงาน กีฬา การเยี่ยมญาติมิตร การประชุม เพื่อสุขภาพ

๔) กำหนดโดยระยะเวลา ได้แก่ การไปแวะเยี่ยม (Visit) หรือทัศนจร (Excursion) โดยไม่ค้างคืน กับการพักเยี่ยม (Staying Visit) โดยค้างแรม ในปัจจุบันยังมีการท่องเที่ยวแบบ Home stay และ Long stay ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวได้รับความนิยมสูงและเป็นที่น่าสนใจของผู้จัดนำเที่ยวทั่วโลก

๕) กำหนดโดยนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเป็นผู้กำหนดแหล่งท่องเที่ยว และเส้นทางอาจเป็นการท่องเที่ยวคนเดียว หรือการท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม

๖) กำหนดโดยวิธีการจัดการ ได้แก่ การท่องเที่ยวแบบอิสระ (Independent Travel) กับการท่องเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ (Inclusive Travel and Visits)

การท่องเที่ยวนำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และประชาชนของประเทศ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสถานที่ที่น่าสนใจภายในประเทศให้กับชาวต่างประเทศได้เข้าใจถึงวัฒนธรรมประเพณี และนอกเหนือจากนั้นทำให้ผู้เดินทางท่องเที่ยวได้พักผ่อน เกิดประสบการณ์ใหม่ๆ และสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ ซึ่งจะเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติ มีการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มข้น ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและ ผลกระทบโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของประชากรในประเทศจึงเกิดแนวคิดเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบ ๓ ด้าน คือ^{๔๑} ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resource) บริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) และตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market or Tourist) แต่ละองค์ประกอบมีองค์ประกอบย่อยๆ ที่มีความสัมพันธ์กันเป็นเหตุและผลซึ่งกันและกัน ความแตกต่างของแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยวจึงอยู่ที่ความแตกต่างในองค์ประกอบย่อยและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั่นเอง

๑) แหล่งท่องเที่ยว เป็นทรัพยากรที่สำคัญ จัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยว (Tourism Supply) จัดหมวดหมู่ของแหล่งท่องเที่ยวเป็น ๕ ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attractions) แหล่งท่องเที่ยวซึ่งแสดงออกถึงประเพณีต่างๆ (Traditional Attractions) แหล่งท่องเที่ยวซึ่งแสดงถึงความงดงามในรูปแบบต่างๆ ของภูมิประเทศ (Scenic Attractions) แหล่ง

^{๔๑} สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริการวิชาการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๒, หน้า ๒-๑๐.

ท่องเที่ยวประเภทที่ให้ความบันเทิง (Entertainment Attractions) แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตัว (Other Attractions)

สำหรับประเทศไทยนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) โดยบริษัทหรือหน่วยงานที่ปรึกษาต่างๆ มักแบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น ๓ ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์โบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความบันเทิงนั้น จัดเป็นส่วนหนึ่งในสถานบริการนักท่องเที่ยว

๒) บริการการท่องเที่ยว บริการที่รองรับการท่องเที่ยวเป็นอุทยานประเภทหนึ่ง ซึ่งไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางหลักของนักท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่รองรับให้เกิดความสะดวกสบายและความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในบางโอกาสอาจเป็นตัวดึงดูดใจได้เช่นกัน บริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรม และบริการอื่นๆ ทั้งนี้รวมถึงโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ

๓) ตลาดการท่องเที่ยว เป็นการแสดงออกของอุปสงค์ ซึ่งมีความปรารถนาในการท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อกิจกรรมอื่นๆ (ปกติตลาดการท่องเที่ยวจะเน้นที่นักท่องเที่ยว) ซึ่งในกระบวนการจัดการได้หมายรวมถึงการจัดการผู้มาเยือน (Visitors) ผู้ที่จากถิ่นพำนักของตนเอง เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งอาจพักค้างแรมหรือไม่ก็ได้ นักท่องเที่ยว (Tourists) คือ ผู้เดินทางมายังพื้นที่หนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่ไม่ใช่เป็นการไปทำงานประจำการศึกษาและไม่ใช่คนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาหรือทำงานประจำ หรือศึกษาอยู่ในพื้นที่นั้น ผู้เดินทางนี้จะต้องพักค้างแรมอย่างน้อย ๑ คืน วัตถุประสงค์ในการเดินทางอาจเพื่อใช้เวลาว่าง (การนันทนาการ การพักผ่อนวันหยุด การรักษาสุขภาพ การศึกษา - เรียนรู้การศาสนา และการกีฬา) ธุรกิจ เยี่ยมญาติ การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุม เป็นต้น

สรุปได้ว่า การจัดการการท่องเที่ยว ควรเป็นไปอย่างมีขั้นตอน มีคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพ มีโครงสร้างอย่างเป็นระบบ มีบุคลากร มีทักษะ และรวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในทุกกระบวนการ เพราะการจัดการที่ดีและมีระบบจะป้องกันการสับสน ข้ำซ้อนในการปฏิบัติงานไปอีกด้วย

หลักของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่า ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของทรัพยากรวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวนั้น เพื่อเป็นข้อมูลให้นักท่องเที่ยวในการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ในการเข้าชม ในขณะที่เดียวกันก็จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

๒) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการปลูกฝังสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความรัก ห่วงแหน รักษา และดึงชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของตนด้วย และ

ได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น การจ้างงานการบริการนันทนาการ การให้บริการขนส่ง การให้บริการที่พัก การขายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

๓) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรม และได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

๔) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้าน หรือของชุมชนอื่นรวมทั้งเคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และผู้คนของตนเองด้วย

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญมีอยู่ ๙ ประการ คือ^{๔๒}

๑) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยยึดหลักที่ว่าต้องอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อสามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลัง

๒) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักที่ว่าด้วยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือกระทบน้อยที่สุด

๓) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่นในแง่สังคมและวัฒนธรรม โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลาย

๔) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

๕) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์ โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

^{๔๒} ฤชดา ชูย์อาภย์, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาบ้านลวงเหนือ ตำบลลวงเหนือ อำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่, การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒. หน้า ๑๒-๑๔.

๖) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการตลาดของการบริการท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริง โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ธุรกิจท่องเที่ยวเน้นในเรื่องอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

๗) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ เพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ที่ได้รับ ทำให้ต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก โดยยึดหลักที่ว่าต้องมีกิจกรรมท่องเที่ยวตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๘) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ และความสะอาดของพื้นที่ โดยยึดหลักที่ว่าต้องไม่เกินขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ในทุกๆ ด้าน และต้องดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ

๙) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยยึดหลักที่ว่าต้องป้องกันรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด เพื่อให้นักท่องเที่ยวอบอุ่นใจ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา^{๔๓} การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตัวเองอย่างเข้าใจในสรรพสิ่งของโลกที่ไม่สามารถแยกตัวออกจากกันได้ ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ฉะนั้นองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญจึงควรมี ๖ ด้านดังต่อไปนี้

๑) องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อันประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ ๑๐ ประการคือ

๑.๑) ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น

๑.๒) โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่างๆ

๑.๓) งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่น และสิ่งปลูกสร้าง ผังเมืองรวมทั้งซากปรักหักพัง

๑.๔) ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก

๑.๕) ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา

๑.๖) ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่างๆ

๑.๗) ภาษา และวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา

๑.๘) วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ขนบธรรมเนียมการรับประทานอาหาร

อาหาร

๑.๙) ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่างๆ

^{๔๓} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. หน้า ๑๒-๑๔.

๑.๑๐) ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

๒) องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อมโดยมีการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

๓) องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการทางการท่องเที่ยว โดยผู้ประกอบการท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และได้ผลตอบแทนในกำไรสุทธิธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งผู้ประกอบการท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

๔) องค์ประกอบด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวคุณภาพได้รับรู้และได้ประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจ อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

๕) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการตลาดท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

๖) องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยมีการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา^{๔๔} กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการการท่องเที่ยวชมโบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นต่างๆ เพื่อได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินอีกทั้งศึกษาความเชื่อ พิธีกรรมต่างๆ เพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวด้วยโดยแบ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นประเภทได้ ๕ ประเภท คือ

๑) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว โดยได้รับความรู้และความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความ

^{๔๔} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และคณะ, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๗. หน้า ๗.

รับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

๒) การท่องเที่ยวงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานศิลปวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์และศึกษาความเชื่อการยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่างๆ อีกทั้งได้รับความรู้ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

๓) การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourism / Village Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษโดดเด่น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้านอีกทั้งมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

๔) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาหรือแข่งขันการกีฬา โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบของการจัดรายการกีฬาตามเส้นทางที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาได้สนุกสนานเพลิดเพลินกับการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาหรือการแข่งขันกีฬา ในขณะที่เดียวกันก็ได้ไปยังแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางจัดการรายการกีฬา ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า

๕) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือฟื้นฟูสุขภาพทางวัฒนธรรม เช่น การนวดตัว นวดฝ่าเท้า การอบสมุนไพร การประคบสมุนไพรการฝึกกายบริหาร การฝึกสมาธิ เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างสุขภาพและคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยวบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

จากกระแสดังกล่าวก่อให้เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ขึ้น เพื่อมาทดแทนหรือแข่งขันกับการท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยม จึงเป็นสาเหตุสำคัญให้เกิดการประชุมนานาชาติด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนขึ้น ณ เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดาเมื่อเดือน มีนาคม ปี ค.ศ. ๑๙๙๐ (พ.ศ. ๒๕๓๕) จากผลของการประชุมครั้งนี้ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า เป็นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและเจ้าของท้องถิ่น ในขณะเดียวกันก็ปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่น

หลัง ซึ่งความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพ พร้อมกับรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศได้ด้วย จากหมายดังกล่าวสามารถนำมาแปลเป็นหลักการเบื้องต้น และสร้างกรอบนโยบายและแนวทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จึงทำให้ประเทศต่างคิดหารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ เพื่อไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นเหตุให้มีการประชุม Earth Summit ขึ้นที่กรุงริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๙๒ (พ.ศ. ๒๕๓๕) ในที่ประชุมมุ่งเน้นความสนใจทั่วโลกสู่ประเด็นเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และสรุปทริเจนเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและได้มีการลงนาม อันเป็นที่เกิดแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงวัฒนธรรม

๒.๒.๓ ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้นำเอาวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันและยุโรป ที่ต่างสนใจที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรม และสัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในประเทศนั้น โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชีย และแอฟริกา รวมถึงชื่อของที่ระลึกที่เป็นงานหัตถกรรมละงานฝีมือที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในประเทศนั้น การท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวเราเรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเทศต่างๆ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในการสร้างรายได้ให้กับประเทศของตนอย่างมหาศาล จึงนำวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในกลยุทธ์ของประเทศ เช่น ประเทศเกาหลีได้มีการจัดตั้งหน่วยงานอิสระที่สนับสนุนภาคเอกชนในการส่งออกสินค้าวัฒนธรรมซึ่งเราจะเห็นโฆษณาการท่องเที่ยวของเกาหลีที่เน้นการสัมผัสวัฒนธรรมและเทคโนโลยี รวมถึงการโฆษณาแฝงในภาพยนตร์ซีรีส์ต่างๆของเกาหลี ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์ก็พยายามใช้ความหลากหลายของเชื้อชาติ เป็นจุดขายในการท่องเที่ยวเช่นกัน ภายใต้แนวคิดที่ว่า Uniquely Singapore โดยมีการฟื้นฟูแหล่งวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนสิงคโปร์เชื้อชาติจีน อินเดียและมลายูในประเทศให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว สำหรับประเทศมาเลเซีย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะเน้นความเป็นมุสลิมสำหรับนักท่องเที่ยวที่อยากสัมผัสมิติต่างๆ ของมุสลิม ยังมีประเทศอื่นๆ อีกมากมายที่มีการจัดการการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ เช่น จีน ประเทศในยุโรป และออสเตรเลีย ในขณะที่บางประเทศมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่ยังมีปัญหาในด้านการเมืองภายในประเทศ หรือยังไม่มีนโยบายที่ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว เช่น พม่า เวียดนาม ประเทศในแอฟริกา และตะวันออกกลาง เป็นต้น

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึงการท่องเที่ยว รวมถึงการจัดบริการอื่นๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน วัฒนธรรมนิยมประเพณี

วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว ต้องตระหนักดีต่อการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน วัฒนธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว ต้องยอมรับให้ประชาชนทุก ส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ต้องชี้ นำ ภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีหลักการดังนี้

๑) การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และ วัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญ และเป็นแนวทางการทำธุรกิจในระยะยาว

๒) การลดการบริโภคที่มากเกินไป และการลดของเสีย จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำบางสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็น การเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว

๓) การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมมี ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

๔) การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การ พัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะ ยาว

๕) การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาด้านราคา และ คุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดการทำลายอีก ด้วย

๖) การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นในสาขาการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่สร้าง ผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว อีกด้วย

๗) การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง มีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหา และลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

๘) การฝึกอบรมบุคลากร โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อ บุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับการบริการการท่องเที่ยว

๙) การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลอย่างพร้อมมูล จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ และเคารพใน สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และจะช่วยยกระดับความพอใจ ของนักท่องเที่ยวด้วย

๑๐) การวิจัย และการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหา และเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน

รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ

- ๑) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- ๒) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล
- ๓) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา
- ๔) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- ๕) การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์

รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม

- ๑) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
- ๒) การท่องเที่ยวชมงานชมวัฒนธรรม และประเพณี
- ๓) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท

รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ

- ๑) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- ๒) การท่องเที่ยวเชิงทักษะศึกษา และวัฒนธรรม
- ๓) การท่องเที่ยวแบบผสมผสาน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่าหมายถึง การท่องเที่ยวรวมทั้งการจัดบริการอื่นๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดย^{๔๕}

๑) ต้องดำเนินการในเรื่องขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ชนบท ธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตต่อกระบวนการด้านการท่องเที่ยว

๒) ต้องตระหนักต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ชนบท ธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตต่อกระบวนการด้านการท่องเที่ยว

๓) ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

๔) ต้องชี้้นำตามความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในชนบทท่องเที่ยว

Fenell^{๔๖} (อังกใน จุฑาภรณ์ ทองเพ็ญ) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สรุปได้ว่า

- ๑) การท่องเที่ยวต้องกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

^{๔๕} “การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย”, <<http://kanchanapisek.or.th>> ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๔๖} จุฑาภรณ์ ทองเพ็ญ, ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดโสธรวรารามวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา, บัณฑิตวิทยาลัย, ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๔. หน้า ๙๓-๙๔.

๒) การท่องเที่ยวต้องเคารพในวัฒนธรรมท้องถิ่น และกระทบต่อวัฒนธรรมดังกล่าวให้น้อยที่สุด

๓) การท่องเที่ยวต้องยอมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์มากที่สุด

๔) นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจจากกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

Tourism^{๕๗} (อ้างถึงใน มนัส สุวรรณ และคณะ) การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนี้ประกอบด้วยหลายมิติ กล่าวคือ จะต้องมีการจัดการทรัพยากรทั้งหมด ในลักษณะที่สามารถตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจสังคมและสุนทรียภาพ ในขณะเดียวกันก็สามารถรักษาความสมบูรณ์ทางวัฒนธรรม กระบวนการที่จำเป็นเชิงนิเวศวิทยา ความหลากหลายทางชีวภาพและระบบสนับสนุนชีวิตหรือ Life Support System

Owen et al^{๕๘} (อ้างถึงใน จุฑาภรณ์ ทองเพ็ญ) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่ให้ผลระยะยาวโดยคำนึงถึงแต่ละลักษณะของแต่ละพื้นที่และให้คนที่เป็นเจ้าของพื้นที่นั้นได้มีการร่วมตัดสินใจในการที่จะนำเอาการพัฒนานั้นเข้ามาในพื้นที่ของตนและได้กล่าวถึงหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ดังนี้

๑) การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดประโยชน์ได้จริงแก่คนในชุมชนถึงนักท่องเที่ยวด้วย แต่ไม่ใช่ทางออกสำหรับการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจเสมอไป

๒) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และวัฒนธรรมมีคุณภาพอยู่ในตัวของมันเองอยู่แล้วไม่ใช่เฉพาะจุดขายหนึ่งของการท่องเที่ยว

๓) การพัฒนาการท่องเที่ยวจะให้เป็นไปอย่างรวดเร็วหรือเป็นไปอย่างช้าๆ จะต้องพิจารณาถึงลักษณะของพื้นที่ซึ่งประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูงที่ได้จากแหล่งท่องเที่ยว นั้นจะเป็นตัวชี้ให้เห็นว่าจะพัฒนาไปแบบช้าๆ หรือเร็วๆ

๔) ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ระยะยาวของชุมชนเป็นสำคัญ

๕) การพัฒนาการท่องเที่ยวควรจะทำให้ความสนใจต่อความต้องการ และความปรารถนาของประชาชนในพื้นที่โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการปฏิบัติงานจะเห็นได้ว่า จากแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ทำให้เห็นว่า การท่องเที่ยวต้องมุ่งเน้นคุณค่า และความ เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวพร้อมทั้งต้องมีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว และ

^{๕๗} มนัส สุวรรณ และคณะ, **โครงการศึกษาแนวทางและการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบของ องค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล, กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๑. หน้า ๕๔-๕๖.**

^{๕๘} อ้างแล้ว, จุฑาภรณ์ ทองเพ็ญ, **ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม ของวัดโสธรวรารามวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา, หน้า ๙๓-๙๔.**

สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้และรับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ ธรรมชาติและวัฒนธรรม รวมทั้งคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีความ จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายต้องตระหนักถึง มิเช่นนั้นจะทำให้ แหล่งท่องเที่ยวเกิดความเสื่อมโทรม

Roger & Slinn, (อ้างถึงใน ภราเดช พยัทธิเชียร) โดยหลักการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีดังนี้^{๔๙}

๑) สิ่งแวดล้อมเป็นทรัพย์สินสมบัติที่สำคัญ และมีคุณค่าต่อการท่องเที่ยว ต้องรักษา สิ่งแวดล้อมให้มีสภาพเหมือนเดิม มิให้ถูกทำลายในระยะสั้น

๒) การท่องเที่ยวการจัดการจัดกิจกรรมที่อำนวยความสะดวกประโยชน์ให้กับชุมชนแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเสมอภาคเท่ากับนักท่องเที่ยว

๓) การจัดการเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อม ต้องส่งผลต่อการพัฒนาแบบยั่งยืน การท่องเที่ยวต้องไม่ทำลายทรัพยากร และก่อให้เกิดผลเสียหายในอนาคตหรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๔) กิจกรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวควรยอมรับสภาพธรรมชาติ และลักษณะของสถานที่ ซึ่งเป็นที่ตั้งเดิมของกิจกรรมหรือการพัฒนาดังกล่าว

๕) ความกลมเกลียวที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว ต้องเกิดจากความต้องการของนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และสถานที่ท่องเที่ยว

๖) การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงต้องไม่ทำลายหลักการพัฒนาแบบยั่งยืน

ลักษณะสำคัญ ๖ ประการ ที่ประกอบขึ้นเป็นแนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ประกอบด้วย การพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค ควรส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่าง ๆ ควรมีการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงขอบเขตที่เหมาะสม ควรมุ่งส่งเสริมรูปแบบของงานที่มีความน่าสนใจ และผลตอบแทนสูงให้กับคนในท้องถิ่น

ไพฑูรย์ พงสะบุตร และวิลาศวงศ์ พงสะบุตร^{๕๐} กล่าวว่า ความสำคัญของการท่องเที่ยว คือ ปัจจุบันถือได้ว่าการท่องเที่ยวมีความสำคัญทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองและมีความ

^{๔๙} ภราเดช พยัทธิเชียร, บ้านพักชุมชน HomeStay. สนทนาปราสาทท่องเที่ยว, อนุสาร อ.ส.ท., ๔๑ (๑๐). ๒๕๔๔. หน้า ๔-๗.

^{๕๐} ไพฑูรย์ พงสะบุตร และวิลาศวงศ์ พงสะบุตร, คู่มือฝึกมัคคุเทศก์, คณะอักษรศาสตร์และโครงการศึกษาต่อเนื่อง, กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖. หน้า ๙๗.

ร่วมมือระหว่างประเทศในอันที่จะสนับสนุนส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

นิคม จารุมณี^{๕๑} ได้สรุปบทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเพิ่มเติมซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๑) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นต้นมา รายได้จากการท่องเที่ยวได้กลายเป็นรายได้ลำดับ ๑ เมื่อเทียบกับรายได้จากสินค้าออกอื่นๆ

๒) รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ได้มาในรูปแบบเงินตราต่างประเทศนี้มีส่วนช่วยในการสร้างเสถียรภาพให้กับดุลยภาพชำระเงิน

๓) รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นรายได้ที่กระจายไปสู่ประชาชน อย่างกว้างขวาง สร้างงานสร้างอาชีพมากมาย และเป็นการเสริมอาชีพด้วยอาชีพที่เกิดต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว

๔) อุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีบทบาทในการสร้างงานสร้างอาชีพอย่างมากมาย และกว้างขวาง เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ต้องใช้คนทำหน้าที่บริการโดยเฉพาะในธุรกิจทางตรง

๕) การท่องเที่ยวจะมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิต และนำเข้าพาหนะการขนส่งของประเทศมาใช้ประโยชน์สูงสุด ซึ่งส่งผลต่อการกระตุ้นการผลิตหรือที่เรียกว่าผลของตัวทวีคูณทางการท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในลักษณะที่สูงมากเมื่อเทียบกับการผลิตสินค้าหรืออุตสาหกรรมอื่นๆ

๖) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัดในการจำหน่ายอาจเรียกได้ว่าเป็น Limitless Industry เมื่อเปรียบกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ

๗) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่มีขีดจำกัดในเรื่องการผลิต เพราะไม่ต้องพึ่งดินฟ้า อากาศ เหมือนการเกษตรอื่นๆ

๘) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนฟื้นฟู อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณี

๙) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะมีบทบาทในการสร้างสรรค์ความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่างๆ

๑๐) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นมาตรการที่ช่วยส่งเสริมความปลอดภัย และความมั่นคงให้แก่พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนา

๑๑) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีส่วนช่วยเสริมสร้างสันติภาพสัมพันธไมตรี และความเข้าใจอันดีด้วยเป็นหนทางที่มนุษย์ต่างสังคมพบปะทาคความรู้จักและเข้าใจกัน

นักทัศนาจร (Excursionists) คือ ผู้ที่เดินทางที่ไม่ได้พักค้างคืนการท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tourism) คือ การเดินทางของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ จากจังหวัดหนึ่งไปอีกจังหวัดหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่ไม่ใช่การไปทำงานประจำ

^{๕๑} นิคม จารุมณี , การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว, หน้า ๑๔-๑๖.

การศึกษา และต้องไม่ใช่คนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาหรือทำงานประจำหรือศึกษาอยู่จังหวัดที่เดินทางไป ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว (Tourist Consumption Expenditures) คือ ค่าใช้จ่ายสำหรับสินค้า และบริการที่จ่ายโดยนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ระหว่างการพำนักอยู่ในประเทศไทย ไม่รวมค่าโดยสารระหว่างประเทศรายได้จากการท่องเที่ยว (Tourism Revenues) คือ รายได้ที่ประเทศไทยได้รับทั้งทางตรง และทางอ้อมในรูปของเงินตราต่างประเทศ ที่นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศจ่ายเป็นค่าสินค้าและบริการ ไม่รวมค่าโดยสารระหว่างประเทศการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ขึ้นต่อคุณภาพของมนุษยทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม ซึ่งไม่สามารถแยกตัวออกจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจอื่น ๆ กระบวนการท่องเที่ยวได้พัฒนาจนเกิดเป็นสาขาที่สำคัญสาขาหนึ่งในระบบเศรษฐกิจ ที่มีผู้ซื้อ และผู้ขายจนขยายตัวเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ที่ก่อให้เกิดรายได้ที่สำคัญของประเทศ ในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจหลายครั้ง อุตสาหกรรมท่องเที่ยวแม้ได้รับผลกระทบ แต่มักเป็นอุตสาหกรรมที่ฟื้นตัวได้เร็ว และสามารถทดแทนภาวะชะงักงันทางเศรษฐกิจได้ดี

๒.๓. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การร่วมมือของชุมชน องค์กร โดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้าน ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญา เพื่อดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภายใต้วัตถุประสงค์ร่วมกัน

๒.๓.๑ ความสำคัญของการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองยังเป็นบริบทที่สำคัญในอนาคตที่ส่งกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้ประชาชนตระหนักสูงขึ้นในการให้ความสำคัญกับประเด็นด้านเศรษฐกิจ นักท่องเที่ยวต่างชาติต่างจับตามองความเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง และการให้ความสำคัญกับความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันภาครัฐมีการกำหนดมาตรฐานส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และบริการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

จากบทเรียนของการพัฒนาประเทศ โครงการพัฒนาหลายโครงการเป็นโครงการที่ดีแต่ไม่สามารถทำได้เนื่องจากมองที่โครงการเป็นตัวตั้งไม่ได้มองที่ประชาชน ดังนั้น การให้บทบาทและความสำคัญของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาที่ยั่งยืน ในส่วนขององค์กรประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชน เห็นว่าหากจะให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยั่งยืน ต้องมองที่ชุมชนเป็นศูนย์กลาง จึงเกิดแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้น รศ.ดร.วีระพล ทองมา กล่าว“การท่องเที่ยวโดยชุมชน (community base sustainable tourism) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน

เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน” โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม ๕ ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ ในช่วง ๒ – ๓ ปี ที่ผ่านมา คำว่า “Community-based Tourism : CBT” การท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนเป็นฐานการบริหารจัดการ “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” เป็นที่รู้จักและใช้กันอย่างแพร่หลายในหลายๆ ความหมาย ความเข้าใจ และประสบการณ์ ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ เป็นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม^{๕๒} การจัดการด้านโฮมสเตย์ ที่ต้องมี “ชุมชน” เป็นส่วนประกอบสำคัญ แต่จากการที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีจำกัดไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ซึ่งผู้ดูแลหรือเป็นเสมือนเจ้าของก็คือประชาชนที่อยู่ในชุมชนนั้นๆ ว่าจะมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างไร เพราะทรัพยากรทุกอย่างต้องมีข้อจำกัดในการใช้ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามการใช้อย่างยั่งยืน และเป็นไปได้หรือไม่ที่จะดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และควรทำอย่างไร เมื่อ “ชุมชน” กลายเป็น “สินค้า” หรือ “เครื่องมือ” ที่เป็นทั้งผู้กระทำ และผู้ถูกกระทำ ในขณะเดียวกันเป็นสิ่งที่ทำลายและละเอียดอ่อนอย่างยิ่ง เหมือนกับการที่ต้องคำนึงถึงความรู้สึก ความยินดีของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งยังเป็นผู้ที่ถูกกล่าวอ้างถึงอยู่ตลอดเวลาในการที่รัฐบาลจะดำเนินการพัฒนาใดๆ จึง “ต้องให้ความสำคัญต่อชุมชนในระดับต้นๆ และชุมชนต้องได้รับประโยชน์” อยู่เสมอเมื่อชุมชนมาเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวก็จะมีคำใหม่ๆ เกิดขึ้น อาทิเช่น การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวผ่านชุมชน การท่องเที่ยวในชุมชน ก็ขึ้นอยู่กับนิยามแห่งการสื่อความหมายต่อคำดังกล่าว แต่ที่แน่นอนก็คือ “ชุมชน” เป็นสิ่งที่ต้องถูกกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และอย่างไรคือการท่องเที่ยวโดยชุมชน “Community Based Tourism : CBT” ที่เหมาะสมอันจะเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและเห็นผล

การท่องเที่ยวโดยชุมชน : “Community-based Tourism : CBT” เป็นเรื่องของ การเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่น และผู้มาเยือน ในการที่จะดูแลรักษาทรัพยากรต่างๆ ของชุมชนที่มีอยู่แล้ว ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน

^{๕๒} วีระพล ทองมา, ประเจต อำนวย. ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อประชาชนในพื้นที่ ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้: เชียงใหม่, ๒๕๔๗. หน้า ๒๔.

กระบวนการเรียนรู้ของ CBT : มุ่งองค์ประกอบที่สำคัญคือ

- ศักยภาพของคน ต้องเริ่มที่คนในชุมชนที่จะต้องรู้จักกรากเหง้าของตนเองให้ดีเสียก่อน เพื่อความพร้อมในการบอกเล่าข้อมูล และคนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันได้

- ศักยภาพของพื้นที่ หมายรวมถึง ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่สืบสานต่อกันมา คนในชุมชนต้องรู้จัก ต้องรัก และหวงแหนเห็นคุณค่าของทรัพยากรใน ชุมชนของตน สามารถที่จะนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ทั้งนี้แล้วชุมชนต้องมีความพร้อมใน การเรียนรู้ ตลอดจนมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องแนวคิด พื้นฐานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการจัดการในพื้นที่ได้ด้วย

- การจัดการ เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักที่จะทำอะไร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืน สมดุลในกลุ่มคนหมู่มาก ดังนั้นชุมชนที่จะสามารถบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน : “Community-based Tourism : CBT” ได้ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มี วิสัยทัศน์ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้ง ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการพูดคุยกำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมชุมชนรู้ว่าพื้นที่ของตนจะ มีรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างไร ควรมีกิจกรรมอะไรบ้าง และจะมีการกระจาย จัดสรร รายได้อย่างไร ทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวมานั้น สิ่งสำคัญที่สุดของชุมชนก็คือการมีส่วนร่วม อันหมาย รวมถึง ร่วมในทุกๆสิ่ง ทุกอย่างเพื่อส่วนรวม

- มีส่วนร่วม มีได้อย่างไร การสื่อสารพูดคุย เป็นการสื่อความคิดเห็น การแก้ปัญหา รวมถึง การหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ จากการระดมความคิดจากประสบการณ์ของนักวิจัยท้องถิ่นพบว่าชุมชน จัดให้มีเวทีพูดคุย ร่วมกันคิดวางแผนดำเนินการ ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการ ทำงานร่วมกัน สร้างกฎระเบียบของชุมชนทางด้านต่างๆ เพื่อให้คนในชุมชนรวมถึงผู้มาเยือนปฏิบัติ ตาม

- ผลกระทบจากการทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน : “Community-based Tourism : CBT” ทุกอย่างที่ดำเนินการย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งที่ตั้งอยู่ สิ่งแวดล้อมโดยรอบทั้งสิ้น ซึ่งมีผลกระทบ ด้านบวกและด้านลบ ได้แก่^{๕๓}

๑) ผลกระทบด้านบวก ส่งผลให้ชุมชนมีจิตสำนึกเกิดการพัฒนาดตนเอง พึ่งพาตนเอง คิด เป็นทำเป็น มีความพยายามในการเรียนรู้พัฒนา เกิดรายได้เพิ่มขึ้นมีการรวมตัวกัน สร้างความเข้มแข็ง ในชุมชน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ตามความคาดหวัง และความพยายามที่จะดำเนินการเพื่อให้เป็น

^{๕๓} อ่างแล้ว, วีระพล ทองมา และประเจต อำนวย, ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อ ประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่, หน้า ๑๗ - ๒๒.

ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ๓ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านเศรษฐกิจ (๒) ด้านสังคมวัฒนธรรม (๓) สิ่งแวดล้อม และสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนคือการรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญา สืบสานสืบทอด ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ได้ เกิดความรักความภาคภูมิใจในความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมในทรัพยากรของชุมชน และเกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกันในที่สุด

๒) ผลกระทบด้านลบ เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ จำนวนขยะที่เพิ่มมากขึ้นจากนักท่องเที่ยว การใช้น้ำ ระบบนิเวศธรรมชาติ การรับวัฒนธรรมที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว เกิดกระแสการเลียนแบบ มีความขัดแย้งทางความคิด เสียความเป็นส่วนตัวในการที่จะต้องรองรับนักท่องเที่ยว และที่สำคัญคืออาจถึงกับสูญเสียเอกลักษณ์ของท้องถิ่น หากมีการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมากเกินไปในส่วนการตลาดนั้นแต่ละชุมชนจะต้องให้ข้อมูลแนะนำชุมชนตนเองและชุมชนอื่นที่ถูกต้องและน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว และที่น่าภูมิใจสำหรับชุมชน คือ การรักษาระบบและวางแผนทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมา แต่ชุมชนไม่ได้ละทิ้งพื้นฐานเดิม หรือปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตไปตามกระแสวัฒนธรรม และไม่ได้มุ่งหวังรายได้จากการท่องเที่ยวที่จะได้ให้เป็นรายได้หลักของชุมชนโดยละทิ้งอาชีพดั้งเดิมที่จะเป็นการที่จะปรับตัวเพื่อรองรับกระแสการท่องเที่ยวที่เข้าไปในชุมชน

จากแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มองชุมชนเป็นศูนย์กลางหรือฐานเพื่อกำหนดทิศทาง แผนงาน แผนปฏิบัติการของตนเองโดยดำเนินการพร้อมกันทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมนั้น จึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวมและเกี่ยวกับกลุ่มคนต่างๆ มากมาย เมื่อมองในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วม และได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวจึงควรต้องมีหลักการร่วมกัน ดังนี้

๑) การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนได้มีการวินิจฉัยเคราะห์สภาพปัญหา ผลกระทบการท่องเที่ยวอย่างรอบด้านแล้ว ชุมชนร่วมตัดสินใจลงมติที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร

๒) สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมทั้งการคิดร่วม วางแผนร่วม ทำกิจกรรมร่วม ติดตามประเมินผลร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกัน และรับประโยชน์ร่วมกัน

๓) ชุมชนต้องการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เป็นชมรม เป็นองค์กร หรือจะเป็นองค์กรชุมชนเดิมที่มีอยู่แล้วเช่นกัน องค์กรการบริหารส่วนตำบล (อบต.) ก็ได้ เพื่อกลไกที่ทำหน้าที่แทนสมาชิกทั้งหมดในระดับหนึ่ง และดำเนินการด้านการกำหนดทิศทาง นโยบายการบริหาร การจัดการ การประสานงาน เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสมาชิกในชุมชนที่เห็นร่วมกัน

๔) รูปแบบ เนื้อหา กิจกรรม ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องคำนึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกัน มีความเป็นธรรม และให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในเชิงสร้างสรรค์และลดผลกระทบในเชิงลบ

๕) มีกฎ กติกาที่เห็นร่วมจากชุมชน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสามารถกำกับดูแลให้เป็นไปตามกติกาที่วางไว้

๖) ชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชน ชาวบ้านทั่วไปและนักท่องเที่ยว ควรมีกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกัน และกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ถูกต้องเหมาะสม และมีความชัดเจน

๗) การท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีความรู้พื้นฐานที่มาจากข้อตกลงร่วมภายในชุมชนด้วย เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย การกระจายรายได้ที่เป็นธรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง และพิจารณาร่วมกันถึงขีดความสามารถในการรองรับ

๘) รายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว มีส่วนไปสนับสนุนการพัฒนาชุมชน และรักษาสิ่งแวดล้อม

๙) การท่องเที่ยวจะไม่ใช่อาชีพหลักของชุมชน และชุมชนต้องดำรงอาชีพหลักของตนเองไว้ได้ ทั้งนี้หากอาชีพของชุมชนเปลี่ยนเป็นการจัดการท่องเที่ยว จะเป็นการทำลายชีวิต และจิตวิญญาณดั้งเดิมของชุมชนอย่างชัดเจน

๑๐) องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะจัดการกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ และพร้อมจะหยุดเมื่อเกินความสามารถในการจัดการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้หากมองในแง่ความพร้อมของชุมชน และประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในมิติของชุมชนแล้ว การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะเป็นไปได้ด้วยดีนั้นยังต้องพิจารณาจากมิตินอกชุมชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยได้แก่ การตลาด นโยบายรัฐที่เข้ามาสนับสนุน และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

กระบวนการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

หากชุมชนมีความพร้อมมีปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการเข้ามามีบทบาทจัดการการท่องเที่ยวแล้วนั้น ผู้นำชุมชนและแกนนำที่หลากหลาย ตัวแทนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ฯลฯ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น องค์กรบริการส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ครูอาจารย์ในโรงเรียน เป็นต้น ร่วมกันประชุมสัมมนาเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นการฝึกกำลังความคิดสร้างสรรค์ ประสานแนวคิดของทุกคนให้เห็นเป็นภาพเดียวกัน ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนำวิสัยทัศน์ที่ได้มากำหนดเป็นเป้าหมาย เป็นทิศทางของการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะต่อไป ดังที่ได้กล่าวไว้ว่า^{๕๔}

^{๕๔} พงนา สอนศรี, **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน**, กรุงเทพมหานคร : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, ๒๕๔๖, หน้า ๑๘๕-๑๘๘.

วิสัยทัศน์

ชุมชนหลายแห่งตัดสินใจเปิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเป็นฝ่ายจัดการเองนั้น มีรูปแบบการคิดตัดสินใจด้วยการมองวิสัยทัศน์ ๓ รูปแบบด้วยกัน คือ

๑) มองกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหนึ่งในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารกับคนภายนอก ให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อสภาพปัญหาชุมชนที่ประสบอยู่ และหวังว่าจะได้เพื่อนที่เข้าใจ ร่วมแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน อันเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เพื่อประสานการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชนนั้น

๒) การท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม จำเป็นที่ชุมชนต้องรวมตัวกันเข้ามามีการจัดการให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติอยู่ในกฎ กติกาของชุมชน การจัดระเบียบการแบ่งปันผลประโยชน์แก่ผู้คนที่เกี่ยวข้องและผลประโยชน์ในชุมชน การสร้างมาตรฐานต่างๆ ของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเอง ทั้งเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบมากเกินไปขีดความสามารถที่ชุมชนจะจัดการได้

๓) การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการเรียนรู้ระหว่างคนกับธรรมชาติ เป็นการสร้างโอกาสในการฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และสิ่งแวดล้อม โดยมองที่รายได้เป็นเพียงแค่ผลพลอยได้จากกระบวนการเรียนรู้ท่ามกลางการท่องเที่ยว

ซึ่งทั้ง ๓ รูปแบบนี้มีพื้นฐานการคิดจากชุมชนเอง ที่มีความภูมิใจในวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของตนเองที่พร้อมจะสื่อต่อคนภายนอก โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด นอกจากนั้นแล้ว ชุมชนเองยังต้องการความเข้าใจ ความร่วมมือของนักท่องเที่ยวในเคารพในกฎ กติกาที่ชุมชนร่วมกันสร้างไว้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งมาจากการกำหนดจากวิสัยทัศน์ที่จัดทำร่วมกันในชุมชน และนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรม ให้มีความชัดเจนขึ้นโดยชุมชนจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์หลักอยู่ ๔ ประการด้วยกัน คือ

๑) เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในรูปแบบอื่นๆ ที่ต้องเอื้ออำนวยการเรียนรู้ต่อกัน และกันได้ เช่น การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ไปเยือนชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน นักท่องเที่ยวควรเกิดการเรียนรู้บทบาทของประมงขนาดเล็กที่ทำหน้าที่อนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งด้วย

๒) เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้นส่งเสริมให้ชุมชนโดยเฉพาะคนหนุ่มสาวได้เข้าใจ ให้คุณค่า ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนให้กลับฟื้นคืนสภาพได้ในระยะต่อไป

๓) เพื่อก่อให้เกิดการรวมตัวกันของคนในชุมชน ที่เผชิญต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวแบบเดิม ให้เข้ามามีส่วนร่วมจัดการลดผลกระทบดังกล่าว และจัดระเบียบชุมชนให้เป็นระบบที่ทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๔) เพื่อเป็นเครื่องมือการเผยแพร่ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องของวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตกับสาธารณชนภายนอก

จะเห็นได้ว่าในมิติของชุมชนไม่ได้มองเรื่องราวได้เป็นเรื่องหลัก ผิดกับในระดับนโยบายการท่องเที่ยวมักให้ความสำคัญเรื่องราวได้เป็นอันดับแรก หากเอาคุณค่า วิธีคิดที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในสังคมไทย อันได้แก่ การมีน้ำใจ ความเอื้ออาทร ประกอบกับการมีวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ ความรักในศิลปวัฒนธรรม อันเป็นทุนทางสังคมของคนไทย ก็จะทำให้การริเริ่ม และมองการท่องเที่ยวได้ถูกทิศทางยิ่งขึ้น

การประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เนื่องจากการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นสิ่งที่ต้องเกี่ยวข้องกับคนภายนอก ดังนั้น ทักษะ ความชัดเจน การจัดการให้เหมาะสม จึงเป็นเรื่องที่ชุมชนเองยังมีคงความกังวลอยู่พอสมควร แม้ว่าจะมีปัจจัยที่เอื้อ และการสนับสนุนจากภายนอกพอสมควร แต่ชุมชนเองต้องสามารถคาดการณ์และประเมินว่า วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ ของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น ความเป็นไปได้มากน้อยเพียงไร โดยการร่วมกันอภิปราย ระดมความคิดเห็น จากชุมชนให้กว้างขวางจนสามารถสรุปด้วยมติของชุมชนเอง ซึ่งมีองค์ประกอบการประเมินอยู่ ๗ ประการด้วยกัน คือ^{๕๕}

๑) ผู้นำชุมชนและแกนนำชุมชน สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ภายนอก และสภาพปัญหาชุมชนตลอดจนมองแนวทางแก้ไขปัญหาได้แบบชัดเจน และมองกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่ง หรือกิจกรรมร่วมเชื่อมต่อกับทิศทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยภาพรวมของชุมชนได้ แล้วจึงได้กำหนดเป็นวัตถุประสงค์เป้าหมายการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว

๒) การมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งหมด เนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องเกี่ยวข้องกับสิทธิของชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมชุมชนที่ชุมชนต้องมีการคิดไตร่ตรองวินิจฉัย และร่วมตัดสินใจจะเปิดหมู่บ้านรองรับอย่างไร ควรเป็นรูปแบบใด ใครบ้างที่เกี่ยวข้อง ใครมีบทบาทจัดการอย่างไร และภายหลังนักท่องเที่ยวกลับแล้วมีการลดผลกระทบอย่างไร ด้วยวิธีการใด ตลอดจนการแบ่งปันผลประโยชน์ภายในชุมชน

๓) ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดตั้งองค์กรภายในชุมชน เพื่อรับผิดชอบกิจกรรมนี้ หรือผลักดันให้องค์กรชุมชนอื่นที่พิจารณาแล้วว่า มีความพร้อมทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นหน่วยงานหนึ่งของ

^{๕๕} พงณา สวนศรี, เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ ๘-๑๕ การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ, นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖. หน้า ๑๗๘-๑๗๙.

องค์กรนั้นๆ แต่ทั้งนี้การดำเนินการขององค์กรต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใส เพราะมีผลประโยชน์ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

๔) การพิจารณาเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น หรือของดีในชุมชนเพื่อจัดปรับเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวให้สอดคล้องต่อชุมชน ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมให้น้อยที่สุดเท่าที่สามารถทำได้

๕) ความพร้อมของผู้ที่สนใจจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมท่องเที่ยว จะมีบทบาทหลากหลายมากขึ้น คือจะมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับที่พัก อาหาร การดูแลความปลอดภัย การนำพานักท่องเที่ยว การสื่อความหมาย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต้องไม่ใช่กระจุกตัวอยู่เฉพาะกลุ่มแกนนำภายในชุมชนเท่านั้น ควรมีระบบกระจายที่ทั่วถึงและเป็นธรรม

๖) การเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ที่ระดมรับนักท่องเที่ยวเพื่อสามารถจัดปรับกระบวนการให้เหมาะสม สอดคล้องยิ่งขึ้น และร่วมแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวข้อง ตลอดจนการลดผลกระทบของการท่องเที่ยวในครั้งต่อไป

๗) ประสบการณ์ทักษะในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ต้องบูรณาการความต้องการ ความเพลิดเพลิน ความตื่นตัวและการเรียนรู้ ให้เป็นโปรแกรม และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของแต่ละพื้นที่

การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นเสมือนงานพัฒนาชุมชนอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่คุณเหมือนง่ายแต่ทำยาก ที่ว่ายากนั้นก็เพราะการท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองกระแสบริโภคนิยม การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนหลุดออกจากฐานการผลิตเดิมในภาคการเกษตร สู่อุตสาหกรรมบริการ กำลังซื้อที่สูงกว่าของนักท่องเที่ยว จึงสามารถกำหนด “สินค้า” และ “บริการ” ได้ตามความต้องการ ทำให้สภาพทางสังคม และวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวมักถูกครอบงำจากวัฒนธรรมภายนอกที่เข้ามาพร้อมกับนักท่องเที่ยว เป็นดาบสองคมและมีความเสี่ยงอย่างยิ่งในการนำไปใช้ในการพัฒนา

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะเปิดหมู่บ้านต้อนรับนักท่องเที่ยว ชุมชนควรจะต้อง “รู้ตัว” เข้าใจ และตระหนักต่อการท่องเที่ยวนี้ตลอดจนการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยการเตรียมความพร้อมชุมชน ซึ่งผู้ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีกระบวนการทำงาน ตามที่พจนา สนวนศรี ได้กล่าวไว้ว่าดังนี้^{๕๖}

ขั้นที่ ๑ ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้ชุมชนในการพิจารณาทั้งด้านบวก และลบของการท่องเที่ยว ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจจะมีเฉพาะผู้นำหรือกลุ่มสนใจ

^{๕๖} อ้างแล้ว, พจนา สนวนศรี, เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ ๘-๑๕ การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ, หน้า ๑๘๙-๑๙๐.

ขั้นที่ ๒ สร้างการมีส่วนร่วม เป็นการดึงเอากลุ่มที่สนใจการท่องเที่ยวโดยชุมชน และกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ และผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำทางธรรมชาติมาพูดคุยเรื่องผลดี-ผลเสีย อีกครั้ง เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้ร่วมกันตัดสินใจเรื่องนี้ร่วมกัน

ขั้นที่ ๓ ศึกษาชุมชนร่วมกับชาวบ้าน โดยการทำงานร่วมกับชาวบ้านเพื่อศึกษาในหัวข้อดังนี้

- การสำรวจทางกายภาพ
 - ทำแผนที่รอบนอก (แสดงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและที่ดินทำกิน)
 - แผนที่รอบในหมู่บ้าน (แสดงที่ตั้งของบ้านเรือน ทรัพยากรคนสร้างและทรัพยากรธรรมชาติ)

- ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน
- ศึกษาความสัมพันธ์ของชุมชนกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว

- ศึกษากลุ่มต่างๆ ในชุมชน

ซึ่งผลการศึกษานี้จะทำให้เห็นศักยภาพ - ข้อจำกัดของชุมชน และปัญหาของชุมชนร่วมกัน

ขั้นที่ ๔ วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ทั้งในด้านศักยภาพ-ข้อจำกัด โอกาสและความเสี่ยง ในขั้นตอนนี้จะทำให้ชุมชนได้มองเห็นได้ด้วยตนเอง และสามารถเชื่อมโยงเรื่องท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนได้ การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้จะทำให้เกิดการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และอาจพบว่าเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงจุด อาจจะไม่จำเป็นต้องใช้เรื่องการท่องเที่ยวเลยก็เป็นได้

ขั้นที่ ๕ ร่วมกันพัฒนาศักยภาพและแก้ไขจุดอ่อน อาทิ

- รวบรวมองค์ความรู้ ซึ่งแต่ละชุมชนจะแตกต่างกันออกไปมีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน เช่น บางชุมชนเด่นด้านการพัฒนาชุมชน บางชุมชนเด่นระบบการจัดการนิเวศที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เหมาะสม เป็นต้น ซึ่งชุมชนต้องร่วมกันดึงเอกลักษณ์ ให้เห็นร่วมกันก่อนนำเสนอการเผยแพร่ออกไป

- ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม สอดคล้อง ปลอดภัย ไม่ทำลายระบบนิเวศเดิมมากนัก เช่น การปรับทางเดินในป่าเขา เป็นต้น

- ปรับปรุงบ้านพักและความสะอาดภายในชุมชนให้เป็นมาตรฐานของชุมชนแต่ละแห่งที่ตกลงร่วมกัน โดยมีคณะกรรมการของชุมชน ตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ

- ฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในชุมชน เช่น นักสื่อความหมาย การสร้างเวทียูทิวทูปกับนักท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งในขั้นตอนนี้จะเห็นความสามารถของชุมชน ในการรองรับการท่องเที่ยวทั้งความพร้อมจำนวนบุคลากร และขีดความสามารถในการรองรับทั้งพื้นที่ทางธรรมชาติ และรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน

ขั้นที่ ๖ วางรูปแบบการบริหารจัดการ ในขั้นตอนนี้จะเป็นการจัดตั้งองค์กรขึ้นมาทำงาน หรืออาจใช้องค์กรที่ชุมชนมีอยู่เดิมแต่เพิ่มเติมบทบาทหน้าที่ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน กำหนดรูปแบบของการท่องเที่ยว โปรแกรม และราคาการจัดสรรผลประโยชน์ ผู้ชาวบ้าน และชุมชน และมาตรการในการป้องกันผลกระทบ โดยอาจจะเป็นการสร้างกฎ-กติกา เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติทั้ง ชาวบ้านและนักท่องเที่ยว

ขั้นที่ ๗ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้รับรู้ และช่วยให้ข้อมูลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ ๘ ทดลองดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ในขั้นตอนนี้ อาจมีการจัดท่องเที่ยวนำร่อง เพื่อทดสอบความพร้อมของชุมชน โดยการเชิญบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่มีประสบการณ์หรือ เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ให้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ เพื่อ เป็นทิศทางต่อไปในอนาคต

ขั้นที่ ๙ ประเมินผล ในขั้นตอนนี้ ประเมินผล อาจแยกออกมาเป็น ๒ ส่วน คือ การ ประเมินผลและสรุปบทเรียนหลังเสร็จกิจกรรมทุกครั้ง และการประเมินผลเป็นช่วงๆ ทุกๆ ๓-๖ เดือน เป็นต้น ซึ่งการประเมินผลจะช่วยให้เกิดการทบทวนตนเอง และแก้ไขข้อบกพร่อง

ขั้นที่ ๑๐ พัฒนาองค์กร

- การฝึกอบรม เช่น การบริหารจัดการ การสร้างการมีส่วนร่วม การสื่อความหมาย เป็นต้น
- การศึกษาดูงาน สำหรับแกนนำองค์กรชุมชนเพื่อจัดการท่องเที่ยว เพื่อเสริมโลกทัศน์ พัฒนาทักษะการบริหาร การจัดการในชุมชนอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายๆ กัน เพื่อเป็นตัวอย่างนำไปประยุกต์ หรือเป็นบทเรียนที่ชุมชนต้องพึงระวังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ และวางมาตรการป้องกันไว้แต่เริ่มแรก

กระบวนการทั้ง ๑๐ ขั้นตอนแล้ว จะเหมือนการทำงานพัฒนาปกติมันเอง แต่สิ่งที่ยากก็คือ เรื่องท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่ชาวบ้านไม่คุ้นเคยมาก่อน และไม่มั่นใจว่าตนเองจะทำได้ แต่ละคำถามในแต่ละขั้นตอนในกระบวนการเตรียมชุมชน จะต้องเป็นการปลุกกระดมสำนึกของท้องถิ่น ให้คนท้องถิ่นอยากรู้จักตนเอง และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง การท่องเที่ยวก็จะเกิดความชัดเจนมากขึ้นว่า เป็นการเข้ามาเพื่อให้ชุมชนได้นำเสนอตัวอย่างต่อสาธารณะ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยว นอกจากปลุกสำนึกของชุมชนแล้วยังเป็นการสร้างจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ได้เข้ามาเยี่ยมชม

- การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีเป้าหมายอยู่ที่การอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนภายใต้เงื่อนไข การบีบคั้นจากนโยบาย ที่ทำให้มีการแย่งชิงทรัพยากร (ความรู้ อำนาจ กฎหมายอยู่ในมือของภาครัฐ) เช่น ความขัดแย้งเรื่องไร่มุนเวียน การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนถูกมองว่าเป็นทัวร์เถื่อน

- การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
 - ความเป็นชุมชน วัฒนธรรม ชนเผ่า
 - กฎหมายบางอย่างไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชนเผ่า
- เกิดเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยว โดยสร้างผลกระทบคือ พื้นวิถีชีวิต เกิดรายได้เสริม
หน่วยงานและบุคคลภายนอกเข้าใจวิถีชีวิต

- กระบวนการทำงานของโครงการในประเด็นการท่องเที่ยว

- แผนงาน

(๑) เตรียมความพร้อมชุมชน

(๒) งานสร้างเครือข่าย

(๓) งานพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน / ของที่ระลึก

- วิธีการทำงาน

- เตรียมความพร้อมของชุมชน

- ศึกษาศักยภาพ ความเป็นไปได้

- อบรมการบริหารจัดการ

- เตรียมแหล่งท่องเที่ยวและบริการต่างๆ

- อบรมการสื่อความหมายทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

- จัดทัวร์นำร่อง

- ประเมินผลประจำปี

- จัดทัวร์ประเมินผล

• สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่างหมู่บ้าน, องค์กรท้องถิ่น, ภาคเอกชน

- พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน/ของที่ระลึก

- สสำรวจผลิตภัณฑ์ชุมชน และตลาด

- ช่วยชุมชนพัฒนาผลิตภัณฑ์

- จัดตั้งร้าน แสวงหาทุน

การท่องเที่ยวยังสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเงื่อนไข และสร้างโอกาสให้องค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีแนวโน้มว่าการท่องเที่ยวจะรุกคืบเข้าไปถึง หรือต้องการเปิดเผยชุมชนของตนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ให้มีการสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผน การบริหารจัดการทรัพยากร และกระจายอำนาจการตัดสินใจโดยเน้นความสำคัญของการจัดการธรรมชาติแวดล้อม และใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนไปพร้อมกัน

๒.๓.๒ รูปแบบการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองเชียงคาน และเมืองหลวงพระบาง เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต การประกอบอาชีพ เนื่องจากการเข้ามาของความทันสมัย และนโยบายของรัฐส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้ส่งผลให้ประชาชนปรับเปลี่ยนบริบทความเป็นดั้งเดิมตามความทันสมัยใหม่ๆ ที่เข้ามาแต่ยังคงรูปแบบวัฒนธรรมที่เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ชาวบ้านก็หันมาให้ความสำคัญในเรื่องของการค้าขาย โดยใช้อัตลักษณ์ของตนเองมาเป็นสื่อรวมถึงเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า และเป็นแรงผลักดันสำคัญให้การท่องเที่ยวอีกด้วย ชาวเชียงคาน และชาวเมืองหลวงพระบางเองบางกลุ่มยังปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงในบริบทของการท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีความคุ้นเคยกับวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย และสงบ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างมหาศาล และมีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง เกิดเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ อาทิการท่องเที่ยวเชิงนิเวศการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สำหรับรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลายหน่วยงานของไทยกำลังให้ความสำคัญอย่างมากในปัจจุบัน ได้แก่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่พัฒนาต่อยอดจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มุ่งเน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวจากชุมชน และส่งเสริมการผลิตสินค้าท้องถิ่นปลอดตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว (Wurzburger, ๒๐๑๐ อ้างถึงใน Richards and Raymond, ๒๐๐๐) ตัวอย่างกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เช่น การเรียนภาษาท้องถิ่น การทอผ้า การวาดภาพวาด การแกะสลัก และการทำอาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยว

ประภัทร สุทธาเวช กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยวมี ๒ ปัจจัยคือโครงสร้างทางสังคม และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวดังนี้^{๕๗}

๑) โครงสร้างทางสังคม หมายถึง โครงสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในสังคมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยวแบ่งเป็น ๓ ประเด็น ได้แก่

๑.๑) คุณภาพชีวิต หมายถึง ความเป็นอยู่ที่มีลักษณะดีปัจจุบัน ผู้คนในสังคมต้องการความสุขทางใจมากขึ้น ด้วยการลดความเครียดจากการทำงาน ความเครียดจากการแข่งขัน เป็นต้น มนุษย์นำการท่องเที่ยวเข้ามาช่วยในการสร้างความสุขทางใจ คนในสังคมสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ด้วยตนเองและสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ระยะไกลมากขึ้น

^{๕๗} ประภัทร สุทธาเวช, จัดการความรู้สู่ความเป็นเลิศ, กรุงเทพมหานคร : แสงดาว, ๒๕๕๐. หน้า

๑.๒) ความตระหนักในสิ่งแวดล้อม คนในสังคมหันมาให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมากกว่าการผลิตทางอุตสาหกรรม มีความห่วงใยในระบบนิเวศมากขึ้นเนื่องจากการผลิตของภาคอุตสาหกรรมส่งผลเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม การตระหนักถึงความสำคัญเพื่อป้องกัน และรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติส่งผลให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น

๑.๓) มาตรฐานคุณภาพ เป็นเรื่องระหว่างผู้ประกอบการกับนักท่องเที่ยว โดยมีรูปแบบการท่องเที่ยวเป็นตัวกลาง นักท่องเที่ยวต้องการการบริการท่องเที่ยวและสินค้าที่ดีมีมาตรฐานผู้ประกอบการจึงต้องพัฒนาการบริการการท่องเที่ยว และสินค้าให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๒) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว หมายถึง พฤติกรรมการแสวงหา จัดซื้อ ใช้ประโยชน์ และประเมินสินค้าบริการที่คาดว่าจะสามารถสนองความต้องการด้านการท่องเที่ยว โดยความต้องการของนักท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงไป นักท่องเที่ยวต้องการความสะดวกสบายในการเดินทางท่องเที่ยวซึ่งสามารถแบ่งได้ ๓ ประเด็น ดังนี้

๒.๑) ความเร็ว นักท่องเที่ยวต้องการใช้ระยะเวลาสั้นที่สุดในเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยว เช่นการไม่ต้องตื่นแต่เช้าเพื่อเดินทางไปทำกิจกรรมในพื้นที่ห่างไกล

๒.๒) ความง่าย นักท่องเที่ยวต้องการความง่ายต่อการปฏิบัติในสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือทางหนึ่งทางใดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น รายการอาหารที่มีขั้นตอนการปรุง และบริโภคไม่ยุ่งยาก นักท่องเที่ยวไม่มีเวลารอคอย ผู้ผลิตจึงต้องตอบสนองภาวะความง่ายในการปฏิบัติดังกล่าวเช่น อาหารจานด่วน อาหารจานเดียว เป็นต้น

๒.๓) ความหลากหลาย นักท่องเที่ยวต้องการมีทางเลือกที่มีมากกว่าทางเดียวหรือแบบเดียวเช่น ตัวสินค้าและบริการ ในอดีตนักท่องเที่ยวจะทราบข้อมูลการท่องเที่ยวได้จากแหล่งท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว แต่นักท่องเที่ยวต้องการทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจากสื่ออื่นๆ เช่น ข้อมูลจากเอกสารเว็บไซต์ เป็นต้น

รูปแบบการท่องเที่ยว

องค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nation World Tourism Organization: UNWTO) ได้จำแนกรูปแบบการท่องเที่ยวออกเป็น ๓ รูปแบบ ตามลักษณะแหล่งท่องเที่ยว (Goeldner and Ritchies, ๒๐๐๖) ดังนี้

๑) การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural based Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติได้แก่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (AgroTourism) และการท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism)

๒) การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่การท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรม (Historical Tourism) การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) และการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism / Village Tourism)

๓) การท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวตามความสนใจของนักท่องเที่ยว ได้แก่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษา และศาสนา (Edu-meditation Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic Tourism) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Travel) การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ และฟาร์มสเตย์ (Home stay & Farm Stay) การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Long Stay) การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (Incentive Travel) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม และการท่องเที่ยวแบบผสมผสาน

ในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวจะครอบคลุมวัฒนธรรมทั้งสามระดับเช่นเดียวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ ทั้งวัฒนธรรมระดับสูง (เช่น มรดกทางวัฒนธรรม อาทิโบราณวัตถุฯ) วัฒนธรรมระดับกลางหรือวัฒนธรรมยอดนิยม (เช่น การแสดงพื้นบ้าน อาทิ หมอลำซิ่ง ฯลฯ) และวัฒนธรรมระดับล่างหรือวัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน (เช่น งานฝีมือ อาทิ เครื่องจักสาน ฯลฯ) ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับงานศิลปะ โดยระดับของทรัพยากรด้านวัฒนธรรมจะสัมพันธ์กับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในลักษณะผกผันคือ ยิ่งวัฒนธรรมมีระดับสูงขึ้นการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวยิ่งน้อยลง ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น สำหรับประเทศไทย นับว่ามีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค ประเทศไทยถือว่าเป็นเมืองประวัติศาสตร์ที่มีความเป็นมาที่ยาวนานกว่า ๗๐๐ ปีมีปราสาท พระราชวัง วัฒนธรรม ประเพณีวิถีชีวิต และความเชื่อกระจายตัวอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ได้แก่ ปราสาทหินพิมายจังหวัดนครราชสีมา ปราสาทเขาพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ปราสาทศิขรภูมิจังหวัดสุรินทร์และปราสาทเขาพระวิหารจังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น

การสร้างจุดแข็งให้กับชุมชน ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย แม้จะอยู่ในภูมิภาคเดียวกันแต่ก็มีความแตกต่างกัน อาทิภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างมีภาษาที่ค่อนข้างหลากหลาย เช่น ภาษาโคราช ภาษาไทยอีสาน ภาษาเขมร ภาษาส่วย ภาษาเยอ และจังหวัดเลย ที่มีภาษาไทยเลยที่เป็นเอกลักษณ์ เป็นต้น ซึ่งภาษาเหล่านี้ถือว่าเป็นจุดแข็งของแต่ละพื้นที่สามารถนำมาจัดในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้ภาษาท้องถิ่น การมีแหล่งเงินทุนที่เพียงพอสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องใช้เงินลงทุนในปริมาณมาก ปัจจุบันหลายองค์กรให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมอาทิจรท่งเท่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) สำนักบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) ให้การสนับสนุนงบประมาณการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแต่ก็มีหลายชุมชนที่ต้องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองให้อยู่ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่งผลให้เกิดการแข่งขันค่อนข้างสูงในขณะที่งบประมาณที่ให้การสนับสนุนมีจำนวนจำกัด การมองหาแหล่งเงินทุนในท้องถิ่นจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถช่วยแก้ปัญหาด้านเงินลงทุนได้

การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวอันดีกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน อาทิ เจ้าของธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมศิลปากร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้จะกระจายตัวอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ของชุมชน หากมีการสร้างความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจะทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การวางแผนล่วงหน้าในการจัดการท่องเที่ยวและการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง โดยการวางแผนระยะยาวอาจอิงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติซึ่งมีวาระ ๕ ปีการวางแผนให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะช่วยให้การบริหารจัดการมีทิศทางที่แน่นอนพร้อมทั้งสามารถสามารถขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐได้ด้วยเช่นกัน ขณะเดียวกันต้องวางแผนการบริหารทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิมพร้อมสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวซึ่งถือว่ามี ความสำคัญมาก การกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชนต้องระบุให้ชัดเจนว่าวัตถุประสงค์ของการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามสถานที่ท่องเที่ยวนั้นๆ ต้องการนำเสนอในแง่ใด อาทิการนำเสนอวัฒนธรรมด้านวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนตลาดริมโขง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เนื่องจากชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนที่อาศัยแม่น้ำโขง และค้าขายกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในการค้าขายสินค้าและบริการ เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนตลาดริมโขง

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างมหาศาล แต่จากโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความต้องการของนักท่องเที่ยว และชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ที่นอกจากต้องการขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่นแล้วยังต้องการการรักษาเนื้อหาทางวัฒนธรรม ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน นำมาสู่รูปแบบใหม่ของการท่องเที่ยวคือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ ศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชุมชน โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวจากชุมชนท้องถิ่น เป็นการสร้างคุณค่าให้กับชีวิตจากประสบการณ์การท่องเที่ยว และส่งเสริมการผลิตสินค้าท้องถิ่นป้อนสู่ตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความนิยมอย่างมากในต่างประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศส ประเทศแคนาดา ประเทศ

เม็กซิโก และประเทศสเปน เป็นต้น แต่สำหรับประเทศไทยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แม้จะมีหลายหน่วยงานที่ผลักดัน และสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) เป็นต้น แต่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเมืองไทยยังไม่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย เนื่องจากยังขาดองค์ความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประกอบกับประเทศไทยยังขาดปัจจัยสนับสนุนบางประการในการที่จะทำให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประสบความสำเร็จ เช่น ขาดแหล่งเงินทุนที่เพียงพอ ขาดผู้นำที่เข้มแข็ง และทีมงานที่มั่นคง และการเมืองไม่มีเสถียรภาพ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการเริ่มต้นด้วยการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ และรูปแบบที่เหมาะสมของการจัดการท่องเที่ยว ตลอดจนรูปแบบในการสร้างความร่วมมือกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวในบริบทของสังคมไทย จะช่วยให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทยมีแบบแผนที่ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่รู้จักมากขึ้นในเมืองไทย และส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของไทยพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในที่สุด

๒.๔. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๔.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว

จิรกิตต์ภณ พิริยสุวัฒน์^{๕๕} ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า ปัจจัยในการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ประชาชนรู้สึกว่ามีส่วนร่วมเท่าที่ควร ปัญหาที่พบ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจสุนทรียภาพ ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี เยาวชนรุ่นใหม่ขาดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม ประเพณีการถ่ายทอดองค์ความรู้ไม่ต่อเนื่องขาดแรงจูงใจไม่เห็นคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม (๑) ด้านพื้นที่ ด้านที่อยู่อาศัย เกิดการชำรุดทรุดโทรมตามอายุการใช้งานของวัสดุได้มีการปรับปรุงประชาชนมีการปรับเปลี่ยนที่พักอาศัยตามพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันในชีวิตประจำวัน ปัจจุบันได้เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกตามเทคโนโลยี ล้วนส่งผลต่อการจำเป็นในการปรับปรุงบ้านเรือนประชาชนที่มีทุนทรัพย์รื้อบ้านเรือนเก่าที่มีสถาปัตยกรรมแบบภูมิปัญญา แล้วสร้างบ้านเรือนแบบสมัยใหม่ขึ้นมาแทนโดยไม่เห็นคุณค่าในภูมิปัญญา ขาดขาดความรู้ความเข้าใจในสุนทรียศาสตร์ ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี (๒) ด้านการจัดการ คุณค่าทางด้านสังคม ลักษณะทางกายภาพ

^{๕๕} จิรกิตต์ภณ พิริยสุวัฒน์, “การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย” งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๕, สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๘. หน้า ๑๗๔.

เอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมถิ่น ล้วนสัมพันธ์กับบริบทของชุมชน ขาดการสร้างเสริมกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมสู่รูปแบบทางกายภาพและจินตภาพสู่กระบวนการ ขบวนการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม โดยชุมชนเพื่อชุมชนและเยาวชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางทั้งเชิงอนุรักษ์และพัฒนา (๓) ด้านองค์กร พบว่า กระบวนการสร้างเสริม เครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นลักษณะไม่มีการวางแผนร่วมกัน

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร และสายชล ปัญญชิต^{๕๙} ได้ศึกษารูปแบบของเครือข่ายการเรียนรู้ทางสังคมในการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา ผลศึกษากระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า เครือข่ายการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในวัดทั้ง ๔ วัดนั้นเป็นการดำเนินกิจกรรม และการขยายเครือข่ายทางสังคมที่มาจากการเรียนรู้ภายในที่มีความมุ่งมั่นในการที่จะพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การศึกษา การพัฒนาสังคม และที่สำคัญ คือ การปฏิบัติธรรม และการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดความร่วมมือต่อกัน โดยมีการพัฒนาเครือข่ายในระดับต่างๆ เช่น ๑) มีการพัฒนาเครือข่ายการทำงานภายใต้แนวคิด อุดมการณ์ของตนเอง (วัด) ให้ชัดเจน เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของฝ่ายต่างๆ ๒) มีการพัฒนาระบบ ข้อมูลข่าวสารที่เชื่อมโยงถึงกัน ๓) มีการพัฒนากิจกรรมร่วมกัน เช่น การปฏิบัติธรรมร่วมกัน ๔) มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่นๆ เช่น เครือข่ายการท่องเที่ยวและการศึกษา ๕) ให้มีการเชื่อมประสานกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เช่น วัดพระแก้ว วัดโพธิ์ วัดอรุณ ในกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

๒.๔.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กฤษดา ชูย์อภัย^{๖๐} ได้ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษาบ้านลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความเห็นว่าการตลาดการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจมาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่คือ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติมีความเห็นว่าการตลาดการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจมาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่คือ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ส่วนในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศพบว่าการบอกต่อจากคนใกล้ชิด คนรู้จัก และอินเทอร์เน็ต มีอิทธิพลมากที่สุด ในด้านค่าครองชีพ และ

^{๕๙} พระมหาสุทิตย์ อากาศโร และสายชล ปัญญชิต, **รูปแบบของเครือข่ายการเรียนรู้ทางสังคมในการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา**,วารสารสังคมศาสตร์ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ) ปีที่ ๑๖ (ม.ค.-ธ.ค. ๒๕๕๖), ๒๕๕๖, หน้า ๑๑๕-๑๑๗.

^{๖๐} กฤษดา ชูย์อภัย, **การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาบ้านลวงเหนือ ตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่**, การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒. (บทคัดย่อ).

งบประมาณในการท่องเที่ยวมีอิทธิพลมากที่สุด ส่วนในด้านความน่าสนใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศมีความเห็นว่าจะยังไม่แน่ใจ และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมีความเห็นว่าสถานการณ์ท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ค่อนข้างชะลอตัวเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาทางการเมือง โดยเล็งเห็นว่านักท่องเที่ยวชาวไทยจะมีความสำคัญมากขึ้น สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าควรจะต้องจัดขึ้นในรูปแบบของโฮมสเตย์ และต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐ สำหรับความเห็นของผู้นำชุมชนบ้านลวงเหนือมีความคิดเห็นสอดคล้องกับผู้ประกอบการ อีกทั้งยังพบปัญหา ๓ ส่วน คือ ๑. ปัญหาภายนอกชุมชนได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจปัญหาการเมือง ๒. ปัญหาภายในชุมชน เช่น การขาดความเข้มแข็งของชุมชนในเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและภาษาอังกฤษ เป็นต้น ๓. ปัญหาจากภาครัฐ คือ การขาดการสนับสนุนที่ดีจากภาครัฐเท่าที่ควร สำหรับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ส่วน คือ ผลกระทบด้านบวกทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นรายได้ การประชาสัมพันธ์ชุมชน ส่วนผลกระทบด้านลบคือ อาจเกิดปัญหาด้านอาชญากรรม ยาเสพติด และโรคระบาด เป็นต้น แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านลวงเหนือคือ การพัฒนารูปแบบของโฮมสเตย์ และการสร้างแหล่งความรู้ชุมชน

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ^{๖๑} ได้ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และจัดพิมพ์เผยแพร่ในชุดโครงการวิถีทรรศน์ พบว่า ปัจจุบันการท่องเที่ยวถูกทำให้เป็นอุตสาหกรรมดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อจะรีดเงินจากกระเป๋านักท่องเที่ยว พัฒนาการทางการท่องเที่ยวจึงเป็นธุรกิจที่มีผู้ซื้อผู้ขายชัดเจน มุ่งสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่ตามมา ซึ่งได้แก่ การขายบริการทางเพศ การก่อสร้างตึก อาคารขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่อการจัดการทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นน้ำ ที่ดิน แหล่งท่องเที่ยว ถูกทำลายด้วยแสง สี เสียงวัฒนธรรมชุมชนได้รับผลกระทบเกิดการเลียนแบบการบริโภคที่หรูหรา ฟุ่มเฟือยของประชาชนในท้องถิ่น และเกิดปัญหาการกระจายรายได้ไม่เป็นธรรม เพราะที่ผ่านมารายได้จากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ตกอยู่กับเจ้าของธุรกิจโรงแรม บริษัททัวร์ แต่ชาวบ้านในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์น้อยที่สุด

๒.๔.๓ งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สมัคร ณะเกิงสุข^{๖๒} ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหา และแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเล เกาะเสม็ด ตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ผลการศึกษา

^{๖๑} ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, โครงการวิถีทรรศน์ วิถีไทย การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม, กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๐. หน้า ๑๐.

^{๖๒} สมัคร ณะเกิงสุข, สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการท่องเที่ยว : ศึกษากรณีเกาะเสม็ด ตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง, ปัญหาพิเศษ รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารทั่วไป, ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๕, (บทคัดย่อ).

พบว่า หน่วยงานของรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวยังขาดการประสานและขาดประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน ซึ่งมีผลกระทบต่อการณ์อนุรักษ์ทรัพยากรแวดล้อมบนพื้นที่ การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งทางด้านการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกความปลอดภัย การสร้างความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการธุรกิจที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตนขณะท่องเที่ยว จากปัญหาที่พบจากการศึกษาหน่วยงานที่รับผิดชอบควรกำหนดแผนที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้ชัดเจน ควรสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ และเอกชน สร้างมาตรการ กฎระเบียบ เพื่อกำกับดูแลควบคุมปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีจิตสำนึกในการให้บริการที่ดีมีมาตรฐานมีความรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตลอดไป

ประกาศ อิทนปสารณ์^{๖๓} ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม กรณีหมู่บ้านโคกโก่ง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การจัดองค์กรชาวบ้าน ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้าง ด้านผู้นำ ด้านเป้าหมาย ด้านกิจกรรมร่วมกันการประสานงานและการสื่อสาร และการติดตามประเมินผล พบว่าในภาพรวม ๖ ด้าน ระดับค่าเฉลี่ยของสมาชิกอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเรียงจากมากไปหาน้อย คือด้านกิจกรรมร่วมกัน ด้านการประสานงานและการสื่อสาร ด้านโครงสร้างด้านเป้าหมายร่วมกันด้านผู้นำ และด้านการติดตามประเมินผล การมีส่วนร่วมของชาวบ้านโคกโก่งใน ๔ ด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ร่วมรับประโยชน์ ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจ และร่วมวางแผน ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวใน ๖ ด้าน พบว่า ภาพรวมความพึงพอใจมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ความพึงพอใจด้านวัฒนธรรม และวิถีชุมชนมากที่สุด ด้านกิจกรรมที่เตรียมไว้ให้นักท่องเที่ยว และด้านความพอใจโดยรวม ส่วน ๓ ด้านที่เหลื่ออยู่ในระดับพอใจปานกลาง คือ การต้อนรับ การบริการ ด้านความปลอดภัย และด้านสถานที่ สำหรับปัญหาอุปสรรค ด้านความปลอดภัยที่รู้สึกจากนักท่องเที่ยวเรื่องแสงสว่าง การจัดเวรยามในการดูแลความเรียบร้อย สำหรับแนวทางพัฒนาในด้านจัดองค์กรชาวบ้านในเรื่องการพัฒนาความเข้าใจให้เห็นความสำคัญ การติดตามประเมินผล ขณะที่ด้านการมีส่วนร่วมควรพัฒนาและให้ความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการวางแผน และจากนักท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาเพิ่มความพึงพอใจด้านสถานที่พักและหมู่บ้าน ด้านการต้อนรับและการบริการ และด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบทกับภาคการเกษตรในชนบทการท่องเที่ยวสามารถเสริมรายได้ภาคเกษตร นำผลผลิตการเกษตรที่มีอยู่หรือสินค้าท้องถิ่นเป็นเอกลักษณ์

^{๖๓} ประกาศ อิทนปสารณ์, การบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม กรณี หมู่บ้านโคกโก่ง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์, รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.), ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๖, (บทคัดย่อ).

เด่นในชุมชนมาเชื่อมกับการท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับเกษตรที่มีในท้องถิ่น หรือเชื่อมโยง
ผลิตผลการเกษตรจากท้องถิ่นไปสู่เมืองโดยอาศัยการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาภาคเกษตรของชาว
ชนบทในการท่องเที่ยว

ยุพิน ศรีหรั่ง^{๖๔} ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และธรรมชาติ
จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และธรรมชาติ
ในการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยใช้สนามในการศึกษา
คือ วัดถ้ำเอราวัณ วัดถ้ำสุวรรณคูหา วัดถ้ำกลองเพล วัดเจริญทรงธรรม (โบสถ์สี่ไม้) และอุทยาน
แห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ โดยผู้วิจัยได้ยึดแนวทางสำหรับการวิเคราะห์ไว้ ๔ ประเด็น ได้แก่ ๑) ด้าน
ประวัติศาสตร์และความเป็นมา ๒) ด้านสภาพที่ตั้งและสิ่งแวดล้อม ๓) ด้านโบราณสถานและ
สิ่งแวดล้อม ๔) ด้านชุมชนที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้ ๑) วัดถ้ำเอราวัณเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของ
จังหวัดหนองบัวลำภู ภายในวัดมีถ้ำต่าง ๆ มากมาย ประกอบกับมีความงดงามที่เกิดจากปรากฏการณ์
ทางธรรมชาติ อาทิหินงอกหินย้อยที่มีรูปร่างทรงแปลกตาที่หาชมได้ยาก ๒) วัดถ้ำสุวรรณคูหาเป็นวัดที่
มีโบราณสถานวัตถุ ที่กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนไว้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีประวัติศาสตร์ความ
เป็นมาที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์จังหวัดหนองบัวลำภู ๓) วัดถ้ำกลองเพลเป็นวัดที่มีชื่อเสียง
ด้านวิปัสสนา โดยเฉพาะมีพระเกจิอาจารย์ชื่อดังคือหลวงปู่ขาว อนาลโยในสายหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต
และเป็นสถานที่ที่เสื่อมใสศรัทธาแก่ประชาชนบุคคลทั่วไปทั้งภาคอีสาน และภาคอื่นๆ ในประเทศ ๔)
วัดเจริญทรงธรรมเป็นสถานที่ตั้งโบสถ์ไม้ที่สร้างด้วยไม้ตะเคียนทั้งหลัง และมีอยู่แห่งเดียวในภาคอีสาน
๕) อุทยานแห่งชาติภูเก้า - ภูพานคำเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ ๕๐ ของประเทศ พื้นที่ส่วนภูเก้า
และส่วนภูพานคำ เป็นศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ
ทั้งทางธรรมชาติได้แก่ สภาพป่าสัตว์ป่า และแหล่งน้ำซึ่งเป็นต้นน้ำของทะเลสาบเหนือเขื่อนอุบลรัตน์
และสภาพทางธรณีนานาชาติเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า และการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ทั้ง
ยังเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนทั่วไปอีกด้วย การวิเคราะห์การจัดการการท่องเที่ยวทาง
วัฒนธรรม ผู้วิจัยได้ยึดแนวทางสำหรับการศึกษาไว้ ๕ ประเด็น ได้แก่ ๑) ด้านการจัดการแหล่ง
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ๒) ด้านรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและ
ธรรมชาติ ๓) วิเคราะห์ด้านการต้อนรับนักท่องเที่ยว ๔) วิเคราะห์ด้านที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวก
๕) วิเคราะห์ด้านแหล่งท่องเที่ยวสรุปได้ว่า ด้านการจัดการการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทั้ง ๕ แห่งนี้
ยังไม่มีการจัดการ และรูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นแนวทางชัดเจน เนื่องจากยังไม่ได้รับการ
สนับสนุนจากหน่วยงานรัฐบาลอย่างเป็นทางการ และขาดงบประมาณในการจัดการ ส่วนใหญ่แล้วจะ
เป็นการบริหารจัดการกันเองภายในวัด และชุมชน ทั้งนี้ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในแหล่งท่องเที่ยวคือ

^{๖๔}ยุพิน ศรีหรั่ง, จัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ จังหวัดหนองบัวลำภู, รายงาน
การวิจัย, วิทยานิพนธ์มหาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๙, (บทคัดย่อ).

ชุมชนขาดองค์ความรู้เรื่องจัดการการท่องเที่ยว อาทิ การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวการให้บริการมัคคุเทศก์ และกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการการท่องเที่ยว โดยสรุปแหล่งท่องเที่ยวทั้ง ๕ แห่งนี้ ล้วนเป็นสถานที่ที่มีความน่าสนใจ คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามด้านธรรมชาติ และวัฒนธรรม ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ เป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าประกอบด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่สำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสนับสนุน และเร่งให้เกิดการพัฒนา ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดหนองบัวลำภูต่อไป

สุธีรัตน์ คชสวัสดิ์^{๖๕} ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชาวบ้านห้วยฮี้ ตำบลปูลึง อำเภอมะนัง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลางคือมีส่วนร่วมในลักษณะของการปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน การร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การร่วมรักษาวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน การร่วมพัฒนาหมู่บ้านให้สะอาด การเป็นผู้นำทางไกด์ท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยว แต่ในส่วนของการประชุมกำหนดแนวคิด ออกกฎระเบียบต่างๆ เป็นหน้าที่ของกรรมการกลุ่มท่องเที่ยว และกลุ่มองค์กรจากภายนอก ซึ่งเป็นผู้นำแนวคิดเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามามีการแบ่งสรรรายได้แบ่งเป็น ๓ ส่วน คือให้กับสมาชิก ๘๐ เปอร์เซ็นต์ เข้ากลุ่มท่องเที่ยว ๑๕ เปอร์เซ็นต์ และเข้ากองกลางเพื่อนำไปพัฒนากิจกรรมของหมู่บ้าน ๕ เปอร์เซ็นต์ แต่สิ่งที่ชุมชนยังขาดความพร้อมคือ เรื่องเอกสารแนะนำการท่องเที่ยวภายในชุมชน ทั้งนี้เพราะชาวบ้านยังขาดความชำนาญในการรวบรวมข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลสำหรับการวิจัยถึงผลที่เกิดจากการจัดการการท่องเที่ยว ที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติอันประกอบด้วย ทรัพยากร ดิน น้ำ ป่าไม้ โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้อันเป็นต้นทุนการท่องเที่ยวชุมชนและเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งพบว่าการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อทรัพยากรป่า ในระดับปานกลาง และเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น คือ การท่องเที่ยวทำให้ผืนป่าได้รับการดูแลมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้ชาวบ้านในชุมชนตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และแสดงให้เห็นนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนรับรู้ได้ว่า ชาวบ้านในชุมชนไม่ใช่ผู้ทำลายป่า หากแต่เป็นผู้อนุรักษ์ผืนป่าและอยู่ร่วมกับผืนป่าแบบพึ่งพาอาศัยกัน ทรัพยากรดิน และทรัพยากรน้ำเป็นทรัพยากรที่ไม่เกิดความเปลี่ยนแปลงจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพราะกิจกรรมการท่องเที่ยว ของบ้านห้วยฮี้ ไม่มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำโดยตรง และทรัพยากรดินจากพื้นที่เส้นทางเดินป่าก็ไม่เกิดความเปลี่ยนแปลงในทางลบ ทั้งนี้เพราะการท่องเที่ยวเดินป่าไม่ได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเส้นทางเข้าสู่หมู่บ้านที่ค่อนข้างลำบากทำให้มีช่วงเวลาที่ยืนอก

^{๖๕} สุธีรัตน์ คชสวัสดิ์, การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยฮี้ จังหวัดแม่ฮ่องสอน, รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต , เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๔๙, (บทคัดย่อ).

ฤดูกาลท่องเที่ยว พื้นที่ป่าไม่ถูกรบกวนทำให้ผืนป่าได้ถูกพักฟื้น และคืนสภาพธรรมชาติเช่นเดิม ส่วน ผลการศึกษาเกี่ยวกับ ผลของการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีต่อสภาพทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ พบว่าการท่องเที่ยวทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย และเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น กล่าวคือการท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนได้มีโอกาสต้อนรับ บุคลากรจากภายนอก มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้วัฒนธรรม ทั้งทางด้านภาษา ประเพณี การแต่งกาย และเรียนรู้วิถีการดำรงชีวิตที่แตกต่างกันไปซึ่งส่วนใหญ่เป็นการนำประโยชน์มาสู่ชุมชน มากกว่า ถึงแม้รายได้ที่มาในรูปแบบของตัวเงินไม่มากนัก แต่การทำให้คนในชุมชนได้ตระหนักถึงประโยชน์ ของภูมิปัญญาท้องถิ่น การนำความรู้ไปแลกเปลี่ยนกับผู้มาเยือน เพื่อให้ผู้มาเยือนได้รับรู้และเข้าใจ ในวิถีการดำรงชีวิตแบบเรียบง่ายของชาวปกากะญอ รวมทั้งการดำรงชีวิตด้วยการทำไร่หมุนเวียน เข้าใจ ว่าคนบนดอยก็สามารถอยู่ร่วมกับป่าได้แบบไม่ทำลาย และยังทำให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของความ เป็นตัวตนของพวกเขาเอง มีความภาคภูมิใจ และพร้อมที่จะกลับมาดูแลหมู่บ้านสืบไป

พจนา ชัชวาล^{๒๖} ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่อำเภอคำม่วงจังหวัดกาฬสินธุ์ มี ทั้งหมด ๙ แห่ง กระจายอยู่ในทุกตำบลของอำเภอคำม่วง มีสภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอยู่ ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี จำนวน ๓ แห่ง คือ สิมโบราณตำบลเนินยาง พระบรมธาตุ เจดีย์ฐิตีสีลมหาเถรานุสรณ์ ตำบลโพน หม้อ ไหโบราณ ตำบลนาทัน ๒) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน ๓ แห่ง คือ ภูพันหยอด ตำบลทุ่งคลอง อ่างเก็บน้ำห้วยสมอบตำบลดิงจี แหล่งไม้กลายเป็น หิน ตำบลนาบอน และด้านวิถีชุมชน จำนวน ๓ แห่ง คือ สวนศิริบุตร ตำบลโพน ศูนย์วัฒนธรรมผู้ไทย ผ้าไหมแพรวาบ้านโพน ตำบลโพน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรฟื้นฟูเศรษฐกิจ ตำบลนาบอน การจัดการ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมพบว่า มีการดำเนินการใน ๒ กลุ่ม คือ การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยกลุ่มราชการ และการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชน กลุ่มราชการกำหนดนโยบาย และแผนงานการท่องเที่ยว ให้การสนับสนุนในการประชาสัมพันธ์บอกเส้นทาง การท่องเที่ยว จัด นิทรรศการแสดงผลงานผลิตภัณฑ์ของชุมชน และให้ความรู้ในการวางแผน การจัดสรรงบประมาณ การพัฒนาความพร้อมของพื้นที่ การทำนุบำรุงรักษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ส่วนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่าได้มีขั้นตอนในการจัดการการท่องเที่ยวไว้ ๓ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น แนะนำแหล่งท่องเที่ยว อาสาสมัครนำเที่ยว ขั้นตอน ดำเนินการ มีการทำความสะอาด จัด ปรับ ตกแต่ง บำรุง รักษาแหล่งท่องเที่ยว และขั้นสรุปผลการ ดำเนินงาน มีการประชุมร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน เพื่อวางแผนทางการ

^{๒๖} พจนา ชัชวาล, การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์, รายงาน การวิจัย วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๑, (บทคัดย่อ).

ดำเนินงานทุกเดือน โดยสรุป สภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอคำม่วง มีศักยภาพสูงในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีเส้นทางหลักถึง ๔ เส้นทาง ติดต่อกันใน ๓ จังหวัด คือ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดสกลนคร และมีเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยวสะดวก เป็นถนนลาดยางส่วนใหญ่ และติดต่อเชื่อมโยงกันเป็นรูปวงแหวนสู่แหล่งท่องเที่ยวทั้ง ๙ แห่ง และมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว แต่ยังคงขาดรูปแบบการบริหารจัดการโดยภาครัฐ และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต่อไป

สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา^{๒๗} ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยชุมชนเป็นศูนย์กลางกรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่าประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอายุตั้งแต่ ๒๐ - ๖๐ ปี ทราบดีว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทำรายได้หลักให้กับจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้ และมีความคิดเห็นว่าวิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ควรอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไว้เพราะมีความเห็นว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิมไว้จะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว อีกทั้งวัฒนธรรมงานประเพณี เทศกาลภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชน แต่พบว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนเจ้าของท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวยังมีอยู่น้อยมาก และภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นในส่วนของการจัดการปัญหา และอุปสรรคของปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๘ ประการ ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบางประการ เช่น พิพิธภัณฑสถาน ดนตรีพื้นบ้าน และวรรณกรรมท้องถิ่น ที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนให้เป็นปัจจัยดึงดูดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ โดยพบปัญหาทั้งทางด้านบุคลากรที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมีอยู่น้อย และไม่ได้รับการสนับสนุนทั้งทางด้านนโยบายและงบประมาณ คนในชุมชนและเยาวชนรุ่นใหม่ยังคงเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าวน้อย จากผลการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง ได้ดังนี้ คือ ๑) การกำหนดนโยบายการศึกษาของรัฐเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และเป็นเครื่องมือในการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ๒) การกำหนดนโยบายท่องเที่ยวของรัฐ จำเป็นต้องส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความตระหนักใน

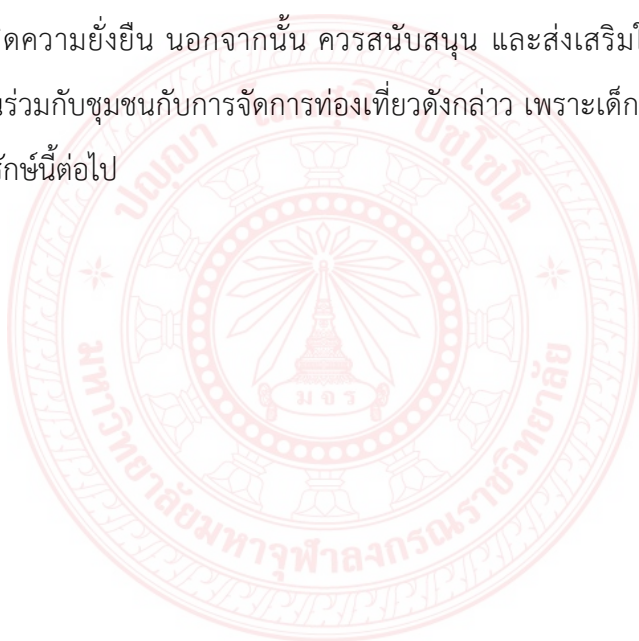
^{๒๗} สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา, การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง, การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง, เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑, (บทคัดย่อ).

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น ๓) เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง และเปิดพื้นที่ให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการประเมิน และที่สำคัญคือมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์มากยิ่งขึ้น ๔) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาครัฐ องค์กรที่เกี่ยวข้อง และคนในชุมชนไม่ควรมุ่งเน้นประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว เป็นสำคัญ ควรมุ่งเน้นวัตถุประสงค์ และความต้องการของเจ้าของชุมชน และประโยชน์ที่ชุมชนพึงจะได้รับอย่างยั่งยืนในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านคุณภาพชีวิต ความมั่นคงทางสังคม ความงามทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนด้วย ทั้งนี้เพื่อป้องกันการรุก่อนทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นได้

อิทธิพล โกมล^{๖๘} ได้ศึกษา การวิจัยเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาบ้านวังน้ำมอก อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการ จัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบ้านวังน้ำมอก จังหวัดหนองคาย โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นกับกลุ่มนักท่องเที่ยว และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับ กลุ่มตัวอย่างผู้เกี่ยวข้องในชุมชน เป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ และการ วิเคราะห์เนื้อหาในลักษณะพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า ๑) ข้อมูลทั่วไปและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนมากช่วงอายุ ๑๖-๒๕ ปีจบการศึกษาระดับปริญญาตรี และนักท่องเที่ยวมาจากภาค ตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ เดินทางมาเพื่อการพักผ่อนและเดินทางมา โดยส่วนมากทางโดย รถยนต์ส่วนตัว มาพักผ่อนกับกลุ่มเพื่อนหรือผู้ร่วมงาน เป็น ซึ่งส่วนมากจะทราบจากเพื่อนหรือคนรู้จัก และจำนวนครั้งของนักท่องเที่ยวที่ เคยมาพักผ่อนที่บ้านวังน้ำมอกส่วนมากเคยมาแล้ว ๒ -๓ ครั้ง ระยะเวลาที่ อยู่โฮมสเตย์ในบ้านวังน้ำมอก ๒-๓ วัน ด้านค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยต่อคนนั้น จะอยู่ในระดับมากกว่า ๑,๐๐๐ บาท และส่วนมากต้องการที่จะกลับมาพักผ่อน และท่องเที่ยวอีก นักท่องเที่ยวมีข้อเสนอแนะต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คือ อยากจะให้มีการบริการทางด้าน นวดแผนโบราณ นวดสปา ปั่นจักรยานและควรมีป้ายบอกทางให้ชัดเจน และป้ายความรู้ทางด้าน แหล่งที่มาของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งด้วย ๒) รูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า เกิดการรวมกลุ่มโฮมสเตย์โดย อาศัยทุนทางสังคมที่เป็นจุดขาย อันได้แก่ ทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน โดยให้นักท่องเที่ยว ได้เข้าพักอาศัยและเก็บค่าที่พักและค่าตอบแทนตามความเหมาะสม เพื่อให้กลุ่มตั้งอยู่ได้อย่างยั่งยืน ชุมชนมีส่วนร่วมต่อ

^{๖๘} อิทธิพล โกมล, การวิจัยเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาบ้านวังน้ำมอก อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย, รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.), คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๓. (บทคัดย่อ).

กระบวนการตั้งแต่การรับจอง การลงทะเบียน การบายศรีสู่ขวัญต้อนรับ การร่วม กิจกรรมท่องเที่ยว ตามที่กำหนดไว้ ส่งผลให้ชุมชนมีรายได้ และตระหนักเห็นความสำคัญของ ทรัพยากรธรรมชาติเกิด ความรู้สึกหวงแหนและต้องการอนุรักษ์ไว้ชุมชนมีอาชีพ รายได้และเกิด ความเข้มแข็ง สำหรับแนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ควรดำเนินการใน ๓ ด้าน คือด้านที่พักอาศัย ควรมีการ ปรับปรุงห้องสุขา และจัดหาที่ทิ้งขยะ ให้ดีขึ้น ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและ บริการ ควรจัดทำป้ายบอก ทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างๆ ให้ชัดเจน และควรมีการเพิ่มบริการด้าน การนวดแผนโบราณ นวดสปา และด้านบุคลากร ควรมีการจัดอบรมหรือประชุมให้ความรู้เรื่องการ จัดการท่องเที่ยวเชิง นิเวศน์อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้การจัดการการท่องเที่ยว เชิงนิเวศน์อย่างเป็น ระบบ ต่อเนื่อง และเกิดความยั่งยืน นอกจากนี้ ควรสนับสนุน และส่งเสริมให้กับกลุ่มเด็กและ เยาวชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยวดังกล่าว เพราะเด็กจะได้ สืบทอดการ จัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นี้ต่อไป

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้นำเอาแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวคิดของ อธิติพล โกมลิล ๒๕๕๓ มากำหนดเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ

๑) ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๒) ศึกษากระบวนการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๓) สังเคราะห์ / พัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัย ดังนี้ ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อประมวลองค์ความรู้ ศึกษาแนวคิด หลักการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากคัมภีร์ แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ในพื้นที่ อำเภอเชียงคาน และจากเอกสารที่เกี่ยวข้องรวมถึงการเก็บข้อมูลเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เช่น การสัมภาษณ์ เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย และการจัดเวทีวิชาการของชุมชนต่างๆ และภาคที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยได้คัดเลือก การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ที่เกี่ยวข้อง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๓.๒ พื้นที่ดำเนินการ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informant)

ประชากรที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ผู้รู้ (Keys persons) พื้นที่ในเขต อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยคัดเลือกแบบเจาะจง คือ แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ พระสงฆ์ ประชาชน ผู้ประกอบการในแต่ละ

แหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว ร่วมกับการวิจัยจากเอกสาร และการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลด้านกายภาพของพื้นที่ การมีส่วนร่วมของชุมชน และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ตัวแทนคณะกรรมการปกครอง กรรมการชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ พระสงฆ์ ประชาชน ผู้ประกอบการในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว

๓.๓ ประชากร/กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล

๒.๑ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนในเขตอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย รวมประชากรทั้งสิ้น ๕๙,๑๐๔ คน การกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตร Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๙๗ คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

๒.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้รู้ (Keys persons) ในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๕๖ รูป/คน จากกลุ่มพระสงฆ์ระดับผู้ปกครอง ผู้บริหารเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มร้านค้าตัวแทนเยาวชน ผู้บริหารสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดเลย ตัวแทนสมาคมพ่อค้าจังหวัดเลย และกลุ่มตัวอย่าง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมืองหลวงพระบาง พระสงฆ์ระดับผู้ปกครอง ตัวแทนคณะกรรมการปกครอง คณะผู้บริหารโรงเรียนสีพุกบาทเมืองหลวงพระบาง ตัวแทนเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมืองหลวงพระบาง กลุ่มผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ตัวแทนร้านค้า และตัวแทนเยาวชนดีเด่นเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๓.๔ เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในโครงการวิจัยนี้ คือ

- แบบสอบถาม (Questionnaire)
- แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

วิธีการนี้ผู้วิจัยใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ กรณีศึกษา โดยใช้สัมภาษณ์เรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของชุมชน สภาพสังคม และ วิธีการดำเนินชีวิตของกลุ่มชุมชนในพื้นที่กรณีศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

- แบบตรวจสอบการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว (Resource Audit)
- การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observations)

วิธีการนี้ผู้วิจัยใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ขณะเดียวกันจะซักถามและจดบันทึก เพิ่มเติมอย่างละเอียดมากขึ้น

แบบมีโครงสร้างโดยแบบสอบถามแบ่งเป็นสองส่วน ส่วนที่หนึ่งถามข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่สองถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แบบมีโครงสร้างโดยแบบสอบถามแบ่งเป็นสองส่วน ส่วนที่หนึ่งถามข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่สองถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปเยี่ยม ความพึงพอใจในการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพฉบับร่างโดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยตรวจสอบความครอบคลุมของหัวข้อการรับรู้ด้านการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งหลังจากทำการปรับแก้ไขแบบทดสอบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วจากนั้น ผู้วิจัยจึงนำผลมาปรับแก้ไขเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ชัดเจนยิ่งขึ้นแล้วจึงนำไปใช้จริง

แบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview)

คำถามสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

๑. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบ และขั้นตอนการเตรียมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรเป็นอย่างไร

๒. โอกาสและอุปสรรคการพัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีอะไรบ้าง

๓. แนวทางการเสริมสร้างการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรเป็นอย่างไร

๔. ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีอะไรบ้าง

๕. ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นทั่วไป

คำถามสำหรับกรรมการชุมชนและชาวบ้านแหล่งท่องเที่ยว

๑. จุดเด่นทางด้านกายภาพ (เอกลักษณ์) อะไรคือตัวแทนของการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๒. ปัญหาและอุปสรรคอะไรที่มีผลต่อการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อบริการนักท่องเที่ยวด้านต่างๆ

๓. ในการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ท่านคิดว่าควรพัฒนา
ด้านใดบ้าง

๔. ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นทั่วไป

คำถามสำหรับนักท่องเที่ยว

๑. ทำไมจึงเลือกมาเที่ยวที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และมาแล้วกี่ครั้ง
๒. ปัจจัยอะไรที่ท่านคิดว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ท่านมาเที่ยวที่นี่
๓. ปัญหาและอุปสรรคในด้านสภาพแวดล้อมมีอะไรบ้าง (เช่น ร้านค้า ทางเดิน ที่จอดรถ
ห้องน้ำ เจ้าหน้าที่ ฯลฯ)

๔. ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นทั่วไป

แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว (Resource Audit)

การตรวจสอบการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอเชียงคาน จังหวัด
เลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบไปด้วยด้าน
ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ทรัพยากรประเพณีและงานมหกรรม ทรัพยากรกิจกรรม
ทรัพยากรด้านบริการ

การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observations)

โดยการร่วมกิจกรรมและการศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับ
ปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาในแง่ต่างๆ เช่น การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศักยภาพ
การท่องเที่ยว ศักยภาพโครงสร้างพื้นฐาน สภาพแวดล้อมทางสังคมและธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณี
วิถีชีวิต อุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่ แผนที่ กล้องถ่ายรูป สมุดบันทึก

ตัวอย่างประเด็นการสังเกตพื้นที่

๑. ผู้วิจัยใช้การถาม จดบันทึก สังเกต เผ่าดูลักษณะทางกายภาพ สถานที่ท่องเที่ยว เพื่อนำ
มาประกอบข้อมูลจากส่วนอื่นที่ได้อบรมมา
๒. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว
๓. ศักยภาพโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคม สาธารณูปโภคที่บริการการ
ท่องเที่ยว
๔. ศักยภาพธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว
๕. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
๖. วิถีชุมชน วัฒนธรรม ค่านิยมต่างๆ ในชุมชน

๓.๔.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-
dept Interview) โดยมีลักษณะแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชน

๓.๔.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

(๑) ศึกษาเอกสารต่างๆ ตลอดจนหนังสือตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(๒) กำหนดขอบเขตของเนื้อหาและสร้างแบบสอบถาม

(๓) ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของเครื่องมือ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถาม คือ (๑) พระมหาสังเวช จนฺทโสภี, ผศ.ดร. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย (๒) รองศาสตราจารย์ ดร. ภาสกร ดอกจันทร์ ตำแหน่งผู้อำนวยการ สำนักประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง (๓) รองศาสตราจารย์ ดร.นัยนา อรรถนาทร ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องและปรับแก้ไขของเครื่องมือแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กลุ่ม โดยการตรวจสอบคุณภาพ นำร่างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และตรวจสอบ ความเป็นปรนัย (การใช้ภาษาชัดเจน ชัดเฉพาะและเข้าใจง่าย) โดยผู้เชี่ยวชาญว่ามีความสอดคล้องและ เหมาะสมในการนำไปใช้ในระดัใด มี ๕ ระดับ (๕ ๔ ๓ ๒ และ ๑ หมายถึง เห็นด้วยระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ) ตรวจสอบคุณภาพ แล้วนำผลมาสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเพื่อ สร้างแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ด้านความเป็นปรนัย ผู้เชี่ยวชาญให้แก้ไขสำนวนภาษาบางส่วน ซึ่งได้พิจารณาปรับปรุงแล้ว ทำให้มีการใช้ภาษาได้ชัดเจน ชัดเฉพาะและเข้าใจง่าย ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ทุกข้อรายการทำให้ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินได้ค่าเฉลี่ย

(๔) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ ตามแนวความคิดของลิเคอร์ต (Likert's Scale)^{๖๙} ในส่วนของคำถามข้อมูลด้านการบริการในส่วนของที่อำเภอเชียงคาน คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล คำนวณค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

๑. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

๒. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย

^{๖๙} บุญชม ศรีสะอาด, (พิมพ์ครั้งที่ ๙), กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๕๖, หน้า ๘๒.

เกณฑ์ในการตอบแบบสอบถามที่แสดงความคิดเห็นในแต่ละข้อคำถามในระดับใด ระดับหนึ่งเพียงระดับเดียว คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้ คะแนน ดังนี้

การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ วิเคราะห์พฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เมื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลผลข้อมูลไว้ ๕ ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑-๕.๐๐ หมายความว่า อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑-๔.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑-๓.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑-๒.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับน้อยที่สุด

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคณะผู้วิจัยได้จ้างผู้ช่วยนักวิจัย ซึ่งเป็นนิสิตในมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย ร่วมเป็นคณะทำงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามนักท่องเที่ยว และแบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องในด้านปัจจัย นำเข้าด้าน ต่างๆ

การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observations)

โดยการร่วมกิจกรรมและการศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของบุคคลกรการศึกษาที่เกี่ยวข้อง กับ ปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาในแง่ต่างๆ เช่น ศักยภาพโครงสร้างพื้นฐาน สภาพแวดล้อมทางสังคม และธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต แนวคิด และกระบวนการการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว เชียงวัฒนธรรม อุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่ แผนที่ กล้องถ่ายรูป สมุดบันทึก

ตัวอย่างประเด็นการสังเกตพื้นที่

๑. ผู้วิจัยใช้การถาม จดบันทึก สังเกต ฝ้าดูลักษณะทางกายภาพ สถานที่ เพื่อนำมาประกอบ ข้อมูลจากส่วนอื่นที่ได้รวบรวมมา

๒. ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๓. การจัดการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๔. ศักยภาพโครงสร้างและสังคม สาธารณูปโภค ชุมชน

๕. กระบวนการการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ค่านิยมต่างๆ ในชุมชน และ แนวความคิด

ระยะเวลาดำเนินการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

กิจกรรม	ระยะเวลาในการดำเนินการ
๑. ประชุมคณะทำงานวิจัย และผู้ช่วยวิจัยเพื่อชี้แจงกระบวนการ เพื่อตอบวัตถุประสงค์	
๒. ขอเอกสารเพื่อลงพื้นที่จากทางวิทยาลัยสงฆ์เลย ศึกษาเรื่อง การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	
๓. ติดต่อประสานงานกับกลุ่มตัวแทนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนราชการจังหวัดเลย หอการค้า การท่องเที่ยว วัฒนธรรมอำเภอเชียงคาน ผู้นำชุมชนอำเภอเชียงคาน และ พิพิธภัณฑ์ไทดำ บ้านนาป่าหนาด / เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ นักท่องเที่ยวอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย	
๔. ติดต่อประสานงานกับกลุ่มตัวแทนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ขออนุญาตกับคณะผู้ปกครองเมือง เพื่อขอสำรวจ และสัมภาษณ์ เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	
๕. ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์กับตัวแทนกรรมการชุมชนเมืองเชียงคาน ตัวแทนกรรมการพิพิธภัณฑ์ไทดำ บ้านนาป่าหนาด และคณะผู้ร่วมงานวิจัย	
๕. จัดกิจกรรมร่วมกับวัฒนธรรมอำเภอเชียงคาน และ พิพิธภัณฑ์ไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน โดยมีผู้ช่วยงานวิจัย เข้าร่วมกิจกรรม เก็บข้อมูล	
๖. ร่วมประชุมตัวแทนชุมชนตลาดโบราณริมแม่น้ำโขง ตัวแทนพิพิธภัณฑ์ไทดำ บ้านนาป่าหนาดหารือร่วมกัน กระบวนการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	
๗. ร่วมกิจกรรมวัฒนธรรม วันเนา (ปีใหม่) ประเพณีไหลบัวบ้านผานม เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	
๘. ประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมตามโครงการศึกษา	
๙. วิเคราะห์ผลการดำเนินงานกิจกรรมตามโครงการ เรื่องการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	
๑๐. สรุปผล รายงานการศึกษาส่งสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ทำการเก็บข้อมูล วิเคราะห์และปรับแนวการสร้างกระบวนการวางแผนไปพร้อมกัน เพื่อเชื่อมโยงที่สัมพันธ์กันระหว่างข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจพื้นที่และทฤษฎี หลักการพัฒนา โดยการนำข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดมาตีความ แยกประเด็น จัดกลุ่ม ในกรอบความเป็นไปได้ และความเหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาตามศักยภาพที่รองรับ อันนำไปสู่การวางแผน เพื่อเตรียมความพร้อมด้านอื่นๆ รองรับการพัฒนาในอนาคต

กำหนดแนวทางกลยุทธ์ต่างๆ ในการพัฒนาความพร้อมของอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เพื่อเตรียมรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งเตรียมแนวทางสำหรับรับมือกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของการพัฒนา การคงอยู่ของ อัตลักษณ์ทางสังคม และวัฒนธรรม ของชุมชนเอาไว้อย่างยั่งยืน

๑) **ข้อมูลเชิงปริมาณ** ที่ได้จากแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย การหาค่าเฉลี่ย จำนวน ร้อยละ นำเสนอเป็นเชิงพรรณนา และเชิงวิเคราะห์ นอกจากนี้ เมื่อได้รวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยแบบสอบถามจากนั้นได้บันทึกลงในโปรแกรม SPSS for WINDOWS แล้วจึงนำมาประมวลผล และแสดงเป็น การนำเสนอข้อมูลด้วยสื่อเว็บไซต์ที่มีประสิทธิภาพในการสร้างการรับรู้ในคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และสรุปผลการประเมินประสิทธิภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ สถิติพรรณนา โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

๑. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

๑.๑ ค่าความถี่ (Frequency)

๑.๒ ค่าร้อยละ (Percentage)

๒. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

๒.๑ หาค่า IOC (Index of item objective congruence) ของแบบสอบถาม

๒) **ข้อมูลเชิงคุณภาพ** ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์แต่ละบุคคล ในภาพรวม เพื่อประเมินการสร้างเครือข่ายการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และนำมาสรุปประเด็นเนื้อหา เพื่อเตรียมการวางแผนปรับปรุง

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

๑. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารข้อมูลทั้งเอกสารปฐมภูมิ และทุติยภูมิจากแหล่งต่างๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย แบบสอบถาม และนำข้อมูลจากการบันทึกในขั้นตอนของการลงพื้นที่เป็นกรณีศึกษาในครั้งแรกมาวิเคราะห์ และตั้งเป็นคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่ต้องการศึกษาวิจัย

๒. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูลแบบสาม (Triangulation) ดังนี้

๒.๑ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้นั้นถูกต้องหรือไม่ โดยแหล่งที่พิจารณาตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งข้อมูลเวลา สถานที่ และแหล่งบุคคลที่มีความต่างกันแต่ได้ข้อมูลที่ตรงกัน

๒.๒ การตรวจสอบสามเส้าด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือการเก็บข้อมูลรวบรวมหลายวิธี ทั้งจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม เมื่อข้อมูลมีความถูกต้องเป็นประเภทหรือแบ่งไปตามหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการศึกษาวิจัย

๓.๖ ระยะเวลาการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ตั้งแต่เดือน ตุลาคม ๒๕๕๙ จนถึงเดือน กันยายน ๒๕๖๐ รวมระยะเวลา ๑ ปี

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอ เชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ในการวิจัยเชิงคุณภาพได้แบ่งการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ทั้ง ๓ ข้อประกอบด้วย ๑) ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๒) ผลการวิเคราะห์ กระบวนการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๓) ผลการวิเคราะห์สังเคราะห์ / พัฒนาการ สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังรายละเอียดดังนี้

๔.๑ ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ ๑ วิเคราะห์พฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

(๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว เชียงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

(๒) ข้อมูลพฤติกรรมที่เดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว เชียงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

(๓) วิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ส่วนที่ ๒ วิเคราะห์การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๑) วิเคราะห์การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

(๑) ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

(๒) กระบวนการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

๒) วิเคราะห์การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(๑) ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(๒) กระบวนการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ส่วนที่ ๓ สังเคราะห์ / พัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ส่วนที่ ๔ องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ ๑ วิเคราะห์พฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ		
๑.๑ ชาย	๑๔๗	๓๗.๐๓
๑.๒ หญิง	๒๕๐	๖๒.๙๗
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐๐
๒. อายุ		
๒.๑ ต่ำกว่า ๒๐	๑๑๒	๒๘.๒๑
๒.๒ ๒๐-๓๕ ปี	๑๕๐	๓๗.๗๘
๒.๓ ๓๖-๕๐ ปี	๑๑๘	๒๙.๗๗
๒.๔ ๕๐ ปีขึ้นไป	๑๗	๔.๒๔
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐๐

๓. สถานภาพการสมรส		
โสด	๒๑๐	๕๒.๙๐
สมรส	๑๓๔	๓๓.๗๕
หม้าย/หย่าร้าง	๕๓	๑๓.๓๕
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐๐
๔. การศึกษา		
๔.๑ ต่ำกว่าปริญญาตรี	๑๕๗	๓๙.๕๕
๔.๒ ปริญญาตรี	๑๙๙	๕๐.๑๓
๔.๓ สูงกว่าปริญญาตรี	๔๑	๑๐.๓๓
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐๐
๕. อาชีพ		
๕.๑ พนักงานบริษัทเอกชน	๘๓	๒๐.๙๑
๕.๒ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๔๓	๑๐.๘๓
๕.๓ เกษตรกร/รับจ้าง	๓๑	๗.๘๑
๕.๔ ธุรกิจส่วนตัว	๑๘	๔.๕๓
๕.๕ แม่บ้าน	๕๗	๑๔.๓๖
๕.๖ นักเรียน/นักศึกษา	๑๖๕	๔๑.๕๖
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ร้อยละ ๖๒.๗๙ อายุระหว่าง ๒๐-๓๕ ปี ร้อยละ ๓๗.๗๕ รองลงมาอายุ ๓๖-๕๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๗๗ สถานภาพการสมรส โสด ร้อยละ ๕๒.๙๐ รองลงมา สถานภาพการสมรส ร้อยละ ๓๓.๗๕ วุฒิการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ ระดับปริญญาตรี ร้อยละ ๕๐.๑๓ รองลงมา ต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๕๕ อาชีพส่วนใหญ่เป็น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ ๔๑.๕๖ รองลงมา คือ อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๙๑

ตอนที่ ๒ ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ตารางที่ ๔.๒ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
๑. การทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว		
๑.๑ เพื่อน/คนใกล้ชิด	๑๘	๔.๕๕
๑.๒ หนังสือ/นิตยสาร	๑๑	๒.๗๗
๑.๓ อินเทอร์เน็ต	๒๓๒	๕๘.๔๔
๑.๔ โทรทัศน์/วิทยุ	๑๒๖	๓๑.๗๔
๑.๕ งานนิทรรศการท่องเที่ยว	๓	๐.๗๖
๑.๖ ไม่ทราบเลย	๗	๐.๗๖
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐๐
๒. จุดประสงค์ของการเดินทางมาเยี่ยมเยือน		
๒.๑ พักผ่อน/นันทนาการ	๓๓๕	๘๔.๓๘
๒.๒ เยี่ยมญาติ/บุคคลรู้จัก	๑๗	๔.๒๘
๒.๓ ประชุม/สัมมนา	๒๖	๖.๕๕
๒.๔ ปฏิบัติงาน/ติดต่อธุรกิจ	๑๙	๔.๗๙
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐๐
๓. ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวกับใคร		
๓.๑ เพื่อน	๑๕๔	๓๘.๗๙
๓.๒ ครอบครัว	๖๓	๑๕.๘๙
๓.๓ กลุ่มทัวร์	๔๕	๑๑.๓๔
๓.๔ เพื่อนร่วมงาน	๑๓๕	๓๔.๐๑
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐๐
๔. สิ่งดึงดูดใจให้ท่านท่องเที่ยว		
๔.๑ งานประเพณีออกพรรษา	๗๑	๑๗.๘๑
๔.๒ ชื้อสินค้าพื้นเมือง / อาหารท้องถิ่น	๒๗	๖.๘๐
๔.๓ วัด / ทำบุญ	๓๕	๘.๘๒
๔.๔ ชุมชนบ้านไม้ริมฝั่งแม่น้ำโขง	๒๓๙	๖๐.๒๐
๔.๕ ชุมชนหมู่บ้านไต่ด้า	๒๕	๖.๓๐

รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐๐
๕. รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม		
๕.๑ วัดศรีคุณเมือง	๑๔	๓.๕๓
๕.๒ แก่งคุดคู	๗๒	๑๘.๑๘
๕.๓ พระพุทธบาทภูควายเงิน	๔	๑.๐๑
๕.๔ พระใหญ่ภูคกงิ้ว	๒	๐.๕๐
๕.๕ จุดชมวิวภูทอก	๓๐	๗.๕๖
๕.๖ หมู่บ้านวัฒนธรรมไทดำ	๓๓	๘.๓๔
๕.๗ ชุมชนบ้านไม้ริมฝั่งแม่น้ำโขง	๒๔๐	๖๐.๔๕
๕.๘ ไม่ทราบเลย	๒	๐.๕๐
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐๐
๖. การตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม		
๖.๑ ชอบทำบุญ	๓๙	๙.๘๒
๖.๒ เพราะสื่อโฆษณา/อินเทอร์เน็ต	๑๙๙	๕๐.๑๓
๖.๓ สื่อจากละครทีวี/ภาพยนตร์	๑๑๒	๒๘.๒๑
๖.๔ กระแสนิยมวัฒนธรรม	๓๑	๗.๘๑
๖.๕ เพื่อนชวน	๑๖	๔.๐๓
รวม	๓๙๗	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ส่วนใหญ่ทราบการทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้รับข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต ร้อยละ ๔๘.๔๔ รองลงมาได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์/วิทยุ ร้อยละ ๓๑.๗๔ ส่วนใหญ่มีจุดประสงค์ของการเดินทางมาเยี่ยมเยือน พักผ่อน/นันทนาการ ร้อยละ ๘๔.๓๘ รองลงมา ประชุม/สัมมนา ร้อยละ ๖.๕๕ ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวมากับเพื่อน ร้อยละ ๓๘.๗๙ สิ่งที่ตั้งใจให้นักท่องเที่ยว มาชุมชนบ้านไม้ริมฝั่งแม่น้ำโขง ร้อยละ ๖๐.๒๐ รองลงมา งานประเพณีออกพรรษา ร้อยละ ๗.๘๑ ส่วนใหญ่รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านไม้ริมฝั่งแม่น้ำโขง ร้อยละ ๖๐.๔๕ รองลงมา แก่งคุดคู ๑๘.๑๘ และ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะสื่อโฆษณา/อินเทอร์เน็ต ร้อยละ ๕๐.๑๓ รองลงมา สื่อจากละครทีวี/ภาพยนตร์ ร้อยละ ๒๘.๒๑ ตามลำดับ

ส่วนที่ ๒ วิเคราะห์การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนี้

๑) วิเคราะห์การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ดังนี้

ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

พระพุทธศาสนา วัฒนธรรมไทยที่มีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนานั้นได้ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของความเชื่อ พิธีกรรม ศิลปกรรม ศีลธรรม กฎหมาย วรรณกรรม ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความ สามารถ และอุปนิสัยของคนในสังคมไทย เป็นต้น เพราะวัฒนธรรมไทยนับเป็นเครื่องหล่อหลอมสมาชิกของสังคมให้เกิดความผูกพันสามัคคี และอบรมขัดเกลาให้คนในสังคมมีทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมที่สอดคล้องกับบุคคลอื่นๆ ในสังคมไทย อนึ่ง วัฒนธรรมไทยมิได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ หากแต่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไปตามยุคสมัย ชุมชนเมืองเชียงคานได้รับอิทธิพลมากกว่าร้อยปี เป็นวิถีชีวิตให้บรรพบุรุษดำรงอยู่มาด้วยความสันติสุขกระแสสังคมโลกในปัจจุบันแม้จะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปมาก^{๗๐} หากแต่ชาวชุมชนเมืองเชียงคานยังดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนา นำเอาสิ่งที่ดีงามมาประพฤติปฏิบัติ และเป็นแบบอย่างให้ลูกหลานในการดำเนินชีวิต นำมาสู่ความสงบสุขในสังคม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ทำให้ติดอันดับเมืองแห่งการท่องเที่ยวที่น่ามาอยู่ในระดับต้นๆ ของประเทศไทย ซึ่งนำมาสู่เศรษฐกิจที่ดีในชุมชน และรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ คณะสงฆ์ในจังหวัดเลยได้ให้ความสำคัญ และให้การสนับสนุนในทุกมิติ เพราะถือว่าวัด คือต้นแบบที่ดีของชุมชนนำไปสู่วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามทำให้สังคมสงบสุขอย่างยั่งยืน^{๗๑}

ส่วนราชการจังหวัดเลย ร่วมกับ อพท. ๕ สนับสนุน “เป้าหมายของ อพท. ๕ คือ เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว ตลาดนักท่องเที่ยวลาว เป็นลำดับ ๑ ใน ๕ ของต่างประเทศเข้ามาเที่ยวไทย โดยเข้ามาซื้อปิ้ง ตรวจสุขภาพ และเที่ยวทะเล อพท. ๕ ได้สำรวจเส้นทางเชื่อมโยง เลย พัทยา

^{๗๐} สัมภาษณ์ พระมหาอภิสิทธิ์ ดิตสุโข อาจารย์โรงเรียนพระปริยัติสันติวนาราม เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๐.

^{๗๑} สัมภาษณ์ พระมหาปราโมทย์ ปัญญาวิโร อาจารย์โรงเรียนพระปริยัติสันติวนาราม เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๐.

จันทบุรี อนาคตอาจจะไปถึงตราดหรือเกาะช้าง ซึ่งสามารถแลกเปลี่ยนนักท่องเที่ยว สินค้า อาหาร ทะเล และปีนี้ก็มีโครงการสี่เหลี่ยมวัฒนธรรมล้านช้าง ๔ เมือง (อุดรราชธานี หนองบัวลำภู เลย หนองคาย) ๔ แขวง (แขวงเวียงจันทน์ ไชยะบุรี หลวงพระบาง และนครเวียงจันทน์) ซึ่งจะเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวไปพัทยา ได้มีการเจรจาร่วมมือกันระหว่างผู้ประกอบการพัทยากับลาวเมื่อต้นเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมา^{๗๒} ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๑ จังหวัดเลย มีนักท่องเที่ยวประมาณ ๓.๕ ล้านคน รายได้ ปี ๒๕๖๑ ประมาณ ๔,๖๐๐ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก ปี ๒๕๖๐ จำนวน ๔,๑๐๐ ล้านบาท หรือ ๑๒.๔% คาดว่า ปี ๒๕๖๒ จะเพิ่มขึ้น ๑๐% อพท. ช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวชุมชนเพื่อการกระจายรายได้ สามารถลดค่าความเหลื่อมล้ำจากคนรวย ๕๐% เหลือ ๓๐% อีก ๗๐% มีการกระจายรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น ๑๐-๒๐% นักท่องเที่ยวเที่ยวเที่ยวเลยมี ๒ กลุ่ม คือกลุ่มคนไทยที่แมกเนตยังคงเป็นอำเภอเชียงคาน และกลุ่มเพื่อนบ้านลาว^{๗๒}

องค์การมหาชน : อพท. เป็นองค์การมหาชนที่สังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ส่งเสริมกิจกรรมร่วมกับ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย “การท่องเที่ยวชุมชน” ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานราก กระจายรายได้สู่ชุมชน ให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน : อพท.) เป็นองค์กรหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนพัฒนาส่งเสริมท่องเที่ยวชุมชน เช่น สำนักงานพื้นที่พิเศษ ๓ (ตราด) ได้จัดกิจกรรมการให้องค์ความรู้โดยสมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ส.พ.ส.) ผสมผสานกับประสบการณ์ตรง ศึกษาดูงาน อำเภอเชียงคาน พื้นที่ท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น เพื่อส่งเสริมด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามมาตรฐาน และพัฒนาการอย่างยั่งยืนต่อ รวมทั้งให้ชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์เพื่อนำมาปรับใช้ รวมทั้งสร้างเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนเชื่อมโยงกัน อำเภอเชียงคาน^{๗๓} สิ่งแรกผู้มาเยือนจะสะดุดตาที่สถานีจำหน่ายน้ำมัน ปตท. ร้าน ๗-๑๑ บิ๊กซี เทสโก้-โลตัส ธนาคาร ออกแบบ ตกแต่งรูปลักษณ์สถาปัตยกรรมที่กลมกลืนกับอัตลักษณ์ของเชียงคาน อพท. ๕ ได้พัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนมาเมื่อปี ๒๕๕๘ พื้นที่ต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวที่คัดมาให้เที่ยวชมมีอัตลักษณ์โดดเด่น ที่อำเภอเชียงคาน เช่น ประเพณีการใส่บาตรข้าวเหนียว ถนนคนเดินในย่านอาคารเรือนไม้โบราณที่สวยงามที่อนุรักษ์ไว้ วิถีชีวิตของชาวบ้านฝั่งโขงและพิธีมาสาตลอยเคราะห์ หมู่บ้านโอท็อปท่องเที่ยวบ้านท่าดีหมี^{๗๔} อพท. ยัง

^{๗๒} สัมภาษณ์ นายวิโรจน์ จิระรังสรรค์ อดีตผู้ว่าราชการ จังหวัดเลย เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๗๓} สัมภาษณ์ นายไชยรัช ตียานุกุลมงคล ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเขต ๑. เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๗๔} สัมภาษณ์ นายชาญชัย เหลืองสุวรรณ รองประธานหอการค้าจังหวัดเลย เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

ได้พัฒนากิจกรรมอื่นๆ ที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวในเชียงคาน อาทิ กิจกรรมถนนศิลปะ (Street Art) ริมแม่น้ำโขง กิจกรรมการเก็บวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่นนำกลับมารีไซเคิลใหม่ให้เป็นวัสดุธรรมชาติแบบย่อยสลายได้ เพื่อลดปัญหาขยะ เช่น ล้อจักรยานเก่า เครื่องมือทางการเกษตรที่เสื่อมสภาพ และกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความเชื่อในเรื่องการปลดปล่อยความทุกข์โดยใช้พิธี “ลอยผาสาดลอยเคราะห์” ที่ชาวบ้านจะเลือกใช้อุปกรณ์เครื่องมือวัสดุจากธรรมชาติเพื่อร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อม และให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอีกแห่งที่มีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับชุมชนคือ “ศูนย์เรียนรู้ประมงพื้นบ้านเชียงคาน” ซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมที่ประกอบอาชีพประมงเป็นอาชีพหลักและยังคงรักษาวิถีของชุมชนไว้ และการอนุรักษ์พันธุ์ปลาน้ำจืด รวมถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมริมแม่น้ำโขง^{๗๕} เป็นต้น

หอการค้าจังหวัดเลย ให้ความสำคัญ ตลาดโบราณริมโขง ซึ่งเป็นชุมชนเก่าตั้งอยู่บนที่ราบทอดตัวยาวริมแม่น้ำโขง เป็นย่านพักอาศัย การค้าและพาณิชยกรรมเก่าของเมืองเชียงคาน แต่เดิมชุมชนเก่าเชียงคาน มีบทบาทเป็นการค้า และพาณิชยกรรมหลักของเมืองเชียงคาน แต่ปัจจุบันได้ลดบทบาทการเป็นย่านการค้าลง เนื่องจากถนนเดิมมีความคับแคบ และการขยายตัวของเมืองออกไปตามเส้นทางคมนาคม เกิดเป็นย่านพาณิชยกรรมใหม่ริมถนนสายหลัก ที่มีความสะดวกในการใช้งาน ระบบเศรษฐกิจในชุมชนปัจจุบันจึงพึ่งพาการท่องเที่ยวเป็นหลัก^{๗๖} ลักษณะทางสังคมยังคงมีวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ และแม่น้ำโขง โดยเห็นได้จากการแบ่งชุมชนเป็นคุ้มวัด ประชาชนในชุมชนเก่าเชียงคานส่วนใหญ่เป็นคนไทย รองลงมาเป็นคนไทยเชื้อสายจีน มีอาคารพาณิชยกรรมเก่า ลักษณะห้องแถวไม้ และคอนกรีตผสมไม้ ที่มีลักษณะเด่นด้านเทคนิคการก่อสร้างและองค์ประกอบสถาปัตยกรรม เช่น ผนังอาคารทำจากไม้ไผ่สานสอปูนเปลือกหอย ลูกกรงราวระเบียง บานประตู-หน้าต่าง และช่องระบายอากาศเหนือประตู-หน้าต่าง เป็นต้น ปัจจุบันได้รับการส่งเสริมจากทุกภาคส่วนในการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดิดอันดับต้นๆ ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของประเทศไทย

ผู้ประกอบการสถานีจำหน่ายน้ำมัน ปตท. ร้าน ๗-๑๑ บิ๊กซี เทสโก้-โลตัส และธนาคาร ในเขตอำเภอเชียงคาน ได้ให้ความร่วมมือกับเทศบาล อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ใช้รูปแบบก่อสร้างอาคารลักษณะสถาปัตยกรรมล้านช้างผสมสถาปัตยกรรมสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวที่มาสัมผัส อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ได้รับความประทับใจในรูปแบบผสมผสาน ศิลปะ

^{๗๕} สัมภาษณ์ นายโกลมศักดิ์ ไตรพิน นายกสมาคมกีฬา จังหวัดเลย เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๗๖} สัมภาษณ์ นายวสันต์ แก้วศิริบัณฑิต ประธานหอการค้า จังหวัดเลย เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

สถาปัตยกรรมล้านช้างผสมสถาปัตยกรรมสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ นับว่าได้มีส่วนที่ภาคเอกชนร่วมเป็น
เครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม^{๗๗}

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ได้เข้าร่วมร่วมกับ ชุมชนบ้านท่าดีหมี ต่อยอดผลิตภัณฑ์กาบ
หมาก สู่ “ท่องเที่ยว” เป็นหมู่บ้านโอท็อป (OTOP) ท่องเที่ยว เพิ่งเปิดรับนักท่องเที่ยวมาเพียงปีเศษ
บ้านท่าดีหมี หมู่ที่ ๔ ตำบลปากคม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เริ่มจัดตั้งกลุ่มชาวบ้านพัฒนาการ
ท่องเที่ยว เมื่อ ปี ๒๕๕๙ แรงแบบตาลใจที่เห็นนักท่องเที่ยวมาเที่ยวภูพระใหญ่เป็นจำนวนมาก ชาวบ้าน
มีรายได้จากบริการรถรับส่ง จุดบริเวณนี้สวยงามมาก มองเห็นแม่น้ำ ๒ สาย ๒ สี คือ แม่น้ำเหือง และ
แม่น้ำโขง ปี ๒๕๕๙ มีโครงการก่อสร้างสกายวอล์ก สูงจากแม่น้ำโขง ๘๐ เมตร จะเปิดให้บริการเดือน
ตุลาคม ๒๕๖๒ อยู่ห่างจากหมู่บ้านเพียง ๕-๖ กิโลเมตร เป็นแลนด์มาร์กใหม่ คาดจะทำให้
นักท่องเที่ยวมากันเป็นจำนวนมาก และเริ่มปี ๒๕๖๑ จัดตั้งเป็นหมู่บ้านโอท็อปท่องเที่ยวตามนโยบาย
รัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยได้เข้ามาช่วยด้านองค์ความรู้^{๗๘} พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ชูอัตลักษณ์ที่โดดเด่น
ของหมู่บ้าน คือเริ่มจากอาหารพื้นบ้านง่ายๆ ข้าวเหนียวส้มตำ แกงเปราะ รสชาติอร่อย และใช้รถ
อีแต๊กของชาวบ้านที่ใช้ทำสวนให้บริการ เป็นเสน่ห์ชวนให้สนุกสนาน ตื่นเต้น จุดท่องเที่ยว ๕ แห่ง เริ่ม
จากคูทอผ้าฝ้ายพื้นบ้าน ชิมชาติหมีหล้าหวานสมุนไพรลดความดัน สกรีนเสื้อยืดที่ระลึก บ้านโบราณ
อายุ ๓๐๐ ปี ริมแม่น้ำเหือง ไฮไลต์ คือ ผลิตภัณฑ์กาบหมาก ที่มีกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์
หลากหลายรูปแบบจำหน่าย^{๗๙}

ผู้ประกอบการโรงแรม/โฮมสเตย์ สถานที่พักอาศัยสำหรับนักท่องเที่ยวที่ถือว่าเป็น
เครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีความประทับใจ และประชาสัมพันธ์ อำเภอ
เชียงคาน จังหวัดเลย ที่มีประสิทธิภาพ เช่น โรงแรมดิโอลด์ เชียงคาน บุติก โฮเทล ซึ่งได้รับรางวัลผ่าน
เกณฑ์มาตรฐานด้านความสะอาด ความปลอดภัย ความสะดวก และสิ่งแวดล้อม มีนโยบายด้านการ
บริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อสื่อสารข้อมูล และข่าวสารด้าน
การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ และสนับสนุนจาก
กลุ่มเป้าหมาย การจัดซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิด

^{๗๗} สัมภาษณ์ นายเศกสิทธิ์ สอนสิงห์ ที่ปรึกษานายก เทศบาลตำบลเชียงคาน เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม
๒๕๖๐.

^{๗๘} สัมภาษณ์ นายเทวฤทธิ์ ดวงศรี เลขานุการนายก อบต.จอมศรี อำเภอเชียงคาน เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม
๒๕๖๐.

^{๗๙} สัมภาษณ์ นายบุญเสียง สีหาทา รองนายก อบต.นาซาว อำเภอเชียงคาน เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๐.

จากกระบวนการผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อมและพลังงาน เน้นการดำเนินงานใดๆ ที่สามารถใช้ทรัพยากรได้แบบยั่งยืน หรือมีการกำจัดของเสียและขยะให้หมดไป โดยนำวัสดุเหลือใช้ กลับมาปรับเปลี่ยนรูปแบบ พัฒนารูปแบบใหม่ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น^{๔๐}

สถานีตำรวจภูธรเชียงคาน / กองร้อย ทชด. ที่ ๒๔๖ อำเภอเชียงคาน/ สถานีเรือ อำเภอเชียงคาน (นรช.)/สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดเลย หน่วยราชการที่สนับสนุนการท่องเที่ยว อำเภอเชียง ในการดูแลความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งสนับสนุนพื้นที่ในส่วนราชการให้เป็นแหล่งรองรับนักท่องเที่ยวทั้งที่พัก สถานที่จอดรถ ในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความประสงค์ไม่พักที่โรงแรม/โฮสเทลย์ อำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งได้รับความชื่นชมจากนักท่องเที่ยว สถานที่ติดตามแนวลำน้ำโขง บรรยากาศดีปลอดภัย^{๔๑}

สื่อออนไลน์ “อินเทอร์เน็ต” (Internet) นับเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั่วโลก เข้าด้วยกันเป็นจำนวนหลายล้านเครือข่าย ไม่ว่าจะเป็นด้านธุรกิจ หน่วยงานของราชการ สถาบันการศึกษา หน่วยงานวิจัย หรือเครือข่ายส่วนบุคคล ทั้งนี้ในส่วนของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในทั่วโลกมีการเติบโตอย่างสูง การเติบโตอย่างต่อเนื่องนี้ได้แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรม การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปัจจุบันนี้ มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นหรือคนรุ่นใหม่ ที่จะนิยมใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารกัน^{๔๒} ปัจจุบันการท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีบทบาทสำคัญมากในระบบเศรษฐกิจโลก เพราะคิดเป็นมูลค่าสูงถึงประมาณ ๑ ใน ๓ ของภาคการค้าบริการรวมของโลก และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศให้กับประเทศเป็นมูลค่าไม่น้อย รวมถึงช่วยเพิ่มพูนการจ้างงานด้วย ทั้งนี้จากรายงานล่าสุดขององค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (World Tourism Organization :UNWTO) รายงานว่าปี ๒๕๕๓ มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางระหว่างประเทศทั่วโลกรวมทั้งสิ้นประมาณ ๙๐๐ – ๙๒๐ ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓ – ๔ จากปี ๒๕๕๒๑ และก่อให้เกิดรายได้ด้านการท่องเที่ยวโลก

^{๔๐} สัมภาษณ์ นางอรุณพร คมทิพย์รัตน์ ผู้ประกอบการโรงแรม/โฮมสเตย์ อำเภอเชียงคาน เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๐.

^{๔๑} สัมภาษณ์ นายสุริยา พลจันทิก ผู้ประกอบการร้านขายของที่ระลึก อำเภอเชียงคาน เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๐.

^{๔๒} สัมภาษณ์ นางอรุณพร คมทิพย์รัตน์ ผู้ประกอบการโรงแรม/โฮมสเตย์ อำเภอเชียงคาน เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๐.

ประมาณ ๘๗๐ - ๘๘๐ พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒ - ๓) ขณะที่ประเทศไทยมีรายรับด้านการท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับ ๑ ในอาเซียน ทั้งนี้โดยภาพรวมแล้ว พบว่า^{๘๓} การทำประชาสัมพันธทางการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้ในการประชาสัมพันธ์เชิงการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว โดยมีการนำเสนอการให้บริการท่องเที่ยวในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น บริการจองโรงแรม ที่พัก บริการสายการบิน บริการเช่ารถ บริการท่องเที่ยวแบบแพ็คเกจทัวร์ ซึ่งบริการเหล่านี้ถือเป็นธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยว ก็สามารถทำได้อย่างสะดวกสบายโดยผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต ในรูปแบบการออนไลน์ รวดเร็ว มีค่าใช้จ่ายต่ำ บริการห้องพักรถโดยสาร บริการรถเช่า และบริการสายการบิน ประเภทของธุรกิจที่ให้บริการด้านการขนส่งทางอากาศ เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่ง ที่จะสามารถเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ได้เพราะถ้าหากไม่มี สายการบินคอยให้บริการ การเดินทางท่องเที่ยวก็เกิดขึ้นไม่ได้ บริการสายการบินจึงเป็นสิ่ง สำคัญยิ่ง ปัจจุบันมีการพัฒนาและขยายขอบเขตอย่างกว้างขวางในด้านการให้บริการจองเที่ยวบินออนไลน์ เป็นธุรกิจที่เป็นผู้นำในการนำสื่ออินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการจัดจำหน่ายและสร้างประสิทธิภาพ เช่น การใช้ตั๋วโดยสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-Ticket) การใช้ระบบเช็คอินอัตโนมัติ เว็บไซต์ที่เปิดให้บริการจำหน่าย และจองตั๋วเครื่องบิน ค้นหาเที่ยวบิน สายการบิน การนำอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้ในการให้บริการจึงกลายเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ทุกสายการบินไม่อาจหลีกเลี่ยงได้โดยเฉพาะในยุคที่สื่อออนไลน์กำลังเติบโตไม่ว่าจะเป็น สายการบินต้นทุนต่ำอย่าง สายการบินไทยแอร์เอเชีย และนกแอร์ ซึ่งเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวในหลายระดับ

จากกระแสนิยมของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตส่งผลให้รูปแบบการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป ผู้บริโภคเลือกที่จะใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงข้อมูลรวมถึงการทำธุรกรรมแบบออนไลน์ เช่น การจองตั๋วเครื่องบิน การจองที่พัก โดยสามารถชำระเงินผ่านระบบออนไลน์ได้ทันที ซึ่งถือว่ามีความสะดวก รวดเร็ว และง่ายสำหรับผู้บริโภคเป็นอย่างมาก ในต่างประเทศพบว่า กว่า ๕๐% ของการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับโรงแรม ที่พัก สายการบิน แพคเกจท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยวต่างชาติ มาจากช่องทางอินเทอร์เน็ต รองลงมา คือ จากตัวแทนจำหน่าย นิตยสารท่องเที่ยว แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น^{๘๔}

จากกระแสนิยมของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้การท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป ผู้บริโภคเลือกที่จะใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงข้อมูลรวมถึงการทำธุรกรรมแบบออนไลน์ เช่น การจองตั๋วเครื่องบิน จองตั๋วรถโดยสาร การจองที่พัก บริการรถเช่า โดยสามารถชำระเงินผ่านระบบออนไลน์ได้ทันที ซึ่งถือว่ามีความสะดวก รวดเร็ว และง่ายสำหรับผู้บริโภค

^{๘๓} nattaya-an: สื่อออนไลน์, <<http://oknation.nationtv.tv>> ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๘๔} nattaya-an, สื่อออนไลน์, เรื่องเดียวกัน.

เป็นอย่างมาก อำเภอเชียงคาน ได้รับประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต รวมทั้งสื่อทางทีวี และภาพยนตร์ ที่ช่วยประชาสัมพันธ์ให้เป็นอย่างดีจนเกิดกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

(๑) ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ มีเอกลักษณ์ระดับชาติ โดยงานประเพณีออกพรรษา เป็นประเพณีทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีความเจริญในพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีมาเป็นเวลานาน ถือเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยได้กำหนดงาน ประเพณีออกพรรษา อำเภอเชียงคาน ประจำปี ๒๕๖๑ จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๗-๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑^{๘๕}

(๒) ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี มีการจัดกิจกรรม ๑ ครั้งต่อปี และจัดต่อเนื่องทุกปี โดยมีประชาชนชาวอำเภอเชียงคาน ได้จัดทำปราสาทผึ้งประกวดประชันความ วิจิตรบรรจง ซึ่งมีประชาชนจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาร่วมงานบุญประเพณีเป็นประจำ มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน กว่า ๑๐๐ ปี คุณค่าและความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม อันบ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองของเมือง อัตลักษณ์ และวิถีของคนในท้องถิ่น ที่ได้ถ่ายทอดเรื่องราวของวิถี ความเชื่อมั่น และการถือปฏิบัติต่อวัฒนธรรมประเพณีทางพระพุทธศาสนา นับตั้งแต่การทำบุญตักบาตรเทโว พิธีกรรมผาสาตลอยเคราะห์ การถวายปราสาทผึ้งอุทิศให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว และเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง และครอบครัว^{๘๖} การไหลเรือไฟ การแข่งขันเรือยาว รวมทั้งการละเล่นวัฒนธรรมผิชน น้ำ บ้านนาข้าว ตำบลนาข้าว ตลอดจนการแสดงวัฒนธรรมไทดำ บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว โดยมีขบวนแห่ปราสาทผึ้ง ขบวนแห่วัฒนธรรม ขบวนผาสาตลอยเคราะห์ และขบวนแห่ของดีเมืองเชียงคาน เคลื่อนขบวนไปตาม ถนนศรีเชียงคาน ไปจนถึงบริเวณลานวัฒนธรรม หน้าวัดท่าคก และนำปราสาทผึ้งตั้งไว้ในซุ้มปราสาทผึ้ง ของแต่ละคุ้มวัด จากนั้นประชาชนและนักท่องเที่ยว จะได้เข้าร่วมพิธีกรรม “ผาสาตลอยเคราะห์”^{๘๗} คือ จะนำกระทงธรรมชาติที่ทำจากหยวกกล้วย ตกแต่งด้วยดอกไม้เทียน ดอกไม้ ของคาวหวาน ลอยลงสู่แม่น้ำโขง เพื่อเสริมดวงชะตา และระลึกถึงพระคุณแม่น้ำโขง ซึ่งถือว่าเป็นวัฒนธรรมเก่าแก่ และมีเพียงแห่งเดียวที่อำเภอเชียงคาน

(๓) ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม ความงดงามทางด้านศิลปวัฒนธรรม และสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ความงดงามของวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนที่ผูกพันกับพระพุทธศาสนาของคนรุ่นเก่าจากรุ่นสู่รุ่นสืบต่อกันมา คือ การทำบุญตักบาตรเทโว พิธีกรรม “ผาสาตลอยเคราะห์” คือ ผาสาตลอยเคราะห์ พิธีกรรมความเชื่อเพื่อขจัดปัดเป่าเคราะห์ภัยของคนเชียงคานที่

^{๘๕} สัมภาษณ์ นายเศกสิทธิ์ สอนสิงห์ ที่ปรึกษานายก เทศบาลตำบลเชียงคาน เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๐.

^{๘๖} สัมภาษณ์ นายสำเนียง ทาก่อม ประธานวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๐.

^{๘๗} สัมภาษณ์ นายสมบัติ คำภาศรี กรรมการวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๐.

สืบต่อกันมาอย่างยาวนาน ผาสดมีลักษณะคล้ายกระซอกทำจากกาบกล้วย โดยการทำฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ตกแต่งด้วยกรวยใบตอง ดอกไม้ ขี้ผึ้งหรือเทียน เมื่อตกแต่งเสร็จแล้วใส่เส้นผมหรือเส้นของตนเองลงไป จากนั้นนำไปลอยที่แม่น้ำโขง เพื่อให้สิ่งที่ไม่เป็นมงคลไหลไปกับสายน้ำ โดยนักท่องเที่ยวสามารถลงมือทำผาสด และนำไปลอยเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตัวเอง^{๘๘}

(๔) ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นภูมิปัญญา และองค์ความรู้ศิลปะล้านช้างที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ปี ๑๐๐ ปี^{๘๙} ซึ่งมีการสืบทอดองค์ความรู้มาตั้งแต่อดีตและยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน โดยนักท่องเที่ยวจะเห็นได้จากวิถีชีวิตของชุมชน เช่น การตัดกบตรข้าวเหนียว กระทบธรรมชาติที่ทำจากหยวกกล้วย ตกแต่งด้วยดอกผึ้ง การแต่งกาย อาหารถิ่น และวิถีวัฒนธรรมของชาวไทดำ ณ บ้านนาป่าหนาด ห่างจากตัวเมืองเชียงคาน ประมาณ ๑๗ กิโลเมตร ภูมิปัญญาศิลปะผ้าทอมือ มรดกตกทอดที่สืบทอดกันมากกว่า ๑๐๐ ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งชิ้นงานหาญ^{๙๐} ผ้าชิ้นที่มีลวดลาย โดดเด่น สวยงาม และเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่เหมือนที่อื่นใด นอกจากนี้ชาวไทดำบ้านนาป่าหนาดยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี การประดิษฐ์ ตุ่มนกดุ่มหนู เพื่อประดับต้นป้าง เป็นเครื่องบรรณาการในพิธีแซปางของไทดำ เพื่อขอบคุณ “ผีบรรพบุรุษ” หรือ “ผีฟ้า” ผู้ปกป้องรักษาชาวไทดำให้อยู่เย็นเป็นสุข เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาบ้าง แต่ชาวชุมชนยังคงสืบทอดภูมิปัญญาอยู่อย่างเห็นได้ชัดเจน

(๕) ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบทอดได้ ชาวอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ทำบุญตัดกบตรเทโว พิธีกรรม “ผาสดลอยเคราะห์” คือ จะนำกระทบธรรมชาติที่ทำจากหยวกกล้วย ตกแต่งด้วยดอกผึ้ง ระลึกถึงพระคุณแม่น้ำโขง มาตั้งแต่ปี ๓๖๕ ปี จนถึงปัจจุบัน จากหลักฐาน วัดมหาธาตุ สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๑๙๗ ตั้งอยู่ที่ ถนนศรีเชียงคาน ซอย ๑๔-๑๕ เดิมเป็นศาลาว่าการเมืองเก่า อุโบสถมีภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังโบราณ ซึ่งยังคงหลงเหลืออยู่ มีพระพุทธรูปปางมารวิชัย พระพุทธรูปไม้ศิลปะล้านช้าง^{๙๑}

(๖) ความผูกพันต่อท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับชุมชนสูงมาก มีความสัมพันธ์กับชาวชุมชนสูงมาก โดยได้มีการจัดทำบุญหรือพิธีการทางพระพุทธศาสนาเป็นประจำทุกปี ซึ่งจะมีชาวชุมชน

^{๘๘} สัมภาษณ์ น.ส.มยุรี มาตา กรรมการวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๐.

^{๘๙} สัมภาษณ์ นายยงยุทธ จันทร์อ้วน ประธานชุมชนเมือง เทศบาลเชียงคาน เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๐.

^{๙๐} สัมภาษณ์ ดร.เพชรตะบอง ไพศุนย์ ประธานบ้านพิพิธภัณฑ์ไทดำนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๐.

^{๙๑} สัมภาษณ์ พระมหาอภิสิทธิ์ ดิตสุโข อาจารย์ ร.ร.พระปริยัติวัดสันติวนารามวิทยา อำเภอเชียงคาน เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐.

ในคุ้มวัดต่างๆ ๙ ชุมชน และ โรงเรียน ภาคส่วนราชการ เข้าร่วมด้วย ประกอบด้วย วัดศรีคุณเมือง วัดท่าคก วัดศรีพนมมาศ วัดป่าไถ่ วัดมหาธาตุ วัดมณีมาราม (วัดป่ากลาง) วัดสันติวนาราม วัดภูซางน้อย วัดโพธิ์ชัย^{๙๒}

(๗) ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์ อำเภอเชียงคาน มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมโดยชุมชน เช่น กลุ่มเผ่าไทยพวน ประเพณีแมงหน้างาม (ผีขนน้ำ) บ้านนาซาว ชุมชนไทดำ บ้านนาป่าหนาด เป็นกลุ่มช่างทอผ้าที่มีความชำนาญด้านลายประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกันระหว่างกลุ่ม^{๙๓} และยังมีหน่วยงานภายนอกต่างๆ ที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ภาครัฐให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากร และนโยบาย ทั้งนี้ ภาครัฐให้การสนับสนุนในการจัดฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้กับชาวชุมชน^{๙๔}

ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรม

(๑) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางเดินทางมายัง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย สามารถเดินทางโดย เครื่องบิน รถประจำทาง หรือรถยนต์ส่วนตัว สะดวกต่อนักท่องเที่ยว

(๒) ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว ทั้งในส่วนราชการและภาคเอกชนให้ความสำคัญร่วมมือในการดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย ได้ให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยว ร่วมมือกับภาคเอกชน วางแผนนโยบายป้องกันเหตุอันตรายที่จะเกิดขึ้น ได้มีการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ได้มีการจัดตั้งกองอำนวยการบริการนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกกับนักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไป^{๙๕} พร้อมทั้งให้คำแนะนำข้อมูลการท่องเที่ยวพื้นที่จังหวัดเลย เป็นต้น

(๓) ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรม ยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่นภายใน เช่น การนั่งเรือชมธรรมชาติชมความงาม ๒ ฝั่ง

^{๙๒} สัมภาษณ์ พระมหาปราโมทย์ ปญญาวิโร อาจารย์ ร.ร.พระปริยัติวัดสันติวนารามวิทยา อำเภอเชียงคาน เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๙๓} สัมภาษณ์ นายสุเมฆ ช้อนเปี้ยยุ่ง คณะกรรมการบ้านพิพิธภัณฑ์ไทดำนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๐.

^{๙๔} สัมภาษณ์ นายชนะชัย ไพศุณย์ คณะกรรมการบ้านพิพิธภัณฑ์ไทดำนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๐.

^{๙๕} สัมภาษณ์ นายไชยรัช ตียานุกุลมงคล ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเขต ๑. เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

แม่ น้ำ โขง และเรียนรู้อีก ชุมชนชาวไทดำ บ้านนาป่าหนาด และอำเภอภูเรือ ชมไม่เมืองหนาว อีกทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดใกล้เคียง รวมไปถึง สารธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว^{๙๖}

ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

(๑) ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้อย่างสะดวกสบายเพียงพอและยังสามารถพัฒนาต่อไปได้อีก เช่น ถนนและการคมนาคม ที่พักอาศัย ร้านอาหาร ที่ว่าการอำเภอ การประปา ไฟฟ้า การกำจัดขยะ ระบบสื่อสารทั้งโทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น เนื่องจากสถานที่จัดกิจกรรมอยู่บริเวณ ลานกิจกรรม ริมแม่น้ำโขง มีสถานที่รองรับการจัดกิจกรรม^{๙๗} เช่น ที่ว่าการอำเภอเชียงคาน โรงเรียนเชียงคาน และวัดท่าคุด เป็นต้น

(๒) ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. จังหวัด อำเภอ เทศบาล มหาวิทยาลัย ภาคเอกชน และชุมชนประสานทุกภาคีเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดเลยมีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับคะแนนนิยมใน ๕๐ สุดยอด แหล่งท่องเที่ยวไทยในดวงใจ (อสมท.) ในปี พ.ศ.๒๕๕๓^{๙๘} ประกอบด้วย ประเภทแหล่งท่องเที่ยวป่าเขา น้ำตก ที่อุทยานแห่งชาติภูกระดึง ได้รับการโหวตเป็นอันดับที่ ๒ และในแหล่งท่องเที่ยวประเภทชุมชน และวิถีชีวิตความคิดเห็นของประชาชน ใน พ.ศ.๒๕๕๕ จังหวัดเลยอยู่ในลำดับที่ ๑๐ จาก ๗๗ จังหวัด ในประเทศไทยที่คนไทยอยากไป

กระบวนการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

(๑) กระบวนการจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว มีการดูแลรักษา และปรับปรุงสภาพแวดล้อม และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ภายในแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ชาวชุมชนได้ปลูกฝังเยาวชนในชุมชนให้รักและหวงแหนวัฒนธรรมประเพณี^{๙๙}

(๒) กระบวนการจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ มีการจัดการที่เป็นระบบ และได้มาตรฐาน โดยการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่การท่องเที่ยว โดยการแบ่งพื้นที่ในการท่องเที่ยว ที่

^{๙๖} สัมภาษณ์ นายวสันต์ แก้วศิริบัณฑิต ประธานหอการค้า จังหวัดเลย เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๙๗} สัมภาษณ์ นายคุมพล บรรเทาทุกข์ ผู้ว่าราชการ จังหวัดเลย เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๙๘} สัมภาษณ์ นายโกมลศักดิ์ ไตรพันธ์ นายกสมาคมกีฬา จังหวัดเลย เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๙๙} สัมภาษณ์ นายวิโรจน์ จิวะรังสรรค์ อดีตผู้ว่าราชการ จังหวัดเลย เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

พัก การจัดกิจกรรมลานวัฒนธรรมริมโขง^{๑๐๐} หน้าวัดท่ากก การจัดแสดง ปราสาทผึ้ง การไหลเรือไฟ การแข่งขันเรือยาว รวมทั้งการละเล่นวัฒนธรรมผิชนน้ำ บ้านนาข้าว ตำบลนาข้าว ตลอดจนการแสดง วัฒนธรรมไทดำ บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว

(๓) กระบวนการจัดการด้านการติดตาม และประเมินการเปลี่ยนแปลงตามแผนการดำเนินงาน และประเมินผลกระทบการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว มีการปรับปรุง และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องทุกปี^{๑๐๑} โดย สำนักงานเทศบาลตำบลเชียงคาน ร่วมกับ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. เป็นหน่วยงานที่จัดทำรายงานประเมินผลการจัดงานประเพณี

กระบวนการจัดการด้านการท่องเที่ยว

(๑) กระบวนการจัดการด้านการบริการ และสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว โดยการดำเนินงานด้านการให้บริการขั้นพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ จำนวนบุคลากรด้านการบริการ และเจ้าหน้าที่ดูแล และในการจัดงานมีความพอใจต่อการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว มีระบบเตือนภัยที่ดี และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแก่ทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว มีการจัดการด้านสิ่งก่อสร้าง และสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพื่อความสะอาดแก่นักท่องเที่ยว^{๑๐๒} มีร้านอาหารเพียงพอ ร้านของที่ระลึก รถเช่าในพื้นที่ และการจัดการด้านที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม และเพียงพอ

(๒) กระบวนการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่มีผลกระทบต่อพื้นที่สงวน และพื้นที่อนุรักษ์ของแหล่งวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น ไม่รบกวนความสงบสุขของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ และไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรมอันดีงาม มีการศึกษาวิจัยสภาพแวดล้อมของพื้นที่ และนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนทางที่ไม่ก่อผลกระทบต่อชุมชน และแหล่งวัฒนธรรม มาวางแผนทางการดำเนินการท่องเที่ยวที่ไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตต่อชุมชน ประเพณีของคนในชุมชน และกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ส่งผลให้แหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เกิดความเสื่อมโทรม^{๑๐๓} เช่น ไม่ทำให้เกิดปริมาณขยะและของเสียที่ขัดต่อทัศนียภาพ นอกจากบริเวณจัดงานจะมีกิจกรรมที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมแล้ว ยังมีกร

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ นายชาญชัย เหลือสุวรรณ รองประธานหอการค้า จังหวัดเลย เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ นายไชยรัช ตียานุกุลมงคล ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเขต ๑. เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ นายคุมพล บรรเทาทุกข์ ผู้ว่าราชการ จังหวัดเลย เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ นายวิโรจน์ จิวะรังสรรค์ อดีตผู้ว่าราชการ จังหวัดเลย เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

แนะนำแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงอื่นๆ ให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมความงาม และศึกษาวัฒนธรรมชาวไทดำ ที่บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว ที่เป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น ของอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

๑) การจัดกิจกรรม รวมถึงการแสดงขบวนแห่ปราสาทผึ้ง มีความยิ่งใหญ่มากขึ้นทุกปี ทำให้พื้นที่ในการจัดแสดงการจัดงานไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นทุกปี ถนนที่ขบวนแห่ผ่านไปนั้นเป็นถนนสายเก่าแคบ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความแออัด

๒) ควรจัดสรรงบประมาณลงในชุมชนทำปราสาทผึ้งให้มากกว่าเดิม และเสริมสร้างองค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมการทำปราสาทผึ้งให้กับเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม

ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

องค์การยูเนสโก ได้เข้ามามีบทบาทในการเสริมสร้าง เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และยกให้เป็นหนึ่งใน Best Practice ของการจัดการมรดกวัฒนธรรมทั้งในมิติที่จับต้องได้ เช่น การอนุรักษ์และควบคุมส่งเสริมคุณค่าสภาพแวดล้อมวัฒนธรรมของวัด ตึกแถว บ้านเรือน และภูมิทัศน์ และในมิติที่จับต้องไม่ได้ เช่น การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ฝึกฝนทักษะงานช่างก่อสร้างแบบประเพณี ต่อยอดภูมิปัญญา และสืบทอดความเชื่อกับวิถีปฏิบัติทางพุทธศาสนา เป็นต้น แต่ก็ยังมีผลกระทบจากการท่องเที่ยว รวมทั้งที่มีการอ้างถึงว่าเป็นผลกระทบที่มาจากการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก^{๑๐๔} และจากบทบาทการมีส่วนร่วมสนับสนุนของยูเนสโกเอง เมืองหลวงพระบางในยุคปัจจุบันจึงมีความทันสมัยมาก และค่าครองชีพสูงกว่าเมืองหลวงอย่างเวียงจันทน์ชนิดที่ว่าหากไม่ได้ทำงานในภาคธุรกิจท่องเที่ยวก็อาจไม่มีเงินเดือนพอซื้อของจ่ายกับข้าวในย่านกลางเมืองได้ และมีโรงแรมหรูหราก็ได้ดัดแปลงมาจากคุกเก่าและโรงพยาบาลเก่า เช่น Hotel de la Paix และ Hotel Amantaka ซึ่งสวนทางกับความเชื่อถือเรื่องโชคลาง และผีสงของคนที่ท้องถิ่นเมืองหลวงพระบางมีตึกสวยสไตล์โคโลเนียล ลาว-ฝรั่งเศสเป็นจำนวนมากในแทบทุกตรอกซอกซอย^{๑๐๕} ซึ่งแยกแยะได้ยากว่าตึกไหนอนุรักษ์จากของเก่า หรือสร้างขึ้นใหม่ และเจ้าของตึกสวยเหล่านี้มีน้อยรายที่เป็นคนท้องถิ่น

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ Mr. KhamOnh Phetthaphone ผู้อำนวยการ วิทยาลัยสงฆ์สีพุทบาท เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ Mr.Boonthan Bua Sawan รองผู้อำนวยการ วิทยาลัยสงฆ์สีพุทบาท เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๐.

เนื่องจากราคาที่ดิน และค่าเช่าที่สูงขึ้น เพราะอิทธิพลจากการท่องเที่ยวทำให้คนท้องถิ่นเลือกที่จะออกไปใช้ชีวิตอยู่นอกเมืองแทน

สื่อออนไลน์ “อินเทอร์เน็ต” (Internet) นับเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั่วโลกเข้าด้วยกันเป็นจำนวนหลายล้านเครือข่าย ไม่ว่าจะเป็นด้านธุรกิจ สถานบันการศึกษา หรือเครือข่ายส่วนบุคคล^{๑๐๖} ทั้งนี้ในส่วนของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในทั่วโลกมีการเติบโตอย่างสูง การเติบโตอย่างต่อเนื่องนี้ได้แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรม การเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ต นักท่องเที่ยวจากทั่วโลก รวมทั้งนักท่องเที่ยวจากประเทศไทย ได้ใช้เครือข่ายจากสังคม อินเทอร์เน็ต สืบค้นเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งได้ศึกษาวัฒนธรรมประเพณีถิ่น ยังใช้ในการสั่งจองที่พัก ตั๋วโดยสาร บริการรถเช่า ปัจจุบันเองภาคส่วนรัฐบาล สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้พัฒนาระบบสื่อออนไลน์ ประชาชนเองได้มีการตื่นตัวในการได้ใช้ อินเทอร์เน็ต ใช้ในการติดต่อสื่อสาร เพราะระบบคมนาคมทางบก ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ด้วยสาเหตุด้านปัจจัยเศรษฐกิจ ของรัฐบาล รัฐบาลประเทศจีน และรัฐบาลประเทศไทย ได้เข้ามาช่วยเหลือในด้านส่งเสริมให้นักลงทุนภาคเอกชน เข้ามาลงทุน เช่นระบบน้ำประปาที่ใช้อุปโภค และบริโภค ในเขตเมืองหลวงพระบาง ได้นักลงทุนจากประเทศไทย เข้ามาลงทุนเป็นผลให้ประชาชน และภาคธุรกิจ ได้รับความสะดวกที่มีระบบประปาใช้^{๑๐๗}

การศึกษา นักการศึกษา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้รับการส่งเสริมทั้งจากภาครัฐบาล และภาคเอกชน ได้ไปศึกษาในประเทศที่มีพรมแดนติดกัน เช่น ประเทศไทย ประเทศเวียดนาม มีการลงนาม MOU ในการร่วมมือในการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับภาคส่วนเอกชน และภาคส่วนรัฐบาล นำผลมาให้เป็นการสร้างเครือข่ายทั้งระดับ เอกชน และรัฐบาล แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ มีการเดินทางไปมาระหว่างประเทศ พร้อมทั้งทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อกัน^{๑๐๘}

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ Mr. Choung Vongkalack ผู้อำนวยการ วิทยาลัยสมัยพัฒนา เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ Mr. Chandee Onnasy กรรมการบ้านผานม เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ Mr. Daophet Keoviset นักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐.

ศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวในด้านการท่องเที่ยว การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การสร้างความตระหนักในคุณค่า และความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของมรดก ร่วมกันของประชาชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว การสนับสนุนเงินทุน และลดการลงทุนของชาวต่างประเทศในธุรกิจขนาดเล็ก ส่งเสริมการผลิตสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน ปรับปรุงฐานข้อมูล และการบริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยว^{๑๐๙} ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาท และหน้าที่ในการบริหารจัดการเมืองมรดกโลก และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ มีเอกลักษณ์อย่างเห็นได้ชัด ดังนี้

(๑) ผ้าก๊มมู มักจะสะกดว่า ชมุ – เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดหลวงพระบาง พวกเขาจะได้รับการยอมรับสำหรับการมีความรู้ด้านป่าไม้ การเก็บพืชป่าและเห็ดสำหรับอาหาร และยารักษาโรค การนำใช้ไม้ไผ่ หวาย และเถาวัลย์ป่า สานตะกร้า, กระเป่าและของใช้ในครัวเรือนอื่นๆ ประเพณีของเผ่าชมุ ชาวชุมชนมีความเชื่อที่แข็งแกร่งในการนับถือวิญญาณ นับถือผี^{๑๑๐} และสานไม้ไผ่ถือเป็นเครื่องรางของขลังนำไปแขวนไว้ที่ด้านหน้าของบ้าน และเพื่อกักขังวิญญาณชั่วร้ายให้อยู่ในนั้น

(๒) ผ้าม้งเป็นที่รู้จักดีสำหรับการเย็บปักถักร้อยที่มีความละเอียดอ่อนและประณีต ผ้าปานทอมือ และการออกแบบลวดลายผ้าบาติกที่ซับซ้อนซึ่งพวกเขามักจะขายในตลาดมืด (กลางคืน) เมืองหลวงพระบาง การเฉลิมฉลองปีใหม่ม้งจะจัดขึ้นในเดือนธันวาคมหรือมกราคม เฉลิมฉลองในหนึ่งสัปดาห์หรือนานถึง ๑๐ วัน^{๑๑๑} และเป็นประเพณีที่สำคัญสำหรับคนหนุ่มสาวในการหาคู่ครอง ประเพณีของชาวม้งจะอาศัยอยู่บ้านไม้ติดพื้นดิน และหลังคามุงหญ้า

(๓) ผ้าไทรวมถึงเผ่าไทลาว – เป็นชนกลุ่มใหญ่ในประเทศลาว ประเพณีของเผ่าไทลาวจะอาศัยอยู่บ้านไม้บนเสาตามริมฝั่งแม่น้ำ บูชาพุทธศาสนา และจิตวิญญาณ ทำการเกษตรทุ่งนา ข้าวเป็นอาชีพหลัก กลุ่มชนเผ่าไทรวมถึงเผ่าไตดำและไทแดง

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ Ms. Pakaiphone Phovixay ฝ่ายบริหาร วิทยาลัยสมัยพัฒนา เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ PhraSomporn ลูกวัด วัดสุขารมย์เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ Mr. Siphone Fakochongchia นักศึกษา วิทยาลัยสมัยพัฒนา เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๐.

(๔) ผ้าอ้วเมี่ยนได้อพยพมาจากประเทศจีน และเข้ามาดำรงชีวิตอยู่ในประเทศลาว นานกว่า ๒๐๐ ปี ได้นำเอาประเพณีของลัทธิเต๋า และวิธีการเขียนสคริปต์ภาษาจีนมาด้วย แม่หญิงเผ่าอ้วเมี่ยนเก่งในเรื่องของการเย็บปักถักร้อย เช่น กางเกง ผ้าคาดเอว กระเป๋า และหมวกที่มีสีสัน ลวดลายที่เป็นรูปภาพรอยเท้าของสัตว์และพืช เสื้อผ้าของผู้หญิงเผ่าอ้วเมี่ยนมีผ้าโพกศีรษะ และแจ๊คเก็ตที่มีคอลูกไม้สีแดง^{๑๑๒}

(๕) ผ้าก๊วยน้อยเป็นตระกูลเดียวกับชาวเขมร และมีมากที่สุดในจังหวัดพงสาลีที่อยู่เหนือสุดของประเทศลาว พวกเขาทำการเกษตรข้าวไร่ และประเพณีเชื่อถือว่าชีวิตเกิดขึ้นเพราะวิญญาณ เสื้อผ้าผ้าก๊วยน้อยแบบดั้งเดิมเป็นผ้าฝ้ายทอมือสีครามเข้มตกแต่งด้วยปอมปอมสีแดงสดใส

(๖) ผ้าลื้อ วัดเป็นหัวใจของหมู่บ้านสำหรับคนลื้อที่มีใจศรัทธาในพระพุทธศาสนา ผู้หญิงลื้อเป็นที่รู้จักกันดีสำหรับการทอผ้าฝ้ายและผ้าไหมด้วยมือ บ้านส่วนใหญ่จะมีเครื่องทอผ้าที่อย่างน้อยหนึ่งเครื่องที่ใช้ในการผลิตผ้า บ้านผานม หมู่บ้านลื้อตั้งอยู่ในเขตชานเมืองของหลวงพระบาง เป็นหมู่บ้านทอผ้าที่เก่าแก่^{๑๑๓} และยังคงเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ของสิ่งทอด้วยมือที่ส่งไปขายยังตลาดในเมือง และร้านบูติกต่างๆ เป็นต้น

(๗) ความสืบสานวัฒนธรรมประเพณี เมืองหลวงพระบางได้รับการประกาศจากองค์กร “ยูเนสโก” ให้ขึ้นเป็นเมืองมรดกโลก งานหัตถกรรมทอผ้า บ้านช่างซ็อง และบ้านผานม เป็นบ้านชนกลุ่มน้อยเผ่าลื้อ และทอผ้ารับใช้ราชสำนักแหล่งผ้าทอที่สำคัญของหลวงพระบาง ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บ้านผานมเป็นเขตบ้านรอบนอกแห่งแรกของเมืองหลวงพระบางที่รัฐเปิดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ด้วยเหตุผลหลายอย่าง คือ เป็นสถานที่ใกล้เมือง ง่ายต่อการดูแลของรัฐ และสะดวกกับนักท่องเที่ยว อีกทั้งการเปิดบ้านท่องเที่ยวยังเป็นการจัดตัวเมืองหลวงพระบางให้เป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่ง คือ ก่อนหน้านั้นชาวบ้านผานมออกไปเร่ขายผ้าให้กับนักท่องเที่ยว จึงมีการเช่าที่ดินเพื่อสร้างเป็นอาคารบริหารโครงสร้างในกลุ่มเพื่อการค้าผ้า^{๑๑๔}

(๘) ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม มีความงดงาม ประทับใจ เมืองหลวงพระบางได้รับการอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม คุณค่าเดิมไว้ได้ดีที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือการวาง

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ PhraChansawang รองเจ้าอาวาสวัดอาไพ เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ Ms. Piamsouk Vongkalack กรรมการกลุ่มสตรี บ้านผานม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ Ms. Khone Manyvanh กรรมการกลุ่มสตรี บ้านผานม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๐.

รูปแบบผังเมือง ที่ถูกจัดระบบและวางไว้เป็นอย่างดี จะเห็นได้จากการวัดความยาวกำแพงที่ตรงตามอาคารบ้านเรือนที่ผสมผสานกันระหว่างสองซีกโลกระหว่างบ้านเรือนไม้แบบเอเชียตะวันออก กับบ้านเรือนตึกสไตล์โคโลเนียลอย่างตะวันตก เป็นเอกลักษณ์เฉพาะแบบลาวโคโลเนียลอันเป็นความงามเฉพาะตัว

(๙) ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง วัดเชียงทองตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง ถือว่าเป็นวัดเก่าแก่ที่สุดของแขวงหลวงพระบาง ประเทศลาว นับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวไฮไลท์ของการมาเยือนเมืองมรดกโลกนี้ โดยเป็นวัดที่มีความสวยงามอลังการจนได้รับการยกย่องจากนักโบราณคดีว่าเป็นตึก “อัญมณีแห่งสถาปัตยกรรมสกุลช่างล้านช้าง” ที่งดงามที่สุดในดินแดนลาว ถูกสร้างขึ้นใน พ.ศ. ๒๑๐๓ โดยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช กษัตริย์ผู้ครองอาณาจักรล้านช้างและล้านนา ก่อนที่พระองค์จะย้ายเมืองหลวงจากหลวงพระบางไปยังนครหลวงเวียงจันทน์^{๑๑๕} วัดนี้จึงถือว่าเป็น “วัดประตูเมือง” และทำเทียบเรือด้านเหนือสำหรับการเสด็จประพาสทางชลมารคของกษัตริย์หลวงพระบางด้วย ทำให้วัดเชียงทองได้รับการอุปถัมภ์มาโดยตลอด

(๑๐) ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ที่สืบค้นได้ เป็นภูมิปัญญา และองค์ความรู้ที่สืบทอดมาอย่างยาวนานมาเป็นวัฒนธรรม ศิลปะสกุลช่างล้านช้างที่งดงาม เป็นมรดกประเพณีจนถึงปัจจุบัน

(๑๑) ความผูกพันต่อท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นอย่างดี ชาวชุมชนเมืองหลวงพระบาง และบ้านผานม ได้มีกิจกรรมหรือประเพณีประจำปี โดยการจัดงานจะได้รับการความร่วมมือจากชาวชุมชน และลูกหลานที่อยู่ต่างถิ่นได้กลับมา ร่วมงานประเพณีเพราะคนในชุมชนมีความเชื่อว่าเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ทำให้ครอบครัวมีความร่มเย็นเป็นสุข สืบสานความเป็นชาวพระพุทธศาสนาที่ดี^{๑๑๖}

(๑๒) ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมี ๑๘ จังหวัด และ ๑ นครหลวง เนื้อจรดใต้มีพื้นที่ประมาณ ๑,๑๖๒ กิโลเมตร โดยมีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ ๗ ล้านคน มี ๔๙ กลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกแบ่งอย่างเป็นทางการ มีสี่ภาษาหลัก ส่วนใหญ่เป็นไทลาว ค่าเฉลี่ยโดยประมาณ ๕๕% ของประชากรทั้งหมด และเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรประกอบด้วยหลายชนกลุ่มน้อย มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมโดยรัฐบาล และชุมชน เช่น กลุ่มงานหัตถกรรมทอผ้า บ้านช่างซ้อง กลุ่มทอผ้า ลือบ้านผานม เผ่าลาวลุ่ม (กลุ่มคนที่อาศัยอยู่พื้นที่ราบ

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ Phratank ลูกวัด วัดอาไฟ เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ Mr.Sengsouly Sengpasouth นักวิชาการ วิทยาลัยการช่าง เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

กลุ่ม) เผ่าขมุ (เขมรกลุ่มคนที่อาศัยอยู่บนเนินเขา) และเผ่าลาวสูง (กลุ่มคนที่อาศัยอยู่บนภูเขาสูง) หรือการใช้ชื่อเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์มีความสำคัญกว่า เช่น เผ่าม้ง เผ่าอาข่า หรือ เผ่าขมุ^{๑๑๗} เป็นต้น

ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรม

(๑) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีทางเข้าถึงสะดวก ด้วยรถโดยสารประจำทาง (บขส. ไทย และ บขส. สปป.ลาว วันละหนึ่งเที่ยว ๘.๐๐ น. ไป และกลับ) จากจังหวัดเลย – เมืองหลวงพระบาง และเครื่องบิน (กทม. - เมืองหลวงพระบาง)

(๒) ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว ภาครัฐให้การดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว วางแผนนโยบายป้องกันเหตุอันตรายที่จะเกิดขึ้น ใช้มาตรการที่เข้มงวด มีการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ กับผู้นำชุมชน เช่น การจัดตั้งกองอำนวยการบริการนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ดูแลความปลอดภัย ให้คำแนะนำข้อมูลท่องเที่ยว เป็นต้น

(๓) ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรมแล้ว ยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวอื่นๆ ที่น่าสนใจ น้ำตกตาดกวางสี และน้ำตกตาดแส้ เป็นอีกที่เที่ยวยอดนิยมของหลวงพระบางที่นำมาเที่ยวมากๆ เป็นน้ำตกหินปูนขนาดกลาง แม้ชั้นของน้ำตกอาจไม่สูงเท่าเมื่อเทียบกับน้ำตกตาดกวางสี^{๑๑๘} แต่ความสวยงามของน้ำตกตาดแส้ที่อยู่ตรงสายน้ำที่ไหลอาบมาตามลานหินกว้างลดหลั่นลงมาเป็นชั้นๆ ลงสู่แอ่งเบื้องล่างซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถลงเล่นน้ำได้ นอกจากนั้นบริเวณรอบนอกของตัวน้ำตกยังมีสถานที่โชว์การแสดงของช้างอีกด้วย นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจในวิถีชีวิตของชาวชุมชน

ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

(๑) ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้อย่างสะดวกโดยประมาณ เนื่องจากงบประมาณจากรัฐบาลมีจำกัด เช่น น้ำประปาที่ใช้อุปโภคบริโภค เป็นบริษัทเอกชนจากประเทศไทย การลงทุนพื้นฐานส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลประเทศจีน

(๒) ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก มีหน่วยงานภาครัฐเป็นหลัก และ องค์กรจากภายนอก เช่น องค์กร “ยูเนสโก” ให้การสนับสนุน เมืองหลวงพระบาง เป็นหลัก

(๓) เมืองหลวงพระบาง มรดกโลกที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมภายในตัวเมือง ๒๓ แห่ง วิถีชีวิตของผู้คน ประเพณีท้องถิ่น และสภาพภูมิประเทศที่โดดเด่น ประชาชน

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ Mr. Zaiphone Paolora ฝ่ายบริหาร วิทยาลัยสงฆ์พุทธบาท เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ Ms. Sakhone Ketvilai ผู้ประกอบการ ของที่ระลึก เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ท้องถิ่นใช้ปัจจัยนำเข้าในการประกอบอาชีพทำให้ได้รับประโยชน์ในรูปของรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการทำ
ธุรกิจที่พัก อาหาร และเครื่องดื่ม ขนส่ง ขายสินค้า ที่ระลึก และบริการท่องเที่ยว

กระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว

กระบวนการจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

(๑) การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว มีการดูแลรักษา
ปรับปรุงสภาพแวดล้อม และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดี โดยมี
องค์กร ยูเนสโก เป็นหน่วยงานหลักเป็นผู้ดูแล

(๒) การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ มีการจัดการที่เป็นระบบ และได้มาตรฐาน
โดย รัฐบาล และ องค์กรยูเนสโก โดยการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว โดยแบ่ง
พื้นที่การท่องเที่ยว ที่พักอาศัย ด้วยการออกกฎระเบียบไม่ให้สร้าง อาคารไม่เกิน ๒ ชั้น การก่อสร้าง
หรือรื้อถอนต้องขออนุญาตเจ้าหน้าที่ และได้รับความเห็นชอบจากองค์กรยูเนสโกด้วย ในเขตมรดกโลก
และไม่ให้รถยนต์ขนาดใหญ่เข้าบริเวณ โชนมรดกโลก

(๓) การจัดการด้านการติดตาม และประเมินผลการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการ
ท่องเที่ยว ท้าวบุญเที่ยง สุลิวัน ประธานสภาการค้า และอุตสาหกรรมหลวงพระบาง และประธาน
สมาคมท่องเที่ยว เป็นหน่วยงานหลักที่ประสาน และดูแลการท่องเที่ยวเมืองหลวงพระบาง

(๔) สภาการค้าและอุตสาหกรรมหลวงพระบาง และสมาคมท่องเที่ยว เมืองหลวงพระ
บาง ได้ร่วมมือ กับ สภาหอการค้าจังหวัดเลย การท่องเที่ยวจังหวัดเลย และองค์การบริหารพัฒนา
พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) จังหวัดเลย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอันที่
จะเป็นประโยชน์ ทั้งสองประเทศ อย่างยั่งยืน

(๕) กระบวนการจัดการด้านให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก ประชาชนในเมือง
หลวงพระบางปฏิบัติธรรมนิยมประเพณีปฏิบัติ และวิถีชีวิตของชาวลาวไม่ได้ถูกกลืนโดยบริบท
วัฒนธรรมสังคมใหม่ ผู้หญิงยังคงนุ่งผ้าซิ่นเวลาปฏิบัติงาน ทั้งในส่วนของร้านอาหาร โรงแรม สถานที่
ราชการ และตามท้องถนน หมายความว่า “วัฒนธรรมลาว” ยังคงถูกอนุรักษ์ไว้อย่างดี ไม่ว่าจะเป็น
“จิตสำนึก” ของชาวลาว หรือ “กฎระเบียบ” จากรัฐบาลสังคมนิยม ได้รับอิทธิพลจาก
พระพุทธศาสนา^{๑๑๙}

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ Ms.Vilayphone Sisavath ผู้ประกอบการ มินิมาร์ท เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

(๖) กระบวนการด้านประชาชนในเมืองหลวงพระบางมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว มีการตั้งองค์กร หรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากชุมชนรวมถึงหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเข้ามามีบทบาทต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

(๗) กระบวนการด้านประชาชนในเมืองหลวงพระบางรัฐบาลได้เข้ามาบริหารจัดการ ร่วมกับองค์กร “ยูเนสโก” สร้างเสริมรายได้จากการท่องเที่ยว โดยประชาชนในชุมชนมีรายได้จากการ ถูกจ้างที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ประชาชนในชุมชนมีรายได้จากการขายอาหารและสินค้าพื้นเมือง ของที่ระลึก ประชาชนในชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น โรงแรม การจัดโฮมสเตย์^{๑๒๐} และประชาชนมีรายได้จากการแสดงศิลปะพื้นเมือง

กระบวนการจัดการด้านการท่องเที่ยว

(๑) การจัดการด้านการบริการ และแหล่งสาธิตภูมิปัญญาแก่นักท่องเที่ยว ภาคส่วน ต่างประเทศ (ยูเนสโก) ค่อนข้างมีความสำคัญในการเป็นส่วนสนับสนุนให้กระบวนการรักษาอนุรักษ์อัต ลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองหลวงพระบาง และภาคส่วนชุมชนในเมืองหลวงพระบาง ถือได้ว่าเป็น ภาคส่วนสำคัญที่ทำให้กระบวนการรักษาอนุรักษ์ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองหลวงพระบาง

(๒) การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวการเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้กับ นักท่องเที่ยว ได้มาสัมผัสเป็นการสร้างประสบการณ์อันแตกต่างไปจากวิถีชีวิตปกติของตน และบทบาทในการเป็น สิ่งที่แสดงถึงวัฒนธรรม ตามวิถีทางของชาวเมืองหลวงพระบางให้กับนักท่องเที่ยว แต่ในขณะเดียวกัน ในแต่ละอัตลักษณ์วัฒนธรรมต่างก็มีบทบาทเฉพาะของตนเองที่เป็นเอกลักษณ์ในการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมของเมืองหลวงพระบาง

(๓) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เมืองหลวงพระบาง ซึ่งมิ ความเจริญในพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และวัฒนธรรมประเพณีมาเป็นเวลานาน และจัด ขึ้นทุกปี รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ให้ความสำคัญโดยท่าน นายกรัฐมนตรี ได้ เดินทางมาร่วมในการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี มาโดยตลอด การจัดเน้นการสืบทอดวัฒนธรรม ท้องถิ่น ด้านความเป็นอยู่ การแต่งกาย อาหาร และภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวเผ่าลื้อ^{๑๒๑}

(๔) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว หลวงพระบางเองมี ประชากรประมาณ ๔๓๐,๐๐๐ คน มีรายได้ต่อหัวอยู่ที่ ๑,๗๔๖ เหรียญสหรัฐ/ปี โดยอุตสาหกรรม

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ Ms. Buatheo Keovilay ผู้ประกอบการ เกสเฮาส์ เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ Ms. Vanmany Ounphavong ผู้ประกอบการร้านอาหาร เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

สำคัญของหลวงพระบาง คือ “อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว” จากการที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากถึงปีละ ๖ แสนคน

(๕) ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว เมืองหลวงพระบางมีประชากร สปป.ลาว อาศัยประมาณ ๔๓๐,๐๐๐ คน แต่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าพื้นที่กว่า ๑ เท่าตัวของจำนวนประชากร นักท่องเที่ยว ๖ แสนคน โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นกลุ่มยุโรป อเมริกา อาร์เจนตินา และนักท่องเที่ยวจากประเทศไทย

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

(๑) การเจริญเติบโตทางทางด้านสังคม และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปผลกระทบจากการเป็นเมืองมรดกโลกของหลวงพระบางที่ส่งผลต่อผู้คนที่อยู่อาศัยอยู่ก่อนหน้านั้น ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมายขึ้น คือ เรื่องของค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายแพงขึ้น ความวุ่นวาย อีกทั้งที่มาพร้อมกับความทันสมัย ทั้งผู้คนอพยพย้ายเข้ามา ทั้งมีนักท่องเที่ยวเข้ามาอย่างไม่ขาดสายบ้าง ความเป็นส่วนตัวดังเช่นแต่ก่อนกลับสูญหายไปเรื่อยๆ การเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกมีมากขึ้น ความเป็นตัวของตัวเองก็มีน้อยลง บทบาทความเป็นดั้งเดิมก็ค่อยๆ หายไปเรื่อยๆ ความทันสมัยเริ่มกลืนกลายเป็นดั้งเดิมลง

(๒) ปัญหาด้านที่พักช่วงเทศกาลสำคัญ ผู้ประกอบการหลายแห่งถือโอกาสเก็บค่าบริการเพิ่มขึ้น อาหารมีราคาค่อนข้างสูง

(๓) ส่งเสริมงบประมาณ และนโยบาย องค์กรการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. และหน่วยงานภาคเอกชน สำรวจเส้นทางการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่าง ๒ ประเทศ เพื่อเชื่อมโยงการเดินทาง โดยแผนดังกล่าวจะกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวอาเซียนเดินทางระหว่างกัน และกลุ่มยุโรป อเมริกา แวะเที่ยวไทยก่อนเดินทางเที่ยวเชื่อมโยงทั้งทางบก และทางอากาศมากขึ้น

ส่วนที่ ๓ สังเคราะห์ / พัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย คือ จังหวัดแรกของภาคอีสานที่แม่น้ำโขงไหลผ่าน ซึ่งเป็นที่ตั้งของอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เป็นอำเภอเล็กๆ ริมน้ำโขงที่ผู้คนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายเงียบสงบก่อนจะไหลไปสู่อำเภอปากชม และจังหวัดหนองคาย เพื่อทำหน้าที่หล่อเลี้ยงชีวิต และเป็นเส้นแบ่งประเทศไทย-ลาว ในวันที่อากาศสบายๆ สายลมพัดพามาจากอากาศที่บริสุทธิ์ผ่านเมืองเล็กๆ อย่างเชียงคานอยู่ทุกวัน หล่อหลอมกลมกล่อมเกลาจิตใจของผู้คนที่อาศัยอยู่ให้มีรูปแบบวิถีชีวิตที่เรียบง่าย เงียบสงบ มีอรรถาธิบายดีต่อผู้มาเยือนเสมอเมืองเชียงคาน เมืองโบราณเก่าแก่เป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรม และ วิถีชีวิต

ความเป็นอยู่ที่ชัดเจนมานานนับ ๑๐๐ ปี มีเสน่ห์ด้วยเรือนไม้เก่าสุดคลาสสิก ปัจจุบันได้นำมาดัดแปลงเป็นบ้านพักเก๋ๆ ร้านกาแฟเก๋ๆ หรือเป็นร้านขายของฝากต่างๆ แต่ทว่ายังคงแฝงความเรียบง่าย และความเป็นกันเองอย่างอบอุ่น เมื่อมาถึงที่นี่สิ่งที่น่าสนใจคือ หาดจรรย์นสัคน์ เนื่องด้วยเชียงคานเป็นเมืองเล็กๆ ซึ่งมีความคล่องตัวสำหรับนักท่องเที่ยวได้ทั่วถึง อาทิ เช่าจักรยานสามารถนำไปได้ทุกที่ที่อยากไป ซึ่งเป็นการดีที่จะออกกำลังกายไปในตัว และยังช่วยลดภาวะโลกร้อนอีกด้วย

แหล่งท่องเที่ยวในเชียงคานที่นักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยว

(๑) แก่งคุดคู้ ซึ่งเป็นแก่งหินธรรมชาติขนาดใหญ่ ตั้งอยู่กลางลำน้ำโขง จุดเด่นของหินเหล่านี้อยู่ที่อายุของหินที่อยู่ใต้น้ำมาเป็นเวลานาน ทำให้เกิดสีสันที่แตกต่างกันออกไป เป็นที่ตื่นตาตื่นใจของผู้พบเห็น ส่วนตัวแก่งกว้างใหญ่เกือบจรดทั้งสองฝั่งของแม่น้ำโขง มีสายน้ำเย็นไหลผ่านเป็นช่องแคบเล็กๆ บริเวณใกล้ฝั่งไทย นอกจากนี้ สำหรับใครที่ชอบซื้อของฝากติดไม้ติดมือ ก็ขอบอกว่า สองฝั่งระหว่างทางไปแก่งคุดคู้ นั้นเต็มไปด้วยร้านขายมะพร้าวแก้ว ฝัมือชาวเชียงคานที่นำมาขายในราคาย่อมเยาตลอดทาง ส่วนการเดินทางมาแก่งคุดคู้ นิยมใช้วิธีปั่นจักรยาน ซึ่งหากนับระยะทางจากบริเวณชุมชนก็ประมาณ ๓ กิโลเมตร

(๒) ยอดภูทอก ซึ่งเป็นภูเขาเล็กๆ ที่ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของเมืองเชียงคาน บนยอดภูเป็นที่ตั้งของสถานีวิจัยกรมการเกษตร เชียงคาน ตั้งอยู่บนถนนสายเดียวกับแก่งคุดคู้ซึ่งห่างจาก ตัวอำเภอเชียงคานประมาณ ๓ กิโลเมตร ไปชมทะเลหมอกในยามเช้า นอกจากนี้ภูทอกยังเป็นจุดชมวิวยามความงามของแม่น้ำโขง เมืองสาณะคาม และแก่งคุดคู้ได้อย่างชัดเจน ส่วนทะเลหมอกนั้นจะเจอบ่อยหรืออาจจะไม่เจอบ่อย ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศในแต่ละวัน จอดรถด้านล่าง โดยมีรถบริการรับ-ส่งขึ้นภู ๒๕ บาท

(๓) วัดท่าแขก ซึ่งเป็นวัดโบราณ ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง ห่างจากตัวอำเภอ ๒ กิโลเมตร ก่อนถึงหมู่บ้านน้อยและแก่งคุดคู้ ภายในโบสถ์มีพระพุทธรูป ๓ องค์ ที่สกัดจากหินแกรนิตทั้งก้อน ถือเป็นพระพุทธรูปเก่าแก่ และศักดิ์สิทธิ์มาก

(๔) วัดพุทธบาทภูควายเงิน วัดพระพุทธรูปภูควายเงิน ตั้งอยู่ที่บ้านผาแบ่น ตำบลบุษม พระพุทธรูปภูควายเงินเป็นรอยพระพุทธรูปยาวประมาณ ๑๒๐ เซนติเมตร กว้าง ๖๕ เซนติเมตร ประดิษฐานบนหินลับมีด ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ การเดินทาง ใช้เส้นทางสายเชียงคาน-ปากชม ระยะทาง ๖ กิโลเมตร ถึงหมู่บ้านผาแบ่นมีทางแยกเข้าบ้านอุมง ๓ กิโลเมตร

(๕) วัดศรีคุณเมือง หรือ “วัดใหญ่” หนึ่งในหลายศาสนสถานสำคัญ และถือเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านที่นี่ ตั้งอยู่บนถนนชายโขง ระหว่างซอยศรีเชียงคาน ๖ และซอยศรีเชียงคาน ๗ วัดนี้ถูกสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๕ และถือเป็นวัดเก่าแก่ที่อยู่คู่บ้านคูเมืองเชียงคานมาอย่างยาวนาน และทุกวันพระรวมถึงวันสำคัญทางพุทธศาสนา วัดศรีคุณเมืองเป็นวัดเก่าแก่คูเมืองเชียงคาน และเป็น

แหล่งรวมงานศิลปะทั้งล้านช้าง และล้านนาไว้ในที่เดียวกัน นอกจากนี้ยังมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ

(๖) หมู่บ้านวัฒนธรรมไทดำ บ้านนาป่าหนาด ต.เขาแก้ว ห่างจากตัวอำเภอเชียงคาน ๒๐ ก.ม. ก่อตั้งขึ้นโดยลูกหลาน ของไทดำโดยแท้ คือ ดร.เพชรตะบอง ไพศุณย์ ร่วมกับชาวบ้านเชียงคาน จัดตั้งขึ้น เมื่อปี ๒๕๓๙ จากนั้นจดทะเบียน “สมาคมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทดำเลย” โดยมี นายกร ไพศุณย์ เป็นประธาน และเป็นวิทยากรประจำ เป็นแหล่งรวบรวมสิ่งของ เครื่องใช้ที่เป็นภูมิปัญญาของ ชาวไทดำ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งตั้งอยู่บริเวณ บ้านนาป่าหนาด หมู่ที่ ๔ มีบ้านจำลองที่สร้างขึ้น ตามรูปแบบของชาวไทดำในอดีต โดยชั้นใดบ้านด้านหน้า จะขึ้นได้แต่เฉพาะผู้ชายเท่านั้น เมื่อขึ้นไป แล้วห้องแรกจะเป็นห้องของผีเรือน ผีปู่ย่า ที่ชาวไทดำนับถือ ถัดมาเป็นห้องโถงและมีพื้นที่กว้างสุดในบ้าน ใช้สำหรับเป็นห้องนอน โดยในห้องนี้จะมีเตาไฟวางไว้ปลายเท้าของเจ้าบ้าน ถัดไปซึ่งเป็นส่วน สุดท้ายของตัวบ้าน จะเป็นที่ประกอบอาหาร โดยมีบันไดที่ใช้เป็นทางขึ้นลงสำหรับผู้หญิงชาวไทดำด้วย นอกจากนี้บริเวณใต้ถุนบ้านที่ศูนย์วัฒนธรรม ยังมีกลุ่มสตรีสหกรณ์ชาวไทดำนั่งรวมตัวกันทำผ้าทอมือ แบบโบราณ หลังจากการทำนา เพาะปลูก ผ้าทอมือหรือที่ชาวไทดำเรียกว่า “ชิ้นนางหาญ” มรดกตกทอดที่ทำสืบต่อกันมากกว่า ๑๐๐ ปีนั้น มีลวดลายที่สวยงามและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวเชียงคานก็คือ ชาวบ้านเกือบทุกหลังจะลุกขึ้นมา “ตักบาตรข้าวเหนียว” ตอนเช้าตรู่ ถือเป็น ประเพณีที่มีมานาน แล้ว ซึ่งจะปฏิบัติกันแทบทุกบ้าน ตอนเช้าๆ จะเห็นผู้เฒ่า ผู้แก่ จะอาบน้ำแต่งตัวตั้งแล้ว เรียงกันยาวไปตามริมถนน เพื่อมารอพระบิณฑบาตแต่เช้า ด้วยความศรัทธา วิธีการตักบาตร คือ หยิบข้าวเหนียว จากกระติบมาหยิบกำมือ เหมือนกับเรตักข้าวสวย แล้วตักใส่บาตรพระ จนครบทุกองค์ ซึ่งหากนักท่องเที่ยวมาพักที่ โฮมสเตย์ใน แต่ละที่ก็จะมีการเตรียม ข้าวเหนียวไว้ให้เราสำหรับตักบาตร ด้วยเช่นกัน

เมืองเชียงคาน เมืองเล็กๆ ริมแม่น้ำโขงสุดชายแดนไทย เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดเลย ที่คงยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ขนบประเพณี การใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย พอเพียง วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ซึ่งหาดูยาก ในปัจจุบัน เมืองเล็กๆ ที่เงียบสงบ แห่งนี้ กำลังเป็นที่สนใจ ของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ภาพบ้านเก่าๆ ที่เรียงรายติดกันอยู่ริมถนนชายโขง ดึงดูดใจ ให้นักท่องเที่ยวหลายต่อหลายรุ่นต่าง หลั่งไหลเดินทางกันมาที่นี่ บ้านเรือนที่เมืองเชียงคานจะแบ่งออกเป็นซอย เล็กๆ เรียกว่า ถนนศรีเชียงคาน ขนานคู่กันไปกับถนนใหญ่ ซึ่งเป็นถนนสายหลัก เริ่มตั้งแต่ถนนศรีเชียงคาน ซอยที่ ๑-๒๔ แบ่งเป็น ถนนศรีเชียงคานฝั่งบนกับฝั่งล่างซึ่งชื่อซอยเหมือนกัน ถนนศรีเชียงคานฝั่งล่าง คือ ถนนเส้นที่เต็มไปด้วยบ้านไม้เก่าแก่ ที่พัก โฮมสเตย์ ร้านอาหาร และร้านค้าเก๋ มากมายซึ่งถนนในเส้นนี้ จะเรียกว่า “ถนนชายโขง” ซึ่ง ระยะทางกว่า ๒ กิโลเมตร เป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยว นิยมมาปั่นจักรยานชมบรรยากาศ ถ่ายรูปเล่น ชมบ้านไม้สมัยเก่า แต่ก็มีบางส่วนเป็นตึกแถวสร้างใหม่ ซึ่งทาง เทศบาลไม่อนุญาตให้ปลูกสร้าง เพราะต้องการอนุรักษ์ สภาพแวดล้อม บริเวณถนนสายนี้ให้เป็นบ้านไม้ทั้งหมด

เป็นการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวเชียงคาน แต่ถึงแม้บ้านไม้เก่า ถึงแม้ถูกตัดแปลง ให้เป็นร้านขายของ ร้านอาหาร ร้านกาแฟ บ้านพักโฮมสเตย์ไปแล้วส่วนหนึ่ง แต่ถึงอย่างไรความสงบเรียบง่ายของวิถีชีวิต รอยยิ้มที่ ยังคงเป็นเสน่ห์ที่ทำให้เมืองเชียงคานแตกต่างจากเมืองท่องเที่ยวอื่นๆ

จุดเด่น: เป็นถนนคนเดินที่มีบรรยากาศดี เนื่องจากติดริมแม่น้ำโขง จึงทำให้มีอากาศเย็นเกือบตลอดทั้งปี ชาวชุมชนเมืองเชียงคานยังดำรงวิถีชีวิตตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ผู้คนยังมีอัธยาศัยไมตรีอันดีสามารถยิ้มแย้มให้แก่ผู้มาเยือนตลอดเวลา

จุดด้อย: ในช่วงวันหยุดอาจมีผู้คนมาเที่ยวเยอะจนทำให้ถนนคนเดินแห่งนี้แออัด และหาที่พักรวมถึงที่จอดรถยาก

เมืองหลวงพระบางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมืองหลวงพระบาง อดีตเคยเป็นเมืองหลวงของประเทศลาวมาก่อน ในยุคสมัยอาณาจักรล้านช้าง พระเจ้าฟ้างุ้มเป็นผู้รวบรวมแว่นแคว้นต่างๆ ของชนเผ่าไท-ลาวในเขตลุ่มแม่น้ำโขง แม่น้ำคาน แม่น้ำอู ก่อตั้งอาณาจักรล้านช้างขึ้นมา โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่หลวงพระบาง ในช่วงปี พ.ศ. ๑๘๙๖-๑๙๑๖ โดยการช่วยเหลือของกษัตริย์ขอม (มเหสีของเจ้าฟ้างุ้ม คือ พระราชธิดาของกษัตริย์ขอมในขณะนั้น) พร้อมๆ กับเอาพุทธศาสนาเข้ามาแทนการนับถือผี เดิมอาณาจักรล้านช้างมีชื่อเรียกว่า “เมืองขวา” อันเนื่องมาจากมีชาวขวาอาศัยอยู่มากกว่ากลุ่มอื่น พอประมาณปี พ.ศ. ๑๙๐๐ เปลี่ยนชื่อมาเป็น “เมืองเชียงทอง” กระทั่งกษัตริย์ขอมได้พระราชทานพระพุทธรูปองค์หนึ่งมีชื่อว่า “พระลาง” เป็นพระพุทธรูปศิลปะสิงหล เจ้าฟ้างุ้มจึงทรงเปลี่ยนชื่อเมืองเป็น “หลวงพระบาง” หลวงพระบางเป็นเมืองเล็กๆ ที่ตั้งอยู่ท่ามกลางขุนเขาที่โอบล้อมมีวัดวาอารามเก่าแก่มากมาย และบ้านเรือนที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นตัวเมืองตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง หรือคนลาวเรียกว่าแม่น้ำของ และแม่น้ำคานที่ไหลมาบรรจบกันเกิดเป็นแหลมกลางเมือง ด้วยเอกลักษณ์ และความสวยงามของเมืองหลวงพระบางที่ได้รับอิทธิพลจากสมัยยุคล่าอาณานิคมทำให้เมืองหลวงพระบางมีอาคารรูปแบบสถาปัตยกรรมโคโลเนียลสไตล์ รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยังคงสวยงาม

แหล่งท่องเที่ยวเมืองหลวงพระบางที่นักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หลวงพระบาง เป็นเมืองท่องเที่ยวซึ่งได้ชื่อว่ามีวัดมากที่สุดเมืองหนึ่งของประเทศลาว เนื่องจากในอดีตเมืองหลวงพระบางเคยเป็นราชธานีเก่าของอาณาจักรล้านช้างอันรุ่งเรือง ได้รวบรวมประวัติความเป็นมาโดยสังเขปของวัดในหลวงพระบาง ๓๐ วัดที่สำคัญ

สำหรับผู้สนใจศึกษาก่อนออกเดินทาง จะช่วยให้การท่องเที่ยวมีอรรถรสมากยิ่งขึ้น โดยได้แบ่งเป็นหมวดหมู่ วัดสำคัญ ในหลวงพระบาง ดังนี้^{๑๒๒}

วัดใกล้พระราชวังหลวงพระบาง

(๑) วัดพระมหาธาตุราชบวรวิหาร (วัดทาดน้อย) หรือ (ไชยเชษฐาธิราช) ได้รับการบูรณะมาแล้วหลายครั้ง แต่ครั้งที่สำคัญ เกิดขึ้นใน ปีพ.ศ. ๒๔๕๓ โดยเจ้ามหาอุปราชบุญคง ภายในสิม (อุโบสถ) แบบล้านช้างมี “ราวเทียน” รูปนาค ๒๔ ตัว ฝีมือการแกะสลักตรงงาม หน้าสิมมีเจดีย์ธาตุองค์ใหญ่ บรรจุอัฐิของเจ้าเพชรราชรัตนวงศา อดีตนายกรัฐมนตรีกษัตริย์คนแรกของประเทศลาว และถือเป็นรัฐบุรุษของประเทศลาวยุคใหม่ เฉพาะพระอุโบสถขนาดใหญ่ มีการตกแต่งเพิ่มเติมรูปสลักบนบานประตูและหน้าต่าง แสดงเรื่องเล่าชาดกพระสุทนต์โนราห์คู่สวยงามเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นฝีมือสกุลช่างพ่อเฒ่าเพี้ยตัน ด้านหลังมีพระธาตุเจดีย์ยอดทรงระฆังประดับเศวตฉัตร ๑๗ ชั้น นั้นหมายถึง วัดนี้สร้างโดยพระมหากษัตริย์หรือเจ้าชีวิต

(๒) วัดหอเชียงวรวิหาร สร้างขึ้นในรัชสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช พ.ศ. ๒๐๙๑ เช่นเดียวกับกับวัดพระมหาธาตุ มีการค้นพบพระพุทธรูปสำริดในสมัยเดียวกันหลายองค์ พระอุโบสถมีขนาดเล็กเป็นศิลปะแบบหลวงพระบางแท้ๆ ภาพวาดฝาผนังด้านหน้าได้ถูกวาดขึ้นในภายหลัง

(๓) วัดโพนไชยชนะสงคราม ประวัตินี้กล่าวว่าเป็นประเพณีที่พระมหากษัตริย์แห่งนครหลวงพระบางและเหล่าแม่ทัพนายกองทั้งหลายต้องมาทำพิธีนมัสการพระองค์หลวง (พระประธาน) เพื่อขอพรก่อนจะออกไปรบทัพจับศึก เชื่อกันว่าองค์พระประธานของวัดนี้ มีอำนาจช่วยบันดาลให้ชนะศึกสงคราม พระอุโบสถมีลักษณะศิลปะแบบหลวงพระบางทั่วไป ภายในแบ่งเป็น ๓ ห้องยาว ๔ ห้องขวาง ภายหลังห้องขวางพังลง ๒ ห้องและเริ่มบูรณะในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ โดยขยายกว้างออกข้างละ ๑ เมตร จากนั้นจึงบูรณะใหม่หมดทั้งหลัง

(๔) วัดเชียงม่วนวชิระมังคลาราม ร้างโดยเจ้านายพระองค์หนึ่งในปี พ.ศ. ๒๓๙๖ ในรัชสมัยพระเจ้าจันทราช ในการบูรณะพระอุโบสถภายหลังมีเพียงบางส่วน โดยเฉพาะฝาผนังทั้งสองข้างและผนังด้านหน้า ปัจจุบันยังคงสภาพโครงสร้างดั้งเดิมเอาไว้ ผนังด้านนอกทางหน้าสิม (อุโบสถ) มีภาพวาดที่สวยงาม ด้านทิศตะวันตกของพระอุโบสถมีพระธาตุและอุบุมงกลมหนึ่ง ปัจจุบันวัดเชียงม่วนได้เปิดให้เป็นศูนย์ฟื้นฟูศิลปประเพณีลาวหลวงพระบางมาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๐๐ โดยได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐบาลประเทศนิวซีแลนด์เพื่อบูรณปฏิสังขรณ์ กุฏิหลังเก่านำมาใช้เป็นห้องเรียน และองค์การยูเนสโกได้ให้การช่วยเหลือในการจัดตั้งศูนย์ ฝึกอบรมแห่งนี้ผ่านมาทางแผนกแถลงข่าว และวัฒนธรรมหลวงพระบาง จุดประสงค์ก็เพื่อฟื้นฟูศิลปประเพณีลาวที่ได้ยุติไปตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๗๕ ให้มีกลับคืนมา

^{๑๒๒} PhraBoonpeng รองเจ้าอาวาส วัดสุขารมย์ เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

โดยได้ฝึกสอนพระสงฆ์ และสามเณรผู้ที่สนใจในวิชาศิลปะสกุลช่างลาวหลวงพระบาง แขนงที่ได้รับฟื้นฟูและเปิดสอนมี แผนการวาดรูป, แผนกช่างแกะสลักไม้ และแผนกการหล่อพระพุทธรูป เป็นต้น ภายในวัดยังจัดให้มีแกลเลอรีเพื่อแสดงผลงานของพระสงฆ์ และสามเณรผู้เข้าฝึกอบรม มีการจำหน่ายผลงานในราคาที่ไม่แพงอีกด้วย

(๕) วัดจุมหม่องสุรินทราราม สร้างในปี พ.ศ. ๒๓๘๖ ในรัชสมัยพระเจ้าสุโขเกษม ปัจจุบันพระอุโบสถยังคงสภาพเดิมอยู่ มีศิลปะแบบหลวงพระบางโดยทั่วไป ภายในแบ่งเป็น ๓ ห้องยาว ๔ ห้องขวาง เมื่อมาถึงทางเข้าพระอุโบสถจะสังเกตเห็นจุดเด่นที่ไม่เหมือนวัดใดในหลวงพระบาง คือมีรูปสลักลอยตัวทำจากหินทรายสีเขียวตั้งอยู่เหนือราวบันไดทางขึ้นพระอุโบสถ ทั้งสองข้างลักษณะคล้ายเทพเจ้าของจีน สูงประมาณ ๕๐ ซม. ซึ่งพระเจ้าจักรพรรดิของจีนถวายแก่พระเจ้าจันทราขแห่งนครหลวงพระบาง ในการบูรณะภายหลังหลายครั้งได้มีการตกแต่งเพิ่มเติม โดยปิดทองผนังด้านหลังพระอุโบสถทั้งสองด้าน และวาดดอกดวงใส่บานประตู และหน้าต่างทุกบาน ภาพฝาผนังเก่ามีลักษณะงดงามเป็นเรื่องราวพระเวสสันดรชาดก

(๖) วัดป่าไผ่มีไชยาราม สร้างโดยพระเจ้าสุริยวงศาในระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๐๘-๒๓๓๔ มีการบูรณะพระอุโบสถใหม่เกือบทั้งหลังในอีก ๒๐๐ ปีต่อมา ลักษณะพระอุโบสถเป็นแบบศิลปะหลวงพระบางโดยทั่วไป หันหน้าไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ มีการขยายวัดโดยสร้างพระอุโบสถอีกหลังหนึ่งหันหน้าไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ มีขนาดเล็กกว่าพระอุโบสถหลังเดิมทางด้านทิศเหนือมีพระธาตุคู่หนึ่งลักษณะเป็นทรงแบบปราสาท สำหรับสืมวัดป่าไผ่ นอกจากจะงดงามอ่อนช้อย ยังมีความงามที่สีและลวดลายแกะสลักพร้อมประดับลายทองบนผนังสีแดง

(๗) วัดศรีพุทธบาทพิหาราม วัดศรีพุทธบาท ในปัจจุบันประกอบด้วยวัดในบริเวณเดียวกัน ๓ แห่งคือ วัดป่าแค, วัดป่าฝางหรือวัดเชียงงาม และวัดพระบาทเหนือ มีจุดเด่นอยู่ที่ รอยพระพุทธรูปบาทบนเนินก่อนถึงยอดพูสี ถือเป็นวัดคู่กับวัดพระบาทใต้ ใกล้กับรอยพระพุทธรูปบาทมีศาลาชมวิวสามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ของแม่น้ำคาน และภูเขาที่โอบล้อมทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ได้กว้างไกลสุดสายตา บริเวณเชิงบันไดทางขึ้นพูสีมีพระธาตุ ๓ องค์ตั้งเรียงราย เชื่อกันว่าพระธาตุองค์ที่หุ้มด้วยแผ่นทองแดง และประดับด้วยเศวตฉัตร ๗ ชั้น ภายในบรรจุอัฐิพระเจ้าจันทราข พระอุโบสถมีลักษณะศิลปะแบบรัตนโกสินทร์ตอนต้น ปัจจุบันภายในวัดมีโรงเรียนมัธยมปริยัติสงฆ์ ส่วนวัดป่าฝาง หรือวัดเชียงงาม สร้างในสมัยพระเจ้าอนุรุท (พ.ศ. ๒๓๒๒-๒๓๖๐) เป็นวัดศิลปะแบบล้านช้างที่ชัดเจนมาก ปัจจุบันได้รับการบูรณะขึ้นใหม่โดยการสนับสนุนของ “องค์การมรดกโลก” วัดป่าแค สร้างโดยพระเจ้านันทราช ใน พ.ศ. ๒๓๙๖ ตัวสืมเป็นศิลปะแบบเวียงจันทน์ ปัจจุบันวัดทั้ง ๒ เป็นวัดร้างไม่มีพระสงฆ์ และสามเณรจำพรรษา

วัดในเขตตัวเมืองชั้นใน

(๘) วัดหนองศรีคูเมือง สร้างขึ้นในปีพ.ศ. ๒๒๗๒ แต่เดิมนั้นเป็นวัดขนาดใหญ่มีศาสนสถานที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมมากมายแต่เป็นที่น่าเสียดายเนื่องจากถูกไฟไหม้ในปี พ.ศ. ๒๓๑๗ ทำให้พระอุโบสถเสียหายเกือบทั้งหลัง ภายหลังได้รับการบูรณะหลายครั้ง และก่อสร้างเพิ่มเติมจนสวยงามขึ้นมาใหม่ ในการบูรณะครั้งใหญ่มีการติดดอกดวงและทองคำเปลวใหม่ ศิลปะที่ใช้ตกแต่งส่วนใหญ่เป็นแบบสกุลช่างพ่อเฒ่าเพี้ยตัน ภายในพระอุโบสถเป็นที่ประดิษฐาน “พระเจ้าองค์แสน” พระพุทธรูปสำคัญของเมือง ที่มีชื่อเช่นนี้เนื่องจากมีน้ำหนัก ๑ แสน (ประมาณ ๑๒๐ กิโลกรัม) “พระเจ้าองค์แสน” เป็นพระพุทธรูปศิลปะแบบเชียงแสน ตามตำนานกล่าวไว้ว่าลอยตามแม่น้ำโขงมาแต่เมืองเชียงแสน และมาขึ้นที่เมืองหลวงพระบาง ชาวหลวงพระบาง ให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมาก

(๙) วัดแสนสุขาราม สร้างขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ ตรงกับรัชสมัยของพระเจ้ากิงกษุราช ตามประวัติศาสตร์เล่ากันว่าชื่อของวัดมาจากเงินจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ กีบ ที่มีผู้บริจาคให้เป็นทุนในการก่อสร้าง เป็นวัดเก่าแก่ที่ถูกสร้างขึ้นภายหลังนครหลวงพระบางแยกออกจากนครเวียงจันทน์เป็นอีกอาณาจักรหนึ่ง ก่อนหน้านั้นบริเวณที่สร้างวัดแสนมีวัดเก่าอยู่ก่อน สิ่งแรกเมื่อมาถึงคือการไปชมพระพุทธรูปยืนองค์ใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นพระพุทธรูปยืนองค์เดียวในหลวงพระบาง มีพระพักตร์ที่งดงาม ผ่องแผ้ว ข้างหอพะยิมมีหอรอยพระพุทธรูปจำลอง ส่วนพระอุโบสถคู่วิจิตรการดาเต็มไปด้วยการเขียนภาพสีทองลงบนพื้นสีแดง ภายในตกแต่งประดับประดาอย่างงดงาม พระประธานของวัดมีชื่อว่า “พระองค์หลวง” มีลักษณะงดงามชดช้อย วัดแสนได้รับการบูรณะ ๒ ครั้ง ครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ. ๒๔๗๕ ครั้งที่สองเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ส่วนการประดับลวดลายปิดทองที่สวยงามนั้นบูรณะเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ โดยช่างในวังหลวงของหลวงพระบางนั่นเอง

(๑๐) วัดสบสิขาราม ตามประวัติศาสตร์กล่าวว่าสร้างโดยพระเจ้าแท่นคำในปี พ.ศ. ๒๒๔๘ เดิมวัดนี้ชื่อ “วัดสบเชียงทอง” (พระมหากษัตริย์ สร้างวัดเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่พระราชบิดาของพระมหากษัตริย์ หรือ เจ้ามหาชีวิต) เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่พระราชบิดาของพระองค์ ที่ทรงสวรรคต ณ เมืองเชียงคาน พระอุโบสถหลังเดิมชำรุดแต่ได้รับการบูรณะโดยชาวบ้านที่อยู่ในละแวกนั้นในปี พ.ศ. ๒๔๕๒ และในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ ดังที่เห็นในปัจจุบัน มีศิลปะแบบหลวงพระบางโดยทั่วไป สิ่งที่น่าสนใจในวัดนี้มีหลายอย่างด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นองค์พระธาตุที่ได้รับการบูรณะขึ้นมาใหม่ด้วยการประดับกระจกสีสวยงาม ด้านขวาของพระอุโบสถมีพระธาตุลักษณะเดียวกันกับพระธาตุในวัดหนองศรีคูเมือง ชุ่มประดูหลวงของพระธาตุ ประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัยแบบทรงเครื่ององค์เล็ก ซึ่งแตกต่างไปจากวัดอื่นๆ ในหลวงพระบาง

(๑๑) วัดศรีบุญเรือง ตามประวัติศาสตร์ชาวบ้านได้เล่าสืบต่อกันมาว่าพระอุโบสถของวัดศรีบุญเรืองสร้างขึ้นโดยชาวฝรั่งเศสในปี พ.ศ. ๒๓๐๑ ในรัชสมัยพระเจ้าโชติกะกุมาร มีขนาดเล็กเป็นศิลปะแบบหลวงพระบางในพุทธศตวรรษที่ ๒๔ ปัจจุบันยังไม่ได้มีการบูรณะนอกจากหน้าต่างที่

เปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ภายในมีลวดลายปิดทองหลายรูปแบบสีสังดงาม ตรงกลางหลังคาประดับช่อฟ้า ๑๕ ช่อ ความโดดเด่นของวัดนี้จะอยู่ที่ตัวสิม (อุโบสถ) รูปทรงหลังคาแอ่นขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นศิลปะสไตล์เชียงขวาง ที่มีสีหน้าลายนกงู ลวดลายดอกกรวงผึ้งอันอ่อนช้อย แขนนางแบบเดียวกับวัดคีรี และซุ้มป่องเยี่ยม (หน้าต่าง) แกะสลักเป็นรูปพญานาค

(๑๒) วัดศิริมงคลไชยาราม ตัววัดหันหน้าไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ศาสนสถานส่วนใหญ่ยังคงสภาพเดิม เล่าสืบต่อกันมาว่าสร้างในปี พ.ศ. ๒๓๐๖ ในรัชสมัยพระเจ้าโชติกะกุมาร สิมหรืออุโบสถมีลักษณะแบบหลวงพระบางโดยทั่วไป ได้รับซ่อมแซมครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ช่างสกุลผู้รับหน้าที่ปฏิสังขรณ์ เปลี่ยนไปตามยุคสมัย จึงทรงผลให้รูปทรงสถาปัตยกรรมของวัดนี้เป็นแบบผสมผสานตามไปด้วย เห็นได้อย่างชัดเจนจากกระเบื้องโถงด้านหน้าเป็นศิลปะแบบหลวงพระบาง ทรวงหลังคาเป็นแบบเชียงขวาง และประดับตกแต่งด้วยกระจกสีโมเสกแบบเวียงจันทน์ หน้าจั่วประดับลวดลายสวยงาม ด้านทิศใต้มีอุโมงหลังเล็กภายในประดิษฐานพระธาตุดวงค์หนึ่ง ยอดประดับเศวตฉัตรทอง ๗ ชั้น ใกล้ทางเข้าด้านทิศเหนือติดกับวัดศรีบุญเรืองมีหอร่องขังทองตั้งดงาม

(๑๓) วัดสุวรรณคีรี (วัดคีรี) ตามตำนานกล่าวว่า ชาวไทพวนจากเชียงขวางเป็นผู้สร้างเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่กองทัพชาวพวนที่สู้รบกับทัพของพม่า ตามประวัติศาสตร์ได้กล่าวถึงเจ้าชายชาวพวนชื่อเจ้าคำศรีธาได้อภิเษกสมรสกับนางแว่นแก้วราชธิดาของพระเจ้าอินทโสมแห่งนครหลวงพระบางในปี พ.ศ. ๒๓๑๖ หลังจากนั้นในครั้งที่พม่ายกกองทัพมาตีเมืองหลวงพระบางครั้งที่ ๒ เจ้าคำศรีธาได้ส่งกองทัพของพระองค์มาช่วยรบ วัดคีรีเป็นวัดที่มีสถาปัตยกรรมที่สวยงามวัดหนึ่ง มีศิลปะแบบเชียงขวาง พระอุโบสถหันหน้าไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ปัจจุบันยังรักษาโครงสร้าง และลวดลายประดับประดาที่มีอยู่เดิมไว้ บนหลังคาไม่มีช่อฟ้า ด้านหลังของพระอุโบสถมีพระธาตุดูทรงแปดเหลี่ยมตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยม

(๑๔) วัดปากคานคำมงคล เล่าสืบต่อกันมาว่าสร้างโดยพระยาจันทร์เทพเมื่อ พ.ศ. ๒๒๘๐ ในรัชสมัยพระเจ้าอินทโสม ต่อมาถูกทิ้งร้าง ต่อมาชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียงวัดได้ร่วมกันบูรณะขึ้นมาใหม่ดังที่เห็นในปัจจุบันพระอุโบสถมีลักษณะคล้ายวัดธาตุหลวงแต่มีขนาดเล็กกว่าแบ่งออกเป็น ๓ ห้องตามยาว และ ๖ ห้องตามขวาง โหงที่เป็นรูปนาคันนี้มีลวดลายเลือนกลางประตูทุกด้านมีบันไดทางขึ้นยกเว้นทางทิศใต้ซึ่งได้ทึบออกตอนบูรณะในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ด้านข้างทางทิศใต้มีพระธาตุดวงค์หนึ่งมีฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยม

วัดในเขตตัวเมืองชั้นนอก

(๑๕) วัดธาตุหลวงราชมหาวิหาร สร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๓๖๑ ในสมัยเจ้ามหาชีวิตมังกาตุราช ซึ่งเป็นสมัยฟื้นฟูพระพุทธศาสนาของนครหลวงพระบาง เชื่อว่าวัดนี้สร้างทับบริเวณวัดเก่าเนื่องจากพบโบราณสถานเก่าแก่เป็นร่องรอยวัดวัดธาตุหลวงมีศาสนสถานที่มีความสำคัญทาง

ประวัติศาสตร์หลายสิ่งได้แก่ พระอุโบสถก่ออิฐถือปูนเมื่อบูรณะมีการติดดอกดวงที่บ้านประตู และ หน้าต่างลงรักปิดทองดูสวยงามมาก ด้านหลังมีองค์พระธาตุสูงซึ่งมองเห็นได้จากถนนด้านนอก สร้างครั้งแรกมีขนาดกลาง ต่อมาทรุดโทรมลง และเอียงลงเล็กน้อยบูรณะในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ลักษณะเป็น พระธาตุยอดรูปวงกลมทรงระฆังประดับเศวตฉัตร ตั้งบนฐานสี่เหลี่ยม ๗ ชั้น สูงประมาณ ๓ เมตร อีกจุดหนึ่งที่สำคัญคือพระธาตุด้านหน้าพระอุโบสถสร้างทับพระธาตุองค์เก่าใช้บรรจุพระอัฐิของเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์

(๑๖) วัดมโนรมย์ วัดมโนรมย์สร้างโดยพระเจ้าสามแสนไท พระราชโอรสของเจ้าฟ้ารุ่งม ในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๙ หลังจากนั้นไม่นานโปรดให้หล่อพระพุทธรูปสำริดองค์ใหญ่ขึ้นและถูกทำลายเสียหายในช่วงที่มีจีนฮ่อออกปล้นสะดมในปี พ.ศ. ๒๓๓๐ ตัววัดซึ่งอยู่นอกเขตกำแพงเมืองได้รับความเสียหายหลายแห่งมีการบูรณะภายหลังโดยสร้างพระอุโบสถหลังใหม่ มีโครงสร้างคล้ายกับที่วัดโพธิ์ชัยรวมทั้งหอพระและพระพุทธรูปสำริดได้โบกปูนปิดทองใหม่ ด้านหลังพระอุโบสถมีร่องรอยของแท่นพระพุทธรูป มีศาลาหลังเล็กครอบไว้ ซึ่งอดีตเคยเป็นที่ตั้งของ วัดเชียงกลาง ซึ่งคณะสังฆทูตจาก กัมพูชาเป็นผู้สร้างไว้ ตั้งแต่ครั้งเดินทางเข้ามาเผยแผ่พุทธศาสนาบนแผ่นดินล้านช้างในสมัย เจ้าฟ้ารุ่งม ถือเป็นวัดที่เก่าแก่ที่สุดในหลวงพระบางและเคยเป็นที่ประดิษฐาน พระบางในระหว่างปี พ.ศ. ๒๐๔๕-๒๐๕๖

วัดบริเวณโดยรอบภูสี

(๑๗) วัดถ้ำภูสี วัดเล็กๆ วัดนี้ตั้งอยู่ใกล้กับรอยพระพุทธรูปของวัดศรีพุทธบาทพิหาราม ความน่าสนใจสิ่งแรกที่ไม่ควรพลาดชมเมื่อเดินทางมาถึงคือ พระสังกัจจายก้ออิฐถือปูน และปิดทอง ประดิษฐานอยู่ในเพิงหินมีลักษณะเป็นเว้าถ้ำแคบๆ แตกต่างจากพระพุทธรูปทั่วไปในวัดเมืองหลวงพระบาง สร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ทางด้านซ้ายของพระสังกัจจายมีทางลัดเข้าไปในถ้ำ ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปไม้ปิดทองปางต่างๆ ตามผนัง และพื้นถ้ำ นอกจากนั้นบริเวณภายนอก จะเห็นพระพุทธรูปปางต่างๆ ซึ่งประดิษฐานตรงบริเวณริมหน้าผาหลายองค์

(๑๘) วัดอาไพ แต่เดิมสร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๐๗๒ โดยพ่อค้าที่มาจากทางใต้ ในรัชสมัยของพระเจ้าโพธิสาร์ระมีชื่อว่าวัดไผ่ปลาแดก ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นวัดอาไพปัจจุบันพระอุโบสถหันหน้าไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะคล้ายกับพระอุโบสถที่วัดหมื่นนา ด้านหลังมีพระธาตุสี่ทองซึ่งบูรณะในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ แท่นที่ตั้งของพระธาตุองค์เก่าที่พังทลายลง

(๑๙) วัดอาฮามอุดมธานี พระอุโบสถวัดอาฮามสร้างโดยพระเจ้ามังหาตุราชในปี พ.ศ. ๒๓๖๕ ด้านข้างพระอุโบสถจะเป็นที่ตั้งของหอเสื่อเมืองหรือหอ “ปู่เยอ-ย่าเยอ” หลังคามีลักษณะซ้อนกันอยู่ ๓ ชั้นตรงกลางสันหลังคามีช่อฟ้ารูปทรงแปลกตาจากวัดทั่วไปในหลวงพระบาง ข้างบันไดทางขึ้นพระอุโบสถด้านหน้ามีรูปปั้นสิงห์ลอยตัว ท้าวช่วยปูนขาวถัดออกไปด้านข้างทั้งสองด้านเป็นรูปปั้นยักษ์ลอยตัวบางตำรากล่าวว่าเป็นทวารบาล พระอุโบสถได้รับการบูรณะในปี พ.ศ. ๒๔๗๔ และค้นพบ

โบราณวัตถุมีค่าหลายชิ้นที่ฝังอยู่ใต้พระอุโบสถ หน้าพระอุโบสถมีพระธาตุ ๒ องค์องค์หนึ่งเป็นพระธาตุทรงแปดเหลี่ยมในอดีตมีหอคลุมอยู่ อีกองค์เป็นพระธาตุย่อมุมบริเวณมุขฐานทั้งสี่ด้านประดับด้วยเสารูปดอกบัว ด้านข้างวัดอาสามีประตูเล็กๆสามารถเดินเพื่อเข้าไปชม พระธาตุหามาโก ในเขตวัดวิบูล และพระอุโบสถได้อย่างสะดวก

(๒๐) วัดหมื่นนาชมพู่อาราม พระอุโบสถสร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๐๗๖ ในสมัยพระเจ้าโพธิสาระ ต่อมาบูรณะอีกหลายครั้งจนเป็นดังที่เห็นในปัจจุบัน มีลักษณะศิลปะแบบหลวงพระบางทั่วไป ด้านข้างมีพระธาตุองค์ใหญ่รูปสี่เหลี่ยมย่อมุม มีหอคลุมอยู่ไม่ไกล ที่ผนังด้านนอกมีรูปปั้นสัตว์ทำจากดินเผาสีล้อมรอบ

วัดฝั่งตรงข้ามแม่น้ำโขง

(๒๑) วัดจอมเพชร วัดจอมเพชรปัจจุบันเป็นวัดร้าง มีสิ่งก่อสร้างที่ยังมีรูปร่างชัดเจนเพียงอุโบสถหลังเล็ก และพระพุทธรูปก้นหอยสององค์ที่อยู่ด้านหลัง ทั้งหมดอยู่ในสภาพที่ทรุดโทรม ลวดลายประดับหลุดออกเกือบหมด นอกนั้นเป็นร่องรอยของพื้นอิฐไปกปูนและเสาที่อยู่ด้านหน้า และด้านข้างพระอุโบสถ จุดเด่นของวัดร้างแห่งนี้ คือ เป็นจุดสำหรับใช้ชมวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม สามารถมองได้รอบตัวโดยเฉพาะฝั่งตัวเมืองหลวงพระบางซึ่งตั้งขนานไปตามลำแม่น้ำโขงยาวหลายกิโลเมตร ท่ามกลางทิวเขาสลักซับซ้อนเบื้องหลัง ทางฝั่งซ้ายสามารถมองเห็นปากแม่น้ำคานที่ไหลมาบรรจบกับแม่น้ำโขง ส่วนทางฝั่งขวามองเห็นคิ่งน้ำไหลลัดเลาะเข้าสู่หุบเขา นอกจากนี้จากฝั่งตัวเมืองยังสามารถมองเห็นพระอุโบสถของวัดจอมเพชรแห่งนี้ได้อย่างชัดเจนเช่นกัน

(๒๒) วัดเชียงแมนไชยเสดฐาราม เฉพาะพระอุโบสถตามหลักฐานเชื่อว่าสร้างขึ้นในสมัยกลางพุทธศตวรรษที่ ๒๔ ทับพระอุโบสถหลังเดิมซึ่งสร้างพร้อมกับวัดก่อนหน้าประมาณ ๒๐๐ ปี ลักษณะทางสถาปัตยกรรมส่วนมากสร้างในรัชสมัยพระเจ้าอนุรุท พระเจ้ามังทาทูราชและพระเจ้าจันทราช ดอกดวงที่ซุ้มประตูและบานประตูเป็นศิลปะแบบหลวงพระบางผสมพม่า ไม่ทราบแน่ชัดว่าสร้างในรัชสมัยใด ชื่อเชียงแมนสันนิษฐานว่ามีสองความหมายคือ เมืองสวรรค์หรือสวรรค์เมืองแมน อีกชื่อหนึ่ง คือ เมืองม่านหรือเมืองพม่า

(๒๓) วัดล่องคูน และ ถ้ำคูหาสักกะลิน สร้างขึ้นในสมัยใดไม่มีบันทึกแน่นอน เดิมเชื่อว่าเป็นวัดป่า ต่อมาจึงมีการสร้างศาสนสถานถาวรขึ้นนับเป็นวัดที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับพระราชพิธีราชาภิเษกของเจ้ามหาชีวิต ซึ่งหลายพระองค์ทรงผนวชที่วัดล่องคูนก่อนขึ้นครองราชย์สมบัติ จนมาถึงรัชสมัยของเจ้ามหาชีวิตสององค์สุดท้ายและองค์กุมภราชกุมาร ได้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี ๑๙๗๕ เสียก่อนจึงได้ยกเลิกธรรมเนียมปฏิบัติที่มานี้ไป จุดเด่นของวัดอยู่ที่ผนังด้านหน้าพระอุโบสถ มีภาพเขียนสีลักษณะคล้ายทหารจีน ๒ คน ยืนอยู่คนละด้านของประตูทางเข้าพระอุโบสถวาดขึ้นในสมัยกลางพุทธศตวรรษที่ ๒๔ ภายในพระอุโบสถมีภาพเขียนฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์โดยรอบทั้ง ๓ ด้าน ภายนอกพระอุโบสถทางด้านทิศตะวันออกของวัดมีบันไดทอดลงฝั่งแม่น้ำโขงตลอดทางยาวบันได

เห็นทิวทัศน์เมืองหลวงพระบางฝั่งในเมืองบอย่างกว้างไกลสวยงามตั้งแต่บริเวณปากแม่น้ำคานไหลมาบรรจบกับแม่น้ำโขง วัดเชียงทอง พระราชวังหลวงพระบางและพระธาตุจอมสีนอกจากนั้นถัดจากบันไดทางลงไปยังริมฝั่งแม่น้ำโขงเล็กน้อยยังสามารถเดินไปตามทางเล็กๆ ที่ทอดลัดเลาะไปตามไหล่เขา ระยะทาง ๓๐๐-๔๐๐ เมตร เมตร จะมีถ้ำที่ชื่อ “คูหาสักกะลิน” ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เพิ่งได้รับการค้นพบใหม่เมื่อไม่นานมานี้เองสอบถามจากชาวบ้านที่ดูแลถ้ำได้ความว่า เจ้าอาวาสองค์ก่อนๆ ได้อ่านพบในบันทึกเก่าว่า บริเวณนี้มีถ้ำขนาดใหญ่ตั้งอยู่ ดังนั้นจึงได้เกณฑ์พระเณรออกไปสำรวจบริเวณที่วาก็พบเพียงโพรงดินเล็กๆ เท่านั้น ไม่พบเห็นมีถ้ำแต่อย่างใด ด้วยความต้องการอยากพิสูจน์บันทึกเก่าเล่มดังกล่าวว่าข้อมูลที่ว่าไว้นั้นเป็นจริงหรือเท็จประการใด จึงได้ให้พระ, เณร และชาวบ้านในละแวกนั้นช่วยกันขุดลงไปโพรงดินที่ได้ค้นพบครั้งแรก วันละเล็กวันละน้อย ในที่สุดก็พบว่ามีถ้ำอยู่ภายในนั้นจริงสาเหตุที่ปากถ้ำถูกดินถล่มลงมาปิดทางเข้า-ออก สันนิษฐานว่าเนื่องจากตอนหน้าฝนมีดินสไลด์ลงมาจนทำให้ไม่อาจมองเห็นปากทางเข้าออกถ้ำดังกล่าวนั่นเอง เมื่อแรกค้นพบภายในมีพระพุทธรูปสร้อยสังวาลเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านผู้ดูแลบอกว่าเฉพาะพระพุทธรูปเก่าปางต่างๆ นั้นมีมากกว่าที่พบในถ้ำดั้งเสียอีก แต่น่าเสียดายที่ถูกโจรลักขโมยไปบางส่วน ส่วนที่เหลืออยู่ปัจจุบันทางการได้นำพระพุทธรูปเหล่านั้นไปเก็บรักษาไว้ที่แผนกท่องเที่ยวของแขวงหลวงพระบาง “ถ้ำคูหาสักกะลิน” เป็นถ้ำที่สามารถเดินลงไปได้ ๕ ชั้น ภายในชั้นที่ ๑ จะมีสถูปสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ตั้งอยู่ทางซ้ายมือบริเวณด้านข้างจะมีหิ้งวางพระพุทธรูป ซึ่งยังคงมีร่องรอยหลงเหลืออยู่แต่เพียงเล็กน้อย ชั้นที่ ๒ เป็นเพียงชั้นเล็กๆ ขนาดพอให้คนยืนได้สักประมาณ ๑๐ คน ชั้นที่ ๓, ๔ และ ๕ จะมีหินงอกหินย้อยตามธรรมชาติที่สวยงามหากท่านต้องการจะมาเที่ยวชมถ้ำคูหาสักกะลิน จะต้องเตรียมไฟฉายที่มีความสว่างพอสมควรเพราะภายในถ้ำจะมีมืดมาก ถ้าไม่ได้เตรียมไฟฉายมา สามารถขอยืมได้ที่คนเก็บค่าธรรมเนียมนะต้องบอกว่าท่านต้องการจะไปชมถ้ำด้วย รองเท้าที่สวมควรเป็นรองเท้าแบบกันลื่นจะดีที่สุดเพราะภายในถ้ำอากาศจะชื้น และทางเดินจะชัน และลื่นตลอดทั้งปี

(๒๔) วัดสังคโลก (บางตำราเขียนว่าสุวรรณคโลก) สร้างในปี พ.ศ. ๒๐๗๐ ในสมัยพระเจ้าโพธิสาร เป็นวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ด้านความเชื่อของชาวหลวงพระบาง เนื่องจากก่อนที่พระพุทธศาสนาจะเข้ามาสู่อาณาจักรล้านช้าง วัดนี้เคยเป็นที่ตั้งของวิหารบูชาผีฟ้า ผีแถน อันเป็นความเชื่อดั้งเดิม หลังจากที่พระพุทธศาสนาเข้ามาแล้ว วัดสังคโลกก็กลายเป็นวัดสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งได้รับการอุปถัมภ์เป็นพิเศษจากพระเจ้าโพธิสาร จากนั้นความเชื่อดั้งเดิมก็ได้ลดน้อยถอยลงไป ในปี พ.ศ. ๒๔๒๖ อุโบสถถูกลมพายุพัดเสียหาย และได้บูรณะให้กลับคืนมาเป็นสภาพแบบเดิม

สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

(๒๕) พระราชวังหลวงพระบาง เป็นพระราชวังเก่าของเจ้ามหาชีวิตสายหลวงพระบาง ที่นี่มีสถาปัตยกรรมที่งดงามมาก และตัวอาคารยังมีการผสมผสานของสถาปัตยกรรมแบบยุโรปอีกด้วย

ปัจจุบันที่นี้ได้กลายเป็นพิพิธภัณฑ์ที่สำคัญ และเปิดให้นักท่องเที่ยวได้เที่ยวชม ภายใน มี ทั้ง หอ บรมม หอทรงงาน หอพระโรงใหญ่ หอพิธีการ หอรับแขก และอื่นๆ รวมไปถึงข้าวของเครื่องใช้ ฉลองพระองค์ของกษัตริย์ พระราชินี และพระบรมวงศานุวงศ์ของลาวในสมัยเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวงศ์ จนถึงสมัยเจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวัฒนา พระมหากษัตริย์พระองค์สุดท้ายของประเทศลาวนอกจากนี้ ที่นี่ยังเป็นที่ประดิษฐานของ พระบาง พระพุทธรูปอันเก่าแก่ และคูบ้านคูเมืองของเมืองหลวงพระบาง เปิดให้เข้าชม : ๐๘.๐๐-๑๑.๓๐ น. และ ๑๓.๓๐-๑๖.๐๐ น. (ปิดวันอังคาร) ค่าเข้าชม ๓๐,๐๐๐. กีบ

(๒๖) ตลาดเช้า หลวงพระบาง ความดีที่นี้ยังมีของอร่อยแนวสตรีท ฟู้ด ให้ได้เลือกกิน มากมาย แต่ถ้าใครอยากมาดูวิถีชีวิตของคนหลวงพระบาง บวกกับหาของอร่อยๆ ให้นำใจละก็ ชวน มาเดินชิลล์ที่ ตลาดเช้าสำหรับของที่ขายส่วนใหญ่ในตลาดเช้า นั้นจะเน้นไปที่ของสด เช่น ผัก ผลไม้ ต่างๆ และเนื้อสัตว์ รวมถึงร้านของกินแนวอาหารเช้า อย่างโจ๊ก หรือ ข้าวต้ม ขนมปัง กาแฟ นอกจากนี้ยังมีของแปลกๆ มาขายอีกด้วย เช่น แมลงทับ เขียดเขี้ยว มะกะริผล จนถึงกระทั่งจิ้งจกสอง หาง รวมของแปลกนานาชนิด เวลา : ๐๕.๐๐-๑๐.๐๐ น.

(๒๗) ตลาดมืด บริเวณถนนด้านล่างของพระธาตุพูสี จะมีการตั้งร้านขายของเป็นแถวแนว ยาวผ่านพระราชวังเก่าไปจนถึงวงเวียน ที่นี้เรียกว่า ตลาดมืด อารมณ์คล้ายๆ กับถนนคนเดินบ้านเรา มีการปิดถนนให้ได้เปิดร้านกันอย่างเต็มที่ เป็นของที่ระลึกต่างๆ งานแฮนด์เมด งานหัตถกรรม ไปจนผ้า ไหม ของกระจุกกระจิกต่างๆ คือมีสินค้าหลากหลายแนว เปิดให้เข้าชม : ๑๗.๐๐-๒๔.๐๐ น.

(๒๘) น้ำตกวางสี น้ำตกตาดวางสี น้ำตกหินปูนที่สวยงามที่สุดจรรยาแห่งหลวงพระบาง ซึ่งมี ๔ ชั้นด้วยกัน และที่นี้ยังเป็นน้ำตกที่สวยงามที่สุดของหลวงพระบาง สีน้ำเป็นฟ้าเทอร์ควอยซ์ ซึ่งเกิดจากแร่ ธาตุที่อยู่บริเวณน้ำตก นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมความสวยงามของน้ำตกได้ตามทางเดินในชั้นต่างๆ ของน้ำตก และ สะพานไม้ที่ชั้น ๔ ของน้ำตกนั้นถือว่าเป็นจุดเด่น จะได้เห็นน้ำตกใกล้ๆ สัมผัสความ เย็นสบายที่รายล้อมด้วยต้นไม้ใหญ่ นอกจากนี้ ที่นี้ยังอนุญาตให้ลงเล่นน้ำได้ด้วย ซึ่งน้ำตกจะมีน้ำ ตลอดทั้งปี ระยะทาง จากหลวงพระบาง ประมาณ ๓๐ ก.ม. เปิดให้เข้าชม : ๐๘.๐๐ - ๑๗.๓๐ น. ค่า เข้าชม ๒๐,๐๐๐. กีบ

(๓๙) น้ำตกตาดแสบ เป็นอีกที่ที่เที่ยวยธรรมชาติของหลวงพระบาง เป็นน้ำตกหินปูนขนาด กลาง แม้ชั้นของน้ำตกอาจไม่สูงเท่าเมื่อเทียบกับน้ำตกตาดวางสี แต่ความสวยงามของน้ำตกตาดแสบนี้ อยู่ตรงสายน้ำที่ไหลอาบมาตามลานหินกว้างลดหลั่นลงมาเป็นชั้นๆ ลงสู่แอ่งเบื้องล่างซึ่งนักท่องเที่ยว สามารถลงเล่นน้ำได้ นอกจากนั้นบริเวณรอบนอกของตัวน้ำตกยังมีสถานที่โชว์การแสดงของช้างอีกด้วย การไปเที่ยวที่นี้ต้องฝากรถไว้ เพื่อจะนั่งเรือต่อตามแม่น้ำคานไปอีกประมาณ ๑๐ นาที และเดิน เเท้าไปอีกประมาณ ๒๐๐ เมตร ก็จะถึงตัวน้ำตกตาดแสบ (มีน้ำตกเฉพาะหน้าฝน) เปิดให้เข้าชม : ๐๘.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. ค่าเข้าชม ๒๐,๐๐๐. กีบ

(๓๐) บ้านผานม ชุมชนไทลื้อ หมู่บ้านทอผ้า ริมแม่น้ำคาน ห่างจากตัวเมืองหลวงพระบาง ไปทางตะวันออก ๔ กิโลเมตร ชาวลื้อสิบสองปันนาที่ถูกกวาดต้อนมาในอดีต ฝีมือทอผ้าของชาวลื้อ บ้านผานมนี้ไม่ธรรมดา เพราะเคยทอผ้าถวายเจ้ามหาชีวิต และราชสำนักหลวงพระบาง ทางราชการ ให้ความสำคัญกับชุมชนนี้มาตลอดโดย เทศกาลปีใหม่ไทลื้อ ตรงกับเทศกาลสงกรานต์ประเทศไทย โดย ท่านนายกรัฐมนตรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาร่วมเปิดงานประเพณีเป็นประจำทุกปี

(๓๑) ตักบาตรข้าวเหนียว เขตมรดกโลก (ด้านล่างรอบพระธาตุพูสี) เส้นทางของหลวงพระบางที่ทำให้ทั้งโลกต่างหลงรักก็คือ วิถีชีวิตที่เรียบง่าย รวมถึงวัฒนธรรม ประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะ การตักบาตรข้าวเหนียว เป็นการตักบาตรที่คล้ายกับทางภาคอีสานของไทย เวลาที่เหมาะสมที่สุดในการใส่บาตรก็คือช่วงตีห้าถึงหกโมงเช้า ซึ่งพระสงฆ์จะออกมาเดินบิณฑบาต นักท่องเที่ยวสามารถออกมาหาซื้ออาหาร และข้าวใส่บาตรล่วงหน้าได้ หรือ ใ้ทางโรงแรมจัดเตรียมไว้ให้ เพื่อออกมาตักบาตรในตอนเช้า เวลาใส่บาตร : ๐๕.๐๐-๐๖.๐๐ น

หลวงพระบางซึ่งเคยเป็นเมืองหลวง และเป็นที่ประทับของกษัตริย์ลาวมาถึงศตวรรษที่ ๑๖ ได้รับการอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี จนได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ การขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกนั้นไม่ใช่แค่บางจุดของเมือง แต่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทั้งเมือง หลวงพระบาง สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เมืองหลวงพระบางได้รับการยกย่องเป็นเมืองมรดกโลก คือ

(๑) เมืองหลวงพระบางเป็นศูนย์ กลางของวัฒนธรรม ตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน

(๒) ภูมิศาสตร์ เมืองมีความโดดเด่นการวางผังเมืองมีเอกลักษณ์

(๓) การดำรงรักษาสถาปัตยกรรมดั้งเดิม การคงสภาพเมืองไม่มีการเปลี่ยนแปลง วัดในเมืองหลวงพระบาง ๓๐ วัด ปัจจุบัน ประชากรทั้งสิ้น ๕๙,๑๐๔ คน จำนวนประชากรชาย ๒๙,๘๕๔ คน จำนวนประชากรหญิง ๒๙,๒๕๐ คน พื้นที่ ๑๖,๘๗๕ ตารางกิโลเมตร

เส้นทางรถโดยสารปรับอากาศไปกลับระหว่างจังหวัดเลยสู่เมืองหลวงพระบาง โดยบริษัทขนส่ง ประเทศไทย ร่วมมือกับบริษัทขนส่ง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว วันละ ๑ เที่ยว เวลาเดินทาง ออก ๐๘.๐๐ น. ถึง เวลา ๑๗.๐๐ น. ราคา ๗๐๐ บาท (ประชาชน ไทย/ลาว นำเล่มพาสปอร์ตมาประกอบการจองตั๋วโดยสาร/ไม่ต้องทำวีซ่า) ประเทศไทย สถานีขนส่งจังหวัดเลย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สถานีขนส่งนานาชาติเมืองหลวงพระบาง

เส้นทางรถโดยสารอากาศ ประเทศไทยสู่เมืองหลวงพระบาง สนามบินสุวรรณภูมิ/สนามบินดอนเมือง ตามกำหนดแต่ละสายการบิน

สรุป การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่ต้องการมากขึ้นทั้งในระดับชาติและนานาชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงกลายเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศที่ไม่ใช่อุตสาหกรรม ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในทิศทางที่ยั่งยืนจึงต้องบูรณาการกลยุทธ์จากศาสตร์หลายแขนง ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

การวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพการกำหนดดัชนีระดับการพัฒนาและขีดความสามารถในการรองรับ การท่องเที่ยว การกำหนดมาตรฐานสิ่งก่อสร้าง การพัฒนาคนท้องถิ่น และการตลาด^{๑๒๓} อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นับว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ที่ประชาชนทั้งสองประเทศมีจารีตประเพณี วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต เช่น พระพุทธศาสนา การแต่งกาย การทำอาหาร ภาษา ศิลปะ สถาปัตยกรรม อาคารที่อยู่อาศัย ศาสนสถาน เป็นต้น การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่นำรายได้สู่ประเทศไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ส่งผลให้ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ในสถานการณ์ตลาดการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง เช่น ประเทศจีนได้สร้าง สนามบินนานาชาติต้าชิง กรุงปักกิ่ง ที่ใหญ่ที่สุดในโลก เพื่อเปิดตลาดรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความพิเศษ ตรงที่นักท่องเที่ยวจะเน้นที่การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือ บริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งสถานที่นั้นได้มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคม และมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมองค์ความรู้ และการให้คุณค่าทางสังคม ซึ่งสะท้อนถึงสภาพชีวิต การดำรงชีวิตของชุมชนแต่ละยุคได้เป็นอย่างดี บ่งบอกไปถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี สถานที่ เทศกาลและงานฉลอง รวมไปถึงสินค้าพื้นเมืองในชุมชนนั้นๆ เช่น ประเพณีงานออกพรรษา อำเภอเชียงคาน ซึ่งมี วัฒนธรรมประเพณีลอยผาสาด (พิธีสะเดาะเคราะห์) ในลำน้ำโขง และเทศกาลเนา (ปีใหม่) เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีวัฒนธรรมสงน้ำ แห่งพระบาง ที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจชาวเมือง และประชาชนทั่วไป รวมไปถึงประเพณี ตักบาตรข้าวเหนียว

๑. ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งได้ใช้มรดกทางวัฒนธรรมมาใช้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ในขณะเดียวกันก็ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว ซึ่งมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก เป็นสาเหตุให้เกิดความไม่พอเพียงในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ในบางแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก แรงงาน ส่งผลทำให้เกิดมลภาวะกระทบกับสิ่งแวดล้อม การอบรมให้คนในชุมชนสามารถสื่อความหมายเชิงวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุณภาพ นอกจากจะส่งเสริมให้คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของตนแล้ว ยังช่วยลดอคติด้านวัฒนธรรมอีกทั้งช่วยเพิ่มคุณค่าประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว และการพัฒนาสื่อความหมายทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และกิจกรรมสาธิต เพื่อให้ทั้งคนในชุมชน และการจัดภูมิทัศน์ทั้งภายในและรอบๆ พื้นที่เพื่อเพิ่มคุณภาพ

^{๑๒๓} นุชนารถ รัตนสุวงศ์ชัย, กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ปีที่ ๑๘. ฉบับที่ ๑, ๒๕๕๔. หน้า ๓๑.

ประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งผสมผสานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ ที่สามารถพัฒนาขึ้นได้ในชุมชน เช่น การท่องเที่ยวเพื่อการทำอาหาร การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ และการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา เป็นต้น

๒. กระบวนการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมสามารถต่อยอดไปพัฒนาชุมชนโดยผ่านทางโครงการพัฒนาโครงสร้างต่างๆ ขึ้นพื้นฐานสู่ชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน การส่งเสริมเอกลักษณ์ของชุมชนนำไปสู่ความภูมิใจของคนในชุมชน หากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างไม่เหมาะสมส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อท้องถิ่น ได้แก่ ค่าครองชีพที่สูงขึ้น เช่น เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อัตราการเกิดอาชญากรรม การเสื่อมถอยของวัฒนธรรมถิ่น และวิถีชีวิตการดำรงชีวิตในปัจจุบัน กระบวนการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กระบวนการวางแผน และพัฒนาเครื่องมือการพัฒนา ดังนี้ การจัดการ การเงิน และการตลาดสำหรับธุรกิจขนาดเล็ก และการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มเข้าใจกระบวนการของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ก็จะเข้าใจแต่ละฝ่ายมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ที่จะส่งผลให้เข้าใจสาเหตุของปัญหาทำให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รวมไปถึงการหาแนวทางป้องกันหรือแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน

๓. พัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การพัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สำคัญ คือ การที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกด้าน และทุกกระบวนการของการพัฒนา ที่สำคัญหากคนในท้องถิ่นขาดข้อมูล ประสบการณ์ พร้อมทั้งทักษะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหรือการบริหารจัดการที่เป็นระบบโดยชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ส่งผลให้คนในชุมชนไม่สามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดปัญหา การวางแผน การบริหารจัดการ พร้อมทั้งประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เริ่มต้นด้วยการพัฒนาคนในชุมชนโดยการอบรมเสริมสร้างองค์ความรู้ และประสบการณ์ให้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกๆ ด้าน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการตลาดทั้งสองประเทศ ทั้งจากภาครัฐ และเอกชน รวมไปถึงชาวชุมชน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และประโยชน์ของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ความพร้อมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การตลาดไม่ได้ทำขึ้นเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึง

ปัจจัยผลทั้งหมดที่จะมีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งผลให้คนในชุมชนมีความตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของตน เกิดความภาคภูมิใจ และใช้มรดกทางวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืน

ส่วนที่ ๔ องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

พระพุทธศาสนา เป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญซึ่งมีอิทธิพลในการกำหนดความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมอันเป็นแบบวิถีชีวิต คุณค่าเชิงวัฒนธรรม คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้มีเอกลักษณ์ระดับภูมิภาค สืบเนื่องจาก ประเพณี วัฒนธรรมมีความผูกพันต่อท้องถิ่น และมีความสัมพันธ์กับชุมชนสูง เกิดความงดงามทางด้านศิลปวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวสามารถสร้างความประทับใจ เป็นสิ่งดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเสริมสร้างการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรทั้ง ๒ ประเทศ ที่ทำงานพืงพืงซึ่งกัน และกันมากกว่าที่จะแข่งขันกัน - เครือข่ายด้านประชาสังคม และชุมชนส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันแก้ปัญหา คือ ความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนไว้วางใจกัน ดังนี้

- เครือข่ายภาครัฐ / ธุรกิจเอกชน / ภาคประชาชน
- เครือข่ายการส่งเสริมการลงทุน และการท่องเที่ยว
- เครือข่ายการศึกษา / พระพุทธศาสนา
- เครือข่ายเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (ออนไลน์)

เมืองเชียงคาน เมืองเล็กๆ ริมแม่น้ำโขงสุดชายแดนไทย เป็นอำเภอหนึ่งใน จังหวัดเลย ที่คงยังคงไว้ซึ่งดำรงชีวิตตามหลักคำสอน พระพุทธศาสนา และวัฒนธรรม ขนบประเพณี การใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย พอเพียง วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ซึ่งหาดูยากในปัจจุบัน เมืองที่เงียบสงบแห่งนี้เป็นที่สนใจ ของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ภาพบ้านเก่าๆ ที่เรียงรายติดกันอยู่ริมถนนชายโขง ดึงดูดใจ ให้ นักท่องเที่ยวหลายต่อหลายรุ่นต่างเดินทางกันมาที่นี้ บ้านเรือนที่เมืองเชียงคานจะแบ่งออกเป็นซอยเล็กๆ เรียกว่า ถนนศรีเชียงคาน ขนานคู่กันไปกับถนนใหญ่ ซึ่งเป็นถนนสายหลัก เริ่มตั้งแต่ถนนศรีเชียงคาน ซอยที่ ๑-๒๔ แบ่งเป็นถนนศรีเชียงคานฝั่งบนกับฝั่งล่างซึ่งชื่อซอยเหมือนกัน ชื่อเสียงตลาดโบราณบ้านไม้ทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติมาชมความงามตลาดบ้านไม้โบราณริมฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นชุมชนตลาดที่เคยเจริญรุ่งเรืองในอดีต หลังจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองทำให้ตลาดแห่งนี้ซบเซาแทบจะเป็นตลาดร้าง มาถึงยุคปัจจุบัน หรือยุคดิจิทัล ทำให้ตลาดโบราณแห่งนี้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง แรกๆ ชาวชุมชนเองรู้สึกกังวลที่มีนักท่องเที่ยวมาถ่ายภาพความเป็นอยู่วิถีชีวิตเกิดความรู้สึกขาดความเป็นส่วนตัว ปัจจุบันเองชาวชุมชนได้ปรับตัวให้

เข้ากับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กิจกรรมหลายอย่างได้กลับมาเป็นที่ประทับใจ เช่น การ ตักบาตรข้าวเหนียว พระสงฆ์ตอนเช้าซึ่งทำให้เกิดเป็นภาพที่ประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มาเยือน และเป็นกิจกรรมหลักที่นักท่องเที่ยวประทับใจ นับว่าเป็นอัตลักษณ์ของเมืองเชียงคานประกอบกับ ตลาดบ้านไม้โบราณริมฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งนับว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้ง เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเมืองเชียงคาน จังหวัดเลย ได้รับอิทธิพลจาก พระพุทธศาสนา นำมาสู่คุณภาพชีวิตชาวชุมชนให้ดีขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ และความสงบสุข

เมืองหลวงพระบางถูกรักษาไว้ตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ หลังจากที่ยูเนสโกประกาศให้เป็นมรดก โลก มาพร้อมเงื่อนไขเพื่อรักษา และอนุรักษ์เมืองไว้ไม่ให้หลวงพระบางเปลี่ยนแปลงสภาพตามโลก แห่งวัตถุยุค ดิจิตอล ชาวเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เองในยุค แรกๆ มีความรู้สึกที่ต่อต้าน “ยูเนสโก” เศรษฐกิจได้ถูกยกระดับชาวบ้านให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ตลาดแรงงานมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น หากแต่วิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิมชาวเมืองหลวงพระบางได้มีวิถีที่ เปลี่ยนไปเช่นกัน กลายเป็นชุมชนเมือง มีแรงงานจากถิ่นอื่นเข้ามา และแรงงานชาวเชื้อสาย เวียดนามเข้ามา ผู้นำชุมชนบ้านผานม หมู่บ้านไทลื้อ ได้แสดงความคิดเห็นเรื่องการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม เป็นผลดีทำให้คุณภาพชีวิตชาวเมืองหลวงพระบางดีขึ้น หากแต่วิถีชุมชนเปลี่ยนไปจากที่ มีความปลอดภัยในทรัพย์สิน ปัจจุบันเกิดคดีเพิ่มขึ้น เช่น ยาเสพติด ลักขโมย ซึ่งในอดีตคดีเหล่านี้ แทบจะไม่มี แต่สิ่งสำคัญชาวเมืองหลวงพระบางยังคงมีความเป็นอัตลักษณ์ คือ มีอัยาศัยที่ดีกับ นักท่องเที่ยวจากต่างชาติ มีภาษาถิ่น และความเป็นพุทธบริษัทที่ดีคงวัฒนธรรมมีความอ่อนน้อมให้ ความเคารพบูชาพระพุทธศาสนา นำหลักคำสอนพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางปฏิบัติใน ชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งได้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลานในชุมชน เสริมสร้างเยาวชนในด้านทำนุ บำรุงศาสนสถาน รักและหวงแหนวิถีวัฒนธรรมถิ่น ทำให้เมืองหลวงพระบางมีจุดแข็งในด้านการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สื่อออนไลน์เป็นเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้การท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป ผู้บริโภคเลือกที่จะใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงข้อมูลรวมถึงการทำธุรกรรมแบบออนไลน์ เช่น การจองตั๋วเครื่องบิน จองตั๋วรถโดยสาร การจองที่พัก บริการรถเช่า โดยสามารถชำระเงินผ่าน ระบบออนไลน์ได้ทันที ซึ่งถือว่ามีความสะดวก รวดเร็ว และง่ายสำหรับผู้บริโภคเป็นอย่างมาก พระพุทธศาสนาเป็นแหล่งกำเนิด จารีตประเพณี วัฒนธรรม ของอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และ เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อีกทั้งได้รับประโยชน์จากสื่อ อินเทอร์เน็ต รวมทั้งสื่อทางทีวี และภาพยนตร์ ที่ช่วยประชาสัมพันธ์ให้เป็นอย่างดีจนเกิดกระแส การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ๒) ศึกษากระบวนการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๓) สังเคราะห์ / พัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีประเด็นสำคัญในการนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

๕.๑ สรุปผล

การวิจัย การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สามารถสรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยสรุปสาระสำคัญได้ ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ เพื่อศึกษาวิเคราะห์การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์พฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ร้อยละ ๖๒.๗๙ อายุระหว่าง ๒๐-๓๕ ปี ร้อยละ ๓๗.๗๕ รองลงมา อายุ ๓๖-๕๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๗๗ สถานภาพการสมรส โสด ร้อยละ ๕๒.๙๐ รองลงมา สถานภาพการสมรส ร้อยละ ๓๓.๗๕ วุฒิการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ ระดับปริญญาตรี ร้อยละ ๕๐.๑๓ รองลงมา ต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๕๕ อาชีพส่วนใหญ่เป็น นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ ๔๑.๕๖ รองลงมา คือ อาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๙๑

สำหรับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ส่วนใหญ่ทราบ การทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้รับข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต ร้อยละ ๔๘.๔๔ รองลงมาได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์/วิทยุ ร้อยละ ๓๑.๗๔ ส่วนใหญ่มีจุดประสงค์ของการเดินทางมา เยี่ยมเยือน พักผ่อน/นันทนาการ ร้อยละ ๘๔.๓๘ รองลงมา ประชุม/สัมมนา ร้อยละ ๖.๕๕ ส่วนใหญ่

เดินทางมาท่องเที่ยวมากับเพื่อน ร้อยละ ๓๘.๗๙ สิ่งที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว มาชุมชนบ้านไม้ริมฝั่งแม่น้ำโขง ร้อยละ ๖๐.๒๐ รองลงมา งานประเพณีออกพรรษา ร้อยละ ๗.๘๑ ส่วนใหญ่รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านไม้ริมฝั่งแม่น้ำโขง ร้อยละ ๖๐.๔๕ รองลงมา แก่งคุดคู้ ๑๘.๑๘ และ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะสื่อโฆษณา/อินเทอร์เน็ต ร้อยละ ๕๐.๑๓ รองลงมา สื่อจากละครทีวี/ภาพยนตร์ ร้อยละ ๒๘.๒๑

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ดังนี้

๑) ศักยภาพในการดึงดูดใจในการมาท่องเที่ยว

คุณค่าเชิงวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วยความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ มีเอกลักษณ์ระดับชาติ โดยงานประเพณีออกพรรษา เป็นประเพณีทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีความเจริญในพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีมาเป็นเวลานาน ถือเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีการจัดกิจกรรมปีละครั้ง และจัดต่อเนื่องมาทุกปี ซึ่งมีประชาชนจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาร่วมงานบุญประเพณีเป็นประจำ มาเป็นระยะอันยาวนานกว่า ๑๐๐ ปี ซึ่งคุณค่าและความงามทางศิลปวัฒนธรรม อันบ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองของเมืองอัตลักษณ์ และวิถีของคนในท้องถิ่น ที่ได้ถ่ายทอดเรื่องราวของวิถี ความเชื่อมั่น และการถือปฏิบัติต่อวัฒนธรรมประเพณีทางพระพุทธศาสนา นับตั้งแต่การทำบุญตักบาตรเทโว พิธีกรรมผาสาดลอยเคราะห์

ศักยภาพทางกายภาพ และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งประกอบไปด้วยการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเส้นทางการเดินทางมาจังหวัดเลย โดยใช้รถยนต์ หรือรถประจำทางนั้นหรือสามารถเลือกเดินทางเครื่องบิน ปัจจุบัน จากสนามบินดอนเมืองมายังสนามบิน จังหวัดเลย มี ๒ บริษัทการบิน คือ นกแอร์ และ แอร์เอเชีย โดยหน่วยงานจากภาครัฐและเอกชน พร้อมทั้งชาวชุมชนเมืองเชียงคาน ให้ความร่วมมือที่จะดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีการวางแผนป้องกันเหตุอันตรายซึ่งจะเกิดแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนั้นมียุทธศาสตร์ภายในงานยังมีความหลากหลาย และมีแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงในจังหวัดเลย เช่น อุทยานแห่งชาติภูเรือ อุทยานแห่งชาติภูกระดึง พระธาตุศรีสองรัก และแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดใกล้เคียง

๒) ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. จังหวัด อำเภอบึงสามพัน มหาวิทยาลัย ภาคเอกชน และชุมชนประสานทุกภาคีเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดเลยมีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับคะแนนนิยมใน ๕๐ สุดยอด แหล่งท่องเที่ยวไทยในดวงใจ (อสท.) ในปี พ.ศ.๒๕๕๓ ประกอบด้วย ประเภทแหล่งท่องเที่ยวป่าเขา น้ำตก ที่อุทยานแห่งชาติภูกระดึง ได้รับการโหวตเป็นอันดับที่ ๒ และในแหล่งท่องเที่ยวประเภทชุมชน และวิถีชีวิตความคิดเห็นของประชาชน ใน พ.ศ.๒๕๕๕ จังหวัดเลยอยู่ในลำดับที่ ๑๐ จาก ๗๗ จังหวัด ในประเทศไทยที่คนไทยอยากไป และภาครัฐพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้อย่างสะดวกสบายเพียงพอและยังสามารถพัฒนาต่อไปได้อีก เช่น ถนนและการคมนาคม ที่พักอาศัย ร้านอาหาร ที่ว่าการอำเภอ การประปา ไฟฟ้า การกำจัดขยะ ระบบสื่อสารทั้งโทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น เนื่องจากสถานที่จัดกิจกรรมอยู่บริเวณ ลานกิจกรรม ริมน้ำโขง มีสถานที่รองรับการจัดกิจกรรม เช่น ที่ว่าการอำเภอเชียงคาน โรงเรียนเชียงคาน และวัดท่าคด เป็นต้น

๕.๒ ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนี้

พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญา และองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องปลูกฝังการสร้างความตระหนักในคุณค่า และความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของมรดกกรรมร่วมกันของประชาชน เมืองหลวงพระบาง รัฐบาลให้การสร้างเสริมพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว การสนับสนุนเงินทุนและลดการลงทุนของชาวต่างประเทศในธุรกิจขนาดเล็ก ส่งเสริมการผลิตสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน ปรับปรุงฐานข้อมูล และการบริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาท และหน้าที่ในการบริหารจัดการเมืองมรดกโลก และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน สืบสานวัฒนธรรมประเพณี เมืองหลวงพระบางได้รับการประกาศจากองค์กร “ยูเนสโก” ให้ขึ้นเป็นเมืองมรดกโลก ความมั่งคั่งทางศิลปวัฒนธรรม มีความมั่งคั่ง ประทับใจ ได้รับการอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม คุณค่าเดิมไว้ได้ดีที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือการวางรูปแบบผังเมือง ที่ถูกจัดระบบและวางไว้เป็นอย่างดี จะเห็นได้จากการวัดวาอารามเก่าแก่ที่งดงาม อาคารบ้านเรือนที่ผสมผสานกันระหว่างสองซีกโลกระหว่างบ้านเรือนไม้แบบเอเชียตะวันออกเฉียง กับบ้านเรือนตึกสไตลโคโลเนียลอย่างตะวันตก เป็นเอกลักษณ์เฉพาะแบบลาวโคโลเนียลอันเป็นความงามเฉพาะตัว

๕.๒.๒ ศึกษากระบวนการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กระบวนการจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว มีการดูแลรักษาปรับปรุงสภาพแวดล้อม และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดี โดยมีองค์กร ยูเนสโก เป็นหน่วยงานหลักเป็นผู้ดูแล การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกประชาชนเมืองหลวงพระบาง ซึ่งมีความเจริญในพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และวัฒนธรรมประเพณีมาเป็นเวลานาน และจัดขึ้นทุกปี รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ให้ความสำคัญโดยท่าน นายกรัฐมนตรี ได้เดินทางมาร่วมในการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี มาโดยตลอด การจัดเน้นการสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านความเป็นอยู่ การแต่งกาย อาหาร และภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวเผ่าลื้อที่บ้านผานม กระบวนการจัดการด้านการติดตาม และมีการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว โดยทำวาระบุญเที่ยง สุลีวัน ประธานสภาการค้า และอุตสาหกรรมหลวงพระบาง และประธานสมาคมท่องเที่ยว เป็นหน่วยงานหลักที่ประสาน และดูแลการท่องเที่ยวเมืองหลวงพระบาง

๕.๒.๓ สังเคราะห์ / พัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนี้

ด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้ เช่น บรรยากาศในการจัดงานให้ความรู้วัฒนธรรมประเพณี ระดับเสียงภายในบริเวณการจัดงานมีความเหมาะสม และสถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมเหมาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยรวมดี เป็นต้น

ด้านการให้บริการ ดังนี้ เช่น กิจกรรมแสดงถึงวัฒนธรรมประเพณีคนในท้องถิ่น ร้านจำหน่ายของฝากและของที่ระลึกมีเพียงพอ ที่พักมีความเพียงพอและเหมาะสม ห้องน้ำ ห้องสุขา บริเวณสถานที่จัดกิจกรรมสะอาด สะดวกต่อการใช้งานของนักท่องเที่ยว สถานที่จอดรถยนต์ ร้านอาหาร และเครื่องดื่มมีความสะอาด และเพียงพอ เป็นต้น

ด้านบุคลากร ดังนี้ เช่น คนในพื้นที่อำนวยความสะดวก คนในพื้นที่ดูแลเอาใจใส่ เต็มใจให้บริการ เจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง คนในพื้นที่ให้บริการด้วยจิตสาธารณะ เป็นต้น

ด้านสถานที่ในการจัดงาน ดังนี้ เช่น การจัดสถานที่ที่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมระดับมากที่สุด สาธารณูปโภค สามารถให้บริการอย่างสะดวก สามารถเดินทางเข้าถึงสถานที่จัดกิจกรรมและเดินทางไปยังสถานที่ใกล้เคียงได้สะดวก การจัดกิจกรรมเหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น

ด้านค่าใช้จ่าย ดังนี้ เช่น ราคาจำหน่ายอาหาร และเครื่องดื่มมีความเหมาะสม ราคาที่พักเหมาะสม ราคาจำหน่ายของที่ระลึก และของฝากมีความเหมาะสม ค่าเช่ารถบริการนำเที่ยวมีความเหมาะสม เป็นต้น

ด้านกระบวนการให้บริการ ดังนี้ เช่น มีป้ายบอกทางให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างชัดเจนมีนิทรรศการแสดงวัฒนธรรมประเพณี ระยะเวลาในการจัดงานมีความเหมาะสมกับกิจกรรม มีเอกสารแนะนำแผนที่และกิจกรรมภายในงานชัดเจนมีผู้รับผิดชอบอำนวยความสะดวกด้านข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

๕.๓ อภิปรายผล

๕.๓.๑ การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๑. ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

พระพุทธศาสนา เป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญซึ่งมีอิทธิพลในการกำหนดความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมอันเป็นแบบวิถีชีวิต คุณค่าเชิงวัฒนธรรม คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้มีเอกลักษณ์ระดับภูมิภาค สืบเนื่องจาก ประเพณี วัฒนธรรมมีความผูกพันต่อท้องถิ่น และมีความสัมพันธ์กับชุมชนสูง เกิดความงดงามทางด้านศิลปวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวสามารถสร้างความประทับใจ เป็นสิ่งดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเสริมสร้างการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรทั้ง ๒ ประเทศ ที่ทำงานพืงพืงซึ่งกัน และกันมากกว่าที่จะแข่งขันกัน - เครือข่ายด้านประชาสังคม และชุมชนส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันแก้ปัญหา คือ ความสัมพันธ์อันดีเพื่อนไว้อีกกัน ดังนี้

- เครือข่ายภาครัฐ / ธุรกิจเอกชน / ภาคประชาชน
- เครือข่ายการส่งเสริมการลงทุน และการท่องเที่ยว
- เครือข่ายการศึกษา / พระพุทธศาสนา
- เครือข่ายเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (ออนไลน์)

๑) คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้มีเอกลักษณ์ระดับภูมิภาค มีการการจัดกิจกรรมปีละครั้งและจัดต่อเนื่องกันทุกปี ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับความร่วมมือจากชุมชน สืบเนื่องจาก พระพุทธศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมมีความผูกพันต่อท้องถิ่นและมีความสัมพันธ์กับชุมชนสูง ซึ่งความงดงามทางด้านศิลปวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวสามารถสร้างความประทับใจ และอึ้งใจให้กับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ถือว่าเป็นสิ่งดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหาสุทิตย์ อาภากร และสายชล ปัญญาชิต (๒๕๕๖) ได้ศึกษารูปแบบของเครือข่ายการเรียนรู้ทาง

สังคมในการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา ผลศึกษากระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า เครือข่ายการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในวัดทั้ง ๔ วัดนั้นเป็นการดำเนินกิจกรรม และการขยายเครือข่าย ทางสังคมที่มาจากการเรียนรู้ภายในที่มีความมุ่งมั่นในการที่จะพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การศึกษา การพัฒนาสังคม และที่สำคัญ คือ การปฏิบัติธรรมและการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดความร่วมมือต่อกัน โดยมีการพัฒนาเครือข่ายในระดับต่างๆ

๒) ศักยภาพทางกายภาพและการกิจกรรม การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ใช้เส้นทางการเดินทางมายังจังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยใช้รถยนต์ หรือรถประจำทางสามารถเดินทางมาได้หลายเส้นทาง หรือเลือกรูปแบบเครื่องบิน ซึ่งมีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง ต้องเดินทางโดยรถยนต์หรือรถประจำทาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พจนา ชัชวาล (๒๕๕๑) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่อำเภอคำม่วงจังหวัดกาฬสินธุ์ มีทั้งหมด ๙ แห่ง กระจายอยู่ในทุกตำบลของอำเภอคำม่วง มีสภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอยู่ ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี จำนวน ๓ แห่ง คือ สิมโบราณตำบลเนินยาง พระบรมธาตุเจดีย์รัฐติสสัมมาเสนาภานุสรณ์ ตำบลโพธิ์ หม้อไหโบราณ ตำบลนาทัน ๒) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน ๓ แห่ง คือ ภูพันหยอด ตำบลทุ่งคลอง อ่างเก็บน้ำห้วยสมอ ทบตำบลดินจี่ แหล่งไม้กลายเป็นหิน ตำบลนาบอน และด้านวิถีชุมชน จำนวน ๓ แห่ง คือ สวนศิริบุตร ตำบลโพธิ์ ศูนย์วัฒนธรรมผู้ไทยผ้าไหมแพรวาบ้านโพธิ์ ตำบลโพธิ์ กลุ่มแม่บ้านเกษตรพื้นฟูเศรษฐกิจ ตำบลนาบอน การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมพบว่า มีการดำเนินการใน ๒ กลุ่ม คือ การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยกลุ่มราชการ และการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชน กลุ่มราชการกำหนดนโยบายและแผนงานการท่องเที่ยว ให้การสนับสนุนในการประชาสัมพันธ์ บอกเส้นทางท่องเที่ยว จัดนิทรรศการแสดงผลงานผลิตภัณฑ์ของชุมชน และให้ความรู้ในการวางแผน การจัดสรรงบประมาณ การพัฒนาความพร้อมของพื้นที่ การทำนุบำรุงรักษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ส่วนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่าได้มีขั้นตอนในการจัดการการท่องเที่ยวไว้ ๓ ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น แนะนำแหล่งท่องเที่ยว อาสาสมัครนำเที่ยว ขั้นดำเนินการ มีการทำความสะอาด จัด ปรับ ตกแต่ง บำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว และขั้นสรุปผลการดำเนินงาน มีการประชุมร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน เพื่อวางแผนงานดำเนินงานทุกเดือน โดยสรุป สภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอคำม่วง มีศักยภาพสูงในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีเส้นทางหลักถึง ๔ เส้นทาง ติดต่อกัน ๓ จังหวัด คือ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดสกลนคร และมีเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยวสะดวก เป็นถนนลาดยางส่วนใหญ่ และติดต่อกันเป็นรูปวงแหวนสู่แหล่งท่องเที่ยวทั้ง ๙ แห่ง และมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว แต่ยังมีขาดรูปแบบการ

บริหารจัดการโดยภาครัฐ และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต่อไป

๓. กระบวนการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กระบวนการการรักษาสภาพแวดล้อม และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้มีกระบวนการดูแลรักษาและเสริมสร้างสภาพแวดล้อม และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดีได้มีกระบวนการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังได้มีนโยบายจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบมากขึ้น โดยมีการจัดเก็บข้อมูลและได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันทั้ง ๒ ประเทศ ทั้งในระดับรัฐบาล และภาคเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สูดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา (๒๕๕๓) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลางกรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่าประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอายุตั้งแต่ ๒๐ - ๖๐ ปี ทราบดีว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทำรายได้หลักให้กับจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้ และมีความคิดเห็นว่าวิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ควรอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไว้เพราะมีความเห็นว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิมไว้จะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว อีกทั้งวัฒนธรรมงานประเพณีเทศกาลภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชน แต่พบว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนเจ้าของท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวยังมีอยู่น้อยมาก และภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นในส่วนของสถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคของปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ๘ ประการ ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบางประการ เช่น พิพิธภัณฑสถาน ดนตรีพื้นบ้าน และวรรณกรรมท้องถิ่น ที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนให้เป็นปัจจัยดึงดูดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ โดยพบปัญหาทั้งทางด้านบุคลากรที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมีอยู่น้อย และไม่ได้รับการสนับสนุนทั้งทางด้านนโยบายและงบประมาณ คนในชุมชน และเยาวชนรุ่นใหม่ยังคงเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าวน้อย จากผลการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยเน้นให้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง ได้ดังนี้ คือ ๑) การกำหนดนโยบายการศึกษาของรัฐเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และเป็นเครื่องมือในการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ๒) การกำหนดนโยบายท่องเที่ยวของรัฐ จำเป็นต้องส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น ๓) เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง และเปิดพื้นที่ให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

มีส่วนร่วมในการประเมิน และที่สำคัญคือมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์มากยิ่งขึ้น ๔) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภาครัฐ องค์กรที่เกี่ยวข้อง และคนในชุมชนไม่ควรมุ่งเน้นประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวเป็นสำคัญ ควรมุ่งเน้นวัตถุประสงค์ และความต้องการของเจ้าของชุมชน และประโยชน์ที่ชุมชนพึงจะได้รับอย่างยั่งยืนในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านคุณภาพชีวิต ความมั่นคงทางสังคม ความงามทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนด้วย ทั้งนี้เพื่อป้องกันการผูกกร่อนทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นได้

๔. พัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การจัดการด้านการบริการ และสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว โดยการเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ และเอกชน ทั้ง ๒ ประเทศ เพื่อความร่วมมือเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และร่วมมือในการพัฒนาการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน มีการจัดระบบดูแลความปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ให้เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมัคร ณะเกิงสุข (๒๕๕๕) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหา และแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเล เกาะเสม็ด ตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานของรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวยังขาดการประสานและขาดประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน ซึ่งมีผลกระทบต่อการณ์อนุรักษ์ทรัพยากรแวดล้อมบนพื้นที่ การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งทางด้านการบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกความปลอดภัย การสร้างความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการธุรกิจที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตนขณะท่องเที่ยว จากปัญหาที่พบจากการศึกษา หน่วยงานที่รับผิดชอบควรกำหนดแผนที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้ชัดเจน ควรสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ และเอกชน สร้างมาตรการ กฎระเบียบ เพื่อกำกับดูแลควบคุมปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีจิตสานึกในการให้บริการที่ดีมีมาตรฐานมีความรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตลอดไป

๕. วิเคราะห์พฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

นักท่องเที่ยวที่มาเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ส่วนใหญ่เพศหญิง มากกว่าเพศชาย สถานภาพสมรสส่วนใหญ่ สถานภาพโสด อาชีพส่วนใหญ่เป็น นักเรียน/นักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กฤษดา ชูย์อาภัย (๒๕๕๒) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาบ้านลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความเห็นว่า ปัจจัยทางการตลาดการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจมาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่คือ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความเห็นว่า

ปัจจัยทางการตลาดการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจมาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่คือ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ส่วนในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศพบว่าการบอกต่อจากคนใกล้ชิด คนรู้จัก และอินเทอร์เน็ต มีอิทธิพลมากที่สุด ในด้านค่าครองชีพ และงบประมาณในการท่องเที่ยวมีอิทธิพลมากที่สุด

๕.๔ ข้อเสนอแนะ

๕.๔.๑ ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

๑) สภาพการณ์ปัจจุบันในสังคมโลก ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดด ส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบต่อการจัดรูปแบบของกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมไปถึงการถ่ายทอดภูมิปัญญาอันเป็นอัตลักษณ์ ที่เกิดจาก พระพุทธศาสนา วัฒนธรรมประเพณี อันดงาม ทรงคุณค่า และความเป็นอยู่ของชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้ตลาดเคลื่อนจากอดีต ดั้งนั้นรัฐบาล ที่กำกับดูแลหน่วยที่เกี่ยวข้องโดยตรง ควรจะมีแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงได้ง่าย เพื่อได้รับรู้ข้อมูลที่ต้องการ เพื่อดำรงวัฒนธรรมประเพณีอันทรงคุณค่า ไว้สู่คนในรุ่นๆ ต่อไป

๒) สัดส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุน้อย อาชีพส่วนใหญ่เป็น นักเรียน/นักศึกษา ส่งผลให้การใช้จ่ายจากกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ที่มีกำลังในการซื้อไม่มาก จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลนั้น ทำให้การกำหนดราคามีความไม่แน่นอน และผู้ประกอบการกำหนดราคาที่สูงกว่าปกติ ดั้งนั้นหน่วยงานภาครัฐ และผู้ประกอบการ ควรมีมาตรการควบคุมราคาสินค้าอุปโภค และบริโภค โดยภาครัฐ และผู้ประกอบการ ร่วมกันกำหนดราคาให้มีความเป็นมาตรฐาน และเหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความนิยม เข้าถึงซึ่งส่งผลให้ชุมชนมีรายได้มั่นคงที่จะส่งผลให้ชุมชนได้มีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม รักษาภูมิปัญญาถิ่นสู่รุ่นต่อไปอย่างยั่งยืน

๓) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความต้องการในด้านการให้บริการมากที่สุด โดยนักท่องเที่ยวได้เน้นกิจกรรมแสดงถึงวัฒนธรรมประเพณีคนในท้องถิ่น รัฐบาล ภาคเอกชน และผู้ประกอบการ ควรให้มีการอบรมให้ความรู้วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น พร้อมทั้งเสริมสร้างกิจกรรมให้มีรูปแบบที่เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็น นักเรียน/นักศึกษา และนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวต่างชาติ ได้เข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

๔) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความต้องการในด้านค่าใช้จ่าย อยู่ในลำดับสุดท้าย หมายถึงนักท่องเที่ยวมีความต้องการเรื่องค่าใช้จ่ายให้มีความเหมาะสม ดั้งนั้น ภาครัฐบาล และภาคเอกชนเอง ส่งเสริมและสนับสนุน แหล่งทุนให้ผู้ประกอบการได้เข้าถึงและมีอัต

ตราดอกเบ็ญที่ถูกร่วมทั้งอำนวยความสะดวกกับผู้ประกอบการรายย่อย และให้ความรู้ในการพัฒนา
บริหารกิจการแก่ผู้ประกอบการรายย่อยอย่างสม่ำเสมอ

๕) นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในด้านสิ่งแวดล้อมด้านทางกายภาพ เนื่องจากนักท่องเที่ยว
ส่วนใหญ่คาดหวังที่เดินทางมาเที่ยวในช่วงเทศกาล มาชมบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติพร้อมทั้งชมความ
งามด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ภาครัฐบาล และเอกชน รวมถึงผู้ประกอบการ ควรได้ดูแลรักษา
สภาพแวดล้อม รวมถึงความสะอาดรอบบริเวณร้านค้า และช่วยกันดูแลนักท่องเที่ยวด้านความปลอด
ภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน อันจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวประชาสัมพันธ์ มาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรม อย่างยั่งยืน

๕.๔.๒ ข้อเสนอแนะจากนักวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน
จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็น
แนวทางที่อันเป็นประโยชน์ในการทำการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

๑) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามควรมีการเก็บข้อมูลในช่วงที่มีความหลากหลาย
ในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อที่จะได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลาย และครอบคลุม
ด้านข้อมูล อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งท่องเที่ยว

๒) การวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัด
เลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยว เมือง
หลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อยู่ต่างประเทศ นักวิจัยมีเวลาในการลงพื้นที่ไม่
มากนัก ซึ่งมาจาก ปัจจัยสำคัญ ๒ ประการ คือ ๑. ด้านงบประมาณ ๒. ข้อจำกัดในด้านข้อกฎหมาย
ของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ข้อมูลเชิงลึกบางประการ อาจไม่ได้รับข้อมูลที่ครอบคลุม
และเชิงลึกเท่าที่ควร

๓) การศึกษาในครั้งนี้ โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ คือ ภาครัฐบาล ภาคเอกชน
กลุ่มเยาวชน และผู้ประกอบการ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ในการศึกษาในครั้งต่อไปอาจจะวิเคราะห์ข้อมูล
กับกลุ่มตัวอย่างนี้ รวมถึงคนในชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว และรอบๆ แหล่งท่องเที่ยว ตอบแบบสอบถาม
ในสัดส่วนในการให้คะแนนของแต่ละปัจจัย เพื่อวัดระดับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน
ลาว ในครั้งต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลี – ภาษาไทย

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ

๑.๒.๑ หนังสือภาษาไทย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **การจัดการเครือข่าย:กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูป**

การศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บริษัทซัคเซสมิเดีย จำกัด, ๒๕๔๓.

โกวิท พวงงาม และอลงกรณ์ อรรคแสง. **อบต.ในกระบวนทัศน์ใหม่: พัฒนาสร้างเครือข่าย และ**

เสริมสร้าง ความเข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

๒๕๔๗.

คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์. **สภา**

แห่งชาติ วาระปฏิรูปพิเศษ ๔ : การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ. กรุงเทพมหานคร:

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๘.

ครรชิต มาลัยวงศ์. **ก้าวไกลไปกลับคอมพิวเตอร์ สารระคอมพิวเตอร์ที่ข้าราชการที่ต้องรู้**. พิมพ์ครั้งที่

๒. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, ๒๕๕๐.

คุณ โทชน์. **พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๕.

ชาย โพธิ์สิตา. **จิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ : ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร**. นครปฐม: สถาบันวิจัย

ประชากรและสังคม. มหาวิทยาลัยมหิดล. ๒๕๕๓.

ชูสิทธิ์ ชูชาติ. **อุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๔๒

ไชย ณ พล อัครสุภเศรษฐ์. **ระบบบริหารมาตรฐานพุทธ**. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย, ๒๕๕๗.

ประภัทร สุทธาเวช. **จัดการความรู้สู่ความเป็นเลิศ**. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว, ๒๕๕๐.

เปลื้อง ณ นคร. **พจนานุกรมแปล ไทย – ไทย**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.

ลำเต็ยร ชนะสุวรรณ. **วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖,

รัฐจวน อินทรกำแหง, **ภาพชีวิตจากนวนิยาย**, กรุงเทพมหานคร: อติมมโย, ๒๕๖๐.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร: นามมีบุคส์พับลิเคชั่นส์,

๒๕๔๖.

_____ . **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕**. (พิมพ์ครั้งที่ ๖).

กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๙.

พุทธทาสภิกขุ, **คำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุ**, กรุงเทพมหานคร: สถาบันสันติธรรม, ๒๕๔๘.

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ. **เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ.** กรุงเทพมหานคร:

โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข, ๒๕๔๗.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนสู่ประชาธิปไตย.** กรุงเทพมหานคร:

สหธรรมิก, ๒๕๔๓.

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และ สังคม สัญจร. **สำนักไทยที่พึงปรารถนา.** กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิบูรณะ

ชนบทแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๓.

เยาวภา ประคองศิลป์. **เอกสารประกอบการสอนวิชาครูกับรัฐศึกษา.** ภาควิชาการมัธยมศึกษา คณะ

ศึกษาศาสตร์. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๒.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. **ประชาธิปไตยไทย.** กรุงเทพมหานคร: โครงการเอกสารและตำราคณะรัฐ

ประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๕.

หวน พิณรุฬห์. **การบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์กับชุมชน.** กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต,

๒๕๒๙.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒.**

กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๔๒.

สุรวุฒิ ปัดไธสง. **บทบาทครอบครัวในการถ่ายทอดทางการเมืองให้กับนักเรียนประถมศึกษาใน**

กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโร, ๒๕๔๒.

สุพักตร์ พิบูลย์. **ชุดเสริมทักษะการประเมินโครงการ.** นนทบุรี: จตุพรดีไซน์, ๒๕๕๑.

สมพร เทพสิทธา. **ขีดความสามารถสังคม.** กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์, ๒๕๔๑.

อาทิตา ชูตระกูล. **คุณธรรมนำความรู้ รูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่า ความเป็น**

มนุषย์. กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น, ๒๕๕๖.

อารี เลิศแสนพร. **จิตสาธารณะ: มิติการปลูกฝังจิตสำนึกในนักสวัสดิการสังคมรุ่นใหม่.**

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยหัวเฉียว, ๒๕๕๕.

๑.๒.๒ บทความ

กมลวรรณ คารมปราษฎ์ คล้ายแก้ว. **บทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังและพัฒนาความเป็น**

พลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยให้กับเด็กและเยาวชน. วารสารพฤติกรรมศาสตร์.

ปีที่ ๒๐ ฉบับที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๗.

จรัส สุวรรณมาลา. **วัฒนธรรมการเมืองท้องถิ่นในประเทศไทย.** วารสารสถาบันพระปกเกล้า. ปีที่ ๕

(๓) ๒๕๕๐.

ธนา ประมุขกุล. **เครือข่าย.** วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม. ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๓ ก.ค.-

ก.ย. ๒๕๔๔.

พระมหาสุทิตย์ อาภากร และสายชล ปัญญาชิต. **รูปแบบของเครือข่ายการเรียนรู้ทางสังคมใน การ**

ท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑ ม.ค.-ธ.ค. ๒๕๕๖.

พูลศักดิ์ อุดมโฆชน์ และพิทักษ์ ศิริวงศ์. **การให้ความหมาย ที่มาของความหมาย และแนวทางการ**

ปฏิบัติในความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนกีฬาเทศบาล

นครนครปฐมจังหวัดนครปฐม. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓

เดือน กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๖.

พริณฎา หลวงเทพ ภัทรา ดำรงไทย และพิทักษ์ ศิริวงศ์. **การให้ความหมาย ที่มาของความหมาย**

และการปฏิบัติตนในการเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัย

ศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal ปีที่ ๖
ฉบับที่ ๓ เดือนกันยายน – ธันวาคม ๒๕๕๖.

วิศาล ศรีมหาโร. การเมืองไทยระบบหรือคน : การพัฒนาวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมทางการ

เมืองของประชาชน. วารสารสถาบันพระปกเกล้า. ปี ๒๕๕๔ เล่มที่ ๓,

วสันต์ พรพุทธิพงศ์, สุวุฒิ สุกิจจากร. และดิเรก ทองอร่าม. การศึกษาผลการเสริมสร้างเทคโนโลยี

สารสนเทศไปใช้ในการดำเนินงานของโครงการชั่งหัวมัน ตามพระราชดำริในจังหวัด

เพชรบุรี. Viridian E-Journal Silpakorn University. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ เดือนมกราคม –
เมษายน ๒๕๕๘.

สมศักดิ์ เอี่ยมดี. การพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสา

นักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร. ปีที่
๑๕ (ฉบับพิเศษ) ๒๕๕๖.

อ้อมเดือน สดมณี และ ฐาศุภร์ จันประเสริฐ. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม : จากแนวคิดสู่แนว

ทางการปฏิบัติ. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๔.

๑.๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นवलละออ แสงสุข. การศึกษาการจัดการความรู้ ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง. ดุษฎีนิพนธ์

สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
๒๕๕๓.

มิ่งขวัญ คงเจริญ. รายงานการวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชน เพื่อ

สร้างจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร:

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๕.

รสสุคนธ์ มกรมณี และศุภานัน สิริพิเลิศ. **พฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัย**

ราชภัฏสวนสุนันทา. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา,
๒๕๕๕.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนา**

การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟิก,
๒๕๕๙.

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. **โครงการศึกษาเพื่อพัฒนา**

ตัวชี้วัด “ครอบครัวอยู่ดีมีสุข. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๕.

สมัคร ณะเกิงสุข. **สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการท่องเที่ยว : ศึกษากรณีเกาะเสม็ด ตำบลเพ
อำเภอเมือง จังหวัดระยอง.** มหาวิทยาลัยบูรพา: ชลบุรี, ๒๕๕๖.

๒. ภาษาอังกฤษ:

๒.๑ PRIMARY SOURCES:

Boissevain, Jeremy. **Friends of Friends : Network Manipulators and Coalitions.**

Oxford : Basil Blackwell, ๑๙๗๔.

Gee, C. Y. and Choy. J. L. **The Travel Industry.** New York: Van Nostrand, ๑๙๘๙.

๓. บทความจากอินเทอร์เน็ต :

ชนัญญา กาญจนรังสีนนท์, “การสร้างเครือข่าย”

<<http://www.edupol.org/eduOrganize/eLearning/generalStaff/doc/group>>,

๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ณัฐวุฒิ เทพทวี, “สิ่งที่เรียกว่าจิตสำนึก” นักศึกษา PSU มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,

<<http://www.learners.in.th/blogs/posts>>. ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๔.

ดร.อาทิตา ชูตระกูล, “สำนึกรับผิดชอบของคนไทยต่อสังคมปัจจุบันในภาวะวิกฤติ”

<<https://www.gotoknow.org/posts>>. ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๔.

จังหวัดเลย, <<https://th.wikipedia.org/wiki>>. มิถุนายน ๒๕๖๑.

พระราชสุทธินิยมมงคล, “เรื่องกิจกรรมของพระสงฆ์กับสังคมไทย”. <<http://palipage.com>>.

๕ ตุลาคม ๒๕๖๐.

สำลี รักสุทธี, “วัฒนธรรมประเพณีของดีอีสาน ฮีตสิบสองคองสิบสี่”,

<<http://onepech8.blogspot.com>>, ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐.

ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.มูस्ताฟา อภิชาติ, “แต่...ผู้บริหาร บ้านเมือง...ที่นับถือ ๒๐๑๕”

<<https://mapichatblog.wordpress.com>>, ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๘.

ดร.สุพัตร์ พิบูลย์, “จิตสาธารณะ” <<http://www.thaievaluator.com>>, มิถุนายน ๒๕๕๖

ตัวอย่างแบบคัดแยกประเด็นสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ

เรื่อง “การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”

ตอนที่๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ – นามสกุล / ฉายา (ผู้ให้สัมภาษณ์)

เพศ..... อายุปี ตำแหน่ง

เบอร์โทรศัพท์.....

หน่วยงาน / ที่อยู่

.....

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์/...../.....

สถานที่สัมภาษณ์

เวลาที่สัมภาษณ์ ตั้งแต่.....น. ถึงเวลาน.

ตอนที่ ๒ การตัดแยกรายประเด็นจากบทสัมภาษณ์

๑) ความเป็นมาของการดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรม การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒) ปัจจัยและวิธีการ การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓) ปัจจัยและวิธีการ รูปแบบของกระบวนการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถาม

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะอื่นๆ

๒. การตอบแบบสอบถามนี้ คำตอบของนักท่องเที่ยวจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งมีความสำคัญต่อการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยกรุณาตอบคำถามทุกข้อ ทุกตอน เพื่อให้การวิจัยเรื่องนี้มีความเที่ยงตรง และจะเกิดประโยชน์สำหรับชุมชน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยวโดยตรง โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง

๓. ข้อมูลที่นักท่องเที่ยวตอบนี้จะเก็บเป็นความลับ การนำเสนองานวิจัยที่นำเสนอเป็นการนำเสนอในภาพรวม

หากนักท่องเที่ยวมีปัญหาหรือมีข้อสงสัยประการใดที่เกี่ยวกับแบบสอบถามชุดนี้ โปรดติดต่อ ข้าพเจ้า ดร.จिरกิตต์ภณ พิริยสุวัฒน์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๕-๔๑๙๓๕๙๕ E-mail : Jirakitpon@hotmail.com

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ข้อมูล

ดร.จिरกิตต์ภณ พิริยสุวัฒน์

สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์เลย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความจริง

๐๑. เพศ

ชาย

หญิง

๐๒. อายุ

ต่ำกว่า ๒๐ ปี

๒๐ - ๓๕ ปี

๓๖ - ๕๐ ปี

๕๐ ปีขึ้นไป

๐๓. สถานภาพสมรส

โสด

สมรส

หม้าย/หย่าร้าง

๐๔. การศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

๐๕. อาชีพ

พนักงานบริษัทเอกชน

รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

เกษตรกร/รับจ้าง

ธุรกิจส่วนตัว

แม่บ้าน

นักเรียน/นักศึกษา

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน
จังหวัดเลย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความจริง

๐๓. ท่านทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว

☐ เพื่อน/คนใกล้ชิด	☐ หนังสือนิตยสาร
☐ อินเทอร์เน็ต	☐ โทรทัศน์/วิทยุ
☐ งานนิทรรศการท่องเที่ยว	☐ ไม่ทราบเลย

๐๔. จุดประสงค์ของการเดินทางมาเยี่ยมชมเยือน

☐ พักผ่อน/นันทนาการ	☐ เยี่ยมญาติ/บุคคลรู้จัก
☐ ประชุม/สัมมนา	☐ ปฏิบัติงาน/ติดต่อธุรกิจ

๐๕. ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวเกี่ยวกับใคร

☐ เพื่อน	☐ ครอบครัว
☐ กรุ๊ปทัวร์	☐ เพื่อนร่วมงาน

๐๖. สิ่งดึงดูดใจให้ท่านมาท่องเที่ยว

☐ งานประเพณีออกพรรษา	☐ ซื้อสินค้าพื้นเมือง/อาหารท้องถิ่น
☐ วัด/ทำบุญ	☐ ชุมชนบ้านไม้ริมโขง
☐ ชุมชนหมู่บ้านไต่ด้า	

๐๗. รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

☐ วัดศรีคุณเมือง	☐ แก่งคุดคู้
☐ พระพุทธบาทภูควายเงิน	☐ พระใหญ่ภูคกงิ้ว
☐ จุดชมวิวกู่ทอก	☐ หมู่บ้านวัฒนธรรมไทดำ
☐ ชุมชนบ้านบ้านริมฝั่งน้ำโขง	☐ ไม่ทราบเลย

๐๘. การตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

☐ ชอบทำบุญ	☐ เพราะสื่อโฆษณา/อินเทอร์เน็ต
☐ สื่อจากละครทีวี/ภาพยนตร์	☐ กระแสนิยมวัฒนธรรม
☐ เพื่อนชวน	

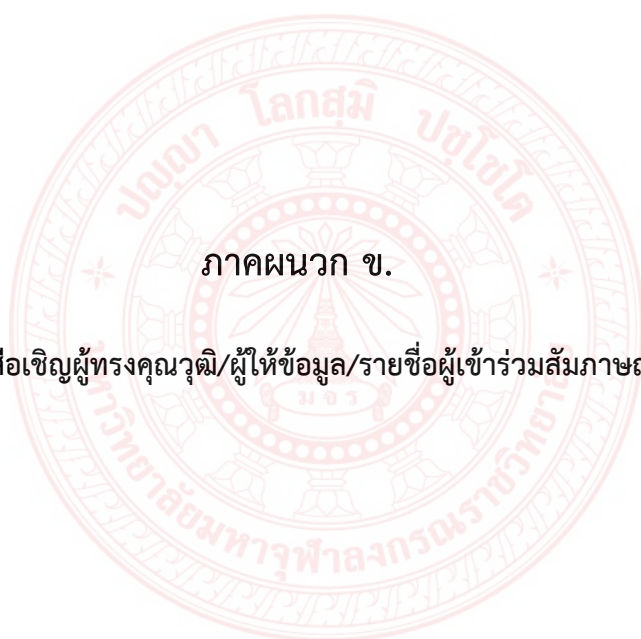
ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว อำเภอเชียงคาน

จังหวัดเลย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ความต้องการของนักท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ					
๑๑. สถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมเหมาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยรวมดี					
๑๒. บรรยากาศในการจัดงานให้ความรู้วัฒนธรรมประเพณี					
๑๓. อากาศสดชื่น รู้สึกสบาย					
๑๔. ระดับเสียงภายในบริเวณการจัดงานมีความเหมาะสม					
ความต้องการด้านการให้บริการ					
๑๕. ร้านอาหาร และเครื่องดื่มมีความสะอาด และเพียงพอ					
๑๖. ห้องน้ำ ห้องสุขา บริเวณสถานที่จัดกิจกรรมสะอาด สะดวกต่อการใช้งานของนักท่องเที่ยว					
๑๗. สถานที่จอดรถยนต์					
๑๘. ที่พักมีความเพียงพอและเหมาะสม					
๑๙. ความน่าสนใจของกิจกรรม					
๒๐. ร้านจำหน่ายของฝากและของที่ระลึกมีเพียงพอ					
๒๑. กิจกรรมแสดงถึงวัฒนธรรมประเพณีคนในท้องถิ่น					
ความต้องการด้านบุคลากร					
๒๑. เจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง					
๒๒. คนในพื้นที่ดูแลเอาใจใส่ เต็มใจให้บริการ					
๒๓. คนในพื้นที่ให้การบริการด้วยจิตสาธารณะ					
๒๔. คนในพื้นที่ให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี และตอบข้อซักถามอย่างชัดเจน					
๒๕. คนในพื้นที่อำนวยความสะดวก					

ความต้องการของนักท่องเที่ยว	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ความต้องการด้านการจัดงาน					
๒๖. การจัดสถานที่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม					
๒๗. สามารถเดินทางเข้าถึงสถานที่จัดกิจกรรมและเดินทางไปยังสถานที่ใกล้เคียงได้สะดวก					
๒๘. สาธารณูปโภค สามารถให้บริการอย่างสะดวก					
๒๙. สถานที่จัดกิจกรรมมีระเบียบ และสวยงาม					
๓๐. การจัดกิจกรรมเหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณี					
ความต้องการด้านค่าใช้จ่าย					
๓๑. ราคาจำหน่ายอาหาร และเครื่องดื่มมีความเหมาะสม					
๓๒. ราคาที่พักเหมาะสม					
๓๓. ค่าเช่ารถบริการนำเที่ยวมีความเหมาะสม					
๓๔. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวมีความเหมาะสม					
๓๕. ราคาจำหน่ายของที่ระลึก และของฝากมีความเหมาะสม					
ความต้องการด้านกระบวนการให้บริการ					
๓๖. มีผู้รับผิดชอบอำนวยความสะดวกด้านข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว					
๓๗. มีเอกสารแนะนำแผนที่และกิจกรรมภายในงานชัดเจน					
๓๘. มีป้ายบอกทางให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน					
๓๙. มีนิทรรศการแสดงวัฒนธรรมประเพณี					
๔๐. มีกล่องรับความคิดเห็นนักท่องเที่ยว					
๔๑. มีระบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว					
๔๒. ระยะเวลาในการจัดงานมีความเหมาะสมกับกิจกรรม					

ภาคผนวก ข.

หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ให้ข้อมูล/รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนา

ที่ ศธ ๖๑๓๓/ว.....

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์เลย เลขที่ ๑๑๙ หมู่ ๕
ต.ศรีสองรัก อ.เมือง จ.เลย ๔๒๑๐๐
โทร. ๐๔๒-๘๐๑๒๐๓

๗ มกราคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเรียนเชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
เจริญพร/เรียน

ด้วยวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับทุนอุดหนุนจาก
สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในการจัดทำงานวิจัยเรื่อง “การสร้าง
เครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว” ปีงบประมาณ ๒๕๖๐ เรื่อง “การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” โดยมี ดร.จिर
กิตต์ถณ พิริยสุวัฒน์ เป็นหัวหน้าโครงการ

ในการนี้ วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาเห็นว่า
บุคลากรในสังกัดของท่านเป็นผู้ที่มีความสามารถ และความเชี่ยวชาญ จึงใคร่ขอเรียนเชิญ (๑) พระมหา
สังเวช จนทโสภี, ผศ.ดร. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์เลย (๒) รองศาสตราจารย์ ดร. ภาสกร ดอกจันทร์ ตำแหน่งผู้อำนวยการ สำนักประกันคุณภาพ
การศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง (๓) รองศาสตราจารย์ ดร.นัยนา อร
รจนาทธ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ
เครื่องมือวิจัยดังกล่าว

จึงเจริญพร/เรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระสิริรัตนเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

ผู้ประสานงาน ดร.จिरกิตต์ถณ พิริยสุวัฒน์ โทรศัพท์ ๐๘๕-๔๑๙๓๕๙๕

ที่ ศธ ๖๑๓๓.๑/ว.....

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์เลย เลขที่ ๑๑๙ หมู่ ๕
ต.ศรีสองรัก อ.เมือง จ.เลย ๔๒๑๐๐
โทร. ๐๔๒-๘๐๑๒๐๓

๒ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์สัมภาระและเก็บข้อมูลงานวิจัย

เจริญพร

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการงานวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในการจัดทำงานวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” ซึ่งต้องดำเนินเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์รายงานการวิจัย ในช่วงเดือน มีนาคม – สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อรวบรวมข้อมูลสรุปผลการวิจัยตามกรอบระยะเวลาของงานวิจัยที่กำหนดไว้

วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงขออนุมัติคราะห์สัมภาระและเก็บข้อมูลงานวิจัย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พร้อมขอเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในงานวิจัย โดยมอบหมายให้ ดร. จิรจิตต์ภณ พิริยสุวัฒน์ หัวหน้าโครงการ และทีมงานลงพื้นที่ในช่วงเดือนดังกล่าว เป็นผู้รับผิดชอบในการประสานงานด้านกรวิจัย หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๕-๔๑๙๓๕๕๕ รายละเอียดตามที่ส่งมาด้วย

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสิริรัตนเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย

รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนาวิชาการวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ลำดับ	รายชื่อ	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
๑	นายวิโรจน์ จิวะรังสรรค์	อดีตรัฐมนตรีว่าการ	จังหวัดเลย
๒	นายคัมพล บรรเทาทุกข์	ผู้ว่าราชการ	จังหวัดเลย
๓	วสันต์ แก้วศิริบัณฑิต	ประธาน	หอการค้าจังหวัดเลย
๔	นายชาญชัย เหลืองสุวรรณ	รองประธาน	หอการค้าจังหวัดเลย
๕	นายโกมลศักดิ์ ไตรพิน	นายกสมาคมกีฬา	จังหวัดเลย
๖	นายไชยรัช ตียานุกุลมงคล	สภาอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวแห่ง ประเทศไทย	ประธานเขตพื้นที่ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน ๑
๗	นายเศกสิทธิ์ สอนสิงห์	ที่ปรึกษานายก	เทศบาลตำบล เชียงคาน
๘	ดร.เพชรตะบอง ไพศุณย์	ประธาน	บ้านพิพิธภัณฑที่ไถด้า นาป่าหนาด
๙	นายสุเมฆ ช้อนเปี้ยยุ่ง	คณะกรรมการ	บ้านพิพิธภัณฑที่ไถด้า นาป่าหนาด
๑๐	นายชนะชัย ไพศุณย์	คณะกรรมการ	บ้านพิพิธภัณฑที่ไถด้า นาป่าหนาด
๑๑	นายเหล็ก ดอนหล้าหนาม	กรรมการ	บ้านพิพิธภัณฑที่ไถด้า นาป่าหนาด
๑๒	นางถนอม เพชรเวียง	กรรมการ	บ้านพิพิธภัณฑที่ไถด้า นาป่าหนาด
๑๓	นายพีระพล โจทกราช	นักวิชาการ	โรงเรียนพระปริยัติวัด สันตวันารามวิทยา
๑๔	พระมหาอภิสิทธิ์ ดิตสุโข	อาจารย์	โรงเรียนพระปริยัติวัด สันตวันารามวิทยา
๑๕	พระมหาปราโมทย์ ปญญาวิโร	อาจารย์	โรงเรียนพระปริยัติวัด สันตวันารามวิทยา

ลำดับ	รายชื่อ	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
๑๖	นายบุญเทียน ท้ำสี	ที่ปรึกษาเทศมนตรี	เทศบาลตำบล เขาแก้ว
๑๗	นางสาวกาญจรี บุญวัฒน์	นักพัฒนาชุมชน	เทศบาลตำบล นาดินดำ
๑๘	นายบุญเทียน ท้ำสี	ที่ปรึกษาเทศมนตรี	เทศบาลตำบล เขาแก้ว
๑๙	นายเทวฤทธิ์ ดวงศรี	เลขานุการนายก	อบต.จอมศรี
๒๐	นายบุญเลี้ยง สีหาลา	รองนายก	อบต.นาซ่าว
๒๑	นายสุรียา พลจันทิก	ผู้ประกอบการ	ร้านขายของที่ระลึก
๒๒	นางอรุณพร คมน์ทิพย์รัตน์	ผู้ประกอบการ	โรงแรม/โฮมสเตย์
๒๓	นายสำเนียง ทาก่อม	ประธานวัฒนธรรม	อำเภอเชียงคาน
๒๔	นายสมบัติ คำภาศรี	กรรมการวัฒนธรรม	อำเภอเชียงคาน
๒๕	น.ส.มยุรี มาตา	กรรมการวัฒนธรรม	อำเภอเชียงคาน
๒๖	นายยงยุทธ จันทร์อ้วน	ประธานชุมชนเมือง	อำเภอเชียงคาน
๒๗	น.ส.ลำตวน พลพันธ์	กรรมการชุมชนเมือง	อำเภอเชียงคาน
๒๘	นางเบญจวรรณ กระแสสินธุ์	กรรมการชุมชนเมือง	อำเภอเชียงคาน
๒๙	นางสมควร คำภาศรี	กรรมการชุมชนเมือง	อำเภอเชียงคาน
๓๐	น.ส.ยุพดี ศรีประเสริฐ	กรรมการชุมชนเมือง	อำเภอเชียงคาน

รายชื่อกลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์การวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ลำดับ	รายชื่อ	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
๑	Mr. Choung Vongkalack	ผู้อำนวยการ	วิทยาลัย สมัยพัฒนา
๒	Mr. Chanthaket Phetthaphone	รองผู้อำนวยการ	วิทยาลัย สมัยพัฒนา
๓	Ms. Pakaiphone Phovixay	ฝ่ายบริหาร	วิทยาลัย สมัยพัฒนา
๔	Mr. Bounmy Phommachith	ฝ่ายปกครอง	วิทยาลัยครู
๕	Mr. KhamOnh Phetthaphone	ผู้อำนวยการ	วิทยาลัยสงฆ์สีพุทธรบาท
๖	Mr.Boonthan Bua Sawan	รองผู้อำนวยการ	วิทยาลัยสงฆ์สีพุทธรบาท
๗	Mr. Zaiphone Paolora	ฝ่ายบริหาร	วิทยาลัยสงฆ์สีพุทธรบาท
๘	PhraBoonpeng	รองเจ้าอาวาส	วัดสุขารมย์
๙	PhraSomporn	ลูกวัด	วัดสุขารมย์
๑๐	PhraChansawang	รองเจ้าอาวาส	วัดอาไพบ
๑๑	Phratank	ลูกวัด	วัดอาไพบ
๑๒	Mr. Chandee Onnasy	กรรมการชุมชน	บ้านผานม
๑๓	Ms.Vilayphone Sisavath	ผู้ประกอบการ	มินิมาร์ท
๑๔	Mr. Sengsouly Sengpasouth	นักวิชาการ	วิทยาลัยการช่าง
๑๕	Mr. Daophet Keoviset	นักวิชาการ	มหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์
๑๖	Mr. Apa Perkhon	ผู้ประกอบการ	รถเช่า
๑๗	Mr. Touxai Xoing	ผู้ประกอบการ	เกสเฮาส์
๑๘	Mr. Siphone Fakochongchia	นักศึกษา	วิทยาลัย สมัยพัฒนา
๑๙	Ms. Minta Intarphone	นักศึกษา	วิทยาลัย สมัยพัฒนา
๒๐	Ms. Piamsouk Vongkalack	กรรมการกลุ่มสตรี	บ้านผานม
๒๑	Ms. Khone Manyvanh	กรรมการกลุ่มสตรี	บ้านผานม
๒๒	Ms. Sakhone Ketvilai	ผู้ประกอบการ	ของที่ระลึก
๒๓	Ms. Phetsavanh Phansingthong	ผู้ประกอบการ	ของที่ระลึก
๒๔	Ms. Phouvong Souliyaphukdee	ผู้ประกอบการ	ร้านอาหาร
๒๕	Ms. Buattheo Keovilay	ผู้ประกอบการ	เกสเฮาส์
๒๖	Ms. Vanmany Ounphavong	ผู้ประกอบการ	ร้านอาหาร

กิจกรรมนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้ว่าราชการ จังหวัดเลย

กลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์ ชุมชนอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

กลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์ ทอการค้าจังหวัดเลย

กลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์ ชาวเผ่าไทดำ บ้านป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

การขออนุญาตฝ่ายปกครองเก็บข้อมูล เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์ เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์ เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์ เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

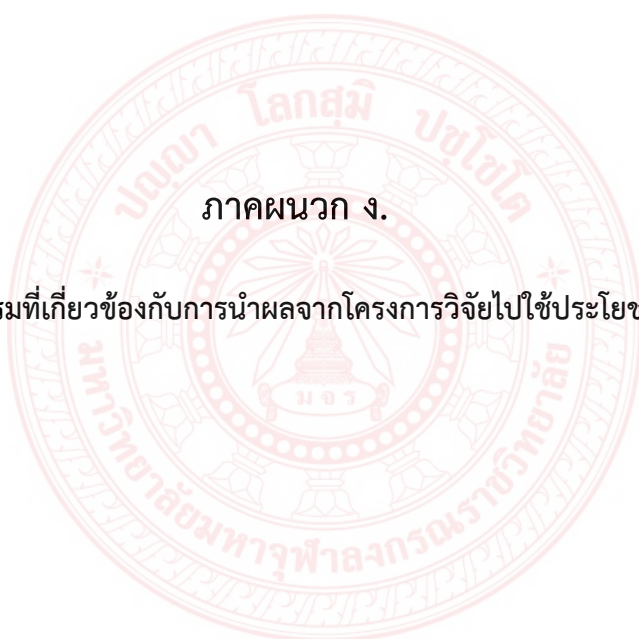
ตลาดเช้าบ้านผานม เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ภาพงานแต่งงานชนเผ่าไทลื้อ เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ภาคผนวก ง.

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. กิจกรรมด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

- สามารถนำกระบวนการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาทั้งในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- สามารถนำผลการศึกษาจากงานวิจัยนำไปบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการสร้างเสริมเครือข่าย เช่น การท่องเที่ยว การทำธุรกิจ การศึกษา และภาครัฐ เป็นต้น
- สามารถนำผลการศึกษาไปต่อยอดในเขตบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ร่วมกับนิสิต องค์กรชุมชน และสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น

๒. กิจกรรมด้านการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความเสี่ยงขององค์กร องค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) จังหวัดเลย

- สามารถพัฒนาความร่วมมือขององค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนนโยบายจากภาครัฐ มาบูรณาการกลุ่มพื้นที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวของจังหวัดเลย กับจังหวัดในกลุ่มท่องเที่ยวเลยผิงแม่น้ำโขง ๖ จังหวัด ที่มีความโดดเด่นในเรื่องวิถีชีวิตของชุมชนริมผิงแม่น้ำโขงที่มีความผูกพันเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน
- สามารถนำผลการศึกษาไปเสริมสร้างกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดเลย และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือ และสนับสนุน องค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท) ในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อให้การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเลย และสนับสนุนนโยบายรัฐบาลในการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการท่องเที่ยวของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรม

๓. กิจกรรมด้านวิชาการ

- บูรณาการสร้างเสริมพัฒนาทักษะไปใช้ในกระบวนการวิจัยให้กับทีมวิจัย และนิสิตปริญญาตรี และปริญญาโท เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

- ร่วมศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท) จังหวัดเลย วัฒนธรรมอำเภอเชียงคาน ชาวชุมชนเมืองเชียงคาน พิพิธภัณฑ์ไทดำ บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เพื่อนำมาสรุปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างยั่งยืน

- มีการศึกษาที่ชุมชนบ้านผานม เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว “หมู่บ้านชาวไทลื้อผู้ทอผ้าของเจ้ามหาชีวิตลาว” และ วิทยาลัยสมัยพัฒนา วิทยาลัยสงฆ์สิพุทธบาท เช่น ผลิตภัณฑ์ผ้าทอบ้านผานมมีทั้งผ้าแพรวเป็ยงลวดลายแบบลื้อแท้ๆ และผ้าที่ประยุกต์เป็นของใช้ในชีวิตปัจจุบัน เช่น ผ้าปูโต๊ะ ผ้าคลุมเตียง ผ้ารองแก้วรองจาน ฯลฯ ซึ่งชาวบ้านผานม นำผ้าทอมาวางจำหน่ายให้นักท่องเที่ยวเลือกซื้อที่ศูนย์หัตถกรรมกลางหมู่บ้าน สามารถนำมาสร้างเสริมเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กับประเทศไทย

- ข้อมูลการวิจัยสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับท้องถิ่นอื่นๆ ที่มีทุนทางสังคมนำไปต่อยอดสร้างเสริมการพัฒนาในรูปแบบการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการบริหารจัดการความเสี่ยงขององค์กรอื่นๆ ได้อย่างยั่งยืน

ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากงานวิจัย

ผลผลิต (Output) จากงานวิจัย

ประเภทผลงานที่ได้รับ

- ต้นแบบผลิตภัณฑ์
- ต้นแบบเทคโนโลยี
- กระบวนการใหม่
- องค์ความรู้
- การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์
- การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ
- การพัฒนากำลังคน
- ทรัพย์สินทางปัญญา
- บทความทางวิชาการ
- การประชุม / สัมมนาระดับนานาชาติ
- การประชุม / สัมมนาระดับชาติ

ระดับของผลงานที่ได้รับ

- ระดับอุตสาหกรรม
- ระดับกึ่งอุตสาหกรรม
- ระดับภาคสนาม
- ระดับห้องปฏิบัติการ

รายละเอียดผลงาน

รายละเอียด เรื่อง การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประชาคมอาเซียนสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศ ต่างๆ เช่น ประเทศเมียนมา ประเทศกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศไทย เป็นต้น ซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นประเทศที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีมนต์เสน่ห์ ซึ่งมีประเพณี วัฒนธรรมที่ดึงดูดประชาชนในท้องถิ่นประพฤติปฏิบัติตามจารีตประเพณีที่บรรพบุรุษได้เป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนา อันเป็นวิถีชีวิตแบบพุทธศาสนาแบบเถรวาท ประชาชนในภูมิภาคได้เดินทางเพื่อท่องเที่ยวแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการปฏิบัติธรรม เช่น ประเพณีการทำบุญผ้าป่า และประเพณีการ

ทอดกฐิน ประเพณี ต่างๆ ทั่วทุกภาคของประเทศไทย อาทิ ประเพณียี่เป็ง หรือ ประเพณีเดือนยี่ คือ ประเพณีลอยกระทงแบบล้านนา ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ เป็นประเพณีที่ชาวจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ร่วมมือกันจัดขึ้นในวันแรมสิบห้าค่ำเดือนสิบ ประเพณีผ้าขึ้นธาตุ การนำผ้าผืนยาวขึ้นไปห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ในวันสำคัญทางศาสนา ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช และเทศกาลงานประเพณีออกพรรษาที่เชียงคาน “ลอยผาสาด ดารดาชนทีโขง” อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งตั้งอยู่ทางภาคอีสานของประเทศไทย รวมทั้งอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ของชุมชนอันมีวิถีชีวิตและจารีตประเพณีต่างๆ ในประชาคมอาเซียน อันเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมประเพณีของตน วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่มีความสวยงามและมีคุณค่า ตลอดจนการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม จารีตประเพณี ทั้งนี้ทำให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การเคารพต่อความเชื่อ ศักดิ์ศรีและสิทธิในการเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ วัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมอื่นๆ ของชุมชนในประชาคมอาเซียน นำองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาและด้านพระพุทธศาสนาเสริมสร้างเป็นฐานความคิดสู่การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง ลดปัญหาความขัดแย้ง เสริมสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงสู่สังคม

เครือข่าย (Network) คือ การเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจ ที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน ในตลาดโลกได้ให้ความสำคัญในการนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตนจำหน่ายเพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่งสอดคล้องกับกระแสเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy)ที่กำลังมาแรง

๑. การศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งได้ใช้มรดกทางวัฒนธรรมมาใช้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ในขณะเดียวกันก็ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว ซึ่งมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก เป็นสาเหตุให้เกิดความไม่พอเพียงในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ในบางแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก แรงงาน ส่งผลไปถึงทำให้เกิดมลภาวะกระทบกับสิ่งแวดล้อม การอบรมให้คนในชุมชนสามารถสื่อความหมายเชิงวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุณภาพ นอกจากจะส่งเสริมให้คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของตนแล้ว ยังช่วยลดอคติด้านวัฒนธรรมอีกทั้งช่วยเพิ่มคุณค่าประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว และการพัฒนาสื่อความหมายทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และกิจกรรมสาธิต เพื่อให้ทุกคนใน

ชุมชน และการจัดภูมิทัศน์ทั้งภายในและรอบๆ พื้นที่เพื่อเพิ่มคุณภาพประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งผสมผสานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ ที่สามารถพัฒนาขึ้นได้ในชุมชน เช่น การท่องเที่ยวเพื่อการทำอาหาร การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ และการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา เป็นต้น

๒. การศึกษากระบวนการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กระบวนการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมสามารถต่อยอดไปพัฒนาชุมชนโดยผ่านทางโครงการสร้างต่างๆ ขึ้นพื้นฐานสู่ชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน การสร้างเสริมเอกลักษณ์ของชุมชนนำไปสู่ความภูมิใจของคนในชุมชน หากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างไม่เหมาะสมส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อท้องถิ่น ได้แก่ ค่าครองชีพที่สูงขึ้น เช่น เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อัตราการเกิดอาชญากรรม การเสื่อมถอยของวัฒนธรรมถิ่น และวิถีชีวิตการดำรงชีวิตในปัจจุบัน กระบวนการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กระบวนการวางแผน และพัฒนาเครื่องมือการพัฒนา ดังนี้ การจัดการ การเงิน และการตลาดสำหรับธุรกิจขนาดเล็ก และการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มเข้าใจกระบวนการของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ก็จะเข้าใจแต่ละฝ่ายมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ที่จะส่งผลให้เข้าใจสาเหตุของปัญหาทำให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รวมไปถึงการหาแนวทางป้องกันหรือแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน

๓. พัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

พัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การพัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สำคัญ คือ การที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกด้าน และทุกกระบวนการของการพัฒนา ที่สำคัญหากคนในท้องถิ่นขาดข้อมูล ประสบการณ์ พร้อมทั้งทักษะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหรือการบริหารจัดการที่เป็นระบบโดยชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ส่งผลให้คนในชุมชนไม่สามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดปัญหา การวางแผน การบริหารจัดการ พร้อมทั้งประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เริ่มต้นด้วยการพัฒนาคนในชุมชนโดยการอบรมเสริมสร้างองค์ความรู้ และประสบการณ์ให้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกๆ ด้าน ผู้มีส่วนได้

ส่วนเสียทุกกลุ่มในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการตลาดทั้งสองประเทศ ทั้งจากภาครัฐ และเอกชน รวมไปถึงชาวชุมชน เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และประโยชน์ของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ความพร้อมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การตลาดไม่ได้ทำขึ้นเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงปัจจัยผลทั้งหมดที่จะมีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งผลให้คนในชุมชนมีความตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของตน เกิดความภาคภูมิใจ และใช้มรดกทางวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืน

ด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้ เช่น บรรยากาศในการจัดงานให้ความรู้วัฒนธรรมประเพณี ระดับเสียงภายในบริเวณการจัดงานมีความเหมาะสม และสถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมเหมาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยรวมดี เป็นต้น

ด้านการให้บริการ ดังนี้ เช่น กิจกรรมแสดงถึงวัฒนธรรมประเพณีคนในท้องถิ่น ร้านจำหน่ายของฝากและของที่ระลึกมีเพียงพอ ที่พักมีความเพียงพอและเหมาะสม ห้องน้ำ ห้องสุขา บริเวณสถานที่จัดกิจกรรมสะอาด สะดวกต่อการใช้งานของนักท่องเที่ยว สถานที่จอดรถยนต์ ร้านอาหาร และเครื่องดื่มมีความสะอาด และเพียงพอ เป็นต้น

ด้านบุคลากร ดังนี้ เช่น คนในพื้นที่อำนวยความสะดวก คนในพื้นที่ดูแลเอาใจใส่ เต็มใจให้บริการ เจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง คนในพื้นที่ให้บริการด้วยจิตสาธารณะ เป็นต้น

ด้านสถานที่ในการจัดงาน ดังนี้ เช่น การจัดสถานที่ที่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมระดับมากที่สุด สาธารณูปโภค สามารถให้บริการอย่างสะดวก สามารถเดินทางเข้าถึงสถานที่จัดกิจกรรมและเดินทางไปยังสถานที่ใกล้เคียงได้สะดวก การจัดกิจกรรมเหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น

แนวคิดกับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เครือข่าย (Network) คือ การเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจ ที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่าย ด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน ในตลาดโลกได้ให้ความสำคัญในการนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตนจำหน่ายเพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่งสอดคล้องกับกระแสเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่กำลังมาแรง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ กล่าวว่า “เครือข่าย” หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคลองค์กร หน่วยงานหรือสถาบันใดๆ ได้ตกลงที่จะประสานเชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์ หรือข้อตกลง อย่างเป็นระบบ

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ ให้นิยามของเครือข่ายทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม และกลุ่มกับเครือข่าย โดยเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับ สิ่งต่างๆ เช่น กิจกรรมการสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย

การรักษาเครือข่าย

ตราบใดที่ภารกิจเครือข่ายยังไม่สำเร็จย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องรักษาเครือข่ายไว้ ประคับประคองให้เครือข่ายสามารถดำเนินการต่อไปได้ และบางกรณีหลังจากเครือข่ายได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายแล้ว ก็จำเป็นต้องรักษาความสำเร็จของเครือข่ายไว้ หลักการรักษาความสำเร็จของเครือข่าย มีดังนี้

- ๑) มีการจัดกิจกรรมร่วมที่ดำเนินอย่างต่อเนื่อง
- ๒) มีการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่าย
- ๓) กำหนดกลไกสร้างระบบจูงใจ
- ๔) จัดหาทรัพยากรสนับสนุนเพียงพอ
- ๕) ให้ความช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหา
- ๖) มีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

การจัดกิจกรรมร่วมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

เครือข่ายจะก้าวไปสู่ช่วงชีวิตที่ถดถอยหากไม่มีกิจกรรมใดๆ ที่สมาชิกของเครือข่ายสามารถกระทำร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจาก เมื่อไม่มีกิจกรรมก็ไม่มีกลไกที่จะดึงสมาชิกเข้าหากัน สมาชิกของเครือข่ายก็จะไม่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กัน เมื่อการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกลดลงก็ส่งผลให้เครือข่ายเริ่มอ่อนแอ สมาชิกจะเริ่มสงสัยในการคงอยู่ของเครือข่าย บางคนอาจพาลคิดไปว่าเครือข่ายล้มเลิกไปแล้ว ความยั่งยืนของเครือข่ายจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อได้มีการจัดกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งกิจกรรมดังกล่าวกลายเป็นแบบแผน (pattern) ของการกระทำที่สมาชิกของเครือข่ายยอมรับโดยทั่วกัน ด้วยเหตุนี้ การที่จะรักษาเครือข่ายไว้ได้ต้องมีการกำหนดโครงสร้างและตารางกิจกรรมไว้ให้ชัดเจน ทั้งในแง่ของเวลา ความถี่ และต้องเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจเพียงพอที่จะดึงดูดสมาชิกให้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ไม่จำเป็นต้องเป็นกิจกรรมเดียวที่ใช้สำหรับสมาชิกทุกคน ในสำรวจดูความต้องการเฉพาะของสมาชิกในระดับย่อยลงไปในแต่ละคนและแต่ละกลุ่ม กล่าวคือควรจะมีกิจกรรมย่อยที่หลากหลายเพียงพอที่จะตอบสนองความสนใจของสมาชิกกลุ่มย่อยในเครือข่ายด้วย โดยที่กิจกรรมเหล่านี้ก็ต้องอยู่ในทิศทางที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายของเครือข่าย กิจกรรมเหล่านี้อาจจัดในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น การวางแผนงานร่วมกัน การพบปะเพื่อประเมินผลร่วมกันประจำทุกเดือน ฯลฯ หรือจัดในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น จัดกีฬาสนทนาการระหว่างสมาชิก จัดงานประเพณีท้องถิ่นร่วมกัน เป็นต้น ในกรณีนี้

เครือข่ายครอบคลุมพื้นที่ที่กว้างขวางมาก กิจกรรมไม่ควรรวมศูนย์อยู่เฉพาะส่วนกลาง ควรกระจายจุดพบปะสังสรรค์หมุนเวียนกันไปเพื่อให้สมาชิกเข้าร่วมได้โดยสะดวก

การรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่าย

สัมพันธภาพที่ดีเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในการรักษาเครือข่ายให้ยั่งยืนต่อไป ความสัมพันธ์ที่ดีเป็นเสมือนน้ำมันที่คอยหล่อลื่นการทำงานร่วมกันให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น เมื่อใดที่สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกบาดหมางไม่เข้าใจกัน หรือเกิดความขัดแย้งระหว่างกันโดยหาข้อตกลงไม่ได้ สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกก็จะเริ่มแตกร้าว ซึ่งหากไม่มีการแก้ไขอย่างทันท่วงที ก็จะนำไปสู่ความเสื่อมถอยและความสิ้นสุดลงของเครือข่ายได้ ดังนั้น ควรมีการจัดกิจกรรมที่มีจุดประสงค์เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกโดยเฉพาะ และควรจัดอย่างสม่ำเสมอไม่ใช่ว่าจัดในช่วงที่มีปัญหาเกิดขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้สมาชิกของเครือข่ายพึงตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสัมพันธภาพ เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งหรือความไม่เข้าใจกันที่อาจเกิดขึ้น สมาชิกควรแสดงความเป็นมิตรต่อกัน เมื่อเกิดความขัดแย้งต้องรีบแก้ไขและดำเนินการไกล่เกลี่ยให้เกิดความเข้าใจกันใหม่ นอกจากนี้ควรมีมาตรการป้องกันปัญหาที่จะเกิดความขัดแย้งระหว่างกัน เช่น ในการจัดโครงสร้างองค์กรควรแบ่งอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน และไม่ซ้ำซ้อน การกำหนดเป้าหมายการทำงานที่สมาชิกยอมรับร่วมกัน การจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ การกำหนดผู้นำที่เหมาะสม การกำหนดกติกาอันเป็นที่ยอมรับร่วมกัน เป็นต้น

การกำหนดกลไกสร้างระบบจูงใจ

สมาชิกจะยังเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายตราบเท่าที่ยังมีสิ่งจูงใจเพียงพอที่จะดึงดูดให้เข้าไปมีส่วนร่วม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกำหนดกลไกบางประการที่จะช่วยจูงใจให้สมาชิกเกิดความสนใจอยากเข้ามีส่วนร่วม ซึ่งตามทฤษฎีแรงจูงใจแล้ว ปัจเจกต่างก็มีสิ่งจูงใจที่ต่างกัน ดังนั้นควรทำการวิเคราะห์เพื่อบ่งชี้ถึงแรงจูงใจที่แตกต่างหลากหลายในแต่ละบุคคล แล้วทำการจัดกลุ่มของสิ่งจูงใจที่ใกล้เคียงกันออกเป็นกลุ่ม อาทิ ค่าตอบแทน เกียรติยศชื่อเสียง การยอมรับ ฯลฯ อันจะนำไปสู่มาตรการในการสร้างแรงจูงใจสำหรับบุคคลในแต่ละกลุ่มอย่างเฉพาะเจาะจง ถ้าจำเป็นจะต้องให้ค่าตอบแทนเพื่อเป็นสิ่งจูงใจ ควรเป็นการแลกเปลี่ยนกับผลงานมากกว่าการให้ผลตอบแทนในลักษณะเหมาจ่าย กล่าวคือผู้ที่รับค่าตอบแทนต้องสร้างผลงานเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน โดยผลงานที่ได้ต้องสนับสนุนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาเครือข่าย และควรมีการทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจน เพื่อสร้างทักษะผูกพันระหว่างผู้รับทุนและผู้ให้ทุน การให้ค่าตอบแทนก็ไม่ควรให้ทั้งหมดในงวดเดียว ทั้งนี้เพื่อให้มีการปรับลดค่าตอบแทนได้หากผู้รับทุนไม่ดำเนินการตามสัญญา ในกรณีที่ต้องการให้เกียรติยศและชื่อเสียงเป็นสิ่งจูงใจโดยเฉพาะในงานพัฒนาสังคมที่มักจะไม่มีการตอบแทนการดำเนินงาน จำเป็นต้องหาสิ่งจูงใจอื่นมาชดเชยสิ่งตอบแทนที่เป็นตัวเงิน ตามทฤษฎีของ Maslow ความต้องการการยกย่องจากผู้อื่น (esteem needs) ที่อยู่ในรูปของอำนาจเกียรติยศ

ชื่อเสียง หรือสถานะทางสังคม เป็นสิ่งที่น่าสนใจได้ อาจทำเป็นรูป “สัญลักษณ์” บางอย่าง ที่สื่อถึงการได้รับเกียรติยศ การยกย่องและมีคุณค่าทางสังคม เช่น การประกาศเกียรติยศ เข็มเชิดชูเกียรติ โล่เกียรติยศ เป็นต้น โดยสัญลักษณ์เหล่านี้ต้องมีคุณค่าเพียงพอให้เขาปรารถนาอยากที่จะได้ และควรมีเกียรติยศหลายระดับที่จูงใจสมาชิกเครือข่ายให้ร่วมมือลงแรงเพื่อไต่เต้าไปสู่ระดับที่สูงขึ้นต่อไป ซึ่งจะช่วยให้เกิดความต่อเนื่อง และควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่รายชื่อคนกลุ่มนี้อย่างกว้างขวาง

การจัดหาทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ

หลายเครือข่ายต้องหยุดดำเนินการไป เนื่องจากขาดแคลนทรัพยากรสนับสนุน การดำเนินงานที่เพียงพอ ทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และบุคลากร ที่สำคัญคือเงินทุนในการดำเนินงานซึ่งเปรียบเสมือนเลือดที่ไหลเวียนหล่อเลี้ยงเครือข่ายให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ เมื่อขาดเงินทุนเพียงพอที่จะจุนเจือ เครือข่ายอาจต้องปิดตัวลงในที่สุด หากได้รับการสนับสนุนจะต้องมีระบบตรวจสอบการใช้จ่ายอย่างรัดกุม และมีการรายงานผลเป็นระยะ หากการดำเนินงานไม่คืบหน้าอาจให้ระงับทุนได้

การให้ความช่วยเหลือและช่วยแก้ไข้ปัญหา

เครือข่ายอาจเกิดปัญหาระหว่างการดำเนินงานได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายที่เพิ่งเริ่มดำเนินการใหม่ๆ การมีที่ปรึกษาที่ดีคอยให้คำแนะนำและคอยช่วยเหลือจะช่วยให้เครือข่ายสามารถดำเนินการต่อไปได้ และช่วยหนุนเสริมให้เครือข่ายเกิดความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ควรมีที่ปรึกษาเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ เป็นแหล่งข้อมูลให้ศึกษาค้นคว้า และช่วยอบรมภาวะการเป็นผู้นำให้กับสมาชิกเครือข่าย

การสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

องค์กรหรือเครือข่ายที่เคยประสบความสำเร็จกลับต้องประสบกับความล้มเหลวอย่างรุนแรงเมื่อเวลาผ่านไป เพราะไม่ได้ “สร้างคน” ขึ้นมา接班ไม้ผลัดต่อจากคนรุ่นก่อนเพื่อสานต่อภารกิจของเครือข่าย จำเป็นต้องสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง เครือข่ายต้องคัดเลือกคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ทั้งด้านความรู้ความสามารถ การมีประสบการณ์ร่วมกับเครือข่ายและที่สำคัญ คือเป็นที่ยอมรับนับถือและสามารถเป็นศูนย์รวมใจของคนในเครือข่ายได้ ดำเนินการให้คนเหล่านี้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสบการณ์ในการทำหน้าที่เป็นสมาชิกแกนหลัก เพื่อสืบสานหน้าที่ต่อไปเมื่อสมาชิกแกนหลักต้องหมดวาระไป

การท่องเที่ยวกลายเป็น “เครื่องมือ” ที่รัฐบาลให้ความสำคัญเนื่องจากมีความสำคัญต่อการสร้างรายได้ เพื่อพัฒนาประเทศอย่างมากและยังเป็นรายได้ที่เป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ และมีการกระจายไปในหลายภาคอย่างค่อนข้างชัดเจน เช่นการเดินทาง ที่พัก การซื้อของที่ระลึก ภัตตาคาร ร้านค้าต่างๆ จึงมีการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งโดยตรงและทางอ้อม ขยายมากขึ้น เช่นการเพิ่มขึ้นของสถานที่พัก ทั้งโรงแรมขนาด ๕ ดาว ๔ ดาว ไปจนถึงที่พักแบบพื้นบ้านที่

เรียกว่า โฮมสเตย์ การเพิ่มขึ้นของร้านอาหาร และแหล่งบริการอื่นๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ และการขยายตัวไปในแทบทุกภูมิภาคของไทย ก่อให้เกิดการตื่นตัว เพราะมองว่าเป็นเรื่องง่ายที่จะมีรายได้เพิ่มจากการท่องเที่ยว ที่เป็นผู้มาซื้อสินค้าถึงที่ไม่ว่าจะได้ที่ก็ตาม

Gee & Choy, กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีความเพลิดเพลินสนุกสนาน โดยที่นักเดินทางนั้นคือนักท่องเที่ยวนั่นเอง

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ผู้อื่น และย้อนกลับมามองตัวเองอย่างเข้าใจในสรรพสิ่งของโลกที่ไม่สามารถแยกตัวออกจากกันได้ ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ฉะนั้นองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญจึงควรมี ๖ ด้านดังต่อไปนี้

๑) องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อันประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ ๑๐ ประการคือ

๑.๑) ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น

๑.๒) โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่างๆ

๑.๓) งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่น และสิ่งปลูกสร้าง ผังเมืองรวมทั้ง

ซากปรักหักพัง

๑.๔) ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก

๑.๕) ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา

๑.๖) ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่างๆ

๑.๗) ภาษา และวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา

๑.๘) วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ขนบธรรมเนียมการรับประทานอาหาร

อาหาร

๑.๙) ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่างๆ

๑.๑๐) ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

๒) องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อมโดยมีการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

๓) องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการทางการท่องเที่ยวโดยผู้ประกอบการท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และได้ผลตอบแทนในกำไรสู่ธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งผู้ประกอบการท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

๔) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวคุณภาพได้รับรู้และได้ประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจ อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

๕) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการตลาดท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

๖) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยมีการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

สื่อออนไลน์เป็นเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้การท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป ผู้บริโภคเลือกที่จะใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงข้อมูลรวมถึงการทำธุรกรรมแบบออนไลน์ เช่น การจองตั๋วเครื่องบิน จองตั๋วรถโดยสาร การจองที่พัก บริการรถเช่า โดยสามารถชำระเงินผ่านระบบออนไลน์ได้ทันที ซึ่งถือว่ามีความสะดวก รวดเร็ว และง่ายสำหรับผู้บริโภคเป็นอย่างมาก พระพุทธศาสนาเป็นแหล่งกำเนิด จารีตประเพณี วัฒนธรรม ของอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อีกทั้งได้รับประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต รวมทั้งสื่อทางทีวี และภาพยนตร์ ที่ช่วยประชาสัมพันธ์ให้เป็นอย่างดีจนเกิดกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผลลัพธ์ (Outcome) ที่ได้ตลอดระยะเวลาโครงการ

ชื่อผลลัพธ์: องค์กรความรู้ การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ๑. ศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พระพุทธศาสนา เป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญซึ่งมีอิทธิพลในการกำหนดความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมอันเป็นแบบวิถีชีวิต คุณค่าเชิงวัฒนธรรม คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้มีเอกลักษณ์ระดับภูมิภาค สืบเนื่องจาก ประเพณี วัฒนธรรมมีความผูกพันต่อท้องถิ่น และมีความสัมพันธ์กับชุมชนสูง เกิดความงดงามทางด้านศิลปวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวสามารถสร้างความประทับใจ เป็นสิ่งดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเสริมสร้างการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรทั้ง ๒ ประเทศ ที่ทำงานพึ่งพิงซึ่งกัน และกันมากกว่าที่จะแข่งขันกัน - เครือข่ายด้านประชาสังคม และชุมชนส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันแก้ปัญหา คือ ความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน

ไว้ใจกัน ๒) กระบวนการการรักษาสภาพแวดล้อม และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้มีกระบวนการดูแลรักษาและเสริมสร้างสภาพแวดล้อม และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดีได้มีกระบวนการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังได้มีนโยบายจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบมากขึ้น โดยมีการจัดเก็บข้อมูลและได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันทั้ง ๒ ประเทศ ทั้งในระดับรัฐบาล และภาคเอกชน ๓) การจัดการด้านการบริการ และสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว โดยการเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ และเอกชน ทั้ง ๒ ประเทศ เพื่อความร่วมมือเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และร่วมมือในการพัฒนาการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน มีการจัดระบบดูแลความปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ให้เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตนขณะท่องเที่ยว จากปัญหาที่พบจากการศึกษา หน่วยงานที่รับผิดชอบควรกำหนดแผนที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้ชัดเจน ควรสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ และเอกชน สร้างมาตรการ กฎระเบียบ เพื่อกำกับดูแลควบคุมปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีจิตสำนึกในการให้บริการที่ดีมีมาตรฐานมีความรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตลอดไป

ประเภท

☒	✓	เชิงปริมาณ
☒	✓	เชิงคุณภาพ
☐		เชิงเวลา
☒	✓	เชิงต้นทุน

รายละเอียด:

เชิงปริมาณ ผลการวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่คัดเลือกมาศึกษา อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่ต้องการมากขึ้นทั้งในระดับชาติและนานาชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงกลายเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่ไม่ใช่อุตสาหกรรม ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในทิศทางที่ยั่งยืนจึงต้องบูรณาการกลยุทธ์จากศาสตร์หลายแขนง ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพการกำหนดดัชนีระดับการพัฒนาและขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว การกำหนดมาตรฐานสิ่งก่อสร้าง การพัฒนาคนท้องถิ่น และการตลาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นับว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ที่ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ที่ประชาชนทั้งสองประเทศมีจารีตประเพณี วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต เช่น พระพุทธศาสนา การแต่งกาย การทำอาหาร ภาษา ศิลปะ สถาปัตยกรรม อาคารที่อยู่อาศัย ศาสนสถาน เป็นต้น การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่นำรายได้สู่ประเทศไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ส่งผลให้ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความพิเศษ ตรงที่นักท่องเที่ยวจะเน้นที่การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งสถานที่นั้นได้มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคม และมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าทางสังคม ซึ่งสะท้อนถึงสภาพชีวิต การดำรงชีวิตของชุมชนแต่ละยุคได้เป็นอย่างดี บ่งบอกไปถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี สถานที่ เทศกาลและงานฉลอง รวมไปถึงสินค้าพื้นเมืองในชุมชนนั้นๆ เช่น ประเพณีงานออกพรรษา อำเภอเชียงคาน ซึ่งมีวัฒนธรรมประเพณีลอยผาสาด (พิธีสะเดาะเคราะห์) ในลำน้ำโขง และเทศกาลเนา (ปีใหม่) เมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีวัฒนธรรมสงน้ำ แห่งพระบาง ที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจชาวเมือง และประชาชนทั่วไป รวมไปถึงประเพณี ตักบาตรข้าวเหนียว

เชิงคุณภาพ ผลการวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และใช้วิธีการตีความตามเนื้อหา (Content Analysis) ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) คณะผู้วิจัยยืนยันความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยการให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง คณะกรรมการชุมชน ผู้ประกอบการ และผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและรับรองความถูกต้องโดยการอ่านข้อมูลดังกล่าว พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม กับข้อมูลที่นำเสนอ พร้อมตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น และข้อมูลที่คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์แล้วมาประกอบ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งสิ้น ๕๖ รูป/คน จากกลุ่ม ผู้บริหารส่วนราชการจังหวัดเลย ผู้บริหารเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มร้านค้า ตัวแทนเยาวชน ผู้บริหารสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดเลย ตัวแทนสมาคมพ่อค้าจังหวัดเลย และกลุ่มตัวอย่าง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมืองหลวงพระบาง พระสงฆ์ระดับผู้ปกครอง ตัวแทนคณะกรรมการปกครอง คณะผู้บริหารโรงเรียนสีพุกบาทเมืองหลวงพระบาง คณะกรรมการปกครอง เมืองหลวงพระบาง กลุ่มผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ตัวแทนร้านค้า และตัวแทนเยาวชนดีเด่นเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว วิธีการนี้คณะผู้วิจัยใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ขณะเดียวกันจะซักถามและจดบันทึก เพิ่มเติมอย่างละเอียดมากขึ้น แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว (Resource Audit) การตรวจสอบการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบไปด้วยด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ทรัพยากรประเพณีและงานมหกรรม ทรัพยากรกิจกรรม ทรัพยากรด้านบริการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observations) โดยการร่วมกิจกรรม และการศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาในแง่ต่างๆ เช่น การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศักยภาพการท่องเที่ยว ศักยภาพโครงสร้างพื้นฐาน สภาพแวดล้อมทางสังคม และธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต อุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่ แผนที่ กล้องถ่ายรูป สมุดบันทึกสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพทำการวิเคราะห์แต่ละบุคคลในภาพรวม เพื่อประเมินการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และนำมาสรุปประเด็นเนื้อหา เพื่อเตรียมการวางแผนปรับปรุง นำมาวางแผนร่วมกัน และการพัฒนาศักยภาพการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของชุมชนให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาแหล่งชุมชนอย่างยั่งยืน

จากกระแสนิยมของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้การท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป ผู้บริโภคเลือกที่จะใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงข้อมูลรวมถึงการทำธุรกรรมแบบออนไลน์ เช่น การจองตั๋วเครื่องบิน จองตั๋วรถโดยสาร การจองที่พัก บริการรถเช่า โดยสามารถชำระเงินผ่านระบบออนไลน์ได้ทันที ซึ่งถือว่ามีความสะดวก รวดเร็ว และง่ายสำหรับผู้บริโภคเป็นอย่างมาก อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้รับประโยชน์จากสื่ออินเทอร์เน็ต รวมทั้งสื่อทางทีวี และภาพยนตร์ ที่ช่วยประชาสัมพันธ์ให้เป็นอย่างดีจนเกิดกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผลกระทบจากการดำเนินโครงการ

- ✓ ผลกระทบทางเศรษฐกิจของประเทศ
- ✓ ผลกระทบต่อภาคการผลิต และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง
- ผลกระทบต่อขีดความสามารถทาง วทน.
- ✓ ผลกระทบต่อการจ้างงาน
- ✓ ผลกระทบต่อสังคม
- ✓ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- ✓ เพิ่มความสามารถการแข่งขันของเอกชนที่ร่วมโปรแกรม
- ✓ เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม

✓ สนับสนุนให้เกิดวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup)

รายละเอียด

การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๑) สภาพการณ์ปัจจุบันในสังคมโลก ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดด ส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบต่อการจัดรูปแบบของกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมไปถึงการถ่ายทอดภูมิปัญญาอันเป็นอัตลักษณ์ ที่เกิดจาก พระพุทธศาสนา วัฒนธรรมประเพณี อันติงาม ทรงคุณค่า และความเป็นอยู่ของชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้ตลาดเคลื่อนจากอดีต ดังนั้นรัฐบาล ที่กำกับดูแลหน่วยที่เกี่ยวข้องโดยตรง ควรจะมีแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงโดยง่าย เพื่อได้รับรู้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อดำรงวัฒนธรรมประเพณีอันทรงคุณค่า ไว้สู่คนในรุ่นๆ ต่อไป

๒) สัดส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุน้อย อาชีพส่วนใหญ่เป็น นักเรียน/นักศึกษา ส่งผลให้การใช้จ่ายจากกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ที่มีกำลังในการซื้อไม่มาก จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลนั้น ทำให้การกำหนดราคามีความไม่แน่นอน และผู้ประกอบการกำหนดราคาที่สูงกว่าปกติ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐ และผู้ประกอบการ ควรมีมาตรการควบคุมราคาสินค้าอุปโภค และบริโภค โดยภาครัฐ และ ผู้ประกอบการ ร่วมกันกำหนดราคาให้มีความเป็นมาตรฐาน และเหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความนิยม เข้าถึงซึ่งส่งผลให้ชุมชนมีรายได้มั่นคงที่จะส่งผลให้ชุมชนได้มีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม รักษาภูมิปัญญาถิ่นสู่รุ่นต่อไปอย่างยั่งยืน

๓) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความต้องการในด้านการให้บริการมากที่สุด โดยนักท่องเที่ยวได้เน้นกิจกรรมแสดงถึงวัฒนธรรมประเพณีคนในท้องถิ่น รัฐบาล ภาคเอกชน และผู้ประกอบการ ควรให้มีการอบรมให้ความรู้วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น พร้อมทั้งเสริมสร้างกิจกรรมให้มีรูปแบบที่เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็น นักเรียน/นักศึกษา และนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวต่างชาติ ได้เข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

๔) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความต้องการในด้านค่าใช้จ่ายอยู่ในลำดับสุดท้าย หมายถึงนักท่องเที่ยวมีความต้องการเรื่องค่าใช้จ่ายให้มีความเหมาะสม ดังนั้น ภาครัฐบาล และภาคเอกชนเอง ส่งเสริมและสนับสนุน แหล่งทุนให้ผู้ประกอบการได้เข้าถึงและมีอัตราดอกเบี้ยที่ถูก พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกกับผู้ประกอบการรายย่อย และให้ความรู้ในการพัฒนาบริหารกิจการแก่ผู้ประกอบการรายย่อยอย่างสม่ำเสมอ

๕) นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในด้านสิ่งแวดล้อมด้านทางกายภาพ เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คาดหวังที่เดินทางมาเที่ยวในช่วงเทศกาล มาชมบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติพร้อมทั้งชมความ

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ-นามสกุล	(ภาษาไทย) จิรกิตต์ภณ พิริยสุวัฒน์
	(ภาษาอังกฤษ) JIRAKITPON PHIRIYASUVAT
ตำแหน่งปัจจุบัน	ประธานหลักสูตร สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
หน่วยงานที่สังกัด	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย เลขที่ ๑๑๙ หมู่ ๕ ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย ๔๒๑๐๐ โทร. ๐๘๕-๔๑๙๓๕๙๕
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษา: ร.ร.อำนวยการศิลป์พระนคร (พ.ศ. ๒๕๒๓)
	ปริญญาตรี: (ศน.บ) ศาสนศาสตรบัณฑิต (พุทธศาสนศึกษา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๕๔๙)
	ปริญญาโท: (ศน.ม) ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธศาสนศึกษา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๕๕๑)
	ปริญญาเอก: (Ph.D. Buddhist) MAGADH University (พ.ศ. ๒๕๕๕)
หัวหน้าโครงการ	ดร.จิรกิตต์ภณ พิริยสุวัฒน์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย โทรศัพท์ ๐๘๕-๔๑๙๓๕๙๕ E-mail: Jirakitpon@hotmail.com

ชื่อ-นามสกุล	(ภาษาไทย) พระราชปรีชามุนี,ดร. (โคกโพธิ์) (ภาษาอังกฤษ) PHRARATPRICHAMUNI,Dr. (COKPO)
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
หน่วยงานที่สังกัด	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย เลขที่ ๑๑๙ หมู่ ๕ ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย ๔๒๑๐๐ โทร. ๐๘๙-๘๖๒๐๑๗๗
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี: (พธ.บ) พุทธศาสตรบัณฑิต (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๕๔๓) ปริญญาโท: (ศศ.ม) ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย (พ.ศ. ๒๕๕๖) ปริญญาเอก: พธ.ด. พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๕๖๒)

ชื่อ-นามสกุล	(ภาษาไทย) พระปลัดธนากร สนตมโน (เพราะถะ) (ภาษาอังกฤษ) PHRAPALAD TANTAMANO (PROHTA)
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
หน่วยงานที่สังกัด	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย เลขที่ ๑๑๙ หมู่ ๕ ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย ๔๒๑๐๐ โทร. ๐๘๐-๑๙๕๐๕๓๖
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี: (พธ.บ) พุทธศาสตรบัณฑิต (การสอนภาษาไทย) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๕๔๗) ปริญญาโท: (พธ.ม) พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๕๕๙) ปริญญาเอก: พธ.ด. พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๕๖๒)

ชื่อ-นามสกุล	(ภาษาไทย) อาทิตย์ วรรณะ (ภาษาอังกฤษ) Arthit Wanna
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย
หน่วยงานที่สังกัด	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย เลขที่ ๑๑๙ หมู่ ๕ ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย ๔๒๑๐๐ โทร. ๐๙๒๒๘๒๘๔๒๐
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี: (พธ.บ) พุทธศาสตรบัณฑิต (การสอนภาษาไทย) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๕๔๕) ปริญญาโท: รป.ม. สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี (พ.ศ. ๒๕๔๙) ปริญญาเอก: Political science Ranchi University India (พ.ศ. ๒๕๕๖)